

ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์
ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

นางโลจนา มะโนทัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-0055-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

OPINIONS OF INSTRUCTORS AND STUDENTS
TOWARDS THE ROLE OF PROMOTING THE STUDY OF VISUAL ARTS
OF THE UNIVERSITY ART GALLERIES UNDER THE MINISTRY OF UNIVERSITY AFFAIRS

Mrs.Lojana Manodhaya

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Art Education

Department of Art Education
Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-0055-7

โลจนา มะโนทัย: ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา ต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์
ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (OPINIONS OF INSTRUCTORS AND STUDENTS
TOWARDS THE ROLE OF PROMOTING THE STUDY OF VISUAL ARTS OF THE UNIVERSITY ART
GALLERIES UNDER THE MINISTRY OF UNIVERSITY AFFAIRS.)

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ปิยะชาติ แสงอรุณ, 207 หน้า ISBN 974-13-0055-7

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการ
ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในด้านนโยบายและวัตถุประสงค์
ด้านการดำเนินงาน ด้านการจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม ด้านการเผยแพร่และประสานความร่วมมือ และ
ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และ
นักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาทัศนศิลป์และสาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 97 คน
และกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาทัศนศิลป์และสาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 310 คน
ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่มีหอศิลป์อยู่ในมหาวิทยาลัย รวม 7 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น
แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ แบบประเมินค่า และแบบปลายเปิดซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการหา
ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า

1. อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นด้วยในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ ด้าน
หน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ และด้านระบบตรวจ
สอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ส่วนด้านการดำเนินงาน อาจารย์มีความคิดเห็นในระดับมากในขณะที่
นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของ
อาจารย์ ($X = 4.75$) คือ ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ในเรื่อง หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีนโยบายและวัตถุประสงค์
ในการเป็นแหล่งเสริมสร้างและสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย ในขณะที่ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
ของนักศึกษา ($X = 4.71$) คือด้านการดำเนินงานในเรื่อง ผู้อำนวยการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์
มีความคิดริเริ่ม และมีมนุษยสัมพันธ์

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษา
ทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย พบว่า ความคิดเห็นในด้านการดำเนินงานและด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุง
พัฒนาในหอศิลป์มหาวิทยาลัย อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นความคิดเห็นด้านนโยบาย
และวัตถุประสงค์ ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม และด้านการเผยแพร่และการประสานความ
ร่วมมือ ซึ่งอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา	ศิลปศึกษา	ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา	ศิลปศึกษา	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา	2543	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

** 4183775627: MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD: OPINIONS / INSTRUCTORS / STUDENTS / UNIVERSITY ART GALLERIES

OPINIONS OF INSTRUCTORS AND STUDENTS TOWARDS THE ROLE OF PROMOTING THE STUDY OF VISUAL ARTS OF THE UNIVERSITY ART GALLERIES UNDER THE MINISTRY OF UNIVERSITY AFFAIRS. THESIS ADVISOR: ASSO. PROF. PIYACHARTI SANGAROON, 207 pp. ISBN 974-13-0055-7

The purposes of this research were as follows: 1. To study opinions of instructors and students concerning the role of promoting the study of visual arts of the university art galleries under the Ministry of University Affairs within the following aspects: policies and objectives, administration, management on education service and activities, public relations and coordination, and development – oriented evaluation system of university art galleries. 2. To compare opinions between instructors and students concerning the role of promoting the study of visual arts of university art galleries under the Ministry of University Affairs.

Population used in this research were 97 instructors and samplings population were 310 students in the field of visual art and art education of Ministry of University Affairs' 7 universities which have their own art galleries. Instrument used in this research, constructed by researcher, were in forms of questionnaire consisting of check list, rating scales and open – ended items. The data were analyzed by means of percentage, standard deviation and t – test. The research results were as follows:

1. Instructors and students expressed their opinions of agreement at high level on the following four aspects: policies and objectives, management on education and activities, public relations and coordination, and development – oriented evaluation system. With regard to administration aspect, instructors expressed their opinions of agreement at the high level while those of students were at the highest level. In considering on each aspect, it was found out that the highest average of instructors' opinions ($X = 4.75$) fell on the aspect of policies and objectives on the issue that university art galleries should be supporting and encouraging sources of the study of visual arts in universities. At the same time, the highest average of students' opinion ($X = 4.71$) fell on the aspect of administration on the issue that directors of university art galleries should have vision, initiative and good human relations.

2. In comparing opinions between instructors and students concerning the role of promoting the study of visual arts of the university art galleries, it was found out that there were no significant differences on administration and development - oriented evaluation system. However, aspects of policies and objectives, management on education service and activities as well as public relations and coordination, there were significant differences at .05.

Department Art education

Student' s signature.....

Field of study Art education

Advisor' s signature.....

Academic year 2000

Co-advisor' s signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ปิยะชาติ แสงอรุณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความเมตตาชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษาด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อำไพ ตีรณसार ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ คุณประเสริฐ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ เสนอข้อคิดต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาสละเวลาในการตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีประสิทธิภาพเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ผู้บริหารหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย รวมทั้งผู้บริหารหอศิลป์ทั้งของรัฐและเอกชน ที่ได้กรุณาสละเวลาในการให้สัมภาษณ์ เพื่อผู้วิจัยได้รับข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์อุรวดี รุจิเกียรติกำจร ผู้ช่วยศาสตราจารย์เทพศักดิ์ ทองนพคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ ตั้งนโม ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลการวิจัย อาจารย์บรรลือ ขอรรวมเดช อาจารย์นิลุบล ขอรรวมเดช และคุณประทุม เรื่องสวัสดิ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และเป็นกำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยรังสิตที่ส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษารวมทั้งยังได้สนับสนุน ทุนการศึกษา และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่มอบทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่ให้ความสนับสนุนรวมทั้งให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

โลจนา มะโนทัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายของทัศนศิลป์	10
สถานภาพการศึกษาทางทัศนศิลป์ในประเทศไทย.....	11
ความสำคัญของหอศิลป์.....	18
ความหมายของหอศิลป์.....	19
หน้าที่ของหอศิลป์.....	27
หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย.....	43
หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ.....	44
หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย.....	49
ปัญหาความต้องการปัจจัยที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์.....	63
ปัญหาความต้องการเกี่ยวกับบทบาทที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย.....	64
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	67

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. วิธีดำเนินการวิจัย	
การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	81
การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	82
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	84
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	85
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
ตารางวิเคราะห์ข้อมูล.....	91
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	132
อภิปรายผลการวิจัย.....	144
ข้อเสนอแนะ.....	160
รายการอ้างอิง.....	162
ภาคผนวก.....	175
ภาคผนวก ก.	176
ภาคผนวก ข.	183
ภาคผนวก ค.	184
ภาคผนวก ง.	190
ประวัติผู้เขียน.....	207

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ค่าความถี่และร้อยละเกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ.....	48
2	ค่าความถี่และร้อยละเกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทย.....	60
3	การเปรียบเทียบค่าความถี่และร้อยละเกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทยและหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ.....	61
4	จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งออกไปและรับคืนจำแนกตามกลุ่มประชากรและกลุ่มสาขาวิชา.....	86
5	ค่าความถี่และค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของอาจารย์.....	91
6	ค่าความถี่และค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของนักศึกษา.....	94
7	ค่าความถี่และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์.....	98
8	ค่าความถี่และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการดำเนินงาน.....	100
9	ค่าความถี่และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม.....	103
10	ค่าความถี่และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ.....	106
11	ค่าความถี่และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย.....	109

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาศิลปะทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์.....	112
13	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาศิลปะทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการดำเนินงาน.....	113
14	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาศิลปะทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม.....	116
15	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาศิลปะทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ.....	119
16	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาศิลปะทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย.....	121

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	การแบ่งประเภทของหอศิลป์.....	21
2	การบริหารงานของหอศิลป์แห่งนิวเซาท์เวลส์.....	23
3	การแบ่งส่วนราชการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	25
4	งานบริการในด้านต่าง ๆ ของหอศิลป์.....	27
5	การจัดลำดับประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสาร.....	31
6	ประเด็นและการวางแผนการจัดโปรแกรมโดยคำนึงถึงผู้เรียนแต่ละกลุ่ม..	33

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544 มีนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะในทางการศึกษานั้นมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนให้มีมาตรฐานและคุณภาพสูงยิ่งขึ้นในทุกด้าน การศึกษาจากศูนย์ข้อมูลและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ ในปัจจุบันจึงมีความสำคัญ อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (วิชัย ต้นศิริ, 2542) ได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนและผู้สอนมีสื่อการเรียนการสอน มีสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ และหอศิลป์ เป็นต้น

สำหรับการศึกษาทางทัศนศิลป์ นักศึกษาทัศนศิลป์มีแหล่งวิทยาการความรู้ที่สำคัญคือ หอศิลป์ ซึ่งทำหน้าที่เผยแพร่งานศิลปะ และบริการด้านการศึกษา ทำหน้าที่เป็นเวทีกิจกรรมการสร้างสรรค์ รวมถึงเป็นศูนย์ข้อมูลทางทัศนศิลป์เพื่อให้นักศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้มากขึ้นกว่าจากห้องเรียน ดังเห็นได้จากการที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของหอศิลป์ไว้ว่า หอศิลป์ คือแหล่งข้อมูลทางศิลปะ และมีหน้าที่ช่วยส่งเสริมในการเรียนรู้ (Zeller, 1985 ; Berry, 1998) และเป็นส่วนสำคัญของการศึกษา (ธารินทร์ นิมมานเหมินทร์, 2539) วิบูลย์ ลี้สุวรรณ(2538) กล่าวว่า หอศิลป์เป็นแหล่งที่สะสมงานศิลปกรรม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของศิลปินในแต่ละยุค แต่ละสมัย ดังนั้นหอศิลป์จึงเป็นแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลของนักศึกษาทัศนศิลป์เพื่อศึกษาแบบอย่าง แนวความคิด และเทคนิควิธีการเพื่อนำไปพัฒนา และวิเคราะห์งานศิลปะของตน (วีระเดช พนมวัน ณ.อยุธยา, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2542)

ในด้านประโยชน์ของการเข้าชมผลงานศิลปะในหอศิลป์นั้น คานาทานิ (Kanatani, 1998) กล่าวว่า เป็นกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ทางทัศนศิลป์ต่อจากห้องเรียนได้ เพราะได้เรียนรู้จากผลงานจริง ฮูเปอร์ – กรีนฮิลล์ (Hooper – Greenhill, 1991) กล่าวว่า การได้เรียนรู้จากผลงานจริงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะทำให้เกิดการพัฒนาทางความคิดที่หลากหลายด้วยตนเอง ทำให้รู้จักการเปรียบเทียบ และเชื่อมโยงความรู้ ขยายขอบข่ายจากความรู้ ไปสู่ความรู้ จากการสังเกตไปสู่การกระทำให้เกิดผลจริงขึ้นมา ซึ่งสอดคล้องกับสุชาติ เถาทอง (2536) ที่กล่าวว่า การศึกษาผลงานศิลปกรรมด้วยการพินิจวิเคราะห์ จะช่วยฝึกหัดให้นักศึกษาสามารถตีความและเข้าใจ

ความหมายของผลงานศิลปะนั้น เข้าใจในวิธีการสร้างสรรค์ เทคนิควิธีการ และเข้าใจวิธีการถ่ายทอดผลงานทางทัศนศิลป์ได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผลการวิจัยของอาทิตยา จันทะวงษ์ (2540) ซึ่งได้ศึกษาบทบาทของหอศิลปะแห่งชาติในการเผยแพร่ศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย พบว่า หอศิลปะมีหน้าที่โดยตรงในการเผยแพร่ผลงานศิลปะด้วยการจัดแสดงนิทรรศการ และบริการด้านการศึกษาเพื่อเผยแพร่ข้อมูลความรู้ทางทัศนศิลป์ ซึ่งได้แก่การจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านศิลปะ ทำการค้นคว้าวิจัย และจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ ซึ่งสอดคล้องกับวิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2538) ดำรง วงศ์อุปราช (2539) และชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2539) ที่กล่าวว่า หอศิลปะมีภาระหน้าที่ในด้านการศึกษา การวิจัย การจัดนิทรรศการ การจัดกิจกรรมทางวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ และการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ให้แก่แก่นักเรียน นิสิตนักศึกษาและประชาชน

จากความสำคัญของหอศิลปะในการเป็นแหล่งข้อมูลความรู้ทางทัศนศิลป์ และช่วยให้ผู้ที่เข้าชมสามารถพัฒนาความคิด และเรียนรู้ได้จากผลงานจริงนี้เอง จึงทำให้สถาบันการศึกษาทางทัศนศิลป์ในระดับอุดมศึกษานิยมจัดตั้งหอศิลปะขึ้นภายในสถาบัน เพื่อเป็นแหล่งวิทยาการความรู้ และสนับสนุนการศึกษาทางทัศนศิลป์

หอศิลปะในมหาวิทยาลัยในต่างประเทศนั้น ทำหน้าที่เป็นแหล่งการสอนทัศนศิลป์ หรือทำหน้าที่เป็นห้องปฏิบัติการของภาควิชาทัศนศิลป์ เพื่อจัดเตรียมประสบการณ์ทางการสร้างสรรคงานศิลปะให้กับนักศึกษา (University of Lethbridege Art Gallery, 1999 ; Smith College Museum of Art, 1999) ทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมสร้าง หรือเป็นส่วนประกอบของหลักสูตรการศึกษาทัศนศิลป์ให้กับมหาวิทยาลัยที่หอศิลปะสังกัดอยู่ (Pinzone, 1987) รวมทั้งมีส่วนช่วยสนับสนุนหลักสูตรทางศิลปะสำหรับสถานศึกษาอื่น ๆ ซึ่งตั้งอยู่โดยรอบมหาวิทยาลัย (The Boston University Art Gallery, 1999 ; The Bate College Museum of Art, 1999) จัดแสดงนิทรรศการที่มีความสำคัญในระดับชาติและระดับสากล (Southern Utah University Museum & Gallery Braithwaite Fine Art Gallery, 1999) สนับสนุนการจัดแสดงนิทรรศการผลงานศิลปะกรรมของนักศึกษาและคณาจารย์ (The Art museum at Florida International University, 1999) ทำหน้าที่รวบรวมสะสมผลงานทัศนศิลป์ที่มีความสำคัญและมีคุณค่าเป็นตัวแทนของศิลปะร่วมสมัย สำหรับผลงานสะสม หอศิลปะในมหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้นักศึกษา คณาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญเข้าชม และศึกษาวัตถุสะสมเหล่านั้นได้อย่างใกล้ชิด ด้วยเป็นวัตถุประสงคในการบริการด้านการศึกษาอย่างหนึ่งของหอศิลปะในมหาวิทยาลัย (The Bate College Museum of Art,

1999 ; The Allen memorial Art Museum, 1999) นอกจากนี้ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยยังได้จัดบริการการศึกษาและกิจกรรมที่มีประโยชน์ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการศึกษาศิลปิน เช่น จัดนำชมนิทรรศการ จัดชั้นเรียนศิลปะ จัดการบรรยาย อภิปรายและสัมมนา จัดการสาธิต การอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับศิลปินให้กับนักศึกษาและสาธารณชนที่มีความสนใจ (The Boston University Art Gallery, 1999 ; University of Lethbride Art Gallery, 1999) ซึ่งกิจกรรมทางการศึกษาที่เกิดขึ้นภายในหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยนั้นได้รับความร่วมมือจากคณาจารย์ในภาควิชา มหาวิทยาลัย หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ (The Boston University Art Gallery, 1999 ; The Jack S. Blanton Museum of Art, the Art Museum of the University of Texas Austin, 1999)

การได้รับการเสริมประสบการณ์จากการได้ฟัง ได้เห็น ได้ร่วมสัมผัสกับกิจกรรมทางศิลปะที่หลากหลายจากภายนอกชั้นเรียนนี้ ย่อมมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้ศึกษาในสาขาวิชาทัศนศิลป์ โดยกัญญา เจริญศุภกุล (2527) กล่าวว่า ขั้นตอนการศึกษาเพื่อการเรียนรู้วิถีทางที่จะเป็นผู้สร้างสรรค์งานศิลปะของนักศึกษา ต้องประกอบด้วยความรู้ทางปัญญาที่นักศึกษาจะได้รับการฟัง การวิเคราะห์ หรือการศึกษาในรูปแบบของการบรรยาย หรือการสัมมนา ทั้งจากผู้มีความรู้ด้านภาคปฏิบัติ และผู้มีความรู้ในภาคทฤษฎีศิลปะ เช่น ปรักษญาศิลป์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่อให้ นักศึกษาได้มีทักษะที่เปิดกว้างทางความคิด สามารถเข้าใจวิถีทางของกระบวนการสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น เพราะธรรมชาติของการเรียนศิลปะเป็นการเรียนที่ต้องการการปฏิบัติมาก และการรับรู้มาก เพื่อประมวลเป็นความรู้ เป็นความคิดของตนเองในการสร้างสรรค์และแสดงออกเป็นผลงานศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตน

กัจจกร สุนพงษ์ศรี (สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2542) กล่าวว่า ในการเรียนการสอนทางทัศนศิลป์นั้น นักศึกษาต้องการทั้งประสบการณ์ และกิจกรรมทางศิลปะเพื่อให้เกิดแรงกระตุ้นอยู่เสมอ จึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมการประกวดแข่งขันผลงานศิลปะ การจัดแสดงนิทรรศการของศิลปิน หรือ การเชิญผู้เชี่ยวชาญและศิลปินมาสาธิตวิธีการสร้างงานศิลปะ ซึ่งในเรื่องของการสาธิตนั้น สุชาติ เกาทอง (2536) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสาธิต โดยกล่าวว่า การสาธิตเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนมองเห็นภาพการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน เป็นขั้น เป็นตอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะนำความรู้จากการสาธิตนั้นมาแสดงออกตามแบบฉบับของตนเองได้ด้วยวิธีการที่เหมาะสม และการสาธิตจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางการสร้างสรรค์ด้านทัศนศิลป์ได้เร็วขึ้น

สมโภชน์ ทองแดง (สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2542) กล่าวว่า การได้รับฟังการสนทนา หรือ การอภิปรายจากนักวิชาการศิลปะหรือศิลปิน ร่วมทั้งการได้ร่วมแลกเปลี่ยนทัศนะกับผู้มีความเชี่ยวชาญทางทัศนศิลป์ถึงแนวความคิด วิธีการสร้างสรรค์ และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ จะทำให้เกิดความท้าทายทางปัญญา เกิดความคิดอยากจะทำลองปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าประสบการณ์จากการได้ฟัง ได้ดู ได้ร่วมสัมผัสกับกิจกรรมทางศิลปะที่หลากหลายจากภายนอกชั้นเรียน จะได้รับการยอมรับ และถือว่าเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ ทั้งต่อผู้เรียน ผู้สอน และการศึกษาทัศนศิลป์ แต่การดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย กลับยังไม่มีบทบาทที่เด่นชัดสำหรับการสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์เท่าที่ควร โดยนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงสภาพและปัญหาของหอศิลป์และหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทยว่ายังขาดการดำเนินงานที่ครบวงจร และกระบวนการที่ครบครัน (เสวก จิรสุทธิสาร, 2541 ; อานาจ เย็นสบาย, สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2542) โดยวิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2539) และดำรง วงศ์อุปราช (2539) ได้ให้ทัศนะตรงกันว่า ในสองทศวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าจะมีหอศิลป์และหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นหลายแห่ง แต่ก็ยังไม่มีหอศิลป์หรือหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยแห่งใดมีการดำเนินงานที่มีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเท่ามาตรฐานสากล เนื่องด้วยยังขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญในวิทยาการจัดตั้ง ขาดระบบการบริหารงาน ขาดบุคลากรดำเนินงาน ขาดหอศิลป์ที่มีบทบาทในการให้การศึกษาทางศิลปะด้วยการเป็นแหล่งการศึกษาและการวิจัยสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา หรือสามารถให้คำแนะนำแก่ผู้ที่มีความสนใจได้ ขาดการจัดกิจกรรมทางศิลปะที่น่าสนใจ เช่น การบรรยาย การอภิปราย การสัมมนาโดยศิลปิน นักวิชาการศิลปะ และนักวิจารณ์ศิลปะ การสาธิต และการอบรมเชิงปฏิบัติการกับศิลปิน (กำจร สุนพงษ์ศรี, สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2542 ; สมโภชน์ ทองแดง, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2542) ขาดการดำเนินการในส่วนของคุณยู่ข่าวข้อมูล หรือคุณยู่ความรู้ทางทัศนศิลป์ที่มีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย (สุชาติ เกาทอง, 2540 ; ปัญญา วิจิณฐนสาร, 2541 ; วีระเดช พนมวัน ณ.อยุธยา, 2541) อีกทั้งการดำเนินงานยังมีลักษณะที่ต่างคน ต่างทำ ขาดความร่วมมือกันในระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย รวมทั้งการร่วมมือกับสถาบัน และองค์กรอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือกันในการดำเนินงาน การจัดนิทรรศการ หรือแลกเปลี่ยนกันในด้านข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยเอง อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา คณาจารย์ และการศึกษาทางทัศนศิลป์ (วิโชค มุกดามณี, สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2542 ; บรรลือ ขอรวมเดช, สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2542 ; ฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2543) ซึ่งต่างกับในต่างประเทศที่หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยมีนโยบายและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนในการที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนต่อการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัยนอกเหนือจากหน้าที่ในการจัดนิทรรศการ ด้วยการจัด

เตรียมประสบการณ์ทางการสร้างสรรค์งานศิลปะให้กับนักศึกษา เช่น จัดการบรรยาย การอภิปรายโดยศิลปินและนักวิจารณ์ศิลปะ จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับศิลปิน (University of Lethbridge Art Gallery, 1999 ; Smith College Museum of Art, 1999) จัดบริการทางการศึกษาและบทเรียนทางศิลปะ ผลิตสื่อทัศนูปกรณ์ สิ่งตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่เผยแพร่ความรู้ทางศิลปะ (About the Gallery, 1999 ; The Boston University Art Gallery, 1999) ดำเนินงานค้นคว้าวิจัยรวบรวมสะสมผลงานศิลปะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา (Rosenfield, 1986 ; The Bate College Museum of Art, 1999) โดยการดำเนินการในด้านต่าง ๆ นั้นอยู่ภายใต้การดำเนินงานของคณะผู้ทำงานมืออาชีพเพื่อให้ได้ผลในการเพิ่มพูนความรู้ทางศิลปะแก่ผู้ชม (The Art Museum at Florida International University, 1999) และมีเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างสถาบัน เพื่อร่วมกันจัดนิทรรศการ จัดกิจกรรมการบรรยาย การอภิปราย ทำแคตาลอก และเอกสารทางวิชาการ รวมทั้งมีการประชุมหารือกันอย่างสม่ำเสมอ (The Boston University Art Gallery, 1999 ; Mount Holyoke College Art Museum, 1999)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปประเด็นปัญหาของความต้องการและความจำเป็นตามหลักวิชาการดังกล่าว ที่เกี่ยวข้องกับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในฐานะที่มีบทบาทส่งเสริมเกื้อหนุนต่อการศึกษาทางทัศนศิลป์ โดยศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย การดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ การดำเนินงานของหอศิลป์ตามหลักวิชาการพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์งานวิจัยที่เกี่ยวกับหอศิลป์และพิพิธภัณฑ์ ความคิดเห็นของนักวิชาการศิลปะ ตลอดจนผู้บริหารหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยและผู้บริหารหอศิลป์ของรัฐและเอกชน เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยพบว่าสามารถจำแนกได้เป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์
2. ด้านการดำเนินงาน
3. ด้านหน้าที่การให้บริการการศึกษา
4. ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ
5. ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาเรื่องดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยที่มีอยู่และหรือที่กำลังวางแผนจัดตั้ง เพื่อจะได้ข้อมูลหรือใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนการศึกษาเพื่อ

ส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ทางทัศนศิลป์ที่เอื้ออำนวยต่อระบบการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย ซึ่งยังประโยชน์ให้กับผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษาโดยตรง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาศิลปะของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 ด้าน คือ ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ ด้านการดำเนินงาน ด้านหน้าที่การให้บริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ และด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาศิลปะของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 ด้าน

ขอบเขตของการวิจัย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นนี้สร้างขึ้น เพื่อสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาศิลปะของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 ด้าน คือ ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ ด้านการดำเนินงาน ด้านหน้าที่การให้บริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ และด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

2. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรในครั้งนี้ คือ

2.1 อาจารย์ผู้สอนในภาควิชา หรือ คณะวิชาที่ทำการสอนทัศนศิลป์ ในสาขาวิชาจิตรกรรม สาขาวิชาประติมากรรม สาขาวิชาภาพพิมพ์ และสาขาวิชาศิลปศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจำนวน 7 แห่ง

2.2 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 – ชั้นปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาควิชา หรือ คณะวิชาที่ทำการสอนทัศนศิลป์ในสาขาวิชาจิตรกรรม สาขาวิชาประติมากรรม สาขาวิชาภาพพิมพ์ และสาขาวิชาศิลปศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจำนวน 7 แห่ง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิจัยครั้งนี้ถือว่า อาจารย์และนักศึกษามีความเข้าใจและเล็งเห็นความสำคัญว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยมีบทบาทต่อการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ ดังนั้นข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจึงมีความตรงกับความคิดเห็น และเชื่อถือได้
2. ลักษณะการเรียนการสอนของสาขาวิชาทัศนศิลป์ และศิลปศึกษา อาจมีความแตกต่างกัน แต่ไม่มีผลต่อการศึกษาโดยส่วนรวม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. บทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ หมายถึง การกระทำหรือหน้าที่ในการปฏิบัติงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ ด้านการดำเนินงาน ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ และด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
2. สาขาวิชาทัศนศิลป์ หมายถึง การเรียนการสอน จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์
3. หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย หมายถึง หน่วยงานในมหาวิทยาลัยที่มีระบบการบริหารจัดการ ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ และเผยแพร่ผลงานศิลปะร่วมสมัย ทั้งที่เป็นผลงานศิลปะภายในมหาวิทยาลัย และภายนอกมหาวิทยาลัย จัดบริการทางการศึกษา และจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือ เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยและสร้างแบบสอบถาม
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น 2 ชุด คือ
 ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ ประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของอาจารย์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่เปิดโอกาสให้อาจารย์แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับนักศึกษา ประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของนักศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาปรับปรุงโดย

1. ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสม และความครอบคลุมเนื้อหา

2. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายโดยเป็นอาจารย์ จำนวน 15 คน และนักศึกษา จำนวน 25 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

3. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

3.1 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาทัศนศิลป์และสาขาวิชาศิลปศึกษาในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีหอศิลป์อยู่ภายในมหาวิทยาลัย 7 แห่ง รวมทั้งสิ้น 120 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 – ชั้นปีที่ 5 ที่ศึกษาในสาขาวิชาทัศนศิลป์และสาขาวิชาศิลปศึกษาในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีหอศิลป์อยู่ภายในมหาวิทยาลัย 7 แห่ง รวมทั้งสิ้น 302 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ไปทดสอบกับกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นการแจกแจงความถี่ของคำตอบและคิดเป็นร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นการแจกแจงความถี่ ให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประเมินค่า จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t แล้วจึงนำเสนอในรูปตารางและความเรียง ส่วนแบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นการแยกแยะและจัดกลุ่มตามด้าน แล้วจึงนำเสนอในรูปของความเรียงตามลำดับความถี่

5.2 ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science : SPSS)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รับทราบความคิดเห็นของอาจารย์ และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

2. เป็นแนวทางให้หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการปรับปรุง และพัฒนาบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์

3. เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อหอศิลป์อื่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นแนวทางในการวิจัยที่ต่อเนื่องสำหรับผู้ที่มีความสนใจในเรื่องของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง **ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา** ต่อบทบาทการส่งเสริม การศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ทำการ ศึกษาและค้นคว้าเอกสาร รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยใน การวิจัย โดยแบ่งสาระสำคัญของข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ความหมายของทัศนศิลป์

สถานภาพการศึกษาทางทัศนศิลป์ในประเทศไทย

ความสำคัญของหอศิลป์

ความหมายของหอศิลป์

หน้าที่ของหอศิลป์

หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ปัญหาความต้องการปัจจัยที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์

ปัญหาความต้องการเกี่ยวกับบทบาทที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของทัศนศิลป์

คำว่า “ทัศนศิลป์” เป็นคำที่ใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Visual art” ซึ่งหมายถึงศิลปะที่ต้องอาศัยการรับสัมผัสผัสทางตา (อารี สุทธิพันธุ์, 2543) และ สืบเนื่องมาจากศิลปะแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ วิจิตรศิลป์ (Fine art) และศิลปะประยุกต์ (Applied art) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2530) ดังนั้น ทัศนศิลป์จึงครอบคลุมศิลปะหลายอย่าง ดังที่ ริคส์ (Rick, 1973) ได้เสนอไว้ ดังนี้

1. จิตรกรรม (Painting)
2. ประติมากรรม (Sculpture)
3. ภาพพิมพ์ (Printmaking)
4. สถาปัตยกรรม (Architecture)

5. ภาพถ่าย (Photography)
6. ภาพยนตร์ (Cinematography)
7. งานออกแบบ (Design)
8. หัตถกรรม (Crafts)

แต่เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนด้านศิลปะในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย เน้นหนักไปทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์เป็นหลัก หอศิลป์ต่าง ๆ รวมทั้งหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยมักจัดแสดง และสะสมงานศิลปกรรมในประเภทที่กล่าวมา และมีบ้างในบางครั้งที่มีการแสดงเกี่ยวกับงานออกแบบและหัตถกรรม ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้จำกัดขอบเขตการศึกษา เฉพาะทัศนศิลป์ที่อยู่ในขอบข่ายวิจิตรศิลป์ ซึ่งเป็นศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองทางจิตใจ อันประกอบด้วย จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์เป็นหลัก

สถานภาพการศึกษาทางทัศนศิลป์ในประเทศไทย

ประเทศไทยมีอารยธรรมและศิลปกรรมที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน โดยมีองค์กรสำคัญที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ซึ่งเป็นไปในแบบที่ไม่เป็นทางการ อันได้แก่ วัด วัง และบ้าน (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2532) ตราบจนกระทั่งอิทธิพลของศิลปะสมัยใหม่จากประเทศตะวันตกได้เริ่มแพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2394 – 2411) (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2539) ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2411 – 2453) พระองค์ได้ทรงวางรากฐานการศึกษาของประเทศไทยในรูปแบบอย่างประเทศตะวันตก (ทองปลิว ชมชื่น, 2528) โดยมีโรงเรียนเพาะช่างซึ่งก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2456 (ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2453 – 2468) ซึ่งได้มีบทบาทในฐานะของสถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนศิลปะในรูปแบบอย่างของศิลปะสมัยใหม่ในยุคแรก (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2536 ; วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2539)

ใน พ.ศ. 2466 รัฐบาลไทยได้ว่าจ้างศิลปินชาวอิตาลีชื่อ โคราโด เฟโรซี (Corado Feroci) ซึ่งภายหลังเป็นที่รู้จักกันดีในนามของ ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เข้ามารับราชการในตำแหน่งช่างปั้น ประจำกรมศิลปากร กระทรวงวัง ท่านผู้นี้มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการนำการศึกษาศิลปะตามแนวยุโรปเข้ามาสอนให้กับเยาวชนไทยที่สนใจ โดยร่วมกับผู้เชี่ยวชาญของกรมศิลปากร ก่อตั้งโรงเรียนประณีตศิลปกรรมขึ้นใน พ.ศ. 2476 ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนศิลปากร แผนกช่าง กิจกรรมของโรงเรียนนี้ดำเนินไปด้วยดีจนยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากรในปี พ.ศ. 2486 (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2539) ซึ่งกล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นสถาบันในระดับ

อุดมศึกษาแห่งแรกที่เปิดการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการเป็นกิจลักษณะเกี่ยวกับทัศนศิลป์ตามแบบอย่างประเทศตะวันตก (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541)

ต่อมาการศึกษาทัศนศิลป์ได้มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และในระดับปริญญาตรีของระดับอุดมศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันราชภัฏ วิทยาลัยช่างศิลป์ และมหาวิทยาลัยเอกชน เช่น มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยที่กล่าวมาข้างต้น จัดหลักสูตรผลิตบัณฑิตที่มีความรอบรู้ มีความเชี่ยวชาญ มีความสามารถเชิงสร้างสรรค์ทางวิทยาการทัศนศิลป์ในแต่ละสาขา อีกทั้งมีความมุ่งหมายผลิตบัณฑิตที่มีจิตสำนึกที่ดีต่อคุณค่าของศิลปกรรมและศิลปวัฒนธรรมเป็นส่วนใหญ่ ดังเช่น หลักสูตรคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2539) มีวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตเพื่อเป็นศิลปินที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในศิลปะแต่ละสาขา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์พร้อมด้วยคุณธรรม และเป็นผู้นำในศิลปกรรมสาขาของตน หลักสูตรคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2538) มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตผู้มีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมในสาขาของตน ผลิตบัณฑิตผู้มีภูมิปัญญารอบรู้ในวิทยาการอย่างกว้างขวาง เพียบพร้อมด้วยมโนธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีรสนิยมและมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีจิตสำนึกที่ดีต่อคุณค่าของศิลปกรรมและศิลปวัฒนธรรมภาคอีสาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และ หลักสูตรทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (2540) มีวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถทางด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งและกว้างไกล สามารถออกไปพัฒนาสังคมในฐานะของศิลปิน นักวิจัยทางด้านศิลปวัฒนธรรม นักวิชาการ นักวิจารณ์ศิลปะ ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการช่วยให้การพัฒนาของสังคมเป็นไปอย่างมีความสมดุลทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ เป็นต้น

นอกจากมีสถาบันอุดมศึกษาและหลักสูตรการศึกษาทัศนศิลป์ที่มุ่งหมายผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในทางทัศนศิลป์โดยตรงดังที่กล่าวในเบื้องต้นแล้ว ยังมีอีกสาขาวิชาหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาทัศนศิลป์เช่นกัน คือ สาขาวิชาศิลปศึกษา ซึ่งวินัย โสมดี (2535) ได้กล่าวว่า ศิลปศึกษาเป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาศิลปะ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนออกไปประกอบอาชีพเป็นครูศิลปะ ตามหลักการสำคัญในการศึกษาศิลปศึกษาของ NAEA (National Art

Education Association) ได้กำหนดเนื้อหาของศิลปศึกษาออกเป็น 4 ด้าน คือ การศึกษาทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) การสร้างงานศิลปะ (Art production) การวิจารณ์งานศิลปะ (Art criticism) และการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art history) โดยการศึกษาสุนทรียศาสตร์และการสร้างงานศิลปะมีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในงานศิลปะ การศึกษาการวิจารณ์งานศิลปะมีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนรู้หลักเกณฑ์และเสริมความคิดในด้านเนื้อหาของศิลปะ ส่วนการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์มีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนเข้าใจศิลปวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนเป็นการเสริมการวิจารณ์งานศิลปะให้เป็นเหตุเป็นผล โดยมีวิชาการศึกษาค้นคว้าให้ผู้เรียนมีความสามารถในการถ่ายทอดวิชาความรู้และมีคุณสมบัติในการเป็นผู้สอนศิลปะ ดังนั้น หลักสูตรศิลปศึกษาจึงประกอบด้วยวิชาการศึกษาซึ่งเป็นวิชาชีพครู และวิชาศิลปะซึ่งเป็นวิชาเอกอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งได้แก่การศึกษาศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการศึกษาทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ ซึ่งปรากฏอยู่ในหลักสูตรของทุกสถาบัน โดยผู้เรียนจำเป็นต้องฝึกฝนกิจกรรมทางศิลปะดังที่กล่าวเพื่อเรียนรู้ในเนื้อหาและธรรมชาติของวิชาศิลปะ มีทักษะในการทำงานศิลปะ มีความคิดที่ดีต่อศิลปะ และสามารถเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาในระดับการศึกษาต่าง ๆ ได้เปิดสอนหลักสูตรศิลปศึกษาอย่างแพร่หลาย เช่น ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชาทัศนศิลป์ศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และภาควิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น

การศึกษาทางทัศนศิลป์

การศึกษา คือ กระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรม การสร้างองค์ความรู้ของบุคคลจากสภาพแวดล้อมอันเกิดจากสังคมการเรียนรู้ โดยมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้มาเกื้อหนุน (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2541) สำหรับการศึกษาทางทัศนศิลป์ก็เช่นกัน ที่ผู้ศึกษาจำเป็นต้องศึกษาเพื่อก่อให้เกิดปัญญาความรู้ในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป และศึกษาเพื่อให้เกิดทักษะความเชี่ยวชาญมีความสามารถในการเป็นผู้นำการสร้างสรรคงานศิลปะต่อไปในหมวดวิชาเฉพาะซึ่งเป็นหัวใจของการศึกษาทางทัศนศิลป์ การศึกษาในหมวดวิชาเฉพาะนั้นประกอบไปด้วยเนื้อหาหลักสองประเภท คือ เนื้อหาในภาคทฤษฎีศิลป์ และเนื้อหาในภาคศิลปะปฏิบัติ โดยกัญญา เจริญศุภกุล (2527) ได้อธิบายถึงการศึกษาในภาคทฤษฎีศิลป์ว่ามีเนื้อหาในเรื่องของการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ อันได้แก่ การเรียนวิชาสุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และศิลปวิจารณ์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดวิสัยทัศน์และความคิดอันจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเสริมความเจริญงอกงามทางสติปัญญา ซึ่งวิชาในภาคทฤษฎีศิลป์บางวิชา เช่น องค์ประกอบศิลป์ วาดเส้น

กายวิภาค และทฤษฎีสีนั้นเป็นการให้หลักทฤษฎีด้วยการบรรยายแนะนำแล้วจึงให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติ ส่วนการศึกษาในภาคศิลปะปฏิบัติ เช่น วิชาจิตรกรรม วิชาประติมากรรมและวิชาภาพพิมพ์นั้นเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งหมายให้นักศึกษาทัศนศิลป์รู้จักวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะ วิธีการถ่ายทอดทางทัศนศิลป์ ฝึกทักษะความชำนาญทางฝีมือ เรียนรู้การคลี่คลาย และแก้ปัญหาในการทำงานศิลปะ ซึ่งการที่นักศึกษาทัศนศิลป์จะเรียนรู้ถึงการไปสู่ฐานะของผู้สร้างสรรค์งานศิลปะได้นั้น นักศึกษาทัศนศิลป์จำเป็นต้องมีพฤติกรรมในการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะที่สำคัญทั้ง 3 โครงสร้าง (แลนซิง, 1976 อ้างถึงใน พรพรรณ ดวงรัตน์, 2541) ได้แก่

1. โครงสร้างทางความรู้ในศิลปะ : พุทธิพิสัย (The structure of knowledge in art: The cognitive domain) เป็นการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับศิลปะใน 5 ด้าน คือ

1.1 ความรู้ในเนื้อหาวิชาศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีประสบการณ์ทางสุนทรีย์ที่กว้างไกล ความรู้ทางด้านนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดและจินตนาการ หากผู้เรียนมีความรู้ทางด้านนี้จะไม่สามารถพูด สร้างผลงาน หรือตัดสินคุณค่าของความงามต่าง ๆ ได้

1.2 ความรู้ในการจัดองค์ประกอบ เป็นความรู้พื้นฐานของการสร้างสรรค์งานศิลปะ ผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจในส่วนประกอบสำคัญที่จะสามารถสร้างสรรค์ผลงานของตนให้เกิดความงามได้

1.3 ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำ เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับผู้เรียน ศิลปินหรือผู้เชี่ยวชาญที่จะต้องรู้ว่าจะงานศิลปะที่เขาจะทำนั้นทำอย่างไร ความรู้ด้านนี้จะทำให้สามารถทำงานศิลปะ หรือพิจารณาตัดสินงานศิลปะได้อย่างเหมาะสม

1.4 ความรู้ในประวัติศาสตร์ศิลป์ เป็นความรู้พื้นฐานของการเกิดความซาบซึ้งในศิลปะ เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมโลกทัศน์ทางศิลปะให้ผู้เรียนมีมุมมองทางศิลปะที่กว้างไกล และสามารถใช้นำประวัติศาสตร์ศิลป์เป็นแม่แบบของการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดพัฒนาการในการทำงานที่ดีขึ้น

1.5 ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของศิลปะ คุณค่าของศิลปะ และธรรมชาติของประสบการณ์ทางสุนทรีย์ เป็นความรู้ความเข้าใจที่นำไปสู่การพิจารณาตัดสินสัญลักษณ์ทางการเห็นที่มีอยู่ในงานศิลปะ ความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้จะไม่แสดงเป็นคำพูด แต่จะถูกถ่ายทอดในลักษณะของรสนิยม

2. โครงสร้างทางทัศนคติในศิลปะ : จิตพิสัย (The structure of attitudes in art: The affective domain) ผู้เรียนควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนศิลปะ โดยฝึกให้ตนเองเกิดทัศนคติขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนทางศิลปะ 4 ประการ คือ

2.1 สนใจในประสบการณ์สุนทรีย์ เป็นความสนใจหรือความโน้มเอียงอันเป็นความปรารถนาส่วนบุคคลเมื่อถูกชี้แนะให้รับรู้เกี่ยวกับลักษณะ ความหมาย และความสัมพันธ์ของประสบการณ์ ถ้าผู้เรียนไม่รับรู้ถึงสิ่งเหล่านี้ก็ไม่สามารถที่จะเข้าใจสัญลักษณ์ทางการเห็น และไม่สามารถที่จะเข้าถึงงานศิลปะได้

2.2 ความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการสร้างและประเมินคุณค่าผลงานศิลปะ ความมั่นใจในตนเองเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการกล้าแสดงออกทั้งทางด้านความคิด ด้านจินตนาการ และความรู้สึก แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะ

2.3 การเปิดใจกว้างยอมรับในรูปทรง หรือรูปแบบที่มีความแตกต่างการเปิดใจกว้างยอมรับในความแตกต่าง จะทำให้เกิดการสร้างสรรค์ หรือเกิดการทดลองสร้างความสัมพันธ์ของรูปทรงทางศิลปะ หรือรูปแบบ แบบต่าง ๆ ให้มีความแปลกใหม่ เกิดเป็นประสบการณ์ทางศิลปะแบบใหม่ขึ้น

2.4 ความขยันเอาใจใส่และความตั้งใจจนกระทั่งงานที่ทำสำเร็จลง ความขยันเอาใจใส่มีความสำคัญโดยเฉพาะต่อการพัฒนาของทักษะในด้านการจัดวัสดุทางศิลปะ ซึ่งเป็นผลให้การเสนอความหมายของประสบการณ์สุนทรีย์มีความเหมาะสม

3. โครงสร้างทางทักษะทางศิลปะ : ทักษะพิสัย (The structure of skill in art: The psychomotor domain) เป็นการฝึกปฏิบัติทักษะในงานศิลปะ โดยการประสานกันของตากับมือในการใช้เครื่องมือและวัสดุได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยแบ่งออกเป็น การแสดงออกทางกายภาพ (Physical aspects) และการแสดงออกทางสังคม (Social aspects) ดังนี้

3.1 การแสดงออกทางกายภาพ จำแนกออกได้เป็น 5 ส่วน คือ

3.1.1 เป็นความสามารถในการใช้เครื่องมือและวัสดุทางศิลปะ

3.1.2 สามารถนำทัศนธาตุ เช่น เส้น รูปร่าง ความหยาบ ความละเอียดของพื้นผิวและสีมาจัดวางเป็นผลงานศิลปะได้

3.1.3 สามารถอธิบายระหว่างความแตกต่างและความเหมือนในองค์ประกอบของงานศิลปะที่มองเห็นได้

3.1.4 สามารถใช้ศัพท์ทางศิลปะอธิบายคุณลักษณะของพื้นผิวที่เกี่ยวข้องกับความหยาบ ความละเอียด ช่องไฟ หรือการสะท้อนของแสง ฯลฯ ได้อย่างเหมาะสม

3.1.5 สามารถบอกและอธิบายคุณลักษณะที่หลากหลาย เช่น รูปร่างที่เป็นเหลี่ยมเป็นมุม รูปทรงที่มีสัดส่วนสมดุล เป็นต้น

3.2 การแสดงออกทางสังคม จำแนกออกได้เป็น 4 ส่วน คือ

3.2.1 สามารถบอกหรืออธิบายคุณลักษณะที่เป็นตัวแทนในงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ หน้าที่ อารมณ์ และความหมายในงานศิลปะได้

3.2.2 สามารถจินตนาการถึงแหล่งกำเนิดทางความคิดของศิลปินได้

3.2.3 สามารถอธิบายถึงความแตกต่างของรูปแบบต่าง ๆ ทางศิลปะและยุคสมัยของงานศิลปะได้

3.2.4 สามารถนำวิธีการสร้างงานศิลปะของศิลปินมาสัมพันธ์กับการทำงานศิลปะของตนเองได้

นอกจากนี้นักวิชาการศิลปะยังได้ให้ความคิดเห็นว่าคุณศึกษาศิลปะควรฝึกฝนในเรื่องของทักษะความชำนาญและฝึกฝนในเรื่องของการใช้ความคิดอยู่เสมอ เช่นฝึกทักษะให้เกิดความเชี่ยวชาญในเทคนิควิธีการของงานทัศนศิลป์ในแต่ละแขนง (สุชาติ เกาทอง, 2536) ฝึกทักษะความชำนาญในการเลือกใช้เครื่องมือต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Michael, 1983) ฝึกความคิดในการเลือกใช้วัสดุประเภทต่าง ๆ รวมทั้งรู้จักการเลือกใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ๆ เช่น วิดีโอและคอมพิวเตอร์มาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับผลงานแต่ละประเภท (สุชาติ เกาทอง, 2536) และนอกจากนี้นักศึกษาศิลปะยังต้องรู้จักการสังสรรค์ประสบการณ์ที่ได้จากการได้รู้ ได้เห็น ได้สัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ เช่น ธรรมชาติรอบ ๆ ตัว หรือการได้ไปชมงานนิทรรศการศิลปะที่มีคุณค่า เกิดการรับรู้และก่อให้เกิดจินตนาการ (อารี สุทธิพันธ์, 2532) ซึ่งจินตนาการกับทักษะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาศิลปะที่ต่อเนื่องกัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน เมื่อจินตนาการแก่กล้าขึ้น ทักษะก็ต้องเติบโตสูงขึ้นเพื่อตอบสนองจินตนาการ ทักษะในการแสดงออกชัดเจนและรุนแรงเท่าใดก็จะช่วยผลักดันจินตนาการให้ขยายตัวกว้างไกลและลึกซึ้งยิ่งขึ้น (ชลูด นิมเสมอ, 2529)

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการศึกษาศิลปะทางทัศนศิลป์ นักศึกษาศิลปะต้องเรียนรู้ทั้งในหลักการทางทฤษฎีศิลปะโดยรู้จักเนื้อหาสาระและรูปแบบของงานศิลปะแขนงต่าง ๆ เพื่อสังสรรค์ประสบการณ์ควบคู่ไปกับการฝึกฝนทักษะความชำนาญทางฝีมือ เรียนรู้เทคนิควิธีการ มีจินตนาการสร้างสรรค์ รู้จักการคลี่คลาย การแก้ปัญหาขณะทำงาน รวมทั้งเรียนรู้วิธีการถ่ายทอดออกมาเป็นผลงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองให้เป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ที่มีความสามารถต่อไป

นอกจากนี้ การศึกษาศิลปะขั้นสูงในระดับอุดมศึกษานั้น นักศึกษาควรมีประสบการณ์จริงที่หลากหลายโดยได้จากการเห็น การได้ฟัง หรือการได้สัมผัสกับกิจกรรมทางศิลปะจากภายนอก

นอกชั้นเรียนเพื่อเป็นปัจจัยเสริมที่สำคัญต่อการศึกษาศิลปะทางทัศนศิลป์ โดยมีนักวิชาการทางทัศนศิลป์หลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ ไว้ดังนี้

กัจจกร สุนทรพงษ์ศรี (สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2542) กล่าวว่า ในการเรียนการสอนทางทัศนศิลป์นั้นต้องการทั้งประสบการณ์ และกิจกรรมทางศิลปะ เพื่อเข้ามากระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้กับนักศึกษา เช่น การได้เข้าร่วมกิจกรรมการประกวดแข่งขันผลงานศิลปะ การเข้าชมนิทรรศการศิลปะของศิลปินที่มีชื่อเสียง หรือการเชิญผู้เชี่ยวชาญและศิลปินมาสาธิตวิธีการสร้างงานศิลปะ ซึ่งในเรื่องของการสาธิตนั้น สุชาติ เกาทอง (2536) ได้กล่าวว่า การสาธิตเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนมองเห็นภาพของ การปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนเป็นขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะนำความรู้จากการสาธิตนั้นมาแสดงออกตามแบบฉบับของตนเองได้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและการสาธิตจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางการสร้างสรรค์ด้านทัศนศิลป์ได้เร็วขึ้น

กัญญา เจริญศุภกุล (2527) กล่าวว่า ขั้นตอนการศึกษาเพื่อการเรียนรู้วิถีทางที่จะเป็น ผู้สร้างสรรค์งานศิลปะของนักศึกษาต้องประกอบด้วยความรู้ทางปัญญาที่นักศึกษาจะได้จากการ ฟัง การวิเคราะห์ หรือการศึกษาในรูปแบบของการบรรยาย หรือการสัมมนา ทั้งจากผู้มีความรู้ด้าน ภาควิชาปฏิบัติ และผู้มีความรู้ในภาคทฤษฎีศิลป์ เช่น ปรัชญาศิลป์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่อให้ นักศึกษา ได้มีทัศนะที่เปิดกว้างทางความคิด สามารถเข้าใจวิถีทางของกระบวนการสร้างสรรค์ได้ดี ยิ่งขึ้น เพราะวิชาการศิลปะเป็นการเรียนที่ต้องการการปฏิบัติมากและการรับรู้มาก และสมโภชน์ ทองแดง (สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2542) กล่าวว่า การได้รับฟังการสนทนา การอภิปรายจากนัก วิชาการศิลปะ หรือศิลปิน รวมทั้งการได้ร่วมแลกเปลี่ยนทัศนะกับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทาง ทัศนศิลป์ถึงแนวความคิด วิธีการสร้างสรรค์และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ จะทำให้เกิดความท้าทาย ทางปัญญา เกิดความคิดอยากจะทำลงปฏิบัติ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาศิลปะของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรววรรณ ดวงรัตน์ (2541) ที่พบว่า การที่นักศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วม กิจกรรมทางศิลปะกับศิลปินที่มีชื่อเสียง จะเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมให้เกิดกำลังใจ เกิดพลังในการ ทำงานศิลปะ และยังช่วยให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ทางทัศนศิลป์ที่มีคุณค่า เกิดการยอมรับ ในความคิดเห็นของผู้อื่น และนำไปสู่การปรับปรุงแนวทางการทำงานศิลปะของนักศึกษาให้พัฒนา ยิ่งขึ้น

นอกจากประสบการณ์ และกิจกรรมทางศิลปะที่กล่าวมาในข้างต้น สุชาติ เกาทอง (2536) และวีรเดช พนมวัน ณ.อยุธยา (สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2542) ยังได้กล่าวว่า นักศึกษาศิลปะ ยังจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์ วัตถุประสงค์ในการทำงานศิลปะ เทคนิคกลวิธีใน

การสร้างสรรคด้วยเครื่องมือ วัสดุ และกระบวนการทำงานถ่ายทอดผลงานศิลปะที่แตกต่างกันของศิลปินที่มีชื่อเสียงจากอดีตและปัจจุบัน เพื่อนำไปเปรียบเทียบและปรับปรุงการทำงานของตนเอง เพราะการศึกษาผลงานศิลปะกรรมด้วยการพินิจพิเคราะห์ จะช่วยฝึกหัดให้นักศึกษาสามารถตีความและเข้าใจความหมายของผลงานศิลปะนั้น เข้าใจในวิธีการสร้างสรรค์เทคนิค วิธีการและเข้าใจวิธีการถ่ายทอดทางทัศนศิลป์ได้ดียิ่งขึ้น เพราะการได้ศึกษาจากผลงานศิลปะที่มีคุณค่าที่จัดแสดงไว้ จะทำให้เกิดแรงกระตุ้น เกิดการรับรู้ทางอารมณ์ได้สูง อีกทั้งยังได้เกิดการเรียนรู้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลงานประเภทต่าง ๆ อีกด้วย (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2521) ซึ่งหน่วยงานที่มีบทบาทโดยตรงในการเป็นแหล่งข้อมูลทางทัศนศิลป์ จัดแสดงนิทรรศการศิลปะและจัดกิจกรรมที่เป็นการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ ก็คือ หอศิลป์

ความสำคัญของหอศิลป์

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของหอศิลป์ไว้ว่า หอศิลป์คือแหล่งข้อมูลทางศิลปะ และมีหน้าที่ช่วยส่งเสริมในการเรียนรู้ (Zeller, 1985 ; Berry, 1998) และเป็นส่วนสำคัญของการศึกษา (ธารินทร์ นิมมานเหมินทร์, 2539) วิบูลย์ ลี้สุวรรณ(2538) กล่าวว่า หอศิลป์เป็นแหล่งที่สะสมงานศิลปะกรรม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของศิลปินในแต่ละยุค แต่ละสมัย ดังนั้นหอศิลป์จึงเป็นแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลของนักศึกษาทัศนศิลป์เพื่อศึกษาแบบอย่าง แนวความคิด และเทคนิควิธีการเพื่อนำไปพัฒนา และวิเคราะห์งานศิลปะของตน (วีระเดช พนมวัน ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2542)

ในด้านประโยชน์ของการเข้าชมผลงานศิลปะในหอศิลป์นั้น คานาทานิ (Kanatani, 1998) กล่าวว่า เป็นกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ทางทัศนศิลป์ต่อจากห้องเรียนได้ เพราะได้เรียนรู้จากผลงานจริง ฮูเปอร์ – กรีนฮิลล์ (Hooper – Greenhill, 1991) กล่าวว่า การได้เรียนรู้จากผลงานจริงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะทำให้เกิดการพัฒนาทางความคิดที่หลากหลายด้วยตนเอง ทำให้รู้จักการเปรียบเทียบ และเชื่อมโยงความรู้ ขยายขอบข่ายจากความรู้ ไปสู่ความรู้ จากการสังเกต ไปสู่การกระทำให้เกิดผลจริงขึ้นมา ซึ่งสอดคล้องกับวิชัย หวังไชยะ (อ้างถึงใน ยุพาวดี ไวย่างกูร, 2541:43) ที่กล่าวว่า การเข้าชมนิทรรศการผลงานศิลปะในหอศิลป์เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ และนำไปสู่การพัฒนาผลงานศิลปะของผู้ที่ปฏิบัติงานทางทัศนศิลป์ให้มีความสมบูรณ์ขึ้นได้ เพราะทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของแนวความคิด องค์ประกอบ รวมทั้งเทคนิคการสร้างสรรค์งาน

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าความสำคัญของหอศิลป์ คือ การเป็นสถาบันที่เป็นแหล่งข้อมูลความรู้ทางทัศนศิลป์ซึ่งผู้ชมสามารถพัฒนาความคิด ศึกษาเทคนิคและวิธีการถ่ายทอดทางทัศนศิลป์โดยผ่านการเรียนรู้จากผลงานจริงที่จัดแสดงภายในหอศิลป์

ความหมายของหอศิลป์

สภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ หรือ ICOM (International Council of Museum) และนักวิชาการพิพิธภัณฑ์ได้นิยามความหมายของหอศิลป์ไว้ดังนี้

สภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติได้ให้คำจำกัดความแก่สถาบันที่ถือว่าเป็น "พิพิธภัณฑ์" (Museum) ไว้ว่า เป็นสถาบันที่ไม่หวังผลกำไร ทำหน้าที่รวบรวม สงวนรักษา ศึกษาวิจัยและจัดแสดงสิ่งซึ่งเป็นหลักฐานที่มีความสำคัญแก่มนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการค้นคว้า การศึกษาและความเพลิดเพลิน ความหมายของ "Museum" ได้ครอบคลุมถึงหอศิลป์ หอสมุด โบราณสถาน อนุสรณ์สถาน สวนสัตว์ สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน สถานที่สงวนสัตว์น้ำและสถานที่เขตสงวน (จิรา จงกล, 2532) จิรา จงกล (2532) ได้ให้คำจำกัดความของ "หอศิลป์" ว่า หมายถึงสถานที่จัดแสดงผลงานศิลปะประเภท จิตรกรรม ประติมากรรม ของศิลปินที่มีชื่อเสียงแต่โบราณเรื่อยมาจนถึงศิลปะร่วมสมัย แมทธิว (Mathews, 1991) กล่าวว่า หอศิลป์ คือ สถาบันซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการเผยแพร่ผลงานศิลปะสู่สาธารณชน มีภาระหน้าที่และลักษณะการดำเนินงานที่ใกล้เคียงกับพิพิธภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ซึ่งประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ในขณะนั้น (สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2542) ได้ขยายความคำว่า "หอศิลป์" และ "พิพิธภัณฑ์ศิลปะ" ว่า คำว่า "หอศิลป์" ในปัจจุบันนิยมใช้ในความหมายเดียวกับคำว่า "พิพิธภัณฑ์ศิลปะ" และพิพิธภัณฑ์ศิลปะมักหมายถึง สถาบันที่สะสมรวบรวมงานศิลปะวัตถุยุคโบราณหลาย ๆ ประเภทจนถึงศิลปะสมัยใหม่ไว้ด้วยกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หอศิลป์ (Art Gallery) จัดอยู่ในพิพิธภัณฑ์ประเภทหนึ่งซึ่งทำหน้าที่รวบรวมสะสมผลงานศิลปะกรรม ทำหน้าที่สงวนรักษา ศึกษาวิจัย จัดทำเอกสารและจัดแสดงนิทรรศการ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการค้นคว้า การศึกษา และเพื่อความเพลิดเพลิน มีความหมาย มีภาระหน้าที่และลักษณะการดำเนินงานที่ใกล้เคียงกับพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และมีหน้าที่โดยตรงในการเผยแพร่ผลงานศิลปะ

การแบ่งประเภทของพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์

แมทธิว (Mathews, 1991) ได้จำแนกประเภทของพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ไว้ดังนี้

ประเภทของพิพิธภัณฑ แบ่งออกได้เป็น 9 ประเภท คือ

1. พิพิธภัณฑวิทยาศาสตร์ (Science)
2. พิพิธภัณฑเครื่องจักรกล (Technology)
3. พิพิธภัณฑโบราณคดีอุตสาหกรรม (Industrial archaeology)
4. พิพิธภัณฑประวัติศาสตร์สังคม (Social history)
5. พิพิธภัณฑชาติพันธุ์วิทยา (Ethnology)
6. พิพิธภัณฑมานุษยวิทยา (Anthropology)
7. พิพิธภัณฑโบราณคดี (Archaeology)
8. พิพิธภัณฑธรณีวิทยา (Geology)
9. พิพิธภัณฑธรรมชาติวิทยา (Natural history)

ประเภทของหอศิลป์ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. หอศิลป์ประเภทวิจิตรศิลป์ (Fine art)
2. หอศิลป์ประเภทศิลปะตกแต่ง (Decorative art)

โดยการวิจัยนี้ จะกล่าวถึงรายละเอียดแต่เฉพาะประเภทของหอศิลป์เท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

แมทธิว (Mathews, 1991) กล่าวว่า การแบ่งประเภทของหอศิลป์ แบ่งได้ตามลักษณะงานศิลปะที่หอศิลป์จัดแสดง ดังนี้

1. หอศิลป์ที่จัดแสดงงานประเภทวิจิตรศิลป์ (Fine Art Gallery) จัดแสดงงานศิลปะประเภทวิจิตรศิลป์ หรือ ศิลปะบริสุทธิ์ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ สื่อประสม ฯ ล ฯ
2. หอศิลป์ที่จัดแสดงงานประเภทศิลปะการตกแต่ง (Decorative Art Gallery) จัดแสดงงานศิลปะประเภทศิลปะการตกแต่งที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยต่าง ๆ เช่น เครื่องใช้สอย เครื่องประดับ และศิลปะการออกแบบต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ แมทธิว (Mathews, 1991) ยังได้กล่าวว่า การแบ่งประเภทของหอศิลป์นั้น สามารถแบ่งประเภทออกได้ตามหน่วยงานที่หอศิลป์สังกัดอยู่ คือ

1. หอศิลป์แห่งชาติ (National Art Gallery) ได้แก่ หอศิลป์ที่เป็นหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดของทางราชการหรืออยู่ในความควบคุมดูแลโดยตรงจากรัฐบาล

2. หอศิลป์ประจำจังหวัด (Provincial Art Gallery) ได้แก่ หอศิลป์ที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานระดับจังหวัดหรือราชการส่วนท้องถิ่น

3. หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (University Art Gallery) ได้แก่ หอศิลป์ที่อยู่ในความดูแลและการสนับสนุนของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา

4. หอศิลป์ของเอกชน ซึ่งแบ่งออกดังนี้

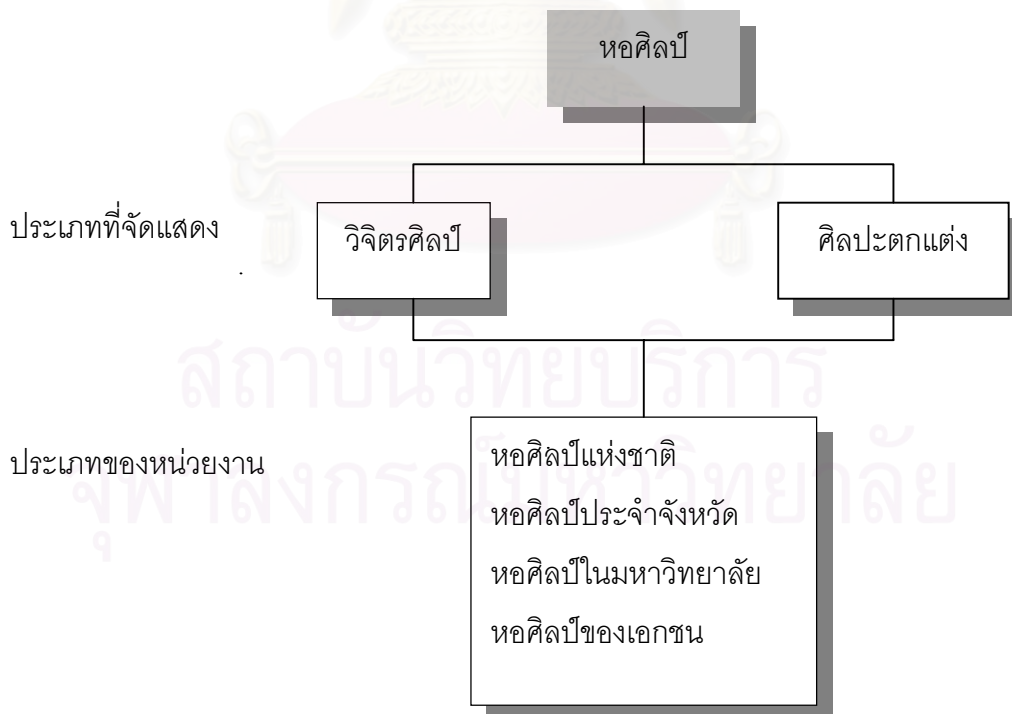
4.1 บริษัทเงินทุนอิสระ (Independent Trust Art Gallery) ได้แก่ หอศิลป์ที่อยู่ในความดูแลของบริษัทเงินทุนอิสระ

4.2 หอศิลป์ของเอกชนหรือหอศิลป์ขนาดเล็ก (Industrial / Small Art Gallery) ได้แก่ หอศิลป์ที่อยู่ในความดูแลของเอกชนหรือบริษัทเอกชน

4.3 หอศิลป์ส่วนบุคคล (Private Art Gallery) ได้แก่ หอศิลป์ที่อยู่ในความดูแลของบุคคลเป็นสมบัติส่วนบุคคล หรืออยู่ในความดูแลของสมาคม

จากแนวคิดการแบ่งประเภทหอศิลป์ของแมทธิว (Mathews, 1991) สามารถนำมาแสดงเป็นแผนภูมิ เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจได้ ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 การแบ่งประเภทของหอศิลป์

ประยุกต์จากแมทธิว (Mathews, 1991)

ระบบการดำเนินงานของหอศิลป์

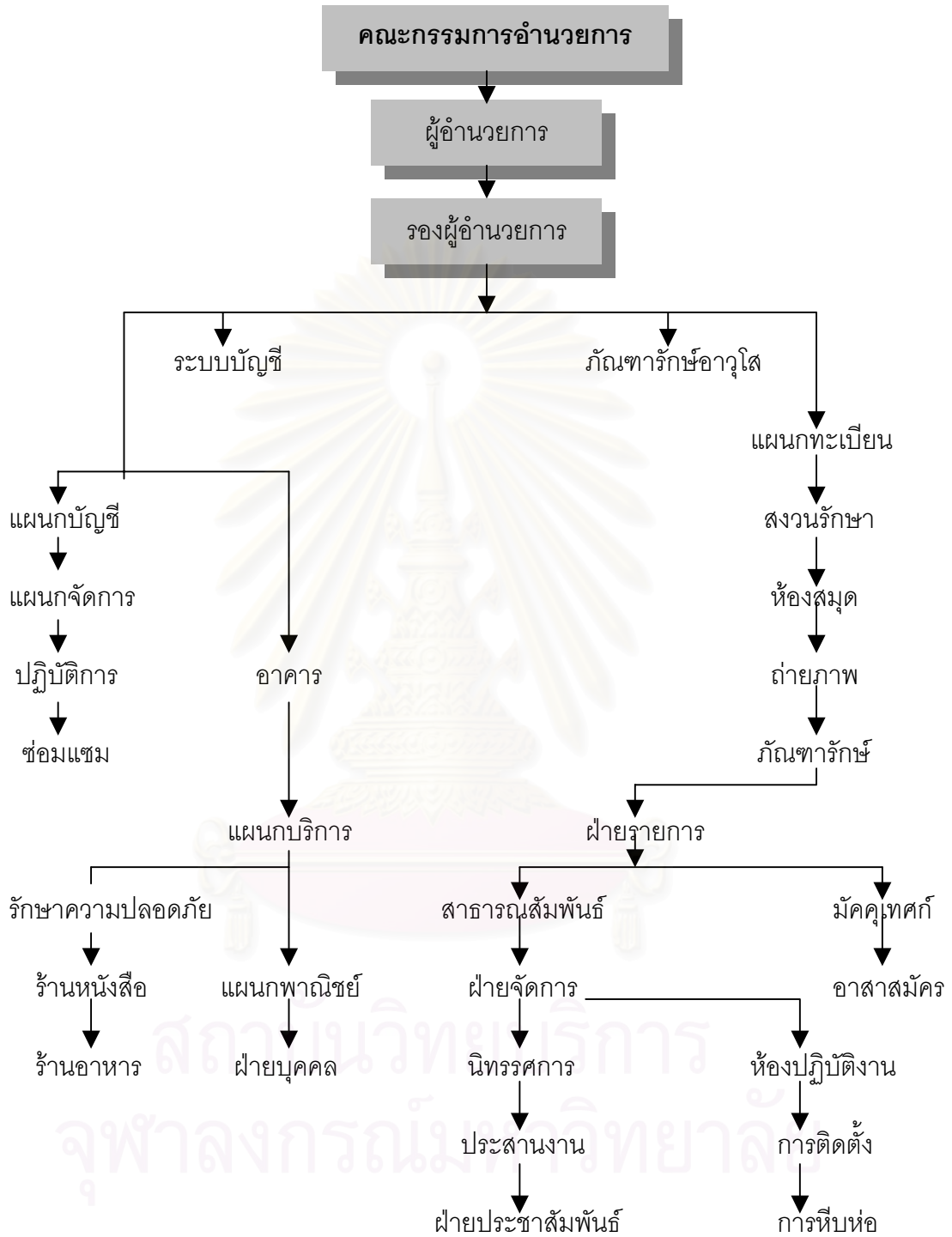
จิรา จงกล (2532) กล่าวว่า เนื่องจากหอศิลป์มีภาระหน้าที่ในการรวบรวมวัตถุ จำแนกประเภทวัตถุ จัดทำทะเบียนหลักฐาน ดำเนินการสงวนรักษา ค้นคว้าวิจัย จัดแสดง ให้ความรู้ ให้การศึกษาและจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เป็นองค์ประกอบสำคัญ รวมทั้งจากการที่หอศิลป์ของรัฐได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ หอศิลป์จึงต้องมีการแบ่งส่วนการดำเนินงานอย่างมีระบบ เพื่อให้สามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสรรหาคณะผู้ดำเนินงานเพื่อรับผิดชอบการทำงานด้านต่าง ๆ ของหอศิลป์ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2539) กล่าวว่า โดยทั่วไปประกอบด้วย คณะกรรมการอำนวยการ (Board of Trustees) ซึ่งมีหน้าที่ดูแลนโยบายและโครงการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย ประธาน รองประธาน ซึ่งมักได้แก่นักธุรกิจชั้นนำ และกรรมการ ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย รวมทั้งที่ปรึกษาด้านต่าง ๆ ลำดับต่อไป คือ กรรมการดำเนินงานอาวุโส (Senior Curator) ด้านต่าง ๆ เช่น ภัณฑารักษ์ด้านศิลปะร่วมสมัย ศิลปะภาพพิมพ์ ศิลปะเอเชีย เป็นต้น ดังเช่นแผนภูมิการบริหารงานหอศิลป์แห่งนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 2 การบริหารงานของหอศิลป์แห่งนิวเซาท์เวลส์

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2539

คณะผู้ดำเนินงาน

ผู้อำนวยการหอศิลป์ คือผู้ดำเนินงานบริหารกิจการหอศิลป์ จึงต้องมีคุณสมบัติ มีปริญญาทางศิลปะ ได้รับการฝึกอบรมในวิชาการพิพิธภัณฑ์ (Museology) ส่วนคุณสมบัติที่จำเป็น คือ ควรเป็นผู้มีความรอบรู้รอบด้าน มีความสามารถในด้านการบริหารจัดการ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีทัศนคติในการรับใช้ชุมชน และมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงกิจการของหอศิลป์ให้ก้าวหน้าตลอดเวลา ในต่างประเทศ ตำแหน่งผู้อำนวยการนั้นถูกคัดเลือกโดยคณะกรรมการอำนวยการ (Board of Trustees) ผู้อำนวยการมีภาระหน้าที่หลัก ดังนี้

1. เป็นผู้คัดเลือกเจ้าหน้าที่ของหอศิลป์ที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชา
2. รับผิดชอบการบริหารงานภายในทั้งหมดของหอศิลป์
3. วางแผนดำเนินการตามนโยบาย
4. รับผิดชอบความปลอดภัยของวัตถุที่รวบรวม สงวนรักษาไว้
5. รับผิดชอบในการจัดทำงบประมาณ
6. รับผิดชอบในหน้าที่ต่อประชาชน

เจ้าหน้าที่ของหอศิลป์ แบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ ได้ดังนี้

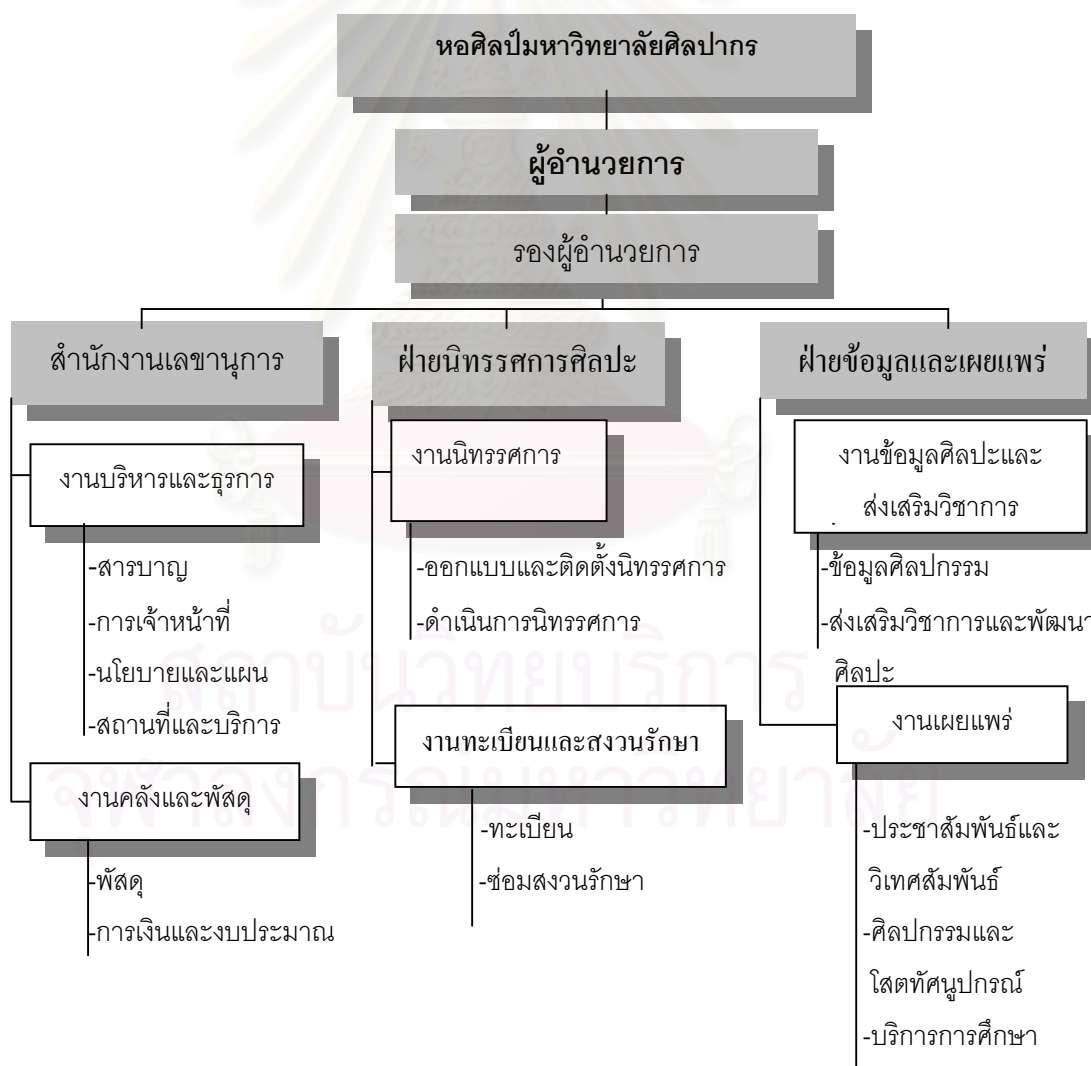
ภัณฑารักษ์ หรือฝ่ายวิชาการ (Curatorial Staff) มีหน้าที่ดูแลงานวิชาการในหอศิลป์ โดยแบ่งสาขาวิชาออกเป็นแผนก (Department) ตามลักษณะของวัตถุที่สะสม หรือแบ่งตามภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ เช่น วัตถุที่สะสมเป็นศิลปวัตถุของเอเชีย ก็แบ่งเป็นเอเชียอาคเนย์ เอเชียตะวันออกกลาง เป็นต้น ซึ่งในแต่ละแผนกมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการที่เป็นหัวหน้าแผนก เรียกว่า ภัณฑารักษ์ (Curator) หอศิลป์ในระบบสากล ตำแหน่งของภัณฑารักษ์นั้นเทียบเท่าตำแหน่งศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัย และเนื่องจากหน้าที่โดยตรงของภัณฑารักษ์ คือ การดูแลรักษาวัตถุในหอศิลป์ ต้องทำงานวิจัยในสาขาที่สังกัด ภัณฑารักษ์จึงต้องมีคุณสมบัติและมีความเชี่ยวชาญในสาขาที่ตนสังกัด นอกจากนี้ยังต้องมีความรู้ในวิชาการพิพิธภัณฑ์ (Museology) มีหน้าที่ดูแลวางแผนการจัดนิทรรศการ เผยแพร่ความรู้ด้วยการบรรยายหรือจัดทำคำบรรยายภาคเอกสารในเรื่องของศิลปะ - ศิลปิน และให้บริการทางการศึกษา

เจ้าหน้าที่การศึกษา (Curator of Education) ต้องมีคุณสมบัติในการเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับวัตถุในหอศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเรียนการสอน มีหน้าที่จัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา รับผิดชอบในการให้ความรู้เกี่ยวกับวัตถุในหอศิลป์แก่ผู้ชมทุกประเภท ทุกวัย ด้วยการบรรยาย นำชม และจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ในหอศิลป์

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่หอศิลป์ยังประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ทะเบียน (Registration Staff) ฝ่ายสงวนรักษา (Conservation Staff) ฝ่ายธุรการ (Administrative Staff) ฝ่ายรักษาความปลอดภัย (Security Staff) และฝ่ายเทคนิคงานช่าง (Technical Staff) ซึ่งจิวา จงกล (2532) กล่าวว่า การจัดระบบงาน หรือแบ่งส่วนงานของหอศิลป์นั้น ไม่มีแบบฉบับที่แน่นอนตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับวิธีการแบ่งระบบงานที่สามารถทำให้หอศิลป์สามารถปฏิบัติงานได้คล่องตามวัตถุประสงค์

สำหรับหอศิลป์ในประเทศไทย เช่น หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร หอศิลป์มีฐานะเทียบเท่าคณะวิชา โดยได้มีการแบ่งส่วนราชการ หรือจัดแบ่งระบบงานออกเป็น 3 ส่วน คือ สำนักงานเลขานุการ ฝ่ายนิทรรศการศิลปะ และฝ่ายข้อมูลและเผยแพร่ศิลปะ โดยมีผู้อำนวยการหอศิลป์เป็นผู้รับผิดชอบบริหาร (หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540) ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 การแบ่งส่วนราชการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร

หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร , (2540)

ระบบการเงิน และการจัดทำงบประมาณของหอศิลป์

จิรา จงกล (2532) กล่าวว่า รายได้ของหอศิลป์ (Sources of Income) แบ่งเป็น 5 ประเภท คือ

1. เงินงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล ซึ่งได้แก่ หอศิลป์ที่อยู่ในความดูแลของรัฐ และหากเป็นหอศิลป์กึ่งรัฐ รัฐจะให้เงินทุนสนับสนุนส่วนหนึ่ง
2. เงินทุนเดิม ซึ่งหมายถึงรายได้จากกองทุนแรกตั้งหอศิลป์ ซึ่งได้แก่หอศิลป์ที่อยู่ในความดูแลของเอกชน
3. เงินช่วย ได้แก่เงินบริจาคซึ่งได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน องค์กร สมาคมหรือกองทุนมูลนิธิ ซึ่งในต่างประเทศ บางครั้งหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจะได้รับเงินช่วยจากภาคเอกชนด้วยเช่นกัน นอกเหนือจากเงินทุนสนับสนุนจากรัฐ (Mathews, 1991)
4. เงินผลประโยชน์ ได้แก่ การเก็บค่าเข้าชม ค่าบำรุงสมาชิก กำไรจากการจำหน่ายหนังสือ และของที่ระลึก เป็นต้น
5. การจัดกิจกรรมหารายได้

การจัดทำงบประมาณ

หอศิลป์ทุกประเภทต้องจัดเตรียมงบประมาณให้รายได้ และรายจ่ายสมดุล โดยผู้อำนวยการต้องเป็นผู้วางแผนงานประจำปี คำนวณรายได้ รายจ่าย โดยร่วมหารือกับคณะกรรมการที่ปรึกษา หรือคณะกรรมการอำนวยการ (Board of Trustees) โดยแบ่งงบประมาณออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. งบประมาณประจำปี (Annual Budget) ได้แก่
 - 1.1 งบประมาณประเภทเงินเดือน
 - 1.2 งบประมาณงานบริหาร ซึ่งได้แก่ การบำรุงรักษาและค่าใช้จ่ายในสำนักงาน
 - 1.3 งบประมาณดูแลอาคารสถานที่ ซึ่งได้แก่ ค่าประกันภัย ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษา
 - 1.4 งบประมาณดูแลรักษาวัตถุ ซึ่งได้แก่ ค่าประกันวัตถุ การซ่อมสงวนรักษา การ จัดหาสะสมวัตถุ
 - 1.5 งบประมาณจัดแสดง ซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการจัดนิทรรศการถาวร นิทรรศการหมุนเวียน การขนส่ง ประกันภัยเฉพาะนิทรรศการพิเศษ หรือ การปรับปรุงนิทรรศการถาวรตามโครงการแต่ละปี

1.6 งบประมาณสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การฉายภาพยนตร์ การปาฐกถา และกิจกรรมการศึกษาอื่น ๆ

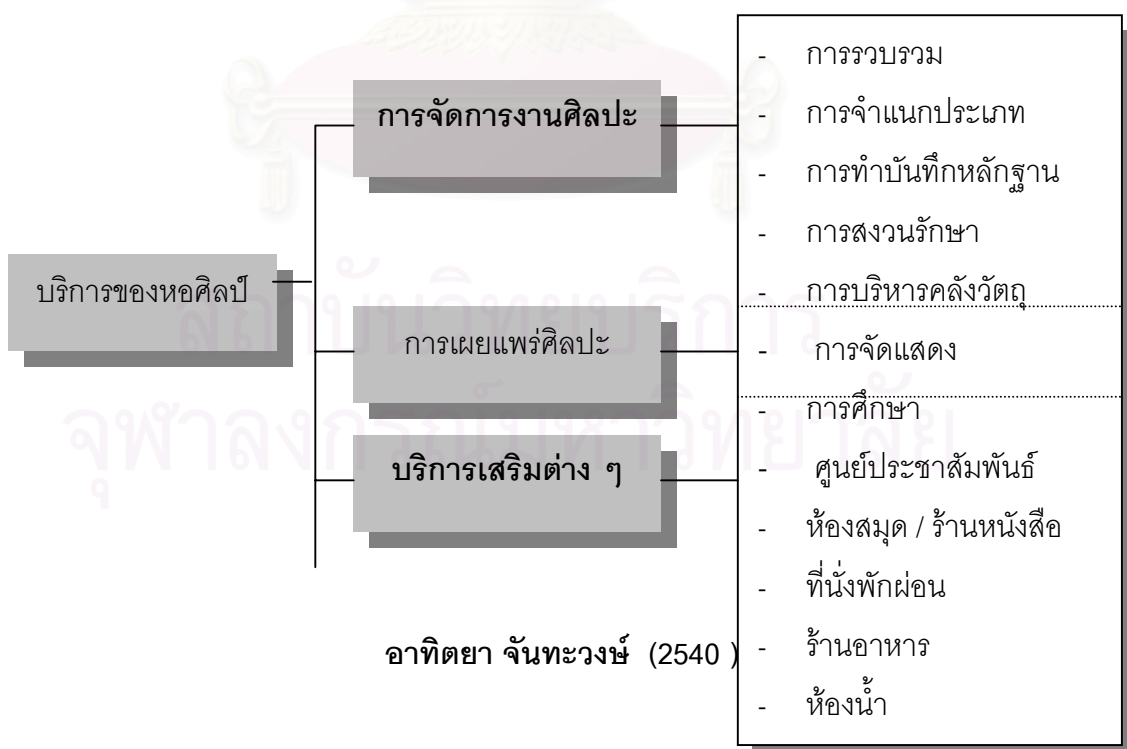
1.7 งบประมาณเบ็ดเตล็ด ซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่นอกเหนือจากใน 6 ข้อ ข้างต้น

2. งบประมาณพิเศษตามแผนงาน หรือ โครงการปรับปรุงพัฒนา สำหรับรองรับแผนงาน โครงการ เช่น การสร้างครุภัณฑ์ใหม่ การเปลี่ยนนิทรรศการถาวร หรือ สร้างอาคารเพิ่มเติม เป็นต้น

หน้าที่ของหอศิลป์

แมทธิว (Mathews, 1991) นิคม มุสิกคามะ (2536) ศิวะลีย์ ภูเพชร (2538) และอาทิตยา จันทะวงษ์ (2540) กล่าวว่า หอศิลป์มีภาระหน้าที่เกี่ยวกับการรวบรวมสะสมผลงานศิลปะ (Collection) การจำแนกประเภทวัตถุ (Identifying) การทำบันทึกหลักฐาน (Recording) การสงวนรักษา (Preservation) การบริหารคลังวัตถุ (Collections Management) มีหน้าที่เผยแพร่ผลงานศิลปะด้วยการจัดแสดงนิทรรศการ (Exhibition) และมีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมือส่งเสริมการศึกษาในระบบ ด้วยการจัดบริการทางการศึกษา (Education Service) การจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้ด้านศิลปะ ทำการค้นคว้าวิจัย จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลความรู้ทางศิลปะแก่สาธารณชน (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, 2530 ; จิรา จงกล, 2532)

แผนภูมิที่ 4 งานบริการในด้านต่าง ๆ ของหอศิลป์

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์ (2530) นิคม มุสิกคามะ (2536) และแมทธิว (Mathews, 1991) ได้กล่าวถึง ภาระหน้าที่การรวบรวมสะสม การจำแนก ประเภท การทำบันทึกหลักฐาน การสงวนรักษา และการบริหารคลังวัตถุตามหลักวิชาการพิพิธภัณฑ์ ดังนี้

การรวบรวมวัตถุ (Collection)

คือการรวบรวมวัตถุที่มีคุณค่า และให้ความรู้ในวัตถุที่สะสม นั้นแก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชม ซึ่งหากเป็นการรวบรวมวัตถุสำหรับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย จะมีปัจจัยสำคัญ จากการร่วมมือของนักศึกษาหรือผู้ที่จบการศึกษาแล้ว หรือบุคคลอื่น ๆ เป็นผู้มอบวัตถุสะสมให้แก่หอศิลป์ หรือได้จากการเช่า การซื้อจากตลาดวัตถุ หรือจากการสร้างขึ้นเอง ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์ (2530) กล่าวว่า ความมุ่งหมายในการเก็บรวบรวมวัตถุสะสมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย มีความมุ่งหวังเพื่อเป็นเครื่องช่วยในการศึกษา หรือปรับปรุงการศึกษา ให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น และเป็นการส่งเสริมชื่อเสียงของ สถานศึกษานั้นในอีกทางหนึ่ง ในการเก็บรวบรวมวัตถุสะสม ต้องมีกำหนดแผนงานการเก็บรักษา การบรรยายสัมมนา และหาโอกาสสำหรับการทำงานวิจัยด้วย

การจำแนกประเภทวัตถุ (Identifying)

การจำแนกวัตถุต้องกระทำโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะรวบรวมเรื่องราวของวัตถุนั้นแล้วเขียนประวัติ จัดทำเป็นบันทึกทางเอกสารผูกติดไว้ จากนั้นจัดทำเป็น หนังสือที่ใช้ภาษาที่อ่านง่าย และจัดทำเป็นหลายภาษา อธิบายถึงการจำแนกประเภทวัตถุต่าง ๆ ที่มี เพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้าชมที่มีความสนใจได้กลับมาพิจารณาวัตถุเหล่านี้ได้อีก

การทำบันทึกหลักฐาน (Recording)

เป็นการบันทึกรายละเอียดต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานวัตถุที่รวบรวมไว้ แล้วจดลงในป้ายหรือฉลาก ใส่ลงบนบัตรวัตถุ แล้วบันทึกหลักฐานไว้ในทะเบียนใหญ่ซึ่งจะแสดงถึงสิ่งทีรวบรวมมาทั้งหมดตามลำดับวัน เดือน ปี

การสงวนรักษา (Preservation)

เป็นการเตรียมการการป้องกัน รวมถึงการซ่อมแซมวัตถุสะสมตามแต่กรรมวิธีการเก็บรักษาวัตถุแต่ละชนิดจากการทำลายล้างทางฟิสิกส์หรือการเสื่อมทางเคมี การคุกคามของพวกอินทรีย์สาร เช่น เห็ดรา การรบกวนจากแมลง แสงสว่างเช่นแสงจากดวงอาทิตย์ รวมทั้งอุณหภูมิ ความชื้น และสภาพภูมิอากาศของท้องถิ่น ซึ่งหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยบางแห่ง เช่นที่มหาวิทยาลัย

ฮาร์วาร์ด ได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมศึกษาเทคนิคการอนุรักษ์และสงวนรักษาได้ (Rosenfield, 1986)

การบริหารคลังวัตถุ (Collections Management)

เป็นขั้นตอนในการดูแลผลงานศิลปะ เช่น ดูแลในเรื่องของระบบรักษาความปลอดภัย การบรรจุ และจัดส่งผลงานไปจัดแสดงยังที่อื่น ๆ รวมทั้งการควบคุม ดูแลจำนวนผลงานศิลปะให้เหมาะสมกับห้องที่จัดเก็บผลงาน (Mathews, 1991)

การจัดแสดงนิทรรศการ (Exhibition)

จิรา จงกล (2532) กล่าวว่า การจัดแสดงนิทรรศการแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การจัดนิทรรศการถาวร (Permanent Collection) ได้แก่การจัดห้องแสดงแต่ละห้องเป็นการถาวรหรือเป็นการตั้งแสดงไว้เป็นประจำ โดยเลือกวัตถุที่มีความสำคัญและมีคุณค่าจัดแสดงเป็นการถาวรสำหรับผู้ชมแต่ละห้องที่จัดนิทรรศการถาวรจะจัดแสดงเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 5 ปี จึงมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงใหม่ครั้งหนึ่งในการจัดแสดงถาวร อาจแบ่งออกได้ดังนี้

1.1 เป็นการจัดแสดงถาวรในห้องนิทรรศการ โดยคัดเลือกวัตถุที่มีความสำคัญนำออกจัดแสดงเพียงน้อยชิ้น

1.2 การจัดแสดงเพื่อการค้นคว้า (Study Collection) เป็นการจัดแสดงวัตถุที่หลีกเลี่ยงการคัดเลือกแสดงสำหรับห้องนิทรรศการถาวร โดยจัดเป็นห้องศึกษาค้นคว้าที่จัดไว้ต่างหาก หรือจัดแบ่งเนื้อที่ ของห้องนิทรรศการ

1.3 การจัดแสดงเพื่อการศึกษ (Educational Collection) ได้แก่จัดแสดงรูปจำลองวัตถุประเภทพลาสติก โลหะ หรือวัสดุอื่น ๆ เช่นภาพจิตรกรรม ฝาผนัง ภาพปั้นนูนต่ำของโบราณสถานที่ทำจำลองจากของจริงเพื่อใช้ในการศึกษา

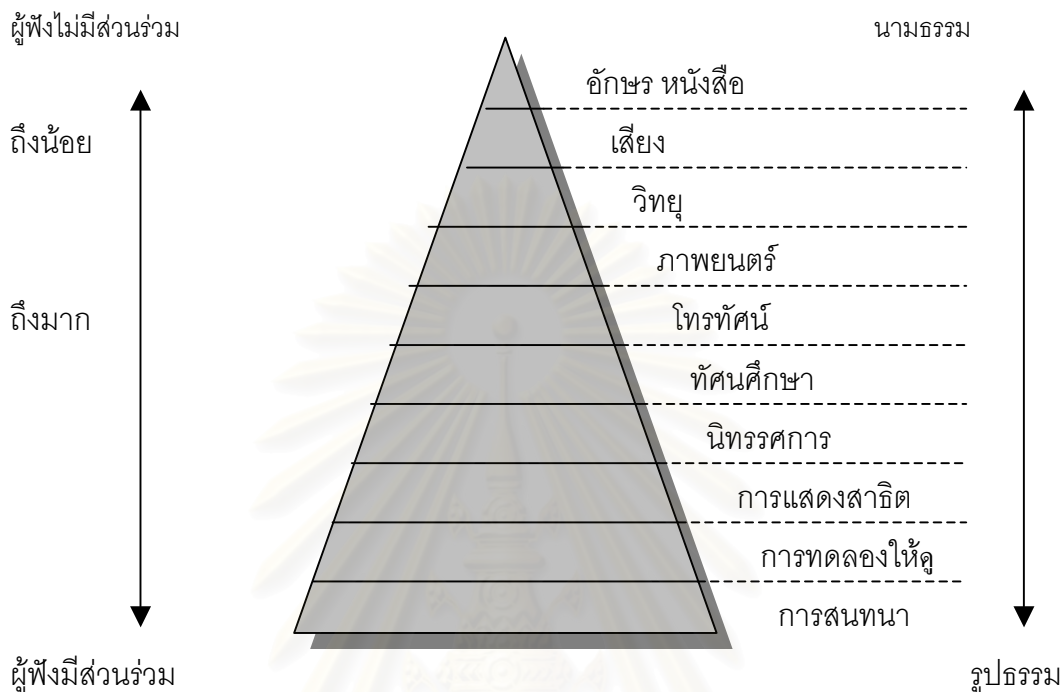
2. การจัดแสดงหมุนเวียน (Changing Exhibition) หรือ การจัดแสดงชั่วคราว (Temporary Exhibition) เป็นห้องนิทรรศการที่จัดแสดงไว้ชั่วคราว แต่ละเรื่องจัดแสดงในระยะเวลาดสั้น ๆ แล้วจึงเปลี่ยนเป็นเรื่องอื่น ๆ หมุนเวียนกันไปเพื่อชักจูงความสนใจแก่ผู้เข้าเยี่ยมชม และชุมชนการจัดแสดงประเภทนี้ ต้องใช้องค์ประกอบประเภทแสงสี การบรรยายเสียงประกอบ หรือองค์ประกอบอื่น ๆ ร่วมด้วย

จิรา จงกล (2532) กล่าวว่า หลักสำคัญในการจัดนิทรรศการทุกประเภท ต้องคำนึงถึงเรื่องราว ของวัตถุที่จัดแสดง โดยมีคำอธิบายที่พอเหมาะ มีการลำดับเรื่องราวก่อนหลัง คำนึงถึงคุณค่า ในการให้ การศึกษา ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ชม และควรจัดฉายวิดีโอที่บรรยายถึงความคิด ในการสร้างงานศิลปะ รวมทั้งแสดงเทคนิคเนื้อหาในการสร้างงานประกอบการจัดนิทรรศการด้วย (Eisner and Dobbs, 1988) และนิคม มุสิกะคามะ (2536) กล่าวว่า ในการจัดนิทรรศการ ต้องมี วัตถุประสงค์ของการจัดแสดง คำนึงถึงเนื้อหา กิจกรรมทางการศึกษา เช่น การบรรยาย การ อภิปราย โสตทัศนูปกรณ์ที่ใช้ประกอบการจัดนิทรรศการ เช่น สไลด์ วิดีทัศน์ การจัดเรียงเรียง เอกสารและคำบรรยาย รวมทั้งต้องใช้ความรู้ทางจิตวิทยาในการออกแบบจัดแสดง มีความรู้ในการ ใช้สี การตกแต่งที่สามารถสร้างความสนใจของผู้ชม แสงที่ใช้ต้องไม่เป็นผลเสียต่อวัตถุที่จัดแสดง หรือเป็นผลเสียต่อสายตา ห้องที่จัดต้องมีภาวะอากาศที่เพียงพอ วัตถุศิลปะที่จัดแสดง ถ้ามี ขนาดใหญ่ หรือมีความสำคัญ มักจัดแสดงอย่างเดี่ยว ๆ และมีพื้นหลังที่เหมาะสม การจัดแสดงมัก ไม่จัดแสดงวัตถุที่มีแบบแตกต่างกันไว้ภายในห้องเดียวกัน เพราะการจัดแสดงวัตถุที่เหมือน ๆ กัน จะง่ายต่อการเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นผลดีสำหรับการศึกษา

พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง (2540) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทรรศการว่า นิทรรศการเป็น ช่องทางการสื่อสารระหว่างศิลปิน และผลงานศิลปะกับสังคม ดังนั้นการจัดนิทรรศการจึงเป็น กระบวนการสื่อสารที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับนิคม มุสิกะคามะ (2536) ที่กล่าวว่า นิทรรศการเป็น ช่องทางการสื่อสารที่สามารถทำให้การสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารบรรลุเป้าหมายได้อย่าง มีประสิทธิภาพช่องทางหนึ่ง เพราะนิทรรศการเป็นสื่อที่สามารถเห็นได้ด้วยตา ผู้ชมจะมีเวลาได้ พิจารณา และทำความเข้าใจเนื้อหาสาระ รวมทั้งวัตถุประสงค์ที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสารได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 5 การจัดลำดับประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสาร

นิคม มูลิกะคามะ (2536)

จึงกล่าวได้ว่า การจัดนิทรรศการ คือช่องทางการสื่อสารที่ศิลปินใช้สื่อความหมายในงานศิลปะสู่ผู้ชม ดังนั้นการจัดนิทรรศการศิลปะที่มีความมุ่งหมายในการให้การศึกษา เช่น มีการลำดับเรื่องราวก่อนหลังในการชมหรือการให้ข้อมูลแก่ผู้ชม ด้วยการจัดเรียงเรียงเอกสาร และคำอธิบายจัดกิจกรรมทางการศึกษา มีบริการด้วยไฮด์ทัศนูปกรณ์ เช่น ฉายสไลด์ และวิดีโอจะมีส่วนช่วยให้ผู้เข้าชมได้รับความรู้ความเข้าใจในสาระของงานศิลปะที่ศิลปินต้องการสื่อสารได้มากขึ้น

การจัดบริการทางการศึกษา (Education Service)

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ (2530) จิรา จงกล (2532) และสมเกียรติ ตั้งนโม (2541) กล่าวว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้บุกเบิกในการใช้หอศิลป์และพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย เพื่อเป็นศูนย์การศึกษา (Educational center) หรือเท่ากับเป็นมหาวิทยาลัยของมวลชน รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความรู้สำหรับการศึกษาในระบบมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากวัตถุที่สะสม ประสบการณ์แวดล้อม และการสัมผัสด้วยตา ด้วยหู และด้วยมือ โดยมีการจัดการบรรยายเป็นแนวทางปฏิบัติหลัก จนกระทั่ง

ในปัจจุบันนี้อาจกล่าวได้ว่า หอศิลป์และพิพิธภัณฑ์ทุกแห่ง ต้องมีแผนการศึกษา เพื่อจัดกิจกรรม ด้านการศึกษา เช่น จัดประชุม อภิปราย หรือ สัมมนาทางวิชาการ จัดบทเรียนทางศิลปะเพื่อ รองรับความต้องการของสถานศึกษาระดับต่าง ๆ จัดการอบรม และจัดอธิบาย โดยมีเจ้าหน้าที่ การศึกษาเป็นผู้ดูแล มีการจัดพิมพ์หนังสือ เอกสาร ผลิตอุปกรณ์เพื่อการเรียนการสอน ซึ่งจัดเป็น กิจกรรมในการบริการด้านการศึกษา

หลักการและนโยบายในการให้การศึกษา

นักวิชาการพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ได้กล่าวถึงหลักการให้การศึกษาในหอศิลป์ว่า มีความ มุ่งหมายในการให้ความสนับสนุนการเรียนการสอนการศึกษาในระบบทั้งในส่วนที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, 2530) การให้การศึกษาในหอศิลป์นั้นมีวัตถุประสงค์ ในการสร้างความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างวัตถุสะสม (Collection) ภายในหอศิลป์ เข้ากับความ ต้องการและความสนใจของกลุ่มผู้เข้าชม ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงนี้ จะต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ยืดหยุ่นได้ เพราะผู้เข้าชมแต่ละกลุ่มย่อมมีความต้องการที่แตกต่างกัน เจ้าหน้าที่การศึกษา หอศิลป์ซึ่งมีภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษา จึงต้องคำนึงถึงวิธีการสอน วิธีการอธิบายถึงวัตถุที่ จัดแสดง คัดเลือกผลงานศิลปะ และเนื้อเรื่องที่จะนำมาสอนด้วยวิธีที่แตกต่างกัน ให้เหมาะสมกับ ความต้องการ และความสามารถของกลุ่มผู้ชมแต่ละกลุ่ม แต่ละวัย (ฮูเปอร์ – กรีนฮิลล์ , 1991)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักการและนโยบายให้การศึกษากายในหอศิลป์ มีความมุ่งหมาย เพื่อสนับสนุนการศึกษาในระบบ โดยวัตถุประสงค์สำคัญนั้นเป็นการให้การศึกษามีวัตถุประสงค์เป็น ศูนย์กลางในการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ที่ขึ้นอยู่กับความต้องการ หรือ ความสนใจในการเรียนรู้ของกลุ่มผู้ชมแต่ละกลุ่ม แต่ละวัย โดยมีเจ้าหน้าที่การศึกษาเป็นผู้ดูแล และเลือกวิธีการสอน บรรยายภาคในการเรียนการสอนนั้นแตกต่างจากการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาในระบบ เพราะการให้การศึกษากายในหอศิลป์นั้นให้ความสำคัญกับการจูงใจ หรือ รั้าให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความชื่นชมในเรื่องของความงาม เห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ จนนำไปสู่การเป็นผู้มีทัศนคติที่ดี และมีรสนิยมในทางศิลปะ

หลักการจัดกิจกรรมทางการศึกษา

แอมบ्रोซและเพน (Ambrose and Paine, 1993) กล่าวว่า สิ่งสำคัญประการแรกในการ จัดกิจกรรมทางการศึกษาออกมาเป็นโปรแกรมที่น่าสนใจต่าง ๆ ได้ หอศิลป์ต้องคำนึงถึงความ ประสงค์ของกลุ่มผู้ชมแต่ละกลุ่มเป็นอันดับแรก เพื่อดึงดูดความสนใจของกลุ่มผู้ชม ในการ วางแผนทำกิจกรรม ต้องคำนึงถึงรายชื่อของศิลปินหรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีชื่อเสียง ที่จะมาร่วมใน แต่ละกิจกรรม หรือ เป็นโอกาสที่จะร่วมมือในการจัดกิจกรรมทางการศึกษานี้กับหน่วยงาน หรือ องค์กรอื่น ๆ รวมทั้งต้องคำนึงถึงกำหนดเวลาและจำนวนเงินที่ต้องใช้ ส่วนแนวคิดจากการจัด โปรแกรมกิจกรรมทางการศึกษา อาจได้จากแนวคิดจากหอศิลป์และพิพิธภัณฑ์ศิลปะอื่น ๆ หน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ รวมทั้งจากผลการวิจัยที่มีผู้อื่นทำ และประสบผลสำเร็จ

การแบ่งกลุ่มผู้ชม

จิรา จงกล (2532) กล่าวว่า ในวิชาการพิพิธภัณฑ์ได้แบ่งกลุ่มผู้ชมออกเป็นกลุ่มดังนี้

1. ประชาชนทั่วไป (General Public) คนในกลุ่มนี้มีความประสงค์ในเรื่องของความ ต้องการที่จะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินมากกว่าการศึกษาหาความรู้จากวัตถุที่จัดแสดง
2. นักท่องเที่ยว (Tourists) เช่น นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และนักเรียนที่โรงเรียน นำไป ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วความต้องการของคนกลุ่มนี้ ต้องการเรียนรู้ในเรื่องราวของวัตถุด้วย มากกว่าเพื่อความเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว
3. นักวิชาการและนักปราชญ์ (Scholars) ผู้ชมกลุ่มนี้เข้าชมเพื่อดูวัตถุ และศึกษาวิจัย หาข้อมูล เป็นกลุ่มที่ไม่สนใจเทคนิคการจัดแสดง แต่ต้องการศึกษากายจากวัตถุโดยตรง

4. นักเรียน และนักศึกษา (School children & Students) ผู้ชมกลุ่มนี้มีจำนวนมาก และมีความต้องการบริการด้านการศึกษามากกว่าประเภทอื่น ๆ เพราะผู้ชมกลุ่มนี้ต้องการเรียนรู้ เรื่องราวต่าง ๆ ที่จัดแสดง การจัดแสดงที่มีคำอธิบายทางวิชาการ จึงเป็นประโยชน์มากสำหรับผู้ชมกลุ่มนี้

ประเภทของกิจกรรมทางการศึกษา

นักวิชาการพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์รวมทั้งนักวิชาการทางทัศนศิลป์หลายท่าน ได้แนะนำ ประเภทของการจัดกิจกรรมทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. จัดการบรรยาย หรือปาฐกถาทางวิชาการภายในและภายนอกหอศิลป์ (จิรา จงกล, 2532 ; นิคม มุสิกคามะ, 2536 ; แอมโบรสและไพน, 1993) โดยมีหัวข้อการบรรยายที่หลากหลาย และอยู่ในความสนใจของผู้ชม (ฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2543)
2. จัดการประชุมและสัมมนาทางวิชาการ (Ambrose and Paine, 1993) โดยมีหัวข้อที่สอดคล้องกับเนื้อหาการจัดนิทรรศการ (วิโชค มุกดามณี, สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2543)
3. จัดแถลงเลอรีทอล์ค (Gallery talks) ซึ่งเป็นการจัดบรรยายตามหัวข้อเฉพาะแต่ละห้อง โดยจัดเป็นโปรแกรมที่กำหนดเวลาที่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า (จิรา จงกล, 2532)
4. จัดบริการนำชมที่มีการบรรยายสรุปก่อนนำชม (จิรา จงกล, 2532 ; นิคม มุสิกคามะ, 2536) อาจมีการจัดวันนำชมสำหรับผู้ชมต่างชาติ (Ambrose and Paine, 1993) และจัดอุปกรณ์ประเภทหูฟัง และเทปบันทึกคำบรรยายไว้บริการเพื่อการชมวัตถุด้วยตนเอง (นิคม มุสิกคามะ, 2536)
5. จัดนิเทศกิจกรรมการสาธิต เช่น การจัดสาธิตทางทักษะ (นิคม มุสิกคามะ, 2536 ; สมเกียรติ ตั้งนโม, 2541 ; แอมโบรสและไพน, 1993)
6. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการประเภทต่าง ๆ สำหรับกลุ่มผู้ชมที่เป็นเด็ก นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ และกลุ่มครอบครัว (Ambrose and Paine, 1993)
7. จัดการสอนในหอศิลป์ เช่น การจัดชั้นเรียนศิลปะภายในหอศิลป์ (นิคม มุสิกคามะ, 2536)
8. จัดทัศนอาจริทรรศการ (Ambrose and Paine, 1993) หรือนำเที่ยวโบราณสถานและสถานที่ที่น่าสนใจ (จิรา จงกล, 2532 ; นิคม มุสิกคามะ, 2536)
9. จัดฉายภาพยนตร์ วิดีโอ (จิรา จงกล, 2532 ; แอมโบรสและไพน, 1993)
10. จัดมหกรรมศิลปะ หรือดนตรีประจำปี รวมทั้งจัดศิลปะการละคร (จิรา จงกล, 2532; แอมโบรสและไพน, 1993)

ในการจัดการศึกษา แอมโบรสและเพйн (Ambrose and Paine, 1993) กล่าวว่า นอกจากหอศิลป์จะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมทางการศึกษา ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะภายในอาคารของหอศิลป์แล้ว ยังต้องดำเนินการเคลื่อนออกไปสู่ส่วนต่าง ๆ เพื่อบริการแก่สังคมและความต้องการของท้องถิ่นอีกด้วย เช่น การไปเยี่ยมเยียนโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยเพื่อให้ครูอาจารย์ได้ทราบว่า หอศิลป์มีการดำเนินงานหรือกิจกรรมใด ๆ บ้าง ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์ หรือเพื่อทราบถึงความต้องการในด้านต่าง ๆ ของครูอาจารย์ที่ต้องการให้หอศิลป์จัดสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ บ้างภายในหอศิลป์ เช่น ทราบถึงความต้องการโปรแกรมกิจกรรม ความต้องการแคลลอกที่อธิบายเกี่ยวกับวัตถุที่สะสมในหอศิลป์ ความต้องการให้หอศิลป์ได้ไปบรรยายในสถานศึกษา ความต้องการให้หอศิลป์จัดบริการให้ยืม (Loan Service) หรือ ความต้องการให้หอศิลป์จัดนิทรรศการเคลื่อนที่ (Travelling Exhibition) และเพื่อที่หอศิลป์จะได้ทราบถึงความต้องการรวมถึงพัฒนาการของสถานศึกษานั้น ๆ และจัดกิจกรรมของการศึกษาให้เชื่อมโยงกับความต้องการหรือหลักสูตรของสถานศึกษา ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการจัดตั้งศูนย์การร่วมมือแห่งชาติสำหรับพิพิธภัณฑ์ศิลปะและโรงเรียน (The National Center for Art Museum / School Collaborations) หรือ NCAMSC โดยมีจุดประสงค์ในการช่วยเหลือให้ความสนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นการเติมเต็มสำหรับความรู้ความเข้าใจในเรื่องศิลปะและขยายความรู้ด้านศิลปะต่อจากห้องเรียน ซึ่งครูและอาจารย์จะได้คุ้นเคยกับโครงการต่าง ๆ ในหอศิลป์หรือพิพิธภัณฑ์ศิลปะและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน โดยเจ้าหน้าที่การศึกษาในหอศิลป์หรือพิพิธภัณฑ์ศิลปะเอง ก็มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรของโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความสอดคล้องรองรับกับโปรแกรมการศึกษาที่มีอยู่ โดยในการร่วมมือกันต้องมีการวางแผนจุดประสงค์ของโครงการ การประสานงาน ระยะเวลาของโครงการ วางกลุ่มเป้าหมายของในแต่ละโครงการให้แน่นอน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลได้มากที่สุด (Berry , 1998)

ตัวอย่างของการใช้หอศิลป์เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนให้การเรียนการสอนศิลปะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้แก่ โครงการ “Museums Uniting with Schools and Education” (MUSE) ที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนรู้จักการดูงานศิลปะ รู้จักการตั้งคำถาม และรู้จักการเชื่อมโยงงานศิลปะเข้ากับสาขาวิชาอื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน (Sommerfeild , 1995) โครงการ “The University in the Art museum” ซึ่งจัดขึ้นโดยพิพิธภัณฑ์ศิลปะสเปนเซอร์และมหาวิทยาลัยแคนซัส ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงแบบสหสาขาวิชาการ ใช้ผลงานทัศนศิลป์เป็นเครื่องมือ เป็นแหล่งของข้อมูลทางการศึกษาแทนการใช้

หนังสือหรือตำรา (Barry and Villeneuve , 1998) และ โครงการ “Contemporary Art Start” (CAS) โดยพิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัยแห่งลอสแอนเจลิส (MOCA) ซึ่งมีความมุ่งหมายในการสร้างความเข้าใจในศิลปะร่วมสมัยให้แก่ประชาชนและรองรับหลักสูตรศิลปศึกษาที่ให้บริการแก่โรงเรียน 28 แห่ง ครู 74 คน และนักเรียนประมาณ 2000 คนในโครงการ รวมทั้งครอบครัวของนักเรียน โดยหลักการของโครงการ CAS สำหรับครูนั้น เป็นการให้คำแนะนำในหลักสูตรรวมทั้งโครงสร้างต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดทางเลือกทั้งก่อนและหลังการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ การเตรียมการให้ครูใช้บทเรียนการสอนในห้องเรียน โดยแต่ละบทเรียนนั้นให้ครูคอยกระตุ้นให้นักเรียนมีการแสดงออกทางอารมณ์ ด้วยการพูดคุย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในบทเรียนต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการรับรู้ทางทัศนศิลป์ เกิดจินตนาการ เกิดความเข้าใจกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ สามารถเข้าใจโครงสร้าง ความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะร่วมสมัยกับวิถีชีวิต กระตุ้นให้นักเรียนเข้าชมพิพิธภัณฑ์ และสร้างมิติการตอบรับงานศิลปะในทางบวก (Kanatani , 1998)

การจัดบริการเสริมการศึกษา

จิรา จงกล (2532) และนักวิชาการหลายท่าน ได้แนะนำถึงบริการเสริมการศึกษาที่ควรจัด มีดังนี้

บริการช่วยการศึกษาโดยการให้ยืมสิ่งของ (Loan Service) เป็นบริการช่วยการศึกษาโดยการให้ยืมสิ่งของเป็นบริการที่ช่วยสถานศึกษาได้มากในกรณีที่มีโรงเรียน หรือสถานศึกษาที่อยู่ไกล อยู่นอกเมือง หรือไม่สามารถนำนักเรียนไปชมได้ เพื่อสร้างความสนใจ กระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการไปชมหอศิลป์ สิ่งของที่ให้ยืม มีทั้งของจริง และของจำลอง เช่น ผลงานศิลปะ แผนที่ วัตถุทัศนศิลป์ สไลด์ รูปถ่าย เป็นต้น

นิทรรศการพิเศษ คือ นิทรรศการชั่วคราวที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เฉพาะเรื่อง ซึ่งนอกจากจัดแสดงวัตถุของหอศิลป์เองแล้ว ยังมีการขอยืมวัตถุจากเอกชน หรือหอศิลป์อื่น ๆ ตลอดจนวัตถุสะสมจากประเทศอื่น ๆ มาจัดแสดงพิเศษให้ประชาชนชม ในการจัดนิทรรศการพิเศษ อาจใช้เทคนิคที่มีองค์ประกอบ แสงสี ตลอดจนอุปกรณ์ทางโสตทัศนศึกษาได้มาก ซึ่งนิทรรศการพิเศษนี้กลายเป็นกิจกรรมจำเป็นและสำคัญในยุคปัจจุบัน

หนังสือคู่มือนิทรรศการ ในการจัดแสดงนิทรรศการถาวรหรือชั่วคราวนั้น จำเป็นต้องมีเอกสารนำชม คู่มือ สูจิบัตร และหนังสือประเภทแคตตาล็อก (Catalogue) ซึ่งจัดขึ้นเฉพาะห้องจัด

นิทรรศการแต่ละห้อง สำหรับผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้ารายละเอียด สำหรับในการจัดนิทรรศการพิเศษ หนังสือคู่มือน่าสนใจมีความสำคัญมาก ต้องเป็นหนังสือที่ให้ข้อมูลความรู้ มีภาพถ่ายผลงานสำคัญที่จัดแสดง ซึ่งหน้าที่ในส่วนนี้เป็นหน้าที่ของภัณฑารักษ์ที่ต้องเรียบเรียงจัด พิมพ์เผยแพร่ทุกครั้ง (จิรา จงกล, 2532 ; ดำรง วงศ์อุปราช, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2543)

นิทรรศการเคลื่อนที่ (Travelling Exhibition) เป็นการขยายงานจัดบริการแก่ชุมชนที่อยู่ห่างไกล โดยวิธีจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ มีการใช้ รถบรรทุกตู้ธรรมดา จนกระทั่งรถสมัยใหม่ที่จัดทำพิเศษ โดยต้องจัดโปรแกรมล่วงหน้าในรอบปี หรือรอบครึ่งปีว่าจะไปแสดงที่ใดบ้าง มีรายการและเตรียมสถานที่ล่วงหน้าซึ่งมักเป็นศูนย์ชุมชนของเมือง อาจแสดงอยู่ 3 วัน หนึ่งสัปดาห์ หรือ 10 วัน มีการบรรยายแก่นักเรียน และผู้ใหญ่ มีการฉายภาพยนตร์รวมทั้งภาพนิ่งประกอบ สำหรับในประเทศไทย หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากรได้จัดนิทรรศการเคลื่อนที่ โดยใช้ชื่อว่า นิทรรศการสัญจร โดยได้ดำเนินการในลักษณะนำผลงานศิลปะที่เคยจัดแสดงจากกรุงเทพมหานคร ไปจัดแสดงตามจังหวัดใหญ่ ๆ ของแต่ละภาค (โครงการแสดงงานศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 29 อ้างถึงใน นันทวัลย์ ตั้งพรประเสริฐ, 2534 : 19)

การจัดห้องสมุด หอศิลป์หลาย ๆ แห่งได้จัดบริการห้องสมุดสำหรับที่มงาน และสมาชิกได้ค้นคว้าวิจัย หรืออ้างอิง รวมทั้งบริการให้แก่ นักศึกษา และประชาชนด้วย (Rosenfield, 1986 ; Drucker, 1994) และบางแห่งได้จัดทำห้องสมุดประเภทสไลด์ และวีดิทัศน์ ซึ่งเป็นการรวบรวมเบื้องหลังกระบวนการทำงานศิลปะของศิลปิน ประกอบคำบรรยายของศิลปิน และภัณฑารักษ์ (The Watari Museum of Contemporary Art, (n.d.) ; Aichi Prefectural Museum of Art, (n.d.)

จัดรายการวิทยุ (Radio Program) จัดเป็นรายการวิทยุประจำ หรือเป็นสัปดาห์ หรือเป็นเดือนละครั้ง โดยเป็นรายการวิทยุสำหรับประชาชนทั่วไป และรายการวิทยุสำหรับเด็ก

รายการโทรทัศน์ (Television Program) เป็นที่นิยมจัดกันอย่างกว้างขวาง เช่น รายการอภิปรายรายการ บรรยาย การตอบปัญหา และแสดงสิ่งของในหอศิลป์ให้ผู้ชมได้เห็นคุณค่า

เอกสารสิ่งตีพิมพ์ (Publications) เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญสำหรับการดำเนินงานในการให้ข้อมูลที่สนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าของหอศิลป์ (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2541) จิรา จงกล (2532) ได้แบ่งประเภทของเอกสารสิ่งพิมพ์ในหอศิลป์ออกเป็น 2 ประเภท คือ การออกนิตยสาร หรือวารสารของหอศิลป์เป็นประจำ และการจัดทำแผ่นพับหรือเอกสารจัดพิมพ์ข้อมูลศิลปะเป็นเรื่อง ๆ ทั้งจำหน่ายและแจก รวมทั้งพิมพ์หนังสือทางวิชาการและผลงานการวิจัยของหอศิลป์เพื่อเผยแพร่สู่

สถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ และห้องสมุด (จิรา จงกล, 2532 ; ฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2543) ซึ่งในปัจจุบัน หอศิลป์ได้ปรับปรุงงานด้านเอกสารสิ่งพิมพ์ด้วยการใช้ระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น บางแห่งได้พัฒนาระบบเอกสารคอมพิวเตอร์ เผยแพร่ข้อมูลด้วยระบบ ออนไลน์ (On – line) ซึ่งทำให้หอศิลป์สามารถให้ข้อมูล ปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหอศิลป์ได้อย่างสะดวกสบาย และรวดเร็วขึ้น (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2541)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมและการจัดบริการเสริมการศึกษา เป็นบทบาทของหอศิลป์ที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งกระทำได้ทั้งที่เป็นการดำเนินการภายในหอศิลป์ เช่น การจัด โปรแกรมกิจกรรมต่าง ๆ และการดำเนินการเพื่อสนองความต้องการของผู้ชม สังคม และท้องถิ่น เช่น การจัดกิจกรรมเสริมความรู้ การจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ การจัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารทางศิลปะ หรือเป็นการแสดงสิ่งของที่หอศิลป์รวบรวมไว้ เพื่อให้ผู้ชมซึ่งได้แก่นักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าของศิลปะได้มากขึ้น

งานการค้นคว้าวิจัยในหอศิลป์

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ (2530) กล่าวว่า การค้นคว้าวิจัยเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญสำหรับหอศิลป์รวมทั้งพิพิธภัณฑ์ในสมัยปัจจุบัน โดยการค้นคว้าวิจัยหอศิลป์ในระยะแรก ๆ นั้น เป็นการค้นคว้าในสาขาประวัติศาสตร์ศิลปะ เช่น การศึกษารูปแบบทางศิลปะ ซึ่งเป็นการศึกษาผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงแต่ละคน ศึกษาแบบอย่างทางสกุลช่างของศิลปกรรมในยุคสมัยต่าง ๆ ต่อมาการวิจัยค้นคว้าได้ขยายไปสู่โครงสร้างทางวัฒนธรรมอันเป็นปัจจัยให้เกิดรูปแบบของงานศิลปะและความประทับใจ รวมทั้งการแสดงผลงานศิลปะ ซึ่งมีผลต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะ

การทำวิจัยของหอศิลป์หรือพิพิธภัณฑ์ จะเป็นการวิจัยจากตัววัตถุสิ่งของ (Specimens)ซึ่งมีอยู่ในหอศิลป์หรือพิพิธภัณฑ์ เนื้อหาในการวิจัยแต่เดิม เป็นเนื้อหาวิชาการ (Academic) เป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันเป็นการวิจัยประยุกต์มากขึ้น เช่น เป็นการวิจัยโครงการศึกษาผลลัพธ์ของการจัดแสดงนิทรรศการ การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เข้าชม หรือผลตอบสนองจากการเผยแพร่สิ่งพิมพ์ต่อการสร้างความดึงดูดใจของผู้เข้าชม เป็นต้น เมื่อเสร็จสิ้นการทำวิจัย ต้องตีพิมพ์ผลงานวิจัยออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนในรูปแบบเอกสาร หรือหนังสือ บทความ เอกสารชุด หนังสือ รายงานสรุปผลงานประจำปี หรือวารสารทางวิชาการ ตลอดจนหนังสือพิมพ์สำหรับแจกฟรี เผยแพร่ไปยังหอศิลป์หรือพิพิธภัณฑ์ อื่น ๆ รวมทั้งห้องสมุดประชาชน มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาอื่น ๆ หรือนำผลงานวิจัยมาปรับปรุง จัดแสดงเป็นนิทรรศการ ที่ใช้ตัวอย่างหรือวัตถุของจริง ซึ่งทำ

ให้งานวิจัยของหอศิลป์และพิพิธภัณฑ์นั้น แตกต่างไปจากงานวิจัยของสถาบันอื่น การวิจัยจะมีผลกว้างขวาง หรือมีคุณภาพ หรือมีความน่าสนใจ เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับภัณฑารักษ์ และนักวิจัยของหอศิลป์และพิพิธภัณฑ์นั้น ๆ เพราะจำนวนปริมาณงาน วิจัยจะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่าหอศิลป์และพิพิธภัณฑ์นั้น ๆ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับใดเป็นสำคัญ และในทำการวิจัยอาจทำร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ขนาดใหญ่ มหาวิทยาลัย สมาคม องค์กร หรือ หน่วยงานอื่น ๆ ได้ ส่วนมหาวิทยาลัยที่จัดตั้งหอศิลป์หรือพิพิธภัณฑ์ขึ้นภายในมหาวิทยาลัยนั้น ก็เพื่อ จุดประสงค์ของความสะดวกในการทำวิจัยให้กว้างขวางขึ้น และเป็นเครื่องช่วยในการเรียนการสอน และใช้เป็นสถานที่ฝึกงานแก่นักศึกษา

กล่าวโดยสรุปว่า งานการค้นคว้าวิจัยในหอศิลป์ เป็นการวิจัยจากวัตถุสิ่งของในหอศิลป์ โดยสามารถค้นคว้าทั้งในด้านของสาขาประวัติศาสตร์ศิลป์ หรือการวิจัยประยุกต์ เพื่อนำผลการวิจัยนั้นมา ปรับปรุงเข้ากับการดำเนินงานของหอศิลป์ หรือสามารถทำวิจัยร่วมกับสถาบันอื่น ๆ แต่หลังจากนั้นต้องมีการจัดพิมพ์ผลการวิจัยเป็นเอกสาร เผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งการทำ การวิจัยของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย มีจุดประสงค์เพื่อเป็นเครื่องช่วยในการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย

การประชาสัมพันธ์

จิรา จงกล (2532) ดำรง วงศ์อุปราช (2539)ช. และ ธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ (2539) กล่าวว่า ในการดำเนินงานของหอศิลป์ในด้านของการจัดแสดงนิทรรศการ การบริการ และ กิจกรรมทางการศึกษา หรือ การค้นคว้าวิจัยต่าง ๆ จำเป็นต้องสร้างความเคลื่อนไหว มีการประชาสัมพันธ์ ที่รุกเข้าสู่ผู้ชม หรือ สาธารณชนทั่วไปได้ทราบถึงสิ่งที่หอศิลป์ได้จัดทำ หอศิลป์จึง ต้องใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ ดังต่อไปนี้

1. สื่อประเภท หนังสือพิมพ์ โปสเตอร์ และ เอกสารสิ่งพิมพ์ เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ เผยแพร่การจัดนิทรรศการพิเศษ บริการพิเศษ รายการพิเศษที่น่าสนใจในรอบสัปดาห์ กิจกรรมประจำเดือน ปฏิทินรายการประจำปี หรือ ข่าวสารความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติงานของหอศิลป์
2. สื่อประเภท วิทยุ โทรทัศน์ ด้วยการจัดรายการวิทยุ หรือ รายการโทรทัศน์เพื่อ บริการข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเรื่องศิลปะ หรือ แสดงในเรื่องของวัตถุที่สะสมในหอศิลป์ รวมทั้งผลิตสื่อโสตทัศนูปกรณ์ เช่น สไลด์ วิดีทัศน์ เพื่อเป็นอุปกรณ์สำหรับใช้ในการศึกษา

3. การประชาสัมพันธ์ด้วยการจัดแสดงดนตรี นาฏศิลป์ การละคร การจัดฉายภาพยนตร์ รวมทั้งการจัดสิ่งแวดลอมที่สวยงาม เช่น การจัดสวนที่ร่มรื่น การจัดตั้งประติมากรรมกลางแจ้ง การจัดร้านขายอาหาร มุมกาแฟ จัดร้านขายหนังสือและของที่ระลึก ก็ล้วนแต่เป็นการประชาสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงให้สาธารณชนเข้ามาสู่อหศิลป์

นอกจากนี้หศิลป์ยังสามารถจัดการประชาสัมพันธ์ จากการจัดทำสมาชิกของหศิลป์ โดยผู้เป็นสมาชิกหศิลป์จะได้รับอภิสิทธิ์จากการบริการต่าง ๆ ก่อนผู้ชมอื่น ๆ เช่น การได้ชมนิทรรศการพิเศษ ก่อนวันเปิด การยืมหนังสือจากห้องสมุดของหศิลป์ หรือเข้าชมหศิลป์ได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม เนียม เป็นต้น (จิรา จงกล, 2532)

ความสัมพันธ์และเครือข่ายของความร่วมมือ

จิรา จงกล (2532) และ ศิวะสิทธิ์ ภูเพชร (2538) กล่าวว่า หศิลป์ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบริการ จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือจากหน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ ที่ทำงานทางด้านสังคม วัฒนธรรม และการศึกษาดูด้วย เช่น หศิลป์ต้องมีความสัมพันธ์กับสถาบันการศึกษาทุกระดับ ยกตัวอย่างเช่น การร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในด้านวิชาการ สำหรับกรณีที่หศิลป์เปิดการอบรมวิชาการต่าง ๆ หรือจัดให้มีการบรรยาย รวมทั้งการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ต้องอาศัยอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเป็นวิทยากร รวมทั้งความร่วมมือทางอาชีพหศิลป์และพิพิธภัณฑ์กับกลุ่มหศิลป์และพิพิธภัณฑ์ในประเภทเดียวกันกับตน โดยในต่างประเทศจะมีการตั้งสมาคมหศิลป์เพื่อเครือข่ายร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ เช่น การให้บริการ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนข้อมูลเอกสารสิ่งพิมพ์ การร่วมกันจัดนิทรรศการ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนวัตถุประสงค์ เป็นต้น

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า การที่หศิลป์ใช้การประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อต่าง ๆ หรือจัดทำสมาชิกหศิลป์ หรือมีเครือข่ายของความร่วมมือ ล้วนแต่เป็นการขยายโอกาสในการเผยแพร่และการรับรู้เรื่องราวของ ศิลปะได้มากขึ้น

การประเมินผลการดำเนินงานของหศิลป์

ในปัจจุบันนั้นกล่าวได้ว่า การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในทุกๆระดับ มีความจำเป็นต้องพัฒนาระบบบริหาร และ การจัดการในหน่วยงานของตนให้มีประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบได้ภายใต้กลไกการประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสม เพื่อสามารถพัฒนาระดับให้ทัดเทียมกับสากล (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543) ซึ่งกลไกของการ

ประเมินผลการดำเนินงานจะเป็นส่วนสำคัญที่นำมาสู่การปรับปรุงที่เกิดประสิทธิภาพสำหรับสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

หอศิลป์เป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษาทางทัศนศิลป์ หอศิลป์จึงจำเป็นต้องมีนโยบาย และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในเรื่องของภารกิจ ทิศทาง และเป้าหมาย เช่นแสดงวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่จะรองรับบุคคลใดบ้าง หรือ ในกระบวนการจัดกิจกรรมนั้นมีการรองรับการปฏิบัติการประเภทใด (Drucker, 1994) มีการพัฒนาความพร้อมของบุคลากร การบริหารการปฏิบัติงาน และงานวิชาการ การนำเทคโนโลยีทันสมัยเข้ามาใช้ (ศิวัชสิทธิ์ ภูเพชร, 2538) มีกระบวนการวางแผนการดำเนินงานอย่างมีระบบ มีกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ (อุทุมพร จามรมาน, 2541) ซึ่งวิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2539) กล่าวว่า การดำเนินงานที่มีเป้าหมายที่ชัดเจน และมีระบบการดำเนินงานที่ตรวจสอบได้ จะเป็นส่วนที่ช่วยให้การดำเนินงานได้รับการสนับสนุน และได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐและประชาชนต่อไป

นอกจากหลักเกณฑ์การประเมินผลการวางแผนการปฏิบัติงานที่กล่าวในเบื้องต้นแล้ว นักวิชาการพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ ได้ให้หลักเกณฑ์ในการประเมินผลการดำเนินงานในส่วนของผู้ชมซึ่งเป็นผู้บริโภคโดยตรงของหอศิลป์ไว้ดังนี้ ฮูเปอร์ - กรีนฮิลล์ (Hooper – Greenhill , 1991) กล่าวว่า หอศิลป์ ควรประเมินผลการดำเนินงานจากความคิดเห็นหรือความต้องการจากผู้ชม โดยทำการวิเคราะห์วิจัยจากผู้ชมกลุ่มซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ และเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของหอศิลป์ เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดกิจกรรมทางการศึกษา รวมทั้งวิธีการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีสิ่งชี้ให้เห็นว่าการที่ผู้ชมไม่เข้ามาเยี่ยมชม หรือเกี่ยวข้องกับหอศิลป์ นั้น เป็นเพราะว่า สิ่งที่หอศิลป์จัดแสดงนั้น มิได้ตรงกับความต้องการของเขา นอกจากนี้ หอศิลป์ยังต้องคำนึงถึงความสะดวกสบายแก่ผู้ชม การให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่ผู้ชม เช่น แสดงแผนภูมิทิศทาง การชมนิทรรศการ จัดแผ่นป้ายคำอธิบายผลงานที่จัดแสดง จัดหนังสือนำชม จัดกิจกรรมวิชาการ ประกอบการจัดนิทรรศการ การจัดบริการโสตทัศนูปกรณ์ในระหว่างการชม รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่หอศิลป์กับสาธารณชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ จีรา จงกล (2532) ที่กล่าวว่า การประเมินผล หรือการศึกษาความคิดเห็นหรือ ความต้องการของผู้เข้าชมกลุ่มต่าง ๆ จะเป็นข้อมูลในการปรับปรุงกิจกรรมและการจัดบริการให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการวิจัยจากผู้เข้าชมนั้นต้องใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี เช่น สัมภาษณ์จากสถิติผู้ชมนิทรรศการพิเศษ หรือ จากกลุ่มผู้ชมที่เข้าฟังการบรรยาย

สำรวจจากความสำเร็จในการออกแบบการจัดแสดงนิทรรศการ โดยดูจากปฏิกิริยาผู้เข้าชม จากแบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์และการสนทนาได้ตอบ เป็นต้น

จากความสำคัญของหอศิลป์ในฐานะเป็นแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ทางทัศนศิลป์ มีจุดเด่นในการให้การเรียนรู้จากผลงานจริง จากประสบการณ์แวดล้อม และจากการสัมผัสด้วยตา ด้วยหูและด้วยมือ อีกทั้งมีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการสะสม สงวนรักษา จัดแสดงนิทรรศการศิลปะเพื่อการเผยแพร่ จัดบริการทางการศึกษา จัดกิจกรรมศิลปะ ทำวิจัย และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารศิลปะซึ่งล้วนแต่เป็นบทบาทที่สำคัญในการสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ จึงทำให้สถาบันการศึกษาทัศนศิลป์ในระดับอุดมศึกษาเช่น มหาวิทยาลัยเห็นความสำคัญ นิยมจัดตั้งหอศิลป์ขึ้นภายในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นแหล่งวิทยาการความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เป็นเวทีเผยแพร่ผลงานศิลปะ ผสมผสานศิลปะให้เข้ากับชีวิตและความเป็นอยู่ของนักศึกษา คณาจารย์ บุคลากรในมหาวิทยาลัยรวมทั้งชุมชนที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ (Drucker, 1994)

หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (University Art Gallery)

หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย คือ หอศิลป์ที่อยู่ในความดูแลของมหาวิทยาลัยโดยมีคณะกรรมการของภาควิชา ซึ่งได้แก่ คณาจารย์เป็นตัวแทน หรือมีคณะกรรมการดำเนินงานที่ประกอบด้วยผู้อำนวยการหอศิลป์ และภัณฑารักษ์มืออาชีพที่ได้รับการมอบหมายเป็นผู้ดูแล โดยหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจัดอยู่ในประเภทของพิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัย (University Museum) ประเภทหนึ่ง (Mathews, 1991 ; Drucker, 1994) ที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการสอนและทำหน้าที่เสมือนเป็นส่วนประกอบหนึ่งของหลักสูตรการเรียนช่วยส่งเสริม และเสริมสร้างโครงการทางศิลปะของมหาวิทยาลัย (Townsend, 1985 ; Pinzone ,1987) ซึ่งนิคม มูสิกะคามะ (2536) ได้กล่าวว่า ในปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมและมีบทบาทต่อการศึกษา เพราะระบบการศึกษาในปัจจุบันไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่เพียงการฟังคำบรรยายและการจดจำเช่นแต่ก่อน หากปรัชญาการศึกษาสมัยใหม่เน้นหนักในด้านการใช้วิจารณญาณของนักศึกษาต่อหลักฐานและเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยเหตุและผล หลักฐานข้อมูลต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาเท่า ๆ กับเอกสารและบทวิเคราะห์อื่น ๆ การรวบรวมสะสมวัตถุของหอศิลป์และพิพิธภัณฑ์ศิลปะในมหาวิทยาลัยจึงเป็นการดำเนินการรวบรวมสะสมวัตถุทางศิลปะ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการศึกษา และเอื้อประโยชน์สำหรับผู้เข้าชมทั่วไปจนถึงผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นมหาวิทยาลัยหลายแห่งรวมทั้งสถาบันการศึกษาหลาย ๆ ระดับจึงมองเห็นความสำคัญและจัดตั้งหอศิลป์ขึ้นคู่กับห้องสมุดเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าของนักศึกษา รวมทั้งเปิดให้ประชาชนภายนอกได้เข้าศึกษาหาความรู้

ประชุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหอศิลป์ (สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2542) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยว่า มีลักษณะการดำเนินงานคล้ายกับหอศิลป์และพิพิธภัณฑ์ศิลปะ กล่าวคือ มีการดำเนินงานในการจัดแสดงนิทรรศการ การรวบรวมสะสมวัตถุ การสงวนรักษา และการจัดบริการทางการศึกษาศิลปะโดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อเอื้ออำนวยและสนับสนุนการศึกษาศิลปะของสถาบัน ดังเช่น ภารกิจ การดำเนินงานของหอศิลป์และพิพิธภัณฑ์ศิลปะในมหาวิทยาลัยบอสตัน (The Boston University Art Gallery, 1999) มหาวิทยาลัยนานาชาติฟลอริดา (The Art Museum at Florida International University , 1999) และมหาวิทยาลัยเคนตักกี (University of Kentucky Art Museum , 1999) ได้ดำเนินการอยู่ ซึ่งโรเซนฟีลด์ (Rosenfield , 1986) ยังได้กล่าวขยายความถึงการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนและเอื้ออำนวยต่อการศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยโดยยกตัวอย่างจากการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ศิลปะในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดว่า มีจุดมุ่งหมายในการจัดตั้งเพื่อเป็นแหล่งของการวิเคราะห์วิจัยที่สนับสนุนโครงการศึกษาของมหาวิทยาลัย ซึ่งคณะที่สอนศิลปะและคณะอื่น ๆ สามารถเข้ามาใช้ประโยชน์จากการศึกษาหาความรู้ได้ เช่น ในเรื่องของการนำวัตถุสะสมมาใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัย หรือ ใช้เป็นตัวอย่างสำหรับการเรียนการสอนในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ซึ่งได้แก่ วิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ และการสัมมนาชั้นสูง เป็นต้น นอกจากนี้ยังเอื้ออำนวยต่อการศึกษาด้านเทคนิคการอนุรักษ์วัตถุ โดยสนับสนุนให้นักศึกษามีโอกาสเข้าร่วมหาความรู้จากเทคนิคการอนุรักษ์ นอกจากนี้สถาบันยังได้จัดห้องสมุดศิลปะประเภททัศนศิลป์เพื่อให้บริการและมีทีมงานภัณฑารักษ์มืออาชีพที่มีความใกล้ชิดกับคณะจิตรศิลป์ของมหาวิทยาลัย และมีความรู้ในด้านวิชาการและวัตถุที่สะสมเพื่อช่วยเหลือให้ครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษาได้เข้ามาใช้ประโยชน์จากสถาบันแห่งนี้ได้อย่างต่อเนื่อง

หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

เนื่องจากในประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภารกิจ หน้าที่ การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยมาก่อน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาด้วยการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากเว็บไซต์ที่ปรากฏอยู่ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวกับภารกิจ บทบาทหน้าที่ การดำเนินงาน การจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์มหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดาโดยเลือกมาศึกษา 27 แห่ง เพื่อศึกษาในเบื้องต้น ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

1. About the Gallery : Sonoma State University.

2. Rosenberg Gallery : Goucher College.
3. The Boston University Art Gallery.
4. Yale University Art Gallery.
5. UNT Art Gallery : The University of North Texas Art Gallery
6. University Art Galleries : Eastern Washington University.
7. Southern Utah University Museum & Galleries Braithwaite Fine Arts Gallery.
8. Rice University Art Gallery.
9. Sweeney Art Gallery : University of California.
10. The Montgomery Gallery : Pomona College.
11. Gallery Northwest : Indiana University Northwest.
12. University Of Hawaii at Manoa Art Gallery.
13. Nanaimo Art Gallery : Malaspina University – Collage.
14. Art Galleries : California State University.
15. The Art Gallery of York University.
16. The University of Lethbridge Art Gallery.
17. The Art Museum of Florida International University.
18. The Jack S. Blanton Museum of Art , The Art Museum of the University of Texas at Austin.
19. University of Kentucky Art Museum.
20. The Bates College Museum of Art.
21. Smith College Museum of Art.
22. Mc Mullen Museum of Art : Boston College.
23. The Allen Memorial Art Museum.
24. The University of Arizona Museum of Art.
25. The Spencer Museum of Art : University of Kansas.
26. Mount Holyoke College Art Museum.
27. The Arizona State University Art Museum

นโยบายและวัตถุประสงค์

จากข้อมูลการศึกษา พบว่า หอศิลป์มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ มีการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการเป็นแหล่งเสริมสร้างและสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ หรือทำหน้าที่เป็นห้องปฏิบัติการของภาควิชาทัศนศิลป์ เพื่อจัดเตรียมประสบการณ์ทางการสร้างสรรค์งานศิลปะให้กับนักศึกษารวมทั้งนักศึกษาในภาควิชาอื่น ๆ ที่มีความสนใจ (University of Lethbride Art Gallery, 1999 ; Smith College Museum of Art, 1999) หรือเป็นส่วนประกอบของหลักสูตรการศึกษาทัศนศิลป์ให้กับมหาวิทยาลัยที่หอศิลป์สังกัดอยู่ รวมทั้งทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของหลักสูตรศิลปะของสถานศึกษาอื่น ๆ เช่น โรงเรียนในพื้นที่โดยรอบ (The Boston University Art Gallery, 1999 ; The Bate College Museum of Art, 1999) มีนโยบายในการเป็นศูนย์กลางความรู้ทางทัศนศิลป์ ทั้งในระดับท้องถิ่น จนถึงระดับภูมิภาค หรือ ระดับประเทศ จนถึงระดับสากล (Southern Utha University Museum & Gallery Braithwaite Fine art Gallery, 1999 ; University of Lethbride Art Gallery, 1999 ; The Art Museum at Florida International University, 1999) นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะปลูกฝังทัศนคติ ความเข้าใจในทัศนศิลป์ ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในทางทัศนศิลป์ให้แก่นักศึกษา และชุมชนในท้องถิ่น รวมทั้งเสริมสร้างความภาคภูมิใจในความสามารถของศิลปินในประเทศ (The Jack S. Blanton Museum of Art, The Art Museum of The University of Texas at Austin, 1999 ; University of Kentucky Art Museum, 1999)

การดำเนินงาน

หอศิลป์มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ดำเนินการสนับสนุนการจัดนิทรรศการผลงานศิลปะของนักศึกษา และคณาจารย์ในภาควิชาทัศนศิลป์ (The Art Museum at Florida International University, 1999 ; University of Hawaii at Manoa Art Gallery, 1999) ดำเนินการจัดหาผลงานศิลปะที่มีคุณค่า เป็นตัวแทนของศิลปะร่วมสมัย และผลงานศิลปกรรมในเชิงประวัติศาสตร์ศิลป์ในศตวรรษที่ 17 – 20 ซึ่งเป็นผลงานของศิลปินภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งผลงานศิลปะและวัตถุสะสมที่เป็นตัวแทนวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นศิลปะพื้นบ้านในประเทศ และศิลปะในวัฒนธรรมอื่น ๆ จนถึงผลงานชิ้นสำคัญระดับนานาชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนให้แก่ระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัย (The Allen Memorial Art Museum, 1999 ; University of Lethbride Art Gallery, 1999 ; The Bate College Museum of Art, 1999 ; Smith College Museum of Art, 1999) ซึ่งหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยบางแห่งนั้นนอกจากจัดแสดงวัตถุที่สะสมเหล่านี้เป็นนิทรรศการถาวรแล้ว ยังเปิดโอกาสให้นักศึกษา คณาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิเข้าเยี่ยมชมวัตถุที่สะสมได้อย่าง

ใกล้ขีด เพราะเป็นวัตถุประสงค์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยที่สะสมวัตถุไว้เพื่อบริการด้านการศึกษาศึกษา (The Bate College Museum of Art, 1999 ; The Allen Memorial Art Museum, 1999) จัดกิจกรรมเพื่อบริการทางการศึกษา เช่น การบรรยาย การสาธิตโดยศิลปิน นักวิจารณ์ศิลปะ และนักประวัติศาสตร์ศิลป์ (University of Lethbride Art Gallery, 1999 ; The Gallery of York University, 1999 ; Smith College Museum of Art, 1999 ; The Art Museum at Florida International University, 1999 ; The Bate College Museum of Art, 1999) โดยการดำเนินการของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ ดำเนินการโดยคณะผู้ทำงานมืออาชีพ เพื่อให้ได้ผลในการเพิ่มพูนความรู้ทางศิลปะแก่ผู้ใช้บริการ และมีการเข้าเยี่ยมชมชั้นเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ เป็นประจำ (The Art Museum at Florida International University, 1999 ; The Bate College Museum of Art, 1999 ; Smith College Museum of Art, 1999) นอกจากนี้ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศยังได้รับความร่วมมือ ช่วยเหลือจากคณาจารย์จากภาควิชาทัศนศิลป์ หน่วยงาน และมหาวิทยาลัยอย่างสม่ำเสมอในการจัดนิทรรศการ และงานบริการทางวิชาการ (The Bate College Museum of Art, 1999 ; The Jack S. Blanton Museum of Art, The Art Museum of The University of Texas at Austin, 1999 ; The Boston University Art Gallery, 1999) และมีเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างสถาบันในส่วนภูมิภาค เพื่อร่วมกันจัดนิทรรศการ จัดกิจกรรมการบรรยาย การอภิปราย การทำแคตาลอก และเอกสารทางวิชาการ โดยมีการประชุมหารือกันอย่างสม่ำเสมอ (The Boston University Art Gallery, 1999 ; Mount Holyoke College Art Museum, 1999)

การจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรม

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษา และกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ จำนวน 27 แห่ง ดังรายชื่อของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่กล่าวมาเบื้องต้น สามารถสรุปเป็นตารางได้ ดังนี้ (รายละเอียดของตารางการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรม อยู่ในภาคผนวก ก.)

ตารางที่ 1 ค่าความถี่และร้อยละ เกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ

รายการ	บริการทางการศึกษาและกิจกรรม	จำนวน N = 27	ร้อยละ
1	การรวบรวมวัสดุสะสมถาวร	17	62.96
2	นิทรรศการถาวร	16	59.25
3	นิทรรศการหมุนเวียน	27	100.00
4	นิทรรศการผลงานนักศึกษา	8	29.62
5	การนำชมนิทรรศการ	12	44.44
6	การเยี่ยมชมสตูดิโอศิลปิน	2	7.40
7	การอบรมเชิงปฏิบัติการของครู	4	14.81
8	การอบรมเชิงปฏิบัติการ	6	22.22
9	สตูดิโอสาธิตโดยศิลปิน	3	11.11
10	การอภิปราย	7	25.92
11	การสัมมนา	1	3.70
12	การบรรยายโดยศิลปิน / ภัณฑารักษ์	14	51.85
13	การจัดชั้นเรียนศิลปะ	3	11.11
14	การจัดชั้นเรียนประวัติศาสตร์ศิลป์	4	14.81
15	การจัดชั้นเรียนศิลปะวิจารณ์	1	3.70
16	การสอนที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรของสถานศึกษา	3	11.11
17	โปรแกรมมัลติ - ดิสซิพลินารี	1	3.70
18	สหสาขาวิชาการ	4	14.81
19	โปรแกรมโรงเรียน	4	14.81
20	โปรแกรมสำหรับครอบครัว	3	11.11
21	แกลเลอรี ออเวอร์	9	33.33
22	แกลเลอรี ทอล์ค	4	14.81
23	สิ่งตีพิมพ์ แคตาลอก โบรชัวร์	8	29.62
24	ห้องสมุดศิลปะ	1	3.70
25	จัดฉายวิดีโอทัศน์ – ภาพยนตร์	4	14.81
26	จัดทำคู่มือแนะนำชม	2	7.40

ตารางที่ 1 ค่าความถี่และร้อยละ เกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ (ต่อ)

รายการ	บริการทางการศึกษาและกิจกรรม	จำนวน N = 27	ร้อยละ
27	บริการให้ยืมผลงานศิลปะ – วัตถุทัศน	3	11.11
28	จัดทำโฮมเพจ	27	100.00
29	การจัดแสดงและคอนเสิร์ต	4	14.81
30	จัดโปรแกรมทางการศึกษา	20	74.07
31	ร่วมจัดนิทรรศการเคลื่อนที่	4	14.81
รวม			100.00

จากตารางที่ 1 แสดงว่า การจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่สำรวจเป็นข้อมูลเบื้องต้นนั้น บริการทางการศึกษาและกิจกรรมที่จัดมากเป็นอันดับแรก มี 2 รายการ คือ การจัดนิทรรศการหมุนเวียน และการจัดทำโฮมเพจเพื่อเผยแพร่การดำเนินงานและการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 100.00 อันดับรองลงมา คือ การจัดโปรแกรมทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 74.07 ส่วนบริการทางการศึกษาและกิจกรรมที่จัดน้อย คือ การสัมมนา การจัดชั้นเรียนศิลปวิจารณ์ การจัดโปรแกรมมัลติ – ดิสซิพลินารี และห้องสมุดศิลปะ นอกจากนี้หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ยังได้จัดกิจกรรมที่เป็นการสนับสนุนการศึกษาทางทัศนศิลป์อีก เช่น การนำชมนิทรรศการ การเยี่ยมชมสตูดิโอศิลปิน การบรรยายโดยศิลปินและภัณฑารักษ์ การอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

สถานภาพทั่วไปของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ผู้วิจัยขอเสนอ สถานภาพทั่วไปของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย 7 แห่ง โดยสังเขป เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร หอศิลป์วิทญ์นิทรรศน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ หอศิลป์กรมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร หอนิทรรศการศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ หอศิลป์ – กาญจนเกษม มหาวิทยาลัยบูรพา ตามลำดับดังต่อไปนี้

หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร

หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร ตั้งอยู่ ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ ใกล้เคียงพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2522 ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อเป็นองค์กรหลักเกี่ยวกับเรื่องศิลปวัฒนธรรม ทำหน้าที่รวบรวมและเผยแพร่ผลงานศิลปกรรมเพื่อนิสิตนักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้ศึกษา ชื่นชมกับคุณค่าทางปัญญาและสุนทรีย์รสของศิลปกรรม สามารถเห็นถึงวิวัฒนาการของศิลปะร่วมสมัยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นพื้นฐานทางความคิดและกระบวนการในการสร้างสรรค์ต่อศิลปินรุ่นใหม่ ก่อให้เกิดทัศนคติที่กว้างขวางต่อการรับรู้ทางศิลปะ เพื่อการเป็นเลิศในทางวิชาการของสถาบัน รวมทั้งทำหน้าที่เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลเพื่อบริการเผยแพร่ความรู้ทางศิลปะโดยการจัดกิจกรรมการอบรม ประชุมสัมมนา การเผยแพร่ความรู้ทางศิลปะด้วยบทความ สิ่งตีพิมพ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ทางศิลปะทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 หอศิลป์แห่งนี้จึงได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นส่วนราชการ มีฐานะเทียบเท่าคณะวิชา โดยมีผู้อำนวยการหอศิลป์เป็นผู้รับผิดชอบบริหารองค์กร

นโยบายการบริหารของหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร ประกอบด้วย

1. การสร้างมาตรฐานของหอศิลป์ให้อยู่ในระดับสากล
2. การกำหนดบทบาทให้หอศิลป์เป็นศูนย์กลางของวงการศิลปะในประเทศ
3. การขยายบทบาททางด้านวิชาการ เช่นการวิเคราะห์ และงานวิจัย ไปสู่สาธารณชน
4. การปฏิรูปเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์ ด้วยการจัดทำเว็บไซต์ และซีดีรอม
5. การทำให้หอศิลป์พึ่งพาตนเองได้ด้วยการจัดกิจกรรม การจัดทำร้านค้าเพื่อจำหน่ายของที่ระลึก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะในเชิงวิชาการ ซึ่งไม่ใช่การค้าในเชิงธุรกิจ

อาคารของหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร เดิมเป็นอาคารวังท่าพระ โดยมีการจัดสรรพื้นที่สำหรับใช้สอยในแต่ละส่วน ดังนี้ คือ

ตึกหน้ากลาง เป็นอาคารผสมผสานตะวันออกและตะวันตกสมัยรัชกาลที่ 5 มี 2 ชั้น ขนาด 25.55x17.85x13.10 เมตร (กว้าง x ยาว x สูง) ใช้สำหรับเป็นห้องนิทรรศการหมุนเวียน และห้องจัดอบรมปฏิบัติการทางศิลปะของหอศิลป์

ห้องพระโจง เป็นอาคารหลังคาทรงไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีชั้นเดียว ใต้ถุนสูง 1 เมตร ขนาด 11.20x18.90x11.00 เมตร (กว้าง x ยาว x สูง) พื้นอาคารและตงเป็นไม้ เสาภายใน

และโครงหลังคาเป็นไม้ หลังคา 2 ตับ ใช้เป็นพื้นที่พิธีเปิดนิทรรศการ แสดงงานศิลปกรรม รวมทั้งจัดกิจกรรมเสวนา บรรยายและอภิปรายทางศิลปะ

ตึกหอศิลป์ เป็นอาคารผสมผสานตะวันออกและตะวันตกสมัยรัชกาลที่ 5 มี 2 ชั้น ขนาด 23.90x14.23x10.76 เมตร (กว้าง x ยาว x สูง) โดยชั้นล่างเป็นพื้นที่ปฏิบัติงานและห้องประชุมของหอศิลป์รวมทั้งเปิดเป็นร้านศิลปะเพื่อจำหน่ายงานศิลปะและของที่ระลึก ชั้นบนใช้เป็นห้องแสดงนิทรรศการถาวร ผลงานศิลปกรรมที่ได้รับรางวัลจากการประกวดงานศิลปกรรมแห่งชาติ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2492 จนถึงปัจจุบัน

โดยขณะนี้หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากรมีโครงการขยายและพัฒนาพื้นที่ของหอศิลป์ไปยังมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ เพื่อสามารถรองรับภารกิจต่าง ๆ ของหอศิลป์ได้มากขึ้น เช่น ในส่วนของพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการหมุนเวียน นิทรรศการถาวร พื้นที่เก็บผลงานและการสงวนรักษา เป็นต้น (หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540)

หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากรได้จัดโครงการด้านทัศนศิลป์หลายโครงการ เช่น โครงการจัดเก็บข้อมูลทำเนียบศิลปิน โครงการสนับสนุนการวิจัยศิลปกรรมร่วมสมัยในภาคอีสาน โครงการจุลสารหอศิลป์ฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โครงการศิลปกรรมสัญจรซึ่งเป็นศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่ โครงการเผยแพร่ศิลปะสู่สังคม: เวทีศิลปะ (Art Forum) โครงการนิทรรศการแลกเปลี่ยนผลงานศิลปกรรมร่วมสมัยของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยกับสถาบันในต่างประเทศ โครงการศูนย์อบรมศิลปะ และการจัดอบรมศิลปะสำหรับบุคคลทั่วไป เป็นต้น

สำหรับการจัดนิทรรศการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากรได้จัดทั้งนิทรรศการหมุนเวียนและนิทรรศการถาวร โดยนิทรรศการหมุนเวียนจัดประมาณปีละ 19 ครั้ง ซึ่งเป็นผลงานศิลปินภายในประเทศและต่างประเทศ ผลงานคณาจารย์ ผลงานนักศึกษาและผลงานการประกวดศิลปกรรมระดับชาติในโอกาสต่าง ๆ ส่วนนิทรรศการถาวรได้จัดแสดงผลงานศิลปกรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 เป็นต้นมา รวมทั้งผลงานจากการประกวดและได้รับรางวัลสำคัญของงานศิลปกรรมแห่งชาติ เพื่อแสดงให้เห็นรากเหง้า ความเป็นมาของศิลปะสมัยใหม่ สู่งานศิลปะร่วมสมัยในปัจจุบัน มาจนถึงทุกวันนี้

หอศิลป์วิทยานิทรรศน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หอศิลป์วิทยานิทรรศน์ ตั้งอยู่ ณ บริเวณชั้น 7 ของอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พญาไท กรุงเทพมหานคร จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2538 เพื่อเป็นสถานที่

รวบรวมข้อมูล ผลงานศิลปกรรมสะสม และเผยแพร่กิจกรรมสร้างสรรค์งานศิลปะแขนงต่าง ๆ ให้แก่นิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการและบุคคลที่สนใจทั่วไป โดยจัดทำเป็นโครงการนำร่องเพื่อขยายโครงการส่งเสริมงานด้านศิลปวัฒนธรรมและมีความเชื่อว่าจะสามารถกระตุ้นความสนใจ ความรัก ความหวงแหนงานศิลปะ ปลูกฝังทัศนคติ และสร้างบรรยากาศทางศิลปะและงานสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในชุมชนมหาวิทยาลัย ช่วยกลมเกลียวจิตใจบุคคลที่แวดล้อมให้มีความละเอียดอ่อน รวมทั้งสร้างสรรค์สาระประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมไทย โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเป็นจุดเริ่มของการเป็นแหล่งวิชา เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในสุนทรียศาสตร์ทางศิลปกรรม ดนตรี และศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ
2. เป็นแหล่งส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยทางด้านศิลปะและดนตรีของไทยและของต่างประเทศแนวสมัยใหม่ รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
3. เป็นหน่วยกลาง ของการประสานงานทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมระหว่างคณะต่าง ๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนมหาวิทยาลัย และสถาบันอื่น ๆ

การดำเนินงานของหอศิลปวิทยนิทรรศน์ อยู่ภายใต้การดูแลของรองผู้อำนวยการฝ่ายกิจกรรมพิเศษของสถาบันวิทยบริการ โดยนโยบายของการดำเนินงานประกอบด้วย

1. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมควบคู่กับการส่งเสริมวิชาการ และการค้นคว้าวิจัยอย่างต่อเนื่อง
2. เป็นแหล่งแสดงผลงานศิลปะสำหรับศิลปินทุกสถาบัน รวมทั้งศิลปินอิสระ
3. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนการแสดงผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ ระหว่างประเทศ

ลักษณะของหอศิลปวิทยนิทรรศน์ครอบคลุมบริเวณชั้น 7 ของอาคาร โดยห้องนิทรรศการมีเนื้อที่ทั้งหมด 388.86 ตารางเมตร ขนาด 14.12x27.54x3.70 เมตร (กว้าง x ยาว x สูง) พื้นที่อื่น ๆ ประกอบด้วยห้องประชุมสัมมนาสำหรับ 250 ที่นั่ง และพื้นที่อเนกประสงค์

หอศิลปวิทยนิทรรศน์จัดนิทรรศการหมุนเวียน ปีละ 15 ครั้ง โดยประมาณ ซึ่งเป็นผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ผลงานคณาจารย์ และผลงานศิลปินพันธ์ของนักศึกษา นอกจากนี้ยังได้จัดการบรรยาย ประชุมสัมมนา และกิจกรรมทางศิลปะอีกปีละประมาณ 4 – 5 ครั้ง

หอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

หอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ตั้งอยู่ ณ ตึก 9 ชั้น 3 ของวิทยาเขตกล้วยน้ำไท กรุงเทพมหานคร หอศิลป์แห่งนี้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง ดังนี้

1. เป็นนโยบายของมหาวิทยาลัยกรุงเทพที่จะสนับสนุนเรื่องของศิลปวัฒนธรรม และเพื่อบริการเผยแพร่ทางด้านนี้ให้แก่นักศึกษาศิลปะ นักศึกษาในคณะอื่น ๆ บุคลากรในสถาบัน และ ชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย
2. เป็นสถานที่แสดงผลงานศิลปกรรมของศิลปินไทยที่เป็นผลงานศิลปะร่วมสมัย โดยเฉพาะ

การดำเนินงานของหอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ อยู่ภายใต้การดูแลของคณะศิลปกรรมศาสตร์ และหัวหน้าโครงการหอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพที่ได้รับการแต่งตั้ง โดยนโยบายของการดำเนินงานด้านนิทรรศการ คือ ผลงานศิลปะที่จัดแสดง ต้องเป็นผลงานของศิลปินไทยรุ่นใหม่ที่มีผลงานทางศิลปกรรมที่ต่อเนื่อง โดยพิจารณาผลงานจากแฟ้มสะสมงาน (Port Folio) รวมทั้งมีการจัดแสดงผลงานศิลปะของศิลปินต่างประเทศ

ลักษณะของหอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพเป็นห้องจัดแสดงนิทรรศการภายในอาคาร ซึ่งเดิมเป็นห้องเรียนแล้วปรับเปลี่ยนที่ใหม่เพื่อรองรับการจัดนิทรรศการ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 8x16 เมตร (กว้าง x ยาว) จัดนิทรรศการปีละ 5 ครั้ง ครั้งละ 5 สัปดาห์ หอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพดำเนินกิจกรรมแต่ในเรื่องของการจัดนิทรรศการ กิจกรรมส่วนอื่น ๆ ยังไม่มีการดำเนินการ แต่มีนโยบายที่จะจัดสัมมนาทางวิชาการด้วยในอนาคต และมุ่งเน้นเฉพาะงานในเชิงวิชาการที่เป็นการสร้างสรรค์ มิใช่เชิงธุรกิจ (สำรวจเมื่อ ปี พ.ศ.2542)

หอศิลปกรรมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

หอศิลปกรรมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งอยู่ ณ คณะศิลปกรรม ชั้น 1 ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร หอศิลป์แห่งนี้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2540 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง ดังนี้ คือ

1. เป็นที่แสดงผลงานศิลปกรรมระหว่างชาติ
2. เป็นสถานที่รองรับความเคลื่อนไหวของศิลปินในประเทศ
3. เป็นสถานที่รองรับการจัดนิทรรศการผลงานศิลปะของคณาจารย์และนักศึกษา

4. เป็นศูนย์นิทรรศการและจัดกิจกรรมทั่วไป

สำหรับนโยบายของการดำเนินงานมีดังนี้ คือ

1. เพื่อเปิดกว้างให้กับทุกกลุ่มบุคคลได้เผยแพร่ผลงานศิลปะสู่สาธารณชน แต่มุ่งเน้นเฉพาะงานในเชิงวิชาการที่เป็นการสร้างสรรค์ มิใช่เชิงธุรกิจ

2. หอศิลป์ปรกรรมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นกระบวนการทดลองเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการวางแผนนิทรรศการตั้งแต่ต้นจนจบ รู้จักปรัชญาการจัดแสดงนิทรรศการ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การจัดพิมพ์หนังสือ การทำรูปเล่มอย่างครบวงจร

การดำเนินงานของหอศิลป์ปรกรรมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อยู่ภายใต้การดูแลของคณะศิลปกรรมศาสตร์ และประธานคณะกรรมการบริหารหอศิลป์ปรกรรมที่ได้รับการแต่งตั้ง แต่ยังมีได้มีการจัดแบ่งเป็นหน่วยงานที่ชัดเจน ดังนั้นกิจกรรมทั้งหมดจึงต้องได้รับการอนุมัติจากคณบดี

ลักษณะของหอศิลป์ปรกรรมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นห้องจัดแสดงนิทรรศการภายในอาคาร ซึ่งเดิมเป็นห้องเรียนแล้วปรับเปลี่ยนใหม่เพื่อรองรับการจัดนิทรรศการ มีเนื้อที่ขนาด 14.00x24.00x2.91 เมตร (กว้าง x ยาว x สูง) นอกจากนี้ห้องแสดงนิทรรศการในหอศิลป์ปรกรรมแล้วยังมีหอสะสมมีเนื้อที่ขนาด 12.00x21.00x2.91 เมตร (กว้าง x ยาว x สูง) ซึ่งเป็นห้องนิทรรศการศิลปะสะสมที่เป็นผลงานศิลปะของคณาจารย์ ศิษย์เก่า และผลงานศิลปะของบุคคลที่มีชื่อเสียงที่มีความเกี่ยวข้องกับคณะ ประกอบด้วยผลงานจิตรกรรม 52 ชิ้น ผลงานประติมากรรม 8 ชิ้น ผลงานภาพพิมพ์ 17 ชิ้น

กิจกรรมที่หอศิลป์ปรกรรมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจัดได้แก่ จัดนิทรรศการผลงานคณาจารย์ ผลงานศิลปะของนักศึกษาแต่ละชั้นปี ผลงานศิลปะนิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีจนถึงระดับปริญญาโท ตลอดจนงานในวาระพิเศษอื่น ๆ โดยจัดนิทรรศการปีละ 12 ครั้ง โดยประมาณ ซึ่งนอกจากการจัดนิทรรศการยังมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการกับศิลปินต่างประเทศในบางวาระซึ่งจะเปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษาอื่น ๆ เข้าร่วมกิจกรรม และนักศึกษาของสถาบันได้เข้าร่วมสังเกตการณ์

หอนิทรรศการศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หอนิทรรศการศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณตลาดต้นพยอม จังหวัดเชียงใหม่ หอนิทรรศการศิลปะและวัฒนธรรมแห่งนี้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2540 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งและนโยบายในการดำเนินงาน ดังนี้ คือ

1. เพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงครองราชย์ ครบวาระ 50 ปี ในปีพุทธศักราช 2539
2. เพื่อเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์มรดกทางด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งนิทรรศการร่วมสมัย นิทรรศการแนวประเพณี อันเป็นการสืบสาน และการคิดค้นรูปแบบของศิลปกรรมตามภาระหน้าที่ ที่ทางคณะและมหาวิทยาลัยรับผิดชอบ ทั้งมีการแลกเปลี่ยนงานด้านศิลปวัฒนธรรมกับนักวิชาการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนการศึกษาในสาขาวิจิตรศิลป์ของคณะวิจิตรศิลป์ และของมหาวิทยาลัย และหน่วยงานใน 17 จังหวัดภาคเหนือ
4. เพื่อเป็นหน่วยงานที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีงามต่อคณะ มหาวิทยาลัย และชุมชน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่ และส่งผลที่ดีงามต่อประเทศต่อไป

การดำเนินงานของหอนิทรรศการศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อยู่ภายใต้การดูแลและบริหารงานโดยคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ลักษณะของหอนิทรรศการศิลปะและวัฒนธรรม แห่งนี้ เป็นอาคารสร้างใหม่ขนาดใหญ่ ที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อเป็นหอนิทรรศการศิลปะ มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 5,237.50 ตารางเมตร งบประมาณก่อสร้างทั้งสิ้น 46,354,000 บาท โดยมีรายละเอียดของเนื้อที่ห้องนิทรรศการ ดังนี้

1. ห้องนิทรรศการสำหรับผลงานศิลปะ 2 มิติ (ขนาดเฉลี่ยไม่เกิน 1.50 x 1.50 เมตร) ขนาด 766.00 ตารางเมตร จำนวน 2 ห้อง
2. ห้องนิทรรศการสำหรับผลงานศิลปะ 2 มิติ (ขนาดเฉลี่ยเกิน 1.50 x 1.50 เมตร) ขนาด 816.00 ตารางเมตร จำนวน 2 ห้อง
3. ห้องนิทรรศการสำหรับผลงานที่ต้องการเนื้อที่มากเป็นพิเศษ ขนาด 221.00 ตารางเมตร จำนวน 1 ห้อง
4. ห้องนิทรรศการสำหรับผลงานศิลปกรรมที่ใช้สื่อหลากหลายชนิด ขนาด 110.00 ตารางเมตร จำนวน 2 ห้อง

นอกนั้นเป็นพื้นที่งานบริหารและธุรการ ขนาด 80.00 ตารางเมตร พื้นที่ทางวิชาการรวมทั้งห้องสมุดและศูนย์ข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ ห้องเก็บรักษาผลงานศิลปะสะสมประเภท 2 มิติ และ 3 มิติ รวม 603.00 ตารางเมตร พื้นที่งานปฏิบัติการ เช่นห้องจัดเตรียมผลงาน โรงปฏิบัติงาน สนับสนุนการจัดนิทรรศการ รวม 2447.00 ตารางเมตร พื้นที่บริการ เช่น ศูนย์ข้อมูลประชาสัมพันธ์ ห้องประชุม 200 ที่นั่ง ห้องสัมมนา และ ห้องอบรมปฏิบัติงานทางศิลปะสำหรับเยาวชนและประชาชน รวม 1,084.50 ตารางเมตร และพื้นที่ทั่วไป

กิจกรรมที่หอนิทรรศการศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดขึ้น ได้แก่ จัดนิทรรศการผลงานศิลปะของศิลปินภายในประเทศ และต่างประเทศ ผลงานศิลปะของคณาจารย์ ผลงานศิลปะของนักศึกษาแต่ละชั้นปี ผลงานศิลปะนิพนธ์ของนักศึกษา ตลอดจนงานในวาระพิเศษอื่น ๆ เช่น นิทรรศการศิลปกรรมภาพฝีพระหัตถ์และผลงานศิลปินชั้นเยี่ยม และนิทรรศการศิลปะที่จัดร่วมกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ เป็นต้น โดยจัดนิทรรศการปีละ 13 - 17 ครั้ง โดยประมาณ ซึ่งนอกจากการจัดนิทรรศการหอนิทรรศการศิลปะและวัฒนธรรมแห่งนี้ ยังมีการจัดอบรมศิลปะและดนตรีสำหรับบุคคลทั่วไป

หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งอยู่ ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น หอศิลปวัฒนธรรมแห่งนี้ได้ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2541 โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน ดังนี้ คือ

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดแสดงนิทรรศการ กิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ในรูปแบบนิทรรศการ หมุนเวียนและพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา
3. เพื่อเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่วัฒนธรรม ศิลปกรรม ทัศนกรรมท้องถิ่น การบริการจำหน่ายของที่ระลึก ผลงานศิลปะทัศนกรรมและสิ่งพิมพ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

การจัดตั้งหอศิลปวัฒนธรรมแห่งนี้ ก็เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทภารกิจของมหาวิทยาลัย 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การศึกษาวิจัย การบริการทางวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังเช่นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลหอศิลปวัฒนธรรมแห่งนี้

การดำเนินงานของหอศิลป์วัฒนธรรมนี้ อยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานอิสระ เป็นโครงการนำร่องที่ได้รับเงินทุนอุดหนุนจากรัฐส่วนหนึ่ง (80 เปอร์เซ็นต์) และหารายได้เองส่วนหนึ่ง (20 เปอร์เซ็นต์) มีผู้จัดการหอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นผู้รับผิดชอบ โดยขึ้นอยู่กับฝ่ายกิจการพิเศษในกำกับของมหาวิทยาลัย

ลักษณะอาคารของหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งนี้ ได้รับการออกแบบให้มีรูปทรงที่แสดงออกถึง ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น คือ อาคารรูปทรง“เล่าข่าว”ของอีสาน ซึ่งหมายถึงการเก็บอมอาหารการกินไว้อย่างอุดมสมบูรณ์ งบประมาณก่อสร้างทั้งสิ้น 54,000,000 บาท

อาคารหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. พื้นที่ในส่วนของนิทรรศการหมุนเวียน อยู่ในชั้นที่ 1 และชั้นที่ 3 โดยชั้นที่ 1 มีเนื้อที่ประมาณ 625 ตารางเมตร และชั้นที่ 3 มีเนื้อที่ประมาณ 576 ตารางเมตร ผนังภายในทาสีดำ
2. พื้นที่ในส่วนของนิทรรศการถาวร “อีสานนิทัศน์” อยู่ในชั้นที่ 2 มีเนื้อที่ประมาณ 596 ตารางเมตร โดยแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิภาคอีสานในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ศึกษา (Education Museum) โดยใช้วิธีการนำเสนอด้วยเทคโนโลยีและสื่อที่ทันสมัยในลักษณะ อินเตอร์แอกทีฟ มิวเซียม (Interactive Museum) พื้นที่ในการจัดแสดงแบ่งเป็น 9 ส่วน เพื่อนำเสนอในแต่ละเนื้อหา คือ ส่วนที่ 1 โถงต้อนรับและห้องบรรยาย ส่วนที่ 2 ภูมิศาสตร์กายภาพ ส่วนที่ 3 ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ส่วนที่ 4 ชาติพันธุ์วิทยา ส่วนที่ 5 ประเพณีวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมอีสาน ส่วนที่ 6 ดนตรีและการแสดง ส่วนที่ 7 ภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสาน ส่วนที่ 8 อีสานยุคปัจจุบัน ส่วนที่ 9 มุมสืบค้น

กิจกรรมที่หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งนี้จัดขึ้น ได้แก่ จัดนิทรรศการผลงานศิลปะของศิลปินภายในประเทศ และต่างประเทศ ผลงานศิลปะของคณาจารย์ ผลงานศิลปะของนักศึกษาในสถาบัน และต่างสถาบัน ตลอดจนงานในวาระพิเศษโดยจัดนิทรรศการปีละ 13 ครั้ง โดยประมาณ รวมทั้งจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับศิลปะเด็ก ในอนาคตหอศิลป์วัฒนธรรมมีโครงการจัดบริการด้านศูนย์ข้อมูลศิลปะร่วมสมัย

หอศิลป์ – กาญจนภิเษก มหาวิทยาลัยบูรพา

โครงการหอศิลป์ – กาญจนภิเษก มหาวิทยาลัยบูรพา กำลังอยู่ในระหว่างการจัดตั้ง โดยมีสถานที่ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ 4 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ด้านหน้ามหาวิทยาลัย ประกอบด้วยอาคาร 3 หลัง

คือ อาคารหอศิลป์ หอพระ และหออัครศิลปิน โดยอาคารหอศิลป์เป็นอาคารขนาดกลาง สูง 2 ชั้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งที่สอดคล้องกับภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย คือ

1. สนับสนุนภารกิจในด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยหอศิลป์แห่งนี้จะเป็นสถานที่และหน่วยงานที่รองรับภารกิจนี้ เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ในอนาคต
2. การเป็นแหล่งข้อมูลศิลปะ เป็นที่จัดแสดงผลงานทางศิลปะ รองรับกิจกรรมทางวิชาการ งานวิจัย และเผยแพร่อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน
3. หอศิลป์จะเป็นแหล่งเติมเต็มให้กับโครงการจัดตั้งสถาบันศิลปะและวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่อนุรักษ์ สืบสาน และ พัฒนางานศิลปะวัฒนธรรม งานวิชาการ และกิจกรรมที่สำคัญ

ในอนาคต หอศิลป์มีโครงการในการดำเนินการหารายได้เพื่อเสริมกิจการของมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งทำหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค รวมทั้งมีโครงการร่วมมือกับหอศิลป์ในประเทศและหอศิลป์ต่างประเทศ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค และส่วนกลาง เพราะหอศิลป์แห่งนี้มีภาพรวมที่จะสร้างความเป็นนานาชาติ โดยเข้ามาผสมผสานร่วมกับแนวคิดการอนุรักษ์สืบสานและสร้างสรรค์ให้ครบวงจรเพื่อความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านวิชาการและกิจกรรม

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวกับนโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน และการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรม ที่เป็นการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทยจำนวน 4 แห่ง จากจำนวนทั้งสิ้น 7 แห่ง ได้แก่ หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร หอศิลป์พิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอศิลป์กรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และหอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ด้วยหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยทั้ง 4 แห่งเป็นหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง มีระยะเวลาในการจัดตั้ง มีการดำเนินงานการจัดนิทรรศการ จัดกิจกรรมทางศิลปะและมีการบริการทางวิชาการอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร โดยผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้บริหารและภัณฑารักษ์ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

นโยบายและวัตถุประสงค์

จากข้อมูลที่ได้ศึกษาพบว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทยมีนโยบายและวัตถุประสงค์ในการเป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลทางทัศนศิลป์ เพื่อศึกษาแบบอย่างแนวความคิดและเทคนิควิธีการทางศิลปะ (สุชาติ เกาทอง, 2540 ; วีระเดช พนมวัน ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 5

สิงหาคม 2542) รวมทั้งเป็นแหล่งส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ความรู้ทางศิลปะ (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541) ที่ส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในศิลปะร่วมสมัย และศิลปะสมัยใหม่ (จรัส สุวรรณเวลา, 2538 ; อำนาจ เย็นสบาย, สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2542 ; ธเนศ อ่าวสินธุ์ศิริ, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542) เป็นส่วนเสริมสร้าง หรือเป็นส่วนประกอบของหลักสูตรการศึกษาทัศนศิลป์ให้กับมหาวิทยาลัย (อำนาจ เย็นสบาย, สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2542) และมีนโยบายในการเป็นเวทีสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์ แลกเปลี่ยนการแสดงผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ ในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ (จรัส สุวรรณเวลา, 2538 ; วิโชค มุกดามณี, สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2542 ; อำนาจ เย็นสบาย, สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2542 ; ธเนศ อ่าวสินธุ์ศิริ, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

การดำเนินงาน

หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทย ดำเนินการจัดแสดงนิทรรศการผลงานศิลปะของนักศึกษา (หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร, (ม.ป.ป.)ฯ ; จรัส สุวรรณเวลา, 2538 ; มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542) จัดแสดงนิทรรศการผลงานศิลปะของคณาจารย์ ศิลปินภายในประเทศ และศิลปินต่างประเทศ (หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร, (ม.ป.ป.) ; จรัส สุวรรณเวลา, 2538 ; อำนาจ เย็นสบาย, สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2542 ; ธเนศ อ่าวสินธุ์ศิริ, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542) ดำเนินการรวบรวมสะสมผลงานศิลปะเป็นวัตถุสะสมถาวร และจัดแสดงโดยติดตั้งในอาคาร สถานที่ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย (จรรมนง แสงวิเชียร, 2538 ; วีระเดช พนมวัน ณ.อยุธยา, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2542) ส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้ในแขนงวิชาทัศนศิลป์ ด้วยการจัดการบรรยาย อภิปราย การสัมมนา การวิจัย (หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร, (ม.ป.ป.)ฯ ; จรัส สุวรรณเวลา, 2538) จัดการอบรม และโครงการต่าง ๆ จัดบริการนำชม ผลิตวารสาร จุลสารและงานวิจัยในรูปแบบของสิ่งตีพิมพ์ และซีดีรอม และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หอศิลป์ ด้วยการจัดทำโฮมเพจ (หอศิลป์มหาวิทยาลัย ศิลปากร, (ม.ป.ป.)ฯ) ซึ่งการดำเนินงานนั้นได้รับความร่วมมือจากคณะวิชาทางทัศนศิลป์ภายในมหาวิทยาลัย (วิโชค มุกดามณี, สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2542 ; อำนาจ เย็นสบาย, สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2542)

การจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรม

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และภัณฑารักษ์เกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทย จำนวน

4 แห่ง ดังรายชื่อในเบื้องต้น สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้ (รายละเอียดของตารางการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรม อยู่ในภาคผนวก ก.)

ตารางที่ 2 ค่าความถี่และร้อยละ เกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทย

รายการ	บริการทางการศึกษาและกิจกรรม	จำนวน N = 4	ร้อยละ
1	การรวบรวมวัสดุสะสมถาวร	3	75.00
2	นิทรรศการถาวร	2	50.00
3	นิทรรศการหมุนเวียน	4	100.00
4	นิทรรศการผลงานนักศึกษา	3	75.00
5	การนำชมนิทรรศการ	1	25.00
6	การอบรมเชิงปฏิบัติการ	1	25.00
7	การอภิปราย	3	75.00
8	การสัมมนา	3	75.00
9	การบรรยายโดยศิลปิน นักวิชาการ	2	50.00
10	จัดทำสิ่งตีพิมพ์ งานวิจัย แผ่นพับ	1	25.00
11	จัดฉายภาพยนตร์ วิดีทัศน์	1	25.00
12	จัดทำโฮมเพจ	1	25.00
13	จัดการแสดง และคอนเสิร์ต	2	50.00
14	ร่วมจัดนิทรรศการสัญจร (นิทรรศการเคลื่อนที่)	1	25.00
15	การสาธิตเทคนิคทางศิลปะโดยศิลปิน*	1	25.00
16	การอบรมเชิงปฏิบัติการกับศิลปิน*	2	50.00
17	การสนทนากับศิลปิน*	1	25.00
18	การวิจารณ์ศิลปะ*	1	25.00
19	การแนะนำนิทรรศการ*	1	25.00
20	การจัดทำซีดีรอมทางศิลปะ	1	25.00
รวม			100.00

*หมายเหตุ ข้อความที่หมายเหตุไว้ เป็นกิจกรรมที่จัดเป็นครั้งคราวในโครงการเผยแพร่ศิลปะสู่สังคม ของหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร

จากตารางที่ 2 แสดงว่า การจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทยที่สำรวจเป็นข้อมูลเบื้องต้นนั้น บริการทางการศึกษาและกิจกรรมที่จัดมากเป็นอันดับแรก คือ การจัดนิทรรศการชั่วคราว คิดเป็นร้อยละ 100.00 อันดับรองลงมา มี 4 รายการ คือ การรวบรวมวัตถุสะสมถาวร จัดนิทรรศการผลงานนักศึกษา การอภิปราย และการสัมมนา คิดเป็นร้อยละ 75 ส่วนบริการทางการศึกษาและกิจกรรมที่จัดน้อย คือ การนำชมนิทรรศการ การอบรมเชิงปฏิบัติการ จัดสิ่งตีพิมพ์ จัดฉายภาพยนตร์ วิดีทัศน์ จัดทำโฮมเพจ ร่วมจัดนิทรรศการสัญจร และการจัดทำซีดีรอม

จากข้อมูลของการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ และหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทย สามารถสรุปเป็นตารางเปรียบเทียบการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของทั้งหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในประเทศและต่างประเทศได้ ดังนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าความถี่และร้อยละ เกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทย และหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ

รายการ	บริการทางการศึกษาและกิจกรรม	หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (ประเทศไทย) N = 4		หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (ต่างประเทศ) N = 27	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	การรวบรวมวัตถุสะสมถาวร	3	75.00	17	62.96
2	นิทรรศการถาวร	2	50.00	16	59.25
3	นิทรรศการหมุนเวียน	4	100.00	27	100.00
4	นิทรรศการผลงานนักศึกษา	3	75.00	8	29.62
5	การนำชมนิทรรศการ	1	25.00	12	44.44
6	การเยี่ยมชมสตูดิโอของศิลปิน	-	-	2	7.40
7	การอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครู	-	-	4	14.81
8	การอบรมเชิงปฏิบัติการ	1	25.00	6	22.22
9	สตูดิโอสาธิตโดยศิลปิน	-	-	3	11.11
10	การอภิปราย	3	75.00	7	25.92
11	การสัมมนา	3	75.00	1	3.70

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าความถี่และร้อยละ เกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและ
กิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทย และหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ (ต่อ)

รายการ	บริการทางการศึกษาและกิจกรรม	หอศิลป์ใน มหาวิทยาลัย (ประเทศไทย) N = 4		หอศิลป์ใน มหาวิทยาลัย (ต่างประเทศ) N = 27	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
12	การบรรยายโดยศิลปิน/ภัณฑารักษ์	2	50.00	14	51.85
13	การจัดชั้นเรียนศิลปะ	-	-	3	11.11
14	การจัดชั้นเรียนทางประวัติศาสตร์ศิลป์	-	-	4	14.81
15	การจัดชั้นเรียนศิลปะวิจารณ์	-	-	1	3.70
16	การสอนที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรของสถานศึกษา	-	-	3	11.11
17	โปรแกรมมัลติ - ดิสซิพลินารี	-	-	1	3.70
18	สหสาขาวิชาการ	-	-	4	14.81
19	โปรแกรมโรงเรียน	-	-	4	14.81
20	โปรแกรมสำหรับครอบครัว	-	-	3	11.11
21	แกลเลอรี อวอร์	-	-	9	33.33
22	แกลเลอรี ทอล์ค	-	-	4	14.81
23	จัดสิ่งตีพิมพ์	1	25.00	8	29.62
24	ห้องสมุดศิลปะ	-	-	1	3.70
25	จัดฉายภาพยนตร์ วิดีทัศน์	1	25.00	4	14.81
26	จัดทำคู่มือนำชม	-	-	2	7.40
27	บริการให้ยืม	-	-	3	11.11
28	จัดทำโฮมเพจ	1	25.00	27	100.00
29	จัดการแสดง และคอนเสิร์ต	2	50.00	4	14.81
30	จัดโปรแกรมทางการศึกษา	-	-	20	74.07
31	ร่วมจัดนิทรรศการสัญจร (นิทรรศการเคลื่อนที่)	1	25.00	4	14.81
รวม		100.00		100.00	

จากตารางที่ 3 แสดงว่าการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทย เท่าที่ได้สำรวจข้อมูลมาในขั้นต้น มีการจัดบริการที่น้อยกว่าหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ กล่าวคือมีการจัดนำชม การอบรมเชิงปฏิบัติการ จัดสิ่งตีพิมพ์เพื่อประกอบการชมนิทรรศการ หรือเพื่อการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ จัดกิจกรรมพิเศษ เช่น การฉายภาพยนตร์ วิดีทัศน์ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่หอศิลป์ด้วยโฮมเพจ และร่วมจัดนิทรรศการสัญจร (นิทรรศการเคลื่อนที่) เป็นส่วนน้อย และรายการที่หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทยไม่มีดำเนินการจัด คือ การเยี่ยมชมสตูดิโอของศิลปิน การอบรมเชิงปฏิบัติการของครู สตูดิโอสาธิตโดยศิลปิน การจัดชั้นเรียนศิลปะ ชั้นเรียนประวัติศาสตร์ศิลป์ ชั้นเรียนศิลปะวิจารณ์ การสอนที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรของสถานศึกษา การจัดโปรแกรมการศึกษา การสอนแบบสหสาขาวิชาการ โปรแกรมมัลติ-ดิสซิพลินารี โปรแกรมสำหรับโรงเรียน โปรแกรมสำหรับครอบครัว แกลเลอรี ออวอร์ แกลเลอรี ทอล์ค การจัดห้องสมุดศิลปะ การจัดทำคู่มือแนะนำชม และการจัดบริการให้ยืม

ปัญหาความต้องการปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์

จากการศึกษาเอกสาร และผลการวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนทัศนศิลป์ในระดับอุดมศึกษา และระดับการศึกษาอื่น ๆ ในประเทศไทย พบว่า วงการศึกษาทัศนศิลป์ยังคงขาดปัจจัยของการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขาดบทบาทการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์อย่างจริงจังจากศิลปิน นักวิชาการ และสถาบันการศึกษาทางทัศนศิลป์เอง (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2527) ขาดกิจกรรมที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้อะไรก็ตามที่การอภิปราย การสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดนิทรรศการ การจัดค่ายศิลปะ รวมทั้งขาดแหล่งเผยแพร่ข้อมูลความรู้ ขาดแหล่งประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเคลื่อนไหวในวงการทัศนศิลป์ทั้งในส่วน of สิ่งตีพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ วิทยุ และระบบสื่อสารมวลชนสู่สถานศึกษาและสาธารณชน (Pornrunroj, 1994)

ส่วนผลการวิจัยที่แสดงถึงปัญหาในการศึกษาทางทัศนศิลป์ในระดับอุดมศึกษานั้น สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ว่า เป็นปัญหาการขาดแคลนแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลของนักศึกษา ขาดแหล่งบริการข่าวสารทางทัศนศิลป์ และนักศึกษาศิลปะต้องการโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมกับศิลปิน รวมทั้งการได้รับประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรมทางศิลปะ ดังเช่นผลการวิจัยในหัวข้อ “ปัญหาการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์” ของวีณา มิ่งขวัญ (2530) พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นว่า วงการศึกษายังขาดแคลนแหล่งข้อมูลในการค้นคว้า โดยเอกสารและหนังสือศิลปะรวมทั้งสื่อโทรทัศน์ วิทยุ ไม่มีเพียงพอ ขาดความทันสมัย และนักศึกษาต้องการให้

สถานศึกษามีแหล่งบริการข่าวสารทางศิลปะ ผลการวิจัยในหัวข้อ “สภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติของอาจารย์และนักศึกษาสาขาทัศนศิลป์ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน” ของปรวพรรณ ดวงรัตน์ (2541) พบว่า นักศึกษาขาดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน และเมื่ออำนวยความสะดวกการเรียนรู้ นักศึกษาขาดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ มีทักษะทางด้านองค์ประกอบศิลป์น้อย ขาดแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลในการทำงานศิลปะ และต้องการโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ทางศิลปะเช่นการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะกับกลุ่มศิลปินที่มีชื่อเสียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการทำงานศิลปะของนักศึกษาได้ดียิ่งขึ้น และงานวิจัยของ ยุพาวดี ไวทยางกูร (2541) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาการดำเนินงานของนักศึกษาในวิชาโครงการศิลปะส่วนบุคคลในหลักสูตรศิลปศึกษาของสถาบันราชภัฏ” พบว่า นักศึกษามีประสบการณ์น้อยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และขาดโอกาสในการเข้าชมการแสดงนิทรรศการศิลปะในระดับประเทศ โดยผู้วิจัยได้เสนอแนะว่านักศึกษายังจำเป็นต้องได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ทางศิลปะ เพื่อนำมาพัฒนาการทำงาน และยังแนะนำว่า ภาควิชาและสถาบันการศึกษา ควรร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ จัดนิทรรศการศิลปะเพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษารูปแบบ และวิธีการเพื่อพัฒนาผลงานศิลปะของตนเองได้ ส่วนผลการวิจัยในระดับการศึกษาอื่น ๆ นั้น มีประเด็นปัญหาเรื่องความต้องการกิจกรรมพิเศษทางศิลปะของนักเรียนในชั้นประถมศึกษา (สุชาติ สถาวร, 2536)

ปัญหาความต้องการเกี่ยวกับบทบาทที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

นนทิวรรณ จันทนะพะลิน (2541) มณฑิยา บุญมา (2541) และนักวิชาการทางทัศนศิลป์หลายท่านจากการประชุมสัมมนาเรื่องสถานะการศึกษาศิลปะระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย พ.ศ. 2527 การเสวนาเรื่องหอศิลป์ในประเทศไทย พ.ศ. 2539 และการประชุมสัมมนาทัศนศิลป์ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2541 ได้กล่าวว่า หอศิลป์มีความสำคัญต่อการศึกษาทางทัศนศิลป์ โดยหอศิลป์นั้นจำเป็นต้องมีการดำเนินงานที่สมบูรณ์ครบวงจรและมีบทบาทในการให้การศึกษ จึงจะทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แต่ทว่าจากการศึกษาสภาพการดำเนินงาน การจัดบริการทางการศึกษาและการจัดกิจกรรมที่สำรวจไว้ในเบื้องต้น การดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย กลับยังไม่มีความชัดเจนชัดสำหรับการสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์เท่าที่ควร ด้วยยังขาดการดำเนินงานที่ครบวงจร และกระบวนการที่ครบครัน (เสวก จิรสุนทร, 2541 ; อานาจ เย็นสบาย, สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2542) วิบูลย์ ลีสุวรรณ (2539) มีความคิดเห็นตรงกับดำรง วงศ์อุปราช

(2539) ว่า ในสองทศวรรษที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าจะมีหอศิลป์และหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นหลายแห่ง แต่ก็ยังไม่มีหอศิลป์และหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยแห่งใดมีการดำเนินงานที่มีคุณภาพและ มาตรฐานเทียบเท่ามาตรฐานสากล เนื่องด้วยยังขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญในวิทยาการ จัดตั้ง ขาดระบบการบริหารงาน ขาดบุคลากรดำเนินงาน ขาดหอศิลป์ที่มีบทบาทในการให้การศึกษาด้านศิลปะด้วยการเป็นแหล่งการศึกษาและการวิจัยสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา หรือสามารถให้คำแนะนำแก่ผู้ที่มีความสนใจได้ อีกทั้งหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยบางแห่งยังมิได้มีการกำหนดนโยบายหรือดำเนินงานอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมสำหรับการดำเนินงานเพื่อรองรับหรือสนับสนุนระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยอย่างชัดเจน

การดำเนินงานในส่วนอื่น ๆ เช่น เรื่องของนิทรรศการซึ่งนอกจากจัดนิทรรศการหมุนเวียนเพื่อแสดงผลงานทัศนศิลป์ของศิลปินในทุกแขนงแล้ว หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยยังควรสนับสนุนการจัดนิทรรศการที่เป็นผลงานของคณาจารย์และนักศึกษาเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชนให้มากขึ้น (ฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2543) ซึ่งในเรื่องของการจัดนิทรรศการนี้ สมโภชน์ ทองแดง (สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2542) ได้แสดงทัศนะว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมหาโอกาสจัดแสดงนิทรรศการศิลปะ โดยแลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยภายในประเทศ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนทัศนะทางศิลปะระหว่างกัน

ในการจัดบริการทางการศึกษาและการจัดกิจกรรม หอศิลป์ควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาให้มากขึ้น (อาทิตยา จันทะวงษ์, 2540) โดยได้มีนักวิชาการทัศนศิลป์แสดงทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ควรจัดโปรแกรมการศึกษาและกิจกรรมต่าง ๆ ให้ ตอบสนองความต้องการของนักศึกษา คณาจารย์ และผู้ชมทั่วไป (ฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2543) หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมการบรรยาย การอภิปราย การสัมมนาให้สอดคล้องกับการจัดนิทรรศการ และควรจัดการบรรยายโดยศิลปิน นักวิชาการ ศิลปะรวมทั้งนักวิจารณ์ศิลปะด้วย โดยหัวข้อที่บรรยายควรเป็นหัวข้อที่หลากหลาย และอยู่ในความสนใจของผู้ชม (ดำรง วงศ์อุปราช, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2543 ; ฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2543)

หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดให้ศิลปินที่จัดแสดงผลงานในนิทรรศการ ได้มีส่วนร่วมในการสนทนากับผู้ชมหรือการสาธิตวิธีการสร้างงานศิลปะ เพื่อให้นักศึกษา และผู้ชมทั่วไปได้รับความรู้ในด้านแนวคิดวิธีการสร้างสรรค์ รวมทั้งเทคนิควิธีการของศิลปิน (กำจร สุนพงษ์ศรี,

สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2542 ; สัมภาษณ์ ทองแดง, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2542) โดยเฉพาะกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการกับศิลปินนั้นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญ เพราะทำให้ให้นักศึกษาได้เห็นกระบวนการทำงานศิลปะของศิลปินอย่างใกล้ชิด (ธเนศ อ่าวสินธุ์ศิริ, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542)

ในการจัดทำวิจัย ดำรง วงศ์อุปราช (สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2543) กล่าวว่า หอศิลป์ควรมีหน้าที่จัดทำกรวิจัยผลงานศิลปะ โดยอาจเริ่มจากการวิจัยวัตถุประสงค์สมถาวรที่มีอยู่ในหอศิลป์เพื่อเป็นเครื่องช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในสถาบัน นอกจากนี้การจัดชั้นเรียนศิลปะ การนำชมนิทรรศการ การนำชมสตูดิโอศิลปินไทย การจัดคู่มือแนะนำชม การผลิตสิ่งตีพิมพ์ และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารศิลปะ การจัดห้องสมุดศิลปะ การจัดบริการให้ยืม การจัดนิทรรศการสัญจรหรือการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการรวบรวมผลงานศิลปะที่มีคุณค่าเพื่อจัดนิทรรศการถาวร ก็ล้วนแต่มีความสำคัญต่อบทบาทส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยทั้งสิ้น (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2527 ; กำจร สุนพงษ์ศรี, สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2542 ; ดำรง วงศ์อุปราช, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2543 ; ฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2543)

นอกจากนี้หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ยังควรดำเนินการในส่วนของคุณย์ข่าวข้อมูล หรือศูนย์ความรู้ทางทัศนศิลป์ที่มีการบริการด้วยระบบสารสนเทศเทคโนโลยีที่ทันสมัย (สุชาติ เกาทอง, 2540 ; ปัญญา วิจินธนสาร, 2541 ; วีระเดช พนมวัน ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2543) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางทัศนศิลป์ในระดับประเทศ (สรกิจ โสภิตกุล, 2537) โดยหมั่นสำรวจและปรับปรุงข้อมูล รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ของหอศิลป์ให้ถูกต้องและทันสมัยเสมอ มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างหอศิลป์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (อาทิตยา จันทะวงษ์, 2540) ซึ่งเครือข่ายความร่วมมือกันนั้นวิโชค มุกตามณี (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2542) บรรลือ ขอรวมเดช (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2542) และฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที (สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2542) กล่าวว่า ในปัจจุบันหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยยังมีการดำเนินงานในลักษณะต่างคนต่างทำ ดังนั้นหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีความร่วมมือกันระหว่างหอศิลป์ หรือในระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยกับหน่วยงาน สถาบัน องค์กรต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือกันในการดำเนินงานจัดนิทรรศการ หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อกัน

จากข้อมูล ปัญหา ความคิดเห็น และความต้องการที่ประมวลจากเอกสาร บทความ การประชุมสัมมนา การดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ หลักสูตรการพิพิธภัณฑ์ และหอศิลป์ ผลการวิจัย และบทสัมภาษณ์นักวิชาการตลอดจนผู้บริหารหอศิลป์มหาวิทยาลัย และหอศิลป์ของรัฐและเอกชน ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นปัญหาการวิจัยในครั้งนี้โดยจำแนกเป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ ซึ่งได้แก่ หลักการและภารกิจของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
2. ด้านการดำเนินงาน ซึ่งได้แก่ คุณสมบัติของคณะผู้ดำเนินงาน และลักษณะของการดำเนินงาน
3. ด้านหน้าที่การจ้ดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม ซึ่งได้แก่ ลักษณะของการบริการและรูปแบบของกิจกรรมทางศิลปะ
4. ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ ซึ่งได้แก่ รูปแบบของการเผยแพร่ และลักษณะของการประสานความร่วมมือ
5. ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ซึ่งได้แก่ ระบบการตรวจสอบ ลักษณะของการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในประเทศ

เนื่องจากงานวิจัยในประเทศไทย ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยโดยตรง จึงขอเสนอผลงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของหอศิลป์และพิพิธภัณฑ์ในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีบทบาททางการศึกษา ลักษณะของการดำเนินการ และการจัดกิจกรรม รวมทั้งการวิจัยที่ผลของการวิจัยแสดงว่ามีความต้องการในการจัดกิจกรรมทางศิลปะในระดับการศึกษาต่าง ๆ และความต้องการการอบรมด้านศิลปะของครูศิลปะ เพื่อนำมาศึกษาเป็นพื้นฐานของการวิจัยในครั้งนี้

ธวัชชัย ผลเพิ่ม (2523) ได้นำเสนอแบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด โดยสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน นักศึกษา บุคลากรการศึกษา เจ้าหน้าที่ พิพิธภัณฑ์สถาน และประชาชนทั่วไปที่มีต่อการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด วิธีดำเนินการวิจัยนั้นศึกษาจาก

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานพิพิธภัณฑ์สถานและงานเทคโนโลยีการศึกษาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งงานด้านการจัดพิพิธภัณฑ์สถานในประเทศไทย การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในงานพิพิธภัณฑ์สถานและงานเทคโนโลยีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหาร การดำเนินงานเทคนิคในการจัดแสดงและการให้บริการการศึกษาในพิพิธภัณฑ์สถาน และการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรด้วยแบบสอบถามชนิดเลือกตอบและชนิดปลายเปิดจากกลุ่มตัวอย่าง 565 ชุด ผลการวิจัยจากแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาเป็นโครงการที่มีประโยชน์พิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัดจะช่วยให้ประชาชนทั่วไปมีโอกาสศึกษาหาความรู้ได้ตามความสนใจของตนโดยไม่จำกัดพื้นความรู้ ผู้เข้าชมสามารถเลือกศึกษาได้ตามความสนใจเป็นอันดับสูงสุด อันดับรองลงมาคือการเพาะนิสัยแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อาคารที่จัดตั้งควรตัดแปลงจากอาคารที่มีอยู่เดิม แหล่งเงินทุนในการจัดตั้งควรได้จากเงินช่วยเหลือจากองค์กรและมูลนิธิต่าง ๆ เป็นอันดับสูงสุด อันดับรองลงมาคือได้จากงบประมาณกลาง แหล่งเงินทุนจากงบประมาณแผ่นดินนั้นมีความสำคัญสูงสุด พิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัดควรสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นอันดับสูงสุด อันดับรองลงมา ควรสังกัดพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ องค์ประกอบของคณะกรรมการควรประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ภายในพิพิธภัณฑ์ ผู้แทนจากต้นสังกัด และผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ แห่ง องค์ประกอบของบุคลากรดำเนินงานควรประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ภายในพิพิธภัณฑ์เป็นอันดับแรก และอันดับรองคือผู้แทนจากต้นสังกัด เนื้อหาที่จัดแสดงควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นอันดับสูงสุด อันดับรองลงมาคือ แสดงทรัพยากรตามธรรมชาติและการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น การจัดนิทรรศการควรจัดให้เข้ากับความต้องการของประชาชนเป็นอันดับสูงสุด อันดับรองลงมาคือ จัดตามสภาพแวดล้อม และความเปลี่ยนแปลงของสังคมในขณะนั้น ควรจัดเป็นนิทรรศการชั่วคราวมากกว่านิทรรศการถาวร เทคนิคที่ใช้ในการจัดแสดงควรเป็นการสาธิต การบรรยาย การอภิปรายเป็นอันดับสูงสุด อันดับรองลงมาคือการจัดฉายภาพยนตร์ สไลด์ फिल्मสตริป โดยจัดฉายในห้องประชุมใหญ่ กิจกรรมที่ควรจัดบริการเป็นอันดับสูงสุดคือ การพิมพ์เอกสารหนังสือ ออกเผยแพร่ อันดับรองลงมาคือบริการนำชม ส่วนปัญหาสำคัญสำหรับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด คือรัฐบาลไม่ให้ความสนใจและสนับสนุนเท่าที่ควรในด้านงบประมาณเป็นอันดับสูงสุด อันดับรองลงมาคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานในพิพิธภัณฑ์

ชนิดา พลศรี (2530) ได้วิจัยเรื่อง ความคาดหวังและความพึงพอใจของเยาวชนที่มีต่อการจัดนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ผลของการวิจัยพบว่า เยาวชนส่วนมากมีความคาดหวังและต้องการมีความรู้รอบตัวกว้างขวางขึ้น ต้องการดูสิ่งแปลกใหม่ที่น่าตื่นเต้น และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ในพฤติกรรมการชมนิทรรศการพบว่า

เยาวชนส่วนใหญ่เลือกชมแต่เรื่องที่น่าสนใจเท่านั้น เนื่องจากเวลาเป็นตัวจำกัด ด้านความพึงพอใจพบว่าเยาวชนส่วนมากพึงพอใจในด้านได้รับความรู้รอบตัวกว้างขวางขึ้น ได้ดูความแปลกใหม่ เข้าใจวิชาที่เรียนในชั้นเรียนดีขึ้น ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล ได้รับความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจนำมาประยุกต์กับชีวิตประจำวันได้ การทดสอบสมมติฐาน จากสมมติฐานที่ 1 ความคาดหวังของเยาวชนเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ สมมติฐานได้รับการยืนยัน มีนัยสำคัญที่ .05 แต่ความคาดหวังสามารถอธิบายความพึงพอใจที่ได้รับเพียงประมาณร้อยละ 4.2 สมมติฐานที่ 3 ความคาดหวังของเยาวชนเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจที่ได้รับโดยผ่านพฤติกรรม การชมนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ปรากฏว่า สมมติฐานข้อนี้ไม่ได้รับการยืนยันความคาดหวังมีความสัมพันธ์กันโดยตรงกับความพึงพอใจที่ได้รับโดยไม่ต้องผ่านพฤติกรรมการชมนิทรรศการ

วีณา มิ่งขวัญ (2530) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนวิชาเอกศิลปศึกษาทุกคนจำนวน 20 คน และนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษาทุกคนเป็นจำนวน 245 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วยแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ แบบประเมินค่า และแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า ด้านแหล่งค้นคว้าและบริการสารสนเทศที่ครูอาจารย์มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาในระดับมาก ด้วยยังขาดแคลนเอกสารและหนังสือศิลปะที่มีความทันสมัย ส่วนนักศึกษามีความเห็นว่างานบ้านควรมีห้องให้นักศึกษาสามารถจัดนิทรรศการผลงานศิลปะและมีแหล่งบริการข่าวสารความเคลื่อนไหวทางศิลปะ

อารีย์ อัครนุภาพ (2531) ได้ศึกษาเรื่องการนำเสนอรูปแบบพิพิธภัณฑ์ ห้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสำรวจความคิดเห็นด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม กระบวนการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะในการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจากผู้บริหาร นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการจัดทำพิพิธภัณฑ์และประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลของการวิจัยพบว่า คณะกรรมการในการดำเนินงานจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรมาจากประชาชนในชุมชนท้องถิ่น และจากเจ้าหน้าที่หน่วยราชการในจังหวัดและส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง อาคาร สถานที่ ควรตั้งอยู่ในศูนย์กลางชุมชน และเป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดสร้างขึ้นโดยเฉพาะ การจัดแสดงควรมีเนื้อหาแสดงวิถีทางการดำเนินชีวิต และความเป็นมาของท้องถิ่น เทคนิคการจัดแสดง ควรใช้วัตถุที่เป็น

ของจริง มีคำบรรยายประกอบ จัดกิจกรรมให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วม สัมผัสกับวัตถุได้ หรือเข้ามามีส่วนร่วมให้เกิดการแสดงในเรื่องนั้น มีบริการนำชม เอกสารประกอบการชม แนะนำรายละเอียดต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์ จัดแผนผังป้ายบอกทิศทาง จัดที่พักผ่อนภายในพิพิธภัณฑ์ การดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ ควรดำเนินงานโดยหน่วยราชการในท้องถิ่น และแบ่งการทำงานเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายเทคนิค ในด้านงบประมาณ ใช้งบประมาณแผ่นดิน เงินบริจาคจากเอกชนและกิจกรรมหารายได้ ในการประชาสัมพันธ์ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องและใช้สื่อทุกรูปแบบโดยเฉพาะสื่อทางวิทยุและโทรทัศน์

อังคณา วสุวรรวงศ์ (2533) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนของพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ในภาคเหนือ ตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ที่อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกวิเคราะห์ความคิดเห็น การจัดนิทรรศการถาวรและนิทรรศการเสริมอยู่ในระดับมากทั้ง 9 กิจกรรม คือ นิทรรศการเรื่องน้ำกับชีวิต มุมชวนคิด ห้องสมุดเคลื่อนที่ การฉายภาพยนตร์ วีดีโอและสไลด์ การสาธิตและการบรรยายทางวิชาการ เทคโนโลยีสำหรับชาวบ้าน นิทรรศการพิเศษ และการดูดาวบนท้องฟ้า ประชาชนชายและหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเทคโนโลยีชาวบ้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนอายุ 7 - 25 ปีและ 26 - 56 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการถาวรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการฉายภาพยนตร์ วีดีโอ และสไลด์ เทคโนโลยีสำหรับชาวบ้าน และการดูดาวในท้องฟ้า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการเรื่องน้ำกับชีวิต นิทรรศการเรื่องพลังชีวิต มุมชวนคิด และนิทรรศการพิเศษมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษาและสูงกว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการถาวรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการเรื่องน้ำกับชีวิต มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่ประกอบอาชีพส่วนตัว รับราชการ และเป็นนักเรียนนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการถาวร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการเรื่องน้ำกับชีวิต มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นพดล สายทองยนต์ (2536) ได้ศึกษาปัญหาการสอนวิชาศิลปะศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามการรับรู้ของครูศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

ประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 ในด้านหลักสูตร วิธีการสอน เทคนิคการสอน การใช้สื่อการสอน และห้องเรียนศิลปศึกษา การวัดและประเมินผล และการจัดกิจกรรมศิลปศึกษา ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสอนศิลปศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 9 จำนวน 512 คน จาก 512 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาด้านการใช้หลักสูตรในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหามากในด้านนี้ คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรเนื่องจากไม่เคยผ่านการอบรมสัมมนาในด้านนี้ และครูไม่มีวุฒิทางศิลปศึกษาจึงมีปัญหาในการสอนภาคปฏิบัติ ด้านวิธีการสอนและเทคนิคการสอนมีปัญหาปานกลาง ข้อที่มีปัญหามากที่สุดในด้านนี้ คือ ปัญหาด้านทักษะ ประสบการณ์ศิลปะ การสอนให้ปฏิบัติกิจกรรม การสอนงานฐานและถักทอ ด้านการใช้สื่อการสอนและห้องเรียนศิลปะ มีปัญหาปานกลาง ข้อที่มีปัญหามากที่สุดในด้านนี้ คือ การของบประมาณจัดซื้อและผลิตสื่อ ด้านการวัดและประเมินผล มีปัญหาปานกลาง ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ การได้รับความช่วยเหลือจากจังหวัดต้นสังกัดเพื่อทำแบบทดสอบมาตรฐาน ครูขาดความเข้าใจในหลักการและวิธีประเมินผลที่ถูกต้องโดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็ก และด้านการจัดกิจกรรม มีปัญหาปานกลาง ข้อที่มีปัญหามากที่สุดในด้านนี้ คือ การนำกิจกรรมในแผนการสอนมาให้นักเรียนปฏิบัติ การรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์และห้องเรียนศิลปะ ครูส่วนใหญ่มีความต้องการได้รับความรู้จากการอบรมสัมมนาด้านศิลปศึกษา และการนิเทศ

สุชาติ สถาวร (2536) ได้ทำการศึกษาโดยสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะ ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2535 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,410 คน จาก 47 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการส่งผลงานศิลปะเข้าประกวด บุคคลที่ให้การสนับสนุนการเรียนศิลปศึกษามากที่สุด คือ ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ทางด้านทัศนคติที่มีต่อการร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะ นักเรียนส่วนใหญ่ชอบกิจกรรมศิลปศึกษา กิจกรรมที่ชอบมากที่สุด คือ การวาดภาพระบายสีด้วยสีไม้ นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจมากที่จะเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะที่นอกเหนือจากการเรียนในเวลาปกติ นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 20.57 เคยมีประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะและมีความคิดเห็นนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มากที่สุดจากการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว คือ วิธีการทำงานศิลปะแบบต่าง ๆ การจัดหาตำราเอกสารทาง

ศิลปศึกษา และการจัดนิทรรศการเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดกิจกรรมพิเศษทางศิลปะ นักเรียนที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะร้อยละ 79.43 มีความคิดเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมเพราะต้องการเรียนรู้วิธีการทำงานศิลปะแบบต่าง ๆ และความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน

สรกิจ โสภิตกุล (2537) ได้ศึกษาเรื่องโครงการจัดตั้งศูนย์ศิลป์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ.2543 โดยศึกษาจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญร่วมการวิจัยจำนวน 34 คน ด้วยการวิจัยแบบเดลฟาย ผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญร่วมการวิจัยมีความเห็นในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ ด้านโครงสร้างการบริหารและการดำเนินงานนั้นผู้ที่เป็นแกนในการจัดตั้งควรเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร และเป็นการก่อตั้งขึ้นใหม่ ในด้านการจัดกิจกรรมการศึกษาให้แก่สังคมนั้น ศูนย์ศิลป์แห่งประเทศไทย ควรเป็นศูนย์กลางวิชาการทัศนศิลป์ระดับชาติและนานาชาติ รวมทั้งมีกิจกรรมด้านศิลปะการแสดง มีการจัดนิทรรศการหมุนเวียนเพื่อจัดแสดงศิลปกรรมทุกชนิด มีกิจกรรมด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ที่เน้นการเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านทัศนศิลป์ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ มีการบริการสถานที่และอุปกรณ์โดยเน้นบริการสถานที่และอุปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อจัดนิทรรศการหมุนเวียนให้กับบุคคลภายนอกได้อย่างสมบูรณ์ โดยคิดค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม ส่วนข้อเสนอแนะอื่น ๆ ผู้เชี่ยวชาญร่วมการวิจัยเห็นด้วยกับการจัดตั้งมูลนิธิ หรือ กองทุนสนับสนุนศิลปินที่มีผลงานสร้างสรรค์ และนำดอกผลมาใช้จ่ายในการบริหารและดำเนินกิจกรรม

ธีระศักดิ์ วิเศษชัยนุสรณ์ (2538) ศึกษาบทบาทของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในระดับมัธยมศึกษา กรณีศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ในการศึกษาใช้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกำแพงเพชร และโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนวิชาท้องถิ่นของเรา 1 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 12 โรงเรียนเป็นที่ศึกษาด้วยวิธีสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ ผู้ปฏิบัติงานในพิพิธภัณฑ์สถาน ครูผู้สอน และแบบสอบถามที่ใช้การสุ่มตัวอย่างนักเรียน โรงเรียนละ 50 คน จำนวน 12 แห่ง รวม 600 ฉบับ นำมาวิเคราะห์หาปัจจัยที่แสดงให้เห็นผลสำเร็จและอุปสรรคในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในระดับมัธยมศึกษา จากการวิเคราะห์พบว่าวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกำแพงเพชร คือ การให้การศึกษาด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แต่ในระดับมัศึกษานี้ วัตถุประสงค์หน้าที่ด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มิได้มีบทบาท หรือมีส่วนในการเรียนการสอนมากนัก ทั้งที่ผู้บริหารให้ความสนใจงานการศึกษา เพราะมีปัจจัยในเรื่องแนวความคิดที่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษา ขาดความสนใจในเรื่องของการสื่อสารระหว่างพิพิธภัณฑ์กับโรงเรียน และที่สำคัญคือมิได้เป็นแหล่งข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ครูผู้สอนจะนำเนื้อหาไปสอนนักเรียน สำหรับโรงเรียนมีปัญหาในการเดินทางเพื่อพานักเรียนเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ทั้งที่ครูมีความคิดว่า พิพิธภัณฑ์สถานจะมีส่วนช่วยเสริม

ความถี่ได้มาก และมีปัญหาเรื่องทัศนคติระหว่างหน่วยงาน หรือ ครูผู้สอนต่อเจ้าหน้าที่ของ พิพิธภัณฑ์ รวมทั้งครูไม่สามารถหาข้อมูลเรื่องของท้องถิ่นจากพิพิธภัณฑ์มาเตรียมการเรียนการสอน ทำให้ครูผู้สอนบางท่านไม่แนะนำให้นักเรียนเข้ามาหาข้อมูลประกอบบทเรียน

พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง (2540) ทำการศึกษาสุจิตร์นิทรรศการศิลปะ กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพมหานคร โดยเป็นการศึกษาข้อมูลจากสิ่งพิมพ์ที่เรียกว่าสุจิตร์นิทรรศการศิลปะซึ่งใช้ประกอบนิทรรศการหมุนเวียน ในช่วงปี พ.ศ 2528 – 2537 จำนวน 76 เล่ม (ศึกษาเฉพาะสุจิตร์นิทรรศการที่ผลิตขึ้นในประเทศ) วัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ ศึกษาพัฒนาการของสุจิตร์นิทรรศการศิลปะ ศึกษารูปแบบ เนื้อหาของสุจิตร์นิทรรศการศิลปะ และสุจิตร์นิทรรศการศิลปะในแนวคิดของพิพิธภัณฑ์สถานวิทยา นอกจากการศึกษาจากข้อมูลสิ่งพิมพ์ ผู้วิจัยยังศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสุจิตร์นิทรรศการศิลปะ รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาปรากฏว่า การแสดงนิทรรศการศิลปะมีความสัมพันธ์กับสังคมและเป็นช่องทางสื่อสารสาธารณะระหว่างศิลปินและผลงานศิลปะกับสังคม ในรูปแบบของสุจิตร์นิทรรศการศิลปะไม่ค่อยมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงเพราะถูกกำหนดโดยข้อจำกัดทางการพิมพ์ ในด้านเนื้อหา สามารถแบ่งเนื้อหาเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ เนื้อหาที่เป็นข้อมูลทั่วไปของนิทรรศการ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลงานที่ใช้แสดงนิทรรศการ และข้อมูลสนับสนุนการจัดนิทรรศการ ซึ่งสุจิตร์นิทรรศการศิลปะเป็นหลักฐานแสดงความสำเร็จของศิลปิน หรือกลุ่มศิลปินที่จัดแสดงนิทรรศการศิลปะ และยังสะท้อนสภาพของสังคมวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวไปตามกระแสสังคมอย่างชัดเจน สุจิตร์นิทรรศการศิลปะมีบทบาทต่อแนวคิดพิพิธภัณฑ์สถานวิทยาในด้านการบริหารข้อมูลทางวัฒนธรรม การให้บริการการศึกษา และการสื่อสารผ่านนิทรรศการ ซึ่งพิพิธภัณฑ์ควรใช้สุจิตร์นิทรรศการศิลปะในการเป็นช่องทางสื่อสารกับสังคมได้อีกทางหนึ่ง โดยการกำหนดลักษณะร่วมบางประการ หรืออาจเพิ่มเติมข้อมูลบางอย่างที่พิพิธภัณฑ์ต้องการนำเสนอต่อสังคม และควรเพิ่มเนื้อหาทางด้านผลงานศิลปะที่ผ่านมาของผู้แสดงงาน เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและการวิจารณ์ศิลปะ

อาทิตยา จันทะวงษ์ (2540) ศึกษาบทบาทของหอศิลป์แห่งชาติในการเผยแพร่ศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย เพราะศิลปะร่วมสมัยเป็นศิลปะของยุคสมัยปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวไปตามสังคม โดยสัมพันธ์สอดคล้องและสะท้อนภาพของสังคมในยุคปัจจุบัน มีหอศิลป์เป็นสถาบันที่มีบทบาทโดยตรงในการเผยแพร่ศิลปะทั้งในด้านการจัดแสดง และการศึกษาทางศิลปะแก่สาธารณชน หอศิลป์แห่งชาติที่ผู้วิจัยใช้เป็นแหล่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ หอศิลป์แห่งชาติ และ หอศิลป์พระศรีอริยวงศธร ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สังกัดกับกรมศิลปากร จากการ

วิจัยทำให้ทราบว่า หอศิลป์แห่งชาติในประเทศไทย มีบทบาทในการเผยแพร่ศิลปะร่วมสมัยกับการเผยแพร่ผลงานศิลปะในรูปแบบอื่น รวมทั้งจัดแสดงวัตถุอื่น ๆ ที่มีใช้งานศิลปะร่วมสมัย และงานศิลปะร่วมสมัยส่วนมากที่จัดแสดงในหอศิลป์แห่งชาติเป็นผลงานของศิลปินไทย ผลของการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หอศิลป์มีหน้าที่โดยตรงในการเผยแพร่ผลงานศิลปะสู่สาธารณชนพร้อมทั้งมีข้อ เสนอแนะสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของหอศิลป์ และสำหรับโครงการจัดตั้งหอศิลป์ที่ดีในอนาคต โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับเทคนิคการจัดแสดงงานศิลปะที่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของงานศิลปะที่จัดแสดงร่วมกัน เนื้อหาเรื่องราว ขนาด เทคนิควิธีการ ยุคสมัย และลำดับความต่อเนื่อง(Series) บริการทางการศึกษาและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหอศิลป์ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ให้ข้อมูลแก่ผู้ชม จัดทำป้ายอธิบายประกอบงาน จัดทำคู่มือและเอกสารนำชมหอศิลป์ ทำปฏิทินกิจกรรมเผยแพร่ล่วงหน้า จัดกิจกรรมบรรยายและการนำชมรวมทั้งกิจกรรมในลักษณะอื่น ๆ สรรวจและปรับปรุงข้อมูลในสื่อต่าง ๆ ของหอศิลป์ให้ถูกต้องและทันสมัยเสมอ การติดตามประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ รวมทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมสมาชิกหอศิลป์ ตลอดจนความร่วมมือกันของหอศิลป์ และระหว่างหอศิลป์กับหน่วยงานที่สำคัญต่าง ๆ

ปรววรรณ ดวงรัตน์ (2541) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติของอาจารย์และนักศึกษาสาขาทัศนศิลป์ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในด้านการวางแผนการสอน การดำเนินการสอน วิธีการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมของอาจารย์ และด้านความรู้ความเข้าใจศิลปะ ลักษณะนิสัยทางการเรียน กระบวนการทำงานศิลปะ สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมของนักศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนศิลปะภาคปฏิบัติ สาขาทัศนศิลป์ จำนวน 15 คน และ นักศึกษาสาขาทัศนศิลป์ จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ แบบประเมินค่า แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และแบบสังเกต ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น ข้อมูลจากแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต วิเคราะห์ด้านเนื้อหาโดยการคำนวณเป็นร้อยละ และสรุปสาระสำคัญของแต่ละด้าน แล้วบรรยายเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาขาดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน และเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ นักศึกษาขาดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ มีทักษะทางด้านองค์ประกอบศิลป์น้อย ขาดแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลในการทำงานศิลปะ และต้องการโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ทางศิลปะเช่นการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะกับกลุ่มศิลปินที่มีชื่อเสียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการทำงานศิลปะของนักศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

ยุพาวดี ไหวทยางกูร (2541) ทำการศึกษาปัญหาการดำเนินงานของนักศึกษาในวิชาโครงการศึกษาศิลปะส่วนบุคคล ในหลักสูตรศิลปศึกษาของสถาบันราชภัฏ ในด้านบทบาทของผู้สอน บทบาทของผู้เรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน และทักษะพื้นฐานของผู้เรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย หัวหน้าภาควิชาศิลปะ จำนวน 4 คน อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะ จำนวน 23 คน และนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี 4 ปี ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 91 คน ในสถาบันราชภัฏมหาสารคาม บุรีรัมย์ สุรินทร์ และสงขลา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีประสบการณ์น้อยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และขาดโอกาสในการเข้าชมการแสดงนิทรรศการศิลปะในระดับประเทศ โดยผู้วิจัยได้เสนอแนะว่านักศึกษาจำเป็นต้องได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ทางศิลปะ เพื่อนำมาพัฒนาการทำงาน และยังแนะนำว่า ภาควิชาและสถาบันการศึกษา ควรร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ จัดนิทรรศการศิลปะเพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษารูปแบบ และวิธีการเพื่อพัฒนาผลงานศิลปะของตนเองได้

งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศ มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหอศิลป์ และพิพิธภัณฑ์ศิลป์ในมหาวิทยาลัย โดยกล่าวถึงการพัฒนารูปแบบจำลองของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยด้วยการสังเคราะห์วรรณกรรมทางด้านศิลปศึกษาและวิชาการพิพิธภัณฑ์ รวมถึงกระบวนการในการจัดการศึกษา การจัดการกิจกรรม การเผยแพร่ผลงานศิลปะด้วยระบบเครือข่ายออนไลน์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยและหอศิลป์ - พิพิธภัณฑ์ศิลปะทั่วไป

ซิลส์ (Sills, 1981) ศึกษาการพัฒนาแบบจำลองของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย โดยการสังเคราะห์วรรณกรรมทางด้านศิลปศึกษา และหลักสูตรที่ว่าด้วยวิชาการพิพิธภัณฑ์ และงานด้านอื่น ๆ ที่สมควรที่จะดำเนินการกับการที่มีหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย มีวรรณกรรมเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่เขียนถึงเรื่องเฉพาะของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย เพราะไม่ค่อยได้มีการกล่าวถึงสิ่งเหล่านี้ นัก ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยที่มีภาควิชาศิลปะและปรัชญาทางศิลปะ วิจิตรศิลป์ และศิลปศึกษา โดยจำกัดขอบเขตเฉพาะแต่ระดับมหาวิทยาลัยเท่านั้น ส่วนวิทยาลัยเล็ก ๆ สถานศึกษาที่สอนทางเทคนิคและมหาวิทยาลัยชุมชนนั้นถูกตัดออกไป และจะพิจารณาเฉพาะมหาวิทยาลัยที่สอน 4 ปี ในระดับปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย ต้องเป็นสถานศึกษาที่มีการอำนวยความสะดวกในการจัดนิทรรศการ สถานศึกษาต้องมีผู้เรียนมากกว่า 1,000

คนขึ้นไป ซึ่งมีสถานศึกษา 250 แห่ง ที่ตรงกับขอบเขตของการวิจัยนี้ จากนั้นจึงส่งแบบสอบถาม โดยได้รับข้อมูลกลับมาในอัตรา 91 เปอร์เซ็นต์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตให้แคบลงอีก ด้วยการ ศึกษาเฉพาะหอศิลป์มหาวิทยาลัยที่มีคณะทำงาน และต้องมีการจัดนิทรรศการของ นักศึกษา ซึ่ง การกำหนดขอบเขตครั้งนี้ได้หอศิลป์มหาวิทยาลัย จำนวน 109 แห่ง จากนั้นจึงทำรายชื่อและที่อยู่ ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยนั้น พร้อมกับรายชื่อของผู้อำนวยการหรือประธาน ภาควิชา และคณะ ที่ทำงานของหอศิลป์ แล้วจึงส่งแบบสอบถามที่มีรายละเอียดมากขึ้นไปยังกลุ่มประชากร ซึ่งได้ รับแบบสอบถามกลับมา 80 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การทำวิจัยนี้ได้รับความสนใจจาก ประธานภาควิชา ผู้อำนวยการหอศิลป์และคณะที่ทำงานซึ่งมาจากหอศิลป์และพิพิธภัณฑ์ศิลปะ 87 แห่ง มีข้อมูลมากกว่า 400 หัวข้อจากแบบสอบถามแต่ละฉบับ นำมาวิเคราะห์ทางสถิติ รูปแบบของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยที่ได้จึงเกิดจากการทบทวนวรรณกรรม จากข้อมูลที่ได้จากแบบ สอบถาม จากการอธิบายรายละเอียดในด้านการปฏิบัติในแง่มุมต่าง ๆ และจาก The 80 Washington Square East Galleries ของมหาวิทยาลัยนิวยอร์กซึ่งผู้วิจัยได้ทำหน้าที่เป็น ผู้อำนวยการในระหว่างที่ทำการวิจัยใน 2 ปีแรก และจากการไปเยี่ยมชมและสัมภาษณ์หอศิลป์ ของมหาวิทยาลัยอีก 5 แห่ง ในแต่ละบทได้แบ่งเป็นการสัมภาษณ์ และการให้ข้อคิดเห็นทั่วไป เกี่ยวกับประเภทของหอศิลป์ มีอยู่บทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับ The 80 Washington Square East Galleries และความเปลี่ยนแปลงทางด้านการอำนวยความสะดวกและวิธีการโดยเริ่มตั้งแต่การ ก่อตั้ง ในตอนท้ายงานวิจัยนี้ได้สรุปและให้ข้อเสนอแนะว่าให้ทำการค้นคว้าวิจัยด้านนี้ต่อไป

พินโซเน (Pinzone, 1987) ศึกษาหลักการและกระบวนการที่ใช้ในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ ศิลปะสำหรับนักศึกษาที่ ลองไอส์แลนด์(นิวยอร์ก) การศึกษานี้อธิบายถึงการวางแผนการพัฒนา และวิธีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่ใช้ในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ ซึ่งตั้งอยู่ที่ Long Beach City School District โดยพิพิธภัณฑ์ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสอน โดยเป็นโครงการด้านการศึกษาและวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ทำหน้าที่เป็น ส่วนประกอบหนึ่งของหลักสูตรการเรียน โดยมีเจตนาที่จะขยาย ส่งเสริม และเสริมสร้างโครงการ ศิลปะศึกษาที่มีอยู่เป็นประจำของสถาบัน ในการศึกษาวิจัย ได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ แบบร่างของ นิทรรศการในหอศิลป์ พื้นที่การทำงานในสตูดิโอ รวมทั้งอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกที่ จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์ วิธีที่ใช้ในการคัดเลือกและพัฒนา นิทรรศการสำหรับผู้ชมที่เป็นนักศึกษา และบรรยายแนวทางการอบรมเชิงปฏิบัติการกับ กิจกรรมอื่น ๆ ที่จะเป็นส่วนประสานเข้ากับการจัดนิทรรศการ นำเสนอเป็นการบรรยายและ ภาพประกอบ เอกสารในส่วนที่เป็นภาพประกอบได้รายงานถึงการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในกา รอบรมเชิงปฏิบัติการของพิพิธภัณฑ์และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหอศิลป์ งานพิเศษต่าง ๆ และ

นิทรรศการซึ่งจัดแสดงในหอศิลป์ของพิพิธภัณฑ์ นอกจากนี้ยังมีภาพนิทรรศการผลงานของเด็กก่อนเข้าเรียนจนถึงเกรด 12 ในสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น ๆ รวมทั้งนิทรรศการแสดงผลงานของศิลปินซึ่งกำลังปฏิบัติงานอยู่ในสตูดิโอจำนวน 7 คน นอกจากนี้วิจัยนี้ ยังอธิบายถึงวิธีการวิเคราะห์หน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ภายในสถานศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาที่ต้องการแนวทางและข้อมูลสำหรับการขยายโครงการศิลปะศึกษาภายในสถานศึกษา

กอนซาเลซ (Gonzalez, 1988) ศึกษาหอศิลป์/พิพิธภัณฑ์ในมหาวิทยาลัย ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล โดยแบ่งการศึกษาเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่ 1. ซึ่งให้เห็นความจำเป็นของการศึกษาและตรวจสอบโดยการระบุปัญหาที่เกิดขึ้น มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและวางโครงร่างระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษา ที่มีเนื้อหาครอบคลุมโครงการด้านการศึกษาซึ่งดำเนินการโดยหอศิลป์/พิพิธภัณฑ์ในด้านวิชาการเพื่อเสริมในงานนิทรรศการ รวมทั้งการจัดชั้นเรียน การบรรยาย การอบรมเชิงปฏิบัติการและงานพิเศษอื่น ๆ ในส่วนนี้จะศึกษาโครงการต่าง ๆ และส่วนประกอบแวดล้อมที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จ มีการอภิปรายถึงสถานที่ของหอศิลป์/พิพิธภัณฑ์สำหรับบริการวิชาการ การศึกษาผู้ใหญ่ อภิปรายแง่มุมด้านต่าง ๆ ของหอศิลป์/พิพิธภัณฑ์ เช่น ด้านการบริหารจัดการที่ดี โครงสร้าง โครงการด้านการศึกษา บริการที่จะให้แก่สาธารณชน และนิทรรศการ ในส่วนที่ 2. เป็นการศึกษาวิเคราะห์วิธีการของหอศิลป์ของมหาวิทยาลัยเท็กซัสแห่งซานอันโตนิโอ ตั้งแต่เริ่มต้นขึ้นในปี ค.ศ 1982 จนถึงสิ้นสุดการดำเนินงานในการศึกษาภาคฤดูร้อนในปี ค.ศ 1986 โดยศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างนั้นและวิธีแก้ปัญหา โดยนำเสนอประเด็นหน้าที่ของหอศิลป์ในแนวทางต่าง ๆ และวิธีปฏิบัติตามความเป็นจริงที่นำไปสู่ความสำเร็จ สิ่งสำคัญที่ได้นำมาพิจารณา ได้แก่ คณะผู้ทำงาน วิธีการบริหารจัดการ การเงิน นิทรรศการ ผู้ชม และการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ จุดมุ่งหมายสูงสุดของการวิจัย คือ การสร้างกรอบความคิดของการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ กรอบแนวความคิดที่ออกแบบไว้ในที่นี้คือ การดำเนินงานที่มีการควบคุมด้วยตนเอง เป็นงานที่เข้าใจได้ง่าย โดยมีต้องอ้างอิงถึงหน่วยงานหรือเรื่องราวที่ศึกษา เป็นการให้พื้นฐานการศึกษา การตรวจสอบและเปรียบเทียบ โดยผู้บริหารระดับ ผู้อำนวยการ และบุคลากรของหอศิลป์ ด้านวิชาการที่ดำเนินงานอยู่เป็นรูปแบบของการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพแบบใหม่ที่เป็นพัฒนาการหรือการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของหอศิลป์ทางวิชาการในปัจจุบัน

กัลแลนท์ (Gallant, 1992) ศึกษากระบวนการทางการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ ด้วยพิพิธภัณฑ์มีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งต่อการศึกษา โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของโครงการกิจกรรมในแต่ละวัน รวมทั้งเกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับชาติของผู้บริหารพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ภัณฑารักษ์ และเจ้าหน้าที่

การศึกษา งานวิจัยนี้ดำเนินการโดยนักวิจัยด้านศิลปศึกษา ซึ่งพบว่า โครงการด้านการศึกษาในสถาบันยังขาดเอกภาพเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและวิธีการ สมาคมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติได้เรียกร้องให้มี “วิธีการใหม่ในการเรียนรู้” ในพิพิธภัณฑสถาน เพื่อที่สามารถตระหนักถึงศักยภาพอันเต็มเปี่ยมของสถาบันการศึกษา งานวิจัยนี้ใช้วิธีอธิบายกรณีศึกษา โดยผู้วิจัยได้สำรวจรายงานด้านวิชาการและพิพิธภัณฑสถานศึกษา 18 ฉบับ จากวรรณกรรมด้านงานวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ในแวดวงด้านนี้ เพื่อพิจารณาต่อสถานภาพของพิพิธภัณฑสถานศึกษา จากการวิเคราะห์อย่างจริงจัง พบหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วโดยพิจารณาจากทฤษฎีการสอนที่ออกแบบไว้โดยใช้สื่อและวิธีการในการวิจารณ์ จากส่วนประกอบแวดล้อมที่มองเห็นได้เป็นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์สิ่งที่พบดังนี้คือ ในความเป็นจริง แม้ว่าพิพิธภัณฑสถานศึกษาจะมีอยู่ แต่ก็ดูจะเป็นเรื่องเฉพาะตัว ผู้วิจัยจึงสรุปว่า การศึกษาศิลปะจะต้องใช้วิธีการดังต่อไปนี้เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพคือ 1. หลักเกณฑ์ทั่วไปในการออกแบบการสอน 2. วิธีการกระตุ้นเร้าความสนใจในการเรียน 3. วิธีการสอนที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเป็นพิเศษ 4. การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียน 5. การใช้ขั้นตอนต่าง ๆ ที่สำคัญในการตอบสนองต่อศิลปะ 6. วิธีการวิจารณ์งานศิลปะ และถ้ากระบวนการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นด้านความคิด เช่น แนวคิดทางด้านวิสัยทัศน์ ด้านความนึกคิด การนำเสนอความรู้ ความทรงจำ และการแก้ปัญหาเรื่องจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ พิพิธภัณฑสถานศึกษาต้องเริ่มให้โอกาสแก่ผู้ชมมากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ได้รับประสบการณ์และวิธีปฏิบัติอย่างมีชีวิตชีวาด้วยการใช้ข้อมูลที่เห็นได้ด้วยตา อันเป็นเอกลักษณ์ของงานนี้

ย้งก์ (Yong, 1995) ทำวิจัยกรณีศึกษา เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านศิลปศึกษาในพิพิธภัณฑสถานศิลปะลา구나กลอเรีย, ออสติน, เท็กซัส ถึงหลักสูตรและนโยบายด้านศิลปศึกษาที่มีต่อชุมชนและภารกิจในการให้การศึกษาด้านวัฒนธรรม ผลการวิจัยกล่าวถึงจุดสำคัญ 2 ประการ คือ การให้การเรียนรู้โดยเรียนรู้จากวัตถุที่จัดเป็นศูนย์กลาง กับการเรียนรู้โดยกลุ่มผู้ชมเป็นศูนย์กลาง โดยเจ้าหน้าที่การศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้กลุ่มหลังมากกว่า จึงเกิดการเสียสมดุลซึ่งทำให้คุณภาพของประสบการณ์ทางสุนทรีย์ถูกบั่นทอน จึงต้องเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานและจัดการศึกษามากยิ่งขึ้นแก่ภัณฑารักษ์และเจ้าหน้าที่การศึกษา เพราะการจัดแสดงนิทรรศการ การจัดโปรแกรมการศึกษา การสอนประสบการณ์ทางสุนทรีย์ เป็นหนทางที่จะทำให้เข้าใจถึงวัฒนธรรม จึงจำเป็นต้องนำข้อมูลสำคัญเหล่านี้มาเป็นข้อพิจารณาเพื่อพัฒนาหลักสูตรงานการศึกษาในพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ด้วย

แมคกรอว์ (Mcgraw, 1996) ศึกษาถึงความก้าวหน้าของพิพิธภัณฑสถานศิลปะและหอศิลป์ในวิทยาเขต ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1974 - 1994 โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับบทบาททางด้านการ

กุศลกับการพัฒนางาน โดยศึกษาประเภทของงานศิลปะที่มีอยู่ในหอศิลป์เปรียบเทียบกับพิพิธภัณฑ์ของวิทยาเขต การวิจัยนี้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ของวิทยาเขต พร้อมกับอธิบายถึงบุคคลสำคัญที่ได้บริจาคสิ่งของแก่พิพิธภัณฑ์ศิลปะและหอศิลป์ในวิทยาเขต การวิจัยกล่าวถึงประเด็นการบริหาร การจัดการพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ของวิทยาเขต ความช่วยเหลือด้านการเงิน การหาทุน และเรื่องเกี่ยวกับงบประมาณ กล่าวถึงการพัฒนาที่สำคัญของสิ่งสะสมที่มีมานานภายในพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ของวิทยาเขต โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลมาจากการสำรวจซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยเบื้องต้น และแจกแจงเป็นรายละเอียดในรูปของตาราง ภาพประกอบ และตัวอย่างทางสถิติ จากนั้นจึงเป็นการวิจัยในระดับที่สอง โดยจัดทำความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์ที่ได้พัฒนามาในช่วง 20 ปี ตั้งแต่ ปี ค.ศ 1974 – 1994 ซึ่งเป็นข้อมูลจาก The 1994 Official Museum Directory ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง 124 แห่ง คิดเป็น 62 เปอร์เซ็นต์ และแบบสอบถามจำนวน 77 ฉบับ ที่นำมาใช้ในการคำนวณข้อมูล การทำวิจัยครั้งนี้มีเนื้อหาทั้งสิ้น 7 บท โดยสามบทแรกกล่าวถึงภูมิหลังซึ่งเป็นการทบทวนวรรณกรรม และอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย บทที่ 4 เป็นประวัติของพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ของวิทยาเขต และความเป็นมาที่ได้จากข้อมูลที่ปรากฏอยู่ใน The 1994 Official Museum Directory ซึ่งมีรายชื่อของพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ของวิทยาเขต รวม 124 แห่งที่ได้จัดตั้งขึ้นอยู่ในช่วงระยะเวลาที่กำหนด บทที่ 5 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีพื้นฐานจากข้อมูลที่ได้รับกลับมา 77 ฉบับ บทที่ 6 เป็นการพิจารณาถึงการพัฒนาในปัจจุบันของพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ของวิทยาเขต และในบทสุดท้าย คือบทสรุปโดยมีประเด็นสำคัญของการศึกษาในครั้งนี้อยู่ที่คุณประโยชน์ของผู้บริจาคที่มีต่อการพัฒนาของพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ของวิทยาเขต

ครูซ (Kruse, 1998) ได้ศึกษาการใช้ระบบเครือข่ายออนไลน์ด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของพิพิธภัณฑ์ศิลปะและหอศิลป์ ซึ่งพบว่าในช่วงกลางของปี ค.ศ 1990 ซึ่งเป็นยุคเฟื่องฟูของระบบเครือข่ายออนไลน์ ศิลปินเป็นผู้ซึ่งมีความพร้อมในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานศิลปะในลักษณะของการจัดนิทรรศการแบบออนไลน์ได้มากกว่าพิพิธภัณฑ์ศิลปะหรือหอศิลป์ โดยศิลปินได้ผลักดันในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยการสร้างสรรค์หอศิลป์ที่เสมือนจริงจากเว็บไซต์ของศิลปินเอง หรือจากการรวมตัวของกลุ่มศิลปิน ในบทของการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วิธีนำเสนอผลงานทัศนศิลป์ที่ศิลปินนำเสนอผ่านระบบออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการให้ข้อมูลวิธีการดูแลรักษาผลงานศิลปะตามวิธีการสงวนรักษาของพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ ศึกษากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา และข้อจำกัดของการเผยแพร่สิ่งพิมพ์ในระบบออนไลน์ ผลการวิจัยพบประเด็นที่สำคัญคือ ภัณฑารักษ์ไม่ค่อยให้การยอมรับกับการที่ศิลปินแสดงนิทรรศการผลงานศิลปะโดยสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ เพราะการจัดแสดงเช่นนี้ย่อมแตกต่างจากการแสดง

นิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ศิลปะหรือหอศิลป์ การไม่ยอมรับการจัดนิทรรศการผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ย่อมเป็นผลต่อความก้าวหน้าในการเผยแพร่ผลงานทัศนศิลป์ ในการศึกษาครั้งนี้ได้สรุปว่า ควรที่จะละจากการเลียนแบบในการสื่อสารด้วยรูปแบบเดิมบ้าง โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะนำไปสู่รูปแบบสากล และไม่ต้องถูกควบคุมโดยบุคคลเพียงไม่กี่คน ทั้งศิลปิน พิพิธภัณฑ์ศิลปะหรือหอศิลป์ ควรช่วยกันผลักดันมาตรฐานทางเทคโนโลยีและมาตรฐานทางสุนทรีย์ รวมทั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อที่จะใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้เกิดประโยชน์ขึ้น กฎหมายท้องถิ่น และกฎหมายระดับชาติ จำเป็นที่จะต้องถูกตีความใหม่ให้อยู่ในระดับสากล เพื่อให้ศิลปะมีความเป็นนานาชาติมากยิ่งขึ้น ในระยะแรกของการพัฒนาระบบต้องมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม สำหรับการพัฒนาในอนาคต

จากผลการวิจัยต่างประเทศนั้นชี้ให้เห็นถึงหอศิลป์และพิพิธภัณฑ์ศิลปะในมหาวิทยาลัยต่างประเทศนั้น มีการพัฒนารูปแบบของการดำเนินการและบทบาทการบริการการศึกษารวมทั้งการจัดกิจกรรมที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับการศึกษาทัศนศิลป์อย่างจริงจัง เช่นมีการวิจัยเพื่อทบทวนบทบาทของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยด้วยการพัฒนารูปแบบจำลองของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจากแบบสอบถาม มีการศึกษาหลักการและกระบวนการในการจัดตั้งเพื่อเป็นเครื่องมือในการสอน การทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบของหลักสูตรการเรียนเพื่อสนับสนุนการศึกษาของมหาวิทยาลัย มีการศึกษาโครงการด้านการศึกษาเพื่อเสริมในงานนิทรรศการ การจัดชั้นเรียน การบรรยาย การอบรมเชิงปฏิบัติการและกิจกรรมอื่น ๆ ศึกษาวิธีการทำให้การเรียนรู้เพื่อบริการการศึกษาทำให้เกิดผลประโยชน์ต่อการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์แก่ผู้ชมบทสรุปที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด ทำให้เห็นถึงความสำคัญของความเข้าใจในบทบาทหน้าที่การส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนควรรับรู้และตระหนักร่วมกันที่จะใช้ประโยชน์จากหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยเพื่อการเรียนการสอน

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 ด้าน คือ ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ ด้านการดำเนินงาน ด้านการจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม ด้านการเผยแพร่และประสานความร่วมมือ และด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ทั้ง 5 ด้าน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
2. การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
 - 3.1 เครื่องมือในการวิจัย
 - 3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ จากหนังสือ เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ รายงาน หรือ เอกสารประกอบการสัมมนา ที่เกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงานและกิจกรรมของหอศิลป์ ข้อมูลภารกิจและการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนทัศนศิลป์ ผู้บริหารหอศิลป์ใน

มหาวิทยาลัยและผู้บริหารหอศิลป์ของรัฐและเอกชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการวิจัยและการสร้างแบบสอบถาม

การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. กลุ่มประชากรที่เป็นอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาทัศนศิลป์ และสาขาวิชาศิลปศึกษา ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีหอศิลป์อยู่ภายในมหาวิทยาลัย 7 แห่ง รวมกลุ่มประชากรทั้งสิ้น 120 คนได้แก่

1.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 11 คน
- ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จำนวน 12 คน

1.2 มหาวิทยาลัยศิลปากร

- คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ จำนวน 35 คน

1.3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

- ภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 10 คน
- ภาควิชาทัศนศิลป์ศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 5 คน

1.4 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

- ในภาควิชาทัศนศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 6 คน

1.5 มหาวิทยาลัยบูรพา

- ภาควิชาจิตรกรรมและภาควิชาภาพพิมพ์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 8 คน

1.6 มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- ภาควิชาจิตรกรรมและภาควิชาประติมากรรม
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 8 คน
- ภาควิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 9 คน

1.7 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- ภาควิชาจิตรกรรม ภาควิชาประติมากรรม
และภาควิชาภาพพิมพ์ คณะวิจิตรศิลป์ จำนวน 16 คน

2. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 – ชั้นปีที่ 5 ที่ศึกษาในสาขาวิชาทัศนศิลป์และสาขาวิชาศิลปศึกษา ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่มีหอศิลป์อยู่ภายในมหาวิทยาลัย 7 แห่ง รวมกลุ่มประชากรทั้งสิ้น 1,485 คน ได้แก่

2.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 80 คน
- ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จำนวน 140 คน

2.2 มหาวิทยาลัยศิลปากร

- คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ จำนวน 275 คน

2.3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

- ภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 120 คน
- ภาควิชาทัศนศิลป์ศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 80 คน

2.4 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

- ในภาควิชาทัศนศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 100 คน

2.5 มหาวิทยาลัยบูรพา

- ภาควิชาจิตรกรรมและภาควิชาภาพพิมพ์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 200 คน

2.6 มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- ภาคในภาควิชาจิตรกรรมและภาควิชาประติมากรรม
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 70 คน
- ภาควิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 120 คน

2.7 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- ภาควิชาจิตรกรรม ภาควิชาประติมากรรม
และภาควิชาภาพพิมพ์ คณะวิจิตรศิลป์ จำนวน 300 คน

ขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ 302 คน ซึ่งได้จากการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan (Krejcie and Morgan อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 : 303) การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เป็นคำถามแบบประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. นโยบายและวัตถุประสงค์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
2. การดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
3. หน้าที่การจ้ดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
4. การเผยแพร่และการประสานความร่วมมือของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
5. ระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 ด้าน ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1.1 ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ บทความ เอกสาร การสัมภาษณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาแล้วในส่วนของการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและครอบคลุมเนื้อหาของหัวข้อที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.2 นำผลที่ได้จากการค้นคว้ามารสร้างแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ และ นักศึกษา สาขาวิชาทัศนศิลป์และศิลปศึกษาในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย นำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจแก้ไขเนื้อหา ภาษาสำนวน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างและปรับปรุงแล้ว ดำเนินการดังนี้

1.3.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความครอบคลุมเนื้อหา (ดูรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในภาคผนวก ข.) สำหรับเกณฑ์ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒินี้มีเกณฑ์ดังนี้ คือ เป็นผู้บริหารสถาบันการศึกษาด้านทัศนศิลป์ที่มีหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

จำนวน 1 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญหอศิลป์ จำนวน 1 คน เป็นนักวิชาการสาขาทัศนศิลป์ซึ่งมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับ จำนวน 1 คน เป็นอาจารย์ผู้สอนทัศนศิลป์ที่มีประสบการณ์สอน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน และเป็นศิลปินผู้มีผลงานเป็นที่ยอมรับ จำนวน 1 คน

1.3.2 รับแบบสอบถามไปดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงภายใต้คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.3.3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try – Out) กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย โดยเป็นอาจารย์ทัศนศิลป์ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง จำนวน 3 คน อาจารย์ในคณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต จำนวน 4 คน และอาจารย์ในคณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยรังสิต จำนวน 8 คน รวม 15 คน นักศึกษาทัศนศิลป์ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง จำนวน 25 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ความเที่ยงที่ได้เป็นการวัดความสอดคล้องภายในของครอนบาช (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.95 และ 0.96 ซึ่งแสดงว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงสูงพอที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้ รวมระยะเวลาที่ใช้ในการจัดทำเครื่องมือตั้งแต่วันที่ 5 มิถุนายน 2543 ถึงวันที่ 2 ตุลาคม 2543 รวมทั้งสิ้น 3 เดือน 28 วัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. ขอนหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงคณบดี ของสถาบันการศึกษาทั้ง 7 แห่ง โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นจำเป็นต้องทำหนังสือถึงนายกสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยเพื่อตรวจสอบและขอความเห็นชอบก่อนขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 โดยนำแบบสอบถามพร้อมจดหมายขอความร่วมมือไปยังสถาบันการศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากรด้วยตนเอง 6 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วทางสถาบันดำเนินการแจกและเก็บแบบสอบถามให้ นอกจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปทางพัสดุไปรษณีย์ จากนั้นจึงโทรศัพท์ทางไกลนัดหมายวัน เวลา เพื่อไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลเมื่อ วันที่ 26 ตุลาคม 2543 ถึงวันที่ 26 ธันวาคม 2543 รวมเวลาทั้งสิ้น 2 เดือน แบบสอบถามมีจำนวน 520 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน 407 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.26 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งออกไปและรับคืน จำแนกตามกลุ่มประชากรและกลุ่มสาขาวิชา

กลุ่มประชากร	จำนวนแบบสอบถามที่ส่งทั้งหมด	จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน	
		จำนวน	ร้อยละ
อาจารย์ (กลุ่มประชากร)			
สาขาวิชาทัศนศิลป์	94	77	81.91
สาขาวิชาศิลปศึกษา	26	20	76.92
นักศึกษา (กลุ่มตัวอย่าง)			
สาขาวิชาทัศนศิลป์	280	204	72.85
สาขาวิชาศิลปศึกษา	120	106	88.33
รวม	520	407	78.26

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่ของคำตอบ คิดเป็นค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

2. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 มาแจกแจงความถี่ แล้วกำหนดคะแนนตามระดับความคิดเห็น ดังนี้

มีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด	เทียบเท่ากับคะแนน	5
มีความคิดเห็นด้วยมาก	เทียบเท่ากับคะแนน	4
มีความคิดเห็นด้วยปานกลาง	เทียบเท่ากับคะแนน	3
มีความคิดเห็นด้วยน้อย	เทียบเท่ากับคะแนน	2
มีความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด	เทียบเท่ากับคะแนน	1

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย(Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เมื่อได้ค่าเฉลี่ยแล้วนำมาเทียบอันดับโดยถือเกณฑ์ ดังนี้

4.50 - 5.00	หมายความว่า	มีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายความว่า	มีความคิดเห็นด้วยมาก
2.50 - 3.49	หมายความว่า	มีความคิดเห็นด้วยปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายความว่า	มีความคิดเห็นด้วยน้อย
1.00 - 1.49	หมายความว่า	มีความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

นำผลที่ได้ของตอนที่ 2 มานำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาศิลปะทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ของคำตอบแต่ละข้อ แต่ละด้าน โดยทดสอบค่า t (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

4. แบบสอบถามตอนที่ 3 นำมาแยกแยะและจัดกลุ่มตามด้านและนำเสนอในรูปแบบของความเรียงตามลำดับความถี่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการทางสถิติดังต่อไปนี้

1. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) คำนวณจากสูตร

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right)$$

k คือ จำนวนข้อสอบ

S_i^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_x^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนของผู้รับการทดสอบทั้งหมด หรือ

กำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนของผู้รับการทดสอบทั้งหมด

(ประคอง กรรณสูตร, 2542 : 45-47)

2. การหาค่าร้อยละ คำนวณจากสูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบ}}{\text{จำนวนประชากร}} \times 100$$

3. การหาค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

\bar{X} คือ มัชฌิมเลขคณิต

$\sum fX$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้ง N จำนวน

N คือ จำนวนคะแนนทั้งหมด

(ประคอง กรรณสูตร, 2542 : 69)

4. การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณจากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N-1}}$$

S.D. คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X คือ คะแนนของกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มประชากรแต่ละคนในกลุ่ม

\bar{X} คือ มัชฌิมเลขคณิต

N คือ จำนวนคะแนนทั้งหมดในแต่ละกลุ่ม

(ประคอง กรรณสูตร, 2535 : 82)

5. การหาค่า t (t-test) คำนวณจากสูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

t	คือ	ค่าที่ใช้พิจารณา
\bar{X}_1, \bar{X}_2	คือ	คะแนนเฉลี่ยของอาจารย์และนักศึกษาตามลำดับ
S_1^2, S_2^2	คือ	ค่าความแปรปรวนของคะแนนความคิดเห็นของ อาจารย์และนักศึกษา
n_1, n_2	คือ	จำนวนอาจารย์และนักศึกษาตามลำดับ

(บุญเรียง ขจรศิลป์, 2539 : 91)

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science : SPSS)

การนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัยในส่วนของวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง นำมาสรุปผลการวิจัย แล้วจึงอภิปรายผลที่แสดงถึงความคิดเห็น และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 ด้าน คือ นโยบายและวัตถุประสงค์ การดำเนินงาน หน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม การเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ และระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย โดยนำเสนอในรูปแบบของความเรียง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรียงตามลำดับต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มประชากร (ตารางที่ 5 - 6)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย(ตารางที่ 7-11)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (ตารางที่ 12 -16)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยนำเสนอในรูปแบบความเรียง

เพื่อสะดวกในการเสนอและอ่านผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ผลจากตาราง ดังนี้

1. เลือกพิจารณาโดยดูจากเกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ย (X) ที่สูงที่สุด รองลงมา และต่ำที่สุด
2. กรณีที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเดียวกัน จะเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับสูงที่สุด รองลงมา และต่ำที่สุด

3. สัญลักษณ์ค่าสถิติที่ใช้ มีความหมายดังต่อไปนี้

☒ หมายถึง	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D. หมายถึง	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N หมายถึง	จำนวนประชากร

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มประชากร

ตารางที่ 5 ค่าความถี่และค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของอาจารย์

ข้อ	สถานภาพ	จำนวน N = 97	ร้อยละ
1.	เพศ		
	- ชาย	81	83.50
	- หญิง	16	16.50
2.	อายุ		
	- ต่ำกว่า 25 ปี	1	1.03
	- 25 ปี – 35 ปี	31	31.95
	- 36 ปี – 45 ปี	39	40.20
	- 46 ปีขึ้นไป	26	26.80
3.	วุฒิการศึกษาสูงสุด		
	- ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	19	19.58
	- ปริญญาโท	74	76.28
	- ปริญญาเอก	4	4.12
	- อื่นๆ	-	-
4.	สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาสูงสุด		
	- จิตรกรรม	18	18.55
	- ประติมากรรม	16	16.49
	- ภาพพิมพ์	26	26.80
	- ศิลปะไทย	3	3.09
	- ทัศนศิลป์	5	5.15
	- ศิลปศึกษา	19	19.60
	- อื่น ๆ	10	10.30
5.	ชื่อสถาบันที่สอน		
	- มหาวิทยาลัยศิลปากร	27	27.83
	- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	15	15.46
	- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	13	13.40
	- มหาวิทยาลัยขอนแก่น	17	17.52

ตารางที่ 5 ค่าความถี่และค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของอาจารย์ (ต่อ)

ข้อ	สถานภาพ	จำนวน N = 97	ร้อยละ
	- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	11	11.34
	- มหาวิทยาลัยบูรพา	8	8.24
	- มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	6	6.18
	คณะที่สอน		
	- จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	27	27.83
	- ครุศาสตร์	8	8.24
	- ศึกษาศาสตร์	15	15.46
	- ศิลปกรรมศาสตร์	9	9.27
	- ศิลปกรรมศาสตร์	38	39.17
	สาขา/ภาควิชาที่สอน		
	- จิตรกรรม	21	21.64
	- ทฤษฎีศิลป์	3	3.09
	- ประติมากรรม	13	13.40
	- ทัศนศิลป์	19	19.58
	- ภาพพิมพ์	16	16.49
	- ทัศนศิลป์ศึกษา	3	3.09
	- ศิลปะไทย	5	5.15
	- ศิลปศึกษา	17	17.52
6.	ประสบการณ์ในการสอน		
	- น้อยกว่า 10 ปี	43	44.32
	- 10 – 20 ปี	28	28.86
	- มากกว่า 20 ปี	26	26.80
7.	โอกาสเข้าเยี่ยมชมหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย		
	- ไม่เคย	-	-
	- 1 – 2 ครั้ง / ปี	5	5.15
	- 3 – 5 ครั้ง / ปี	8	8.24
	- มากกว่า 5 ครั้ง / ปี	84	86.59

ตารางที่ 5 ค่าความถี่และค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของอาจารย์ (ต่อ)

ข้อ	สถานภาพ	จำนวน N = 97	ร้อยละ
8.	การมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมกับงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย		
	- ไม่เคย	27	27.83
	- เคย	70	72.16
	- งานบริการ	24	24.74
	- งานบริหาร	26	26.80
	- อื่น ๆ	20	20.61
9.	การเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจัดขึ้นนอกเหนือจากการจัดนิทรรศการ		
	- ไม่เคย	30	30.92
	- เคย	67	69.07
	- การนำชม	40	41.23
	- การบรรยาย การอภิปราย และสัมมนาทางวิชาการ	43	44.32
	- การอบรมเชิงปฏิบัติการ	30	30.92
	- การอบรมศิลปะ	20	20.61
	- อื่น ๆ	6	6.18

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากร 97 คน เป็นอาจารย์ชายมากกว่าหญิง คิดเป็นร้อยละ 83.50 และ 16.50 ตามลำดับ ส่วนใหญ่อาจารย์มีอายุระหว่าง 36-45 ปี ร้อยละ 40.20 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 25-35 ปี ร้อยละ 31.95 และกลุ่มอายุ 46 ปีขึ้นไป ร้อยละ 26.80 ส่วนอาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีเพียงร้อยละ 1.03 ด้านวุฒิการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่อาจารย์จบการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 76.28 รองลงมาจบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 19.55 และปริญญาเอกมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 4.12 สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาสูงสุดของอาจารย์ คือ สาขาวิชาภาพพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 26.80 สาขาวิชาศิลปศึกษา ร้อยละ 19.58 สาขาที่อาจารย์สำเร็จการศึกษามาน้อยที่สุดคือสาขาวิชาศิลปะไทย ร้อยละ 3.09 นอกจากนี้ยังมีอาจารย์ที่จบการศึกษาทางด้านอื่น เช่น ไทยคดีศึกษา ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ศิลปะ ทฤษฎีศิลป์ ศาสนาเปรียบเทียบ เชรามิกส์ และการออกแบบอุตสาหกรรม อีกจำนวนหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 10.30 อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สอนในมหาวิทยาลัย

ศิลปิน คิดเป็นร้อยละ 27.83 รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ร้อยละ 17.52 และจาก มหาวิทยาลัยกรุงเทพมีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 6.18 ทางด้านประสบการณ์การสอน ส่วนใหญ่อาจารย์มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.30 รองลงมาคือ ประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 10 - 20 ปี ร้อยละ 28.86 และมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.80

ในด้านของการเข้าเยี่ยมชมหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย มากกว่าครึ่งหนึ่งของอาจารย์ได้เข้าเยี่ยมชมหอศิลป์มากกว่า 5 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 86.59 รองลงมาคือเข้าเยี่ยมชม 3 - 5 ครั้งต่อปี ร้อยละ 8.24 และเข้าเยี่ยมชม 1 - 2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 5.15 ตามลำดับ โดยไม่มีอาจารย์ท่านใดที่ไม่เคยเข้าเยี่ยมชมหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย อาจารย์ส่วนใหญ่เคยมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมกับงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 72.16 โดยมีบทบาทด้านงานบริหาร ร้อยละ 26.80 ด้านงานบริการร้อยละ 24.74 และมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมอื่น ๆ เช่น ร่วมแสดงนิทรรศการ จัดแสดงนิทรรศการผลงานของนักศึกษา เป็นกรรมการที่ดำเนินกิจกรรมทางวิชาการของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย เป็นกรรมการตัดสินผลงาน และเป็นผู้ดำเนินงานโครงการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยคิดเป็นร้อยละ 20.61 ส่วนอาจารย์ที่ไม่เคยมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมกับงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยคิดเป็นร้อยละ 27.83 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจัดขึ้นนอกเหนือจากการจัดนิทรรศการนั้น อาจารย์ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 69.07 โดยอาจารย์เข้าร่วมกิจกรรมการบรรยาย การอภิปราย และสัมมนาทางวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 44.32 การนำชมร้อยละ 41.23 การอบรมเชิงปฏิบัติการร้อยละ 30.92 การอบรมศิลปะ ร้อยละ 20.61 และกิจกรรมอื่น ๆ เช่น เข้าร่วมมหกรรมดนตรี และกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจัดขึ้น กิจกรรมการหาทุนเพื่อสนับสนุนกิจกรรม และใช้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนในภาควิชา คิดเป็นร้อยละ 6.18 ส่วนอาจารย์ที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจัดขึ้น นอกเหนือจากการจัดนิทรรศการ คิดเป็นร้อยละ 30.92

ตารางที่ 6 ค่าความถี่และร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของนักศึกษา

ข้อ	สถานภาพ	จำนวน N = 310	ร้อยละ
1.	เพศ		
	- ชาย	178	57.41
	- หญิง	132	42.58

ตารางที่ 6 ค่าความถี่และร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของนักศึกษา (ต่อ)

ข้อ	สถานภาพ	จำนวน N = 310	ร้อยละ
2.	อายุ		
	- ต่ำกว่า 18 ปี	-	-
	- 18 – 20 ปี	151	48.70
	- 21 ปีขึ้นไป	159	51.29
3.	ชื่อสถาบันที่กำลังศึกษา		
	- มหาวิทยาลัยศิลปากร	37	11.93
	- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	38	12.25
	- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	60	19.35
	- มหาวิทยาลัยขอนแก่น	61	19.67
	- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	60	19.35
	- มหาวิทยาลัยบูรพา	24	7.74
	- มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	30	9.67
	คณะที่กำลังศึกษา		
	- จิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์	37	11.93
	- ครุศาสตร์	40	12.90
	- วิจารณ์ศิลป์	38	12.25
	- ศึกษาศาสตร์	39	12.58
	- ศิลปกรรมศาสตร์	159	51.29
	สาขาวิชา/ภาควิชา		
	- จิตรกรรม	62	20.00
	- ทฤษฎีศิลป์	3	0.96
	- ประติมากรรม	27	8.70
	- ทัศนศิลป์	83	26.77
	- ภาพพิมพ์	27	8.70
	- ทัศนศิลป์ศึกษา	27	8.70
	- ศิลปะไทย	2	0.64
	- ศิลปศึกษา	79	25.48

ตารางที่ 6 ค่าความถี่และร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของนักศึกษา (ต่อ)

ข้อ	สถานภาพ	จำนวน N = 310	ร้อยละ
	ชั้นปีที่ศึกษา		
	- ชั้นปีที่ 1	63	20.32
	- ชั้นปีที่ 2	71	22.90
	- ชั้นปีที่ 3	94	30.32
	- ชั้นปีที่ 4	67	21.61
	- ชั้นปีที่ 5	15	4.83
4.	โอกาสเข้าเยี่ยมชมหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย		
	- ไม่เคย	7	2.25
	- 1 - 2 ครั้ง/ปี	36	11.61
	- 3 - 5 ครั้ง/ปี	69	22.25
	- มากกว่า 5 ครั้ง/ปี	198	63.87
5.	การเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจัดขึ้น นอกเหนือจากการชมนิทรรศการ		
	- ไม่เคย	150	48.38
	- เคย	160	51.61
	- การนำชม	70	22.60
	- การบรรยาย การอภิปราย และสัมมนาทางวิชาการ	86	27.74
	- การอบรมเชิงปฏิบัติการ	38	12.25
	- การอบรมศิลปะ	53	17.10
	- อื่น ๆ	34	11.00

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรของนักศึกษา ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชาย คิดเป็นร้อยละ 57.41 และเป็นนักศึกษาหญิง ร้อยละ 42.58 ด้านอายุนั้น มีอายุ 21 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 51.29 และมีอายุระหว่าง 18 - 20 ปี ร้อยละ 48.70 ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี นั้นไม่มีนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยขอนแก่นคิดเป็นร้อยละ 19.67 รองลงมา มีจำนวนเท่ากันคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ร้อยละ 19.35 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร้อยละ 12.25 มหาวิทยาลัยศิลปากร ร้อยละ 11.93 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ร้อยละ 9.67

และมหาวิทยาลัยบูรพา ร้อยละ 7.74 ตามลำดับ ส่วนใหญ่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 30.32 รองลงมา คือ ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 22.90 ชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 21.60 ชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 20.32 และชั้นปีที่ 5 ร้อยละ 4.83 ตามลำดับ ในด้านโอกาสเข้าเยี่ยมชมหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย นักศึกษาส่วนใหญ่มีโอกาสเข้าเยี่ยมชม มากกว่า 5 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 63.87 รองลงมาคือ 3 - 5 ครั้งต่อปี ร้อยละ 22.25 และ 1 - 2 ครั้งต่อปี ร้อยละ 11.61 ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาที่ไม่เคยเข้าเยี่ยมชมหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 2.25 ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจัดขึ้นนอกเหนือจากการชมนิทรรศการนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 51.61 โดยเข้าร่วมกิจกรรมการบรรยายการอภิปรายและสัมมนาทางวิชาการร้อยละ 27.74 การนำชม ร้อยละ 22.60 การอบรมศิลปะ ร้อยละ 17.10 การอบรมเชิงปฏิบัติการ ร้อยละ 12.25 และกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การร่วมแสดงผลงานในนิทรรศการศิลปะ การมีส่วนร่วมในการช่วยจัดนิทรรศการ มีส่วนร่วมเป็นเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย คิดเป็น ร้อยละ 11.00 ส่วนนักศึกษาที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจัดขึ้น นอกเหนือจากการชมนิทรรศการ คิดเป็นร้อยละ 48.38

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1.	เป็นแหล่งเสริมสร้าง และสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย	4.75	0.56	4.51	0.65
2.	เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางทัศนศิลป์ ด้านการสร้างสรรค์และด้านวิชาการสำหรับอาจารย์ – นักศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาการเรียน – การสอนทัศนศิลป์	4.47	0.75	4.20	0.82
3.	เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ในระดับท้องถิ่น – ระดับภูมิภาค	4.28	1.03	4.05	0.95
4.	เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ในประเทศ – ระดับสากล	4.29	0.92	3.94	1.00
5.	เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์ระหว่าง มหาวิทยาลัยภายในประเทศ	4.27	0.93	4.07	0.96
6.	เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์ระหว่าง มหาวิทยาลัยต่างประเทศ ในระดับสากล	4.04	1.05	3.58	1.20
7.	ปลูกฝังทัศนคติและความเข้าใจ ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ทางทัศนศิลป์แก่นักศึกษาและชุมชนในท้องถิ่น	4.32	0.88	3.93	0.97
8.	เสริมสร้างความรู้สึภาคภูมิใจในความสามารถทางทัศนศิลป์และเล็งเห็นคุณค่าในผลงานศิลปะของศิลปินไทย	4.42	0.79	4.32	0.81
รวม		4.35	0.68	4.07	0.69

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาศิลปะของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ โดยส่วนรวมพบว่า อาจารย์ มีความเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของอาจารย์เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 เป็นแหล่งเสริมสร้างและสนับสนุนการศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.75$) รองลงมาคือ ข้อ 2 เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางศิลปะ ด้านการสร้างสรรค์และด้านวิชาการสำหรับอาจารย์ – นักศึกษา เพื่อนำไปพัฒนาการเรียน – การสอนทัศนศิลป์ ($\bar{X} = 4.47$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 6 เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางศิลปะกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศในระดับสากล ($\bar{X} = 4.04$)

ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษาโดยส่วนรวมพบว่า นักศึกษามีความเห็นด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ในระดับมากเช่นกัน ($X = 4.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 เป็นแหล่งเสริมสร้างและสนับสนุนการศึกษาศิลปะ ในมหาวิทยาลัย ($X = 4.51$) รองลงมา คือ ข้อ 8 เสริมสร้างความรู้สึภาคภูมิใจในความสามารถทางศิลปะและเล็งเห็นคุณค่าในผลงานศิลปะของศิลปินไทย ($X = 4.32$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 6 เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางศิลปะกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศในระดับสากล ($X = 3.58$)

กล่าวโดยสรุป อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาศิลปะของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ในระดับมาก (อาจารย์ $X = 4.35$ นักศึกษา $X = 4.07$) โดยมีความเห็นสอดคล้องกันและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นกัน คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีนโยบายและวัตถุประสงค์ในการเป็นแหล่งเสริมสร้างและสนับสนุนการศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัย (อาจารย์ $X = 4.75$ นักศึกษา $X = 4.51$) และมีความเห็นที่สอดคล้องกันในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีนโยบายและวัตถุประสงค์เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางศิลปะกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศในระดับสากล (อาจารย์ $X = 4.04$ นักศึกษา $X = 3.58$)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับ
บทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการดำเนินงาน

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ก. คณะผู้ดำเนินงาน					
ผู้อำนวยการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (Director)					
1.	ควรมีความรอบรู้ในแขนงวิชาทัศนศิลป์ในแต่ละสาขา	4.39	0.72	4.59	0.68
2.	ควรมีความรอบรู้ทางวิชาการพิพิธภัณฑ์ (Museology)	4.30	0.75	4.47	0.74
3.	ควรมีความสามารถในการบริหารจัดการหอศิลป์	4.61	0.69	4.55	0.74
4.	ควรมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ	4.31	0.77	4.50	0.70
5.	ควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มและมนุษยสัมพันธ์ดี	4.72	0.55	4.71	0.63
ภัณฑารักษ์ (Curator) หรือหัวหน้าเจ้าหน้าที่วิชาการของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย					
6.	ควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญในแขนงวิชาทัศนศิลป์	4.51	0.68	4.59	0.69
7.	ควรมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์	4.48	0.58	4.54	0.69
8.	ควรมีความรู้ความสามารถในการวางแผนงานการจัดนิทรรศการ การออกแบบนิทรรศการและการติดตั้งผลงาน	4.52	0.68	4.57	0.68
9.	ควรมีความรู้ในเรื่องการสงวนรักษา และการจัดเก็บผลงานศิลปะประเภทต่าง ๆ อย่างมีระบบ	4.61	0.67	4.59	0.68
10.	ควรมีความรู้ทางการศึกษาและมีความสามารถในการทำงานค้นคว้าวิจัย	4.09	0.74	4.33	0.78
11.	ควรมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ	4.30	0.68	4.41	0.79
เจ้าหน้าที่การศึกษา (Curator of Education)					
12.	ควรมีความรู้ในแขนงวิชาทัศนศิลป์และมีความสามารถในการสอน การบรรยาย และการนำชม	4.56	0.59	4.61	0.66
13.	ควรมีความสามารถในการจัดกิจกรรมที่เป็นการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์	4.51	0.60	4.51	0.69

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการดำเนินงาน (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ข. การดำเนินงาน					
14.	สนับสนุนการจัดนิทรรศการผลงานทัศนศิลป์ของอาจารย์และนักศึกษา เพื่อการศึกษาและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อชุมชน	4.58	0.61	4.57	0.69
15.	จัดนิทรรศการผลงานทัศนศิลป์ของศิลปินระดับชาติและระดับสากล เพื่อขยายองค์ความรู้ทางทัศนศิลป์	4.52	0.61	4.47	0.69
16.	จัดการบรรยายพิเศษ สัมมนา อบรมเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์วิจารณ์งานศิลปะร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ทางทัศนศิลป์	4.47	0.68	4.37	0.76
17.	จัดหาและสะสมงานศิลปะที่มีคุณค่าและดำเนินการสงวนรักษาอย่างถูกวิธีเพื่อเป็นผลงานตัวอย่างสำหรับการศึกษาค้นคว้าและเพื่อความภาคภูมิใจของสถาบัน	4.32	0.76	4.34	0.83
18.	สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อขยายองค์ความรู้และส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของสถาบัน	4.22	0.78	4.37	0.78
19.	จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะ งานการค้นคว้าวิจัย และจัดทำวารสารทางวิชาการ เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์	4.37	0.68	4.50	0.73
20.	ดำเนินงานโดยร่วมมือกับคณะหรือภาควิชาทาง ทัศนศิลป์ภายในมหาวิทยาลัย	4.25	0.75	4.42	0.78
21.	ดำเนินงานร่วมกับสถาบันการศึกษาทางทัศนศิลป์ต่างสถาบัน ทั้งจากภายในประเทศ - ต่างประเทศ ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ	4.33	0.67	4.48	0.74
22.	ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น พิพิธภัณฑ์ศิลปะ หอศิลป์และศูนย์ศิลปะของรัฐและเอกชนทั้งจากภายในประเทศ - ต่างประเทศ ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ	4.36	0.74	4.58	0.65
	รวม	4.42	0.44	4.50	0.49

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริม การศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านการดำเนินงาน โดยส่วนรวมพบว่า อาจารย์มีความคิดเห็นด้วยในระดับมาก ($X = 4.42$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามความคิดเห็นของอาจารย์ คือ ข้อ 5 ผู้อำนวยการหอศิลป์ใน มหาวิทยาลัยควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มและมนุษยสัมพันธ์ดี ($X = 4.72$) รองลงมาคือ ข้อ 2 อันดับ คือ ข้อ 3 ผู้อำนวยการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีความสามารถในการบริหารจัดการ หอศิลป์ ($X = 4.61$) และข้อ 9 ภัณฑารักษ์ควรมีความรู้ในเรื่องการสงวนรักษาและการจัดเก็บผล งานศิลปะประเภทต่าง ๆ อย่างมีระบบ ($X = 4.61$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 10 ภัณฑารักษ์ควรมีความรู้ทางการศึกษาและมีความสามารถในการทำงานค้นคว้าวิจัย ($X = 4.09$)

ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษาโดยส่วนรวมพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นด้านการดำเนิน งานในระดับมากที่สุด ($X = 4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิด เห็นของนักศึกษา คือ ข้อ 5 ผู้อำนวยการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความคิด ริเริ่มและมีมนุษยสัมพันธ์ดี ($X = 4.71$) รองลงมาคือ ข้อ 12 เจ้าหน้าที่การศึกษาควรมีความรู้ใน แขนงวิชาทัศนศิลป์และมีความสามารถในการสอน การบรรยาย และการนำชม ($X = 4.61$) และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 10 ภัณฑารักษ์ควรมีความรู้ทางการศึกษาและมีความสามารถในการ ทำงานค้นคว้าวิจัย ($X = 4.33$)

กล่าวโดยสรุปอาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการดำเนินงานในระดับมาก ($X = 4.42$) ในขณะที่นักศึกษามีความ คิดเห็นกับเรื่องนี้ในด้านการดำเนินงานในระดับมากที่สุด ($X = 4.50$) โดยข้อที่อาจารย์และ นักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้อำนวยการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์มีความคิดริเริ่ม และมนุษยสัมพันธ์ดี (อาจารย์ $X = 4.72$ นักศึกษา $X = 4.71$) และมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดว่า ภัณฑารักษ์ควรมีความรู้ทาง การศึกษาและมีความสามารถในการทำงานค้นคว้าวิจัย (อาจารย์ $X = 4.09$ นักศึกษา $X = 4.33$)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1.	จัดบริการการศึกษาและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียน – การสอนทัศนศิลป์ในระดับต่าง ๆ	3.99	0.88	4.35	0.72
2.	การส่งเสริมการศึกษาต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระและวิธีการให้ความรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักศึกษาตามระดับชั้น	3.92	0.91	4.35	0.76
3.	จัดโครงการสัมมนาและอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยผู้เชี่ยวชาญและศิลปิน เพื่อส่งเสริมความรู้ในเทคนิคกระบวนการทำงานและวิธีการถ่ายทอดการแสดงออกในงานทัศนศิลป์	4.08	0.87	4.38	0.78
4.	จัดอภิปรายทางทัศนศิลป์ โดยมีหัวข้อที่สอดคล้องกับงานนิทรรศการศิลปะที่จัด	4.32	0.69	4.26	0.79
5.	จัดอภิปรายทางทัศนศิลป์ โดยมีหัวข้อที่อยู่ในความสนใจของอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ ศิลปิน นักศึกษาและประชาชน	4.29	0.74	4.36	0.78
6.	จัดบรรยายและการสาธิตงานทัศนศิลป์โดยศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ	4.18	0.76.	4.36	0.81
7.	จัดแสดงนิทรรศการพิเศษของศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งจากภายในประเทศ และจากต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ	4.40	0.70	4.33	0.85
8.	จัดทำโครงการแสดงนิทรรศการศิลปะแลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยภายในประเทศ	4.34	0.79.	4.50	0.72

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
9.	จัดทำโครงการแสดงนิทรรศการศิลปะแลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย <u>ต่าง</u> <u>ประเทศ</u>	4.15	0.87	4.38	0.82
10.	จัดทำเอกสาร สารระเนื้อหา ตัวอย่างงานศิลปะพร้อมวิทยากรช่วยบรรยายและนำชมนิทรรศการ	4.24	0.81	4.40	0.80
11.	จัดบริการอุปกรณ์ประเภทหูฟังและเทปบันทึกคำบรรยาย เพื่อช่วยในการชมนิทรรศการด้วยตนเอง	3.86	1.01	4.17	0.86
12.	จัดทำศูนย์การศึกษาค้นคว้าทางศิลปะ เช่น ห้องสมุดศิลปะ หรือห้องสมุดสไลด์ - วิดีทัศน์	4.21	0.97	4.41	0.75
13.	จัดเตรียมเอกสารแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้บริการในเรื่องการจัดการศึกษาและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการปรับปรุงพัฒนางานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย	4.29	0.80	4.39	0.80
รวม		4.17	0.56	4.35	0.58

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษา และการจัดกิจกรรม โดยส่วนรวมพบว่า อาจารย์มีความคิดเห็นในระดับมาก ($X = 4.17$) เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7 จัดแสดงนิทรรศการพิเศษของศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ ($X = 4.40$) รองลงมาคือ ข้อ 8 จัดทำโครงการแสดงนิทรรศการศิลปะแลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยภายในประเทศ ($X = 4.34$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 11 จัดบริการอุปกรณ์ประเภทหูฟังและเทปบันทึกคำบรรยาย เพื่อช่วยในการชมนิทรรศการด้วยตนเอง ($X = 3.86$)

ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษา โดยส่วนรวมพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นด้านหน้าที่การ
จัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมในระดับมากเช่นกัน ($X = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของนักศึกษา คือ ข้อ 8 จัดทำโครงการแสดงนิทรรศการ
ศิลปะแลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยภายในประเทศ ($X = 4.50$) รองลงมา
คือ ข้อ 10 จัดทำเอกสาร สารระเนื้อหา ตัวอย่างงานศิลปะพร้อมวิทยากรช่วยบรรยายและนำชม
นิทรรศการ ($X = 4.40$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 11 จัดบริการอุปกรณ์ประเภทหูฟัง
และเทปบันทึกคำบรรยาย เพื่อช่วยในการชมนิทรรศการด้วยตนเอง ($X = 4.17$)

กล่าวโดยสรุปอาจารย์และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษา
ทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมใน
ระดับมากเช่นกัน (อาจารย์ $X = 4.17$ นักศึกษา $X = 4.35$ โดยมีความคิดเห็นสอดคล้องกันและมี
ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดบริการอุปกรณ์ประเภทหูฟังและเทปบันทึกคำ
บรรยาย เพื่อช่วยในการชมนิทรรศการด้วยตนเอง (อาจารย์ $X = 3.86$ นักศึกษา $X = 4.17$) ส่วน
ประเด็นที่อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน คือข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความ
คิดเห็นของอาจารย์ในข้อ 7 หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดแสดงนิทรรศการพิเศษของศิลปินที่มีชื่อ
เสียงทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ ($X = 4.40$) ในขณะที่ข้อที่มีค่า
เฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของนักศึกษา คือ ข้อ 8 หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดทำโครงการ
แสดงนิทรรศการศิลปะแลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยภายในประเทศ ($X =$
4.50)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1.	จัดระบบข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับทัศนศิลป์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าสำหรับอาจารย์ – นักศึกษา และบุคคลภายนอก	4.34	1.73	4.43	0.70
2.	จัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยทางทัศนศิลป์ เพื่อสร้างและขยายองค์ความรู้ทางศิลปะ	4.24	0.90	4.39	0.81
3.	จัดโครงการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ในระดับโรงเรียนโดยร่วมมือกับโรงเรียนในการให้ความรู้เกี่ยวกับทัศนศิลป์แก่ครูและนักเรียน	4.11	0.90	4.31	0.85
4.	จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้ เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสนใจมีความถนัดทางศิลปะในลักษณะค่ายศิลปะสำหรับเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ	3.77	0.99	4.37	0.87
5.	จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์หรือสื่อประเภทอื่น ๆ เช่น สไลด์ – วิดีทัศน์ซึ่งเป็นการรวบรวมผลงานศิลปะ ข้อมูลศิลปะและผลงานค้นคว้าวิจัย เพื่อเผยแพร่สู่สถาบันการศึกษาและโรงเรียนต่าง ๆ	4.06	0.93	4.42	0.79
6.	จัดทำวารสารทางวิชาการด้านทัศนศิลป์ เพื่อเป็นสนามสำหรับศิลปิน อาจารย์ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความรู้ ความคิดเห็น ก่อให้เกิดกระแสในวงการศิลปะของประเทศ	4.21	0.87	4.35	0.79
7.	จัดทำสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น จัดทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผลงานศิลปะ ซึ่งรวมถึงผลงานศิลปะที่จัดแสดงอยู่ภายในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ - หอศิลป์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อการศึกษา	4.47	0.79	4.51	0.77

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
8.	จัดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่งานแสดงนิทรรศการศิลปะ ต่อหน่วยงานภายนอกด้วยระบบสารสนเทศเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ	4.44	0.74	4.48	0.78
9.	สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ต่างมหาวิทยาลัย – หอศิลป์ของรัฐและเอกชนภายใน ประเทศ เพื่อวางแผนการทำงาน การจัดนิทรรศการ และการบริการข้อมูลความรู้ด้วยระบบสารสนเทศเทคโนโลยีที่ทันสมัย	4.48	0.74	4.55	0.71
10.	สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย รวมถึงพิพิธภัณฑ์ศิลปะ – หอศิลป์ต่าง ๆ ของรัฐและเอกชนใน ต่างประเทศ เพื่อวางแผนการทำงาน การจัดนิทรรศการและการบริการข้อมูลความรู้ด้วยระบบสารสนเทศเทคโนโลยีที่ทันสมัย	4.27	0.86	4.40	0.79
11.	มีการติดต่อประสานงานกันในระดับหัวหน้าหน่วยงานของหอศิลป์ต่าง ๆ ภายในประเทศ เพื่อประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของหอศิลป์	4.26	0.81	4.42	0.73
12.	มีการติดต่อประสานงานกันในระดับหัวหน้าหน่วยงานของหอศิลป์ต่าง ๆ ภายนอกประเทศ เพื่อประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของหอศิลป์	4.19	0.89	4.30	0.90
รวม		4.23	0.64	4.40	0.62

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ โดยส่วนรวมพบว่า อาจารย์มีความคิดเห็นด้วยในระดับมาก ($X = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 9 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ต่างมหาวิทยาลัย – หอศิลป์ของรัฐและเอกชนภายในประเทศ เพื่อวางแผนการทำงาน การจัดนิทรรศการ และการบริการข้อมูลความรู้ด้วยระบบสารสนเทศเทคโนโลยีที่ทันสมัย ($X = 4.48$) รองลงมาคือ ข้อ 7 จัดทำสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น จัดทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผลงานศิลปะ ซึ่งรวมถึงผลงานศิลปะที่จัดแสดงอยู่ภายในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ – หอศิลป์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อการศึกษา ($X = 4.47$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 4 การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสนใจมีความถนัดทางศิลปะในลักษณะค่ายศิลปะสำหรับเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ ($X = 3.77$)

ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษาโดยส่วนรวมพบว่า นักศึกษามีความเห็นด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือในระดับมากเช่นกัน ($X = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของนักศึกษา คือ ข้อ 9 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ต่างมหาวิทยาลัย – หอศิลป์ของรัฐและเอกชนภายในประเทศเพื่อวางแผนการทำงาน การจัดนิทรรศการและการบริการข้อมูลความรู้ด้วยระบบสารสนเทศเทคโนโลยีที่ทันสมัย ($X = 4.55$) รองลงมา คือ ข้อ 7 จัดทำสื่อประเภทต่าง ๆ เช่นจัดทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผลงานศิลปะซึ่งรวมถึงผลงานศิลปะที่จัดแสดงอยู่ภายในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ – หอศิลป์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อการศึกษา ($X = 4.51$) และมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 12 มีการติดต่อประสานงานกันในระดับหัวหน้าหน่วยงานของหอศิลป์ต่าง ๆ ในต่างประเทศเพื่อประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของหอศิลป์ ($X = 4.30$)

กล่าวโดยสรุปอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือในระดับมากเช่นกัน (อาจารย์ $X = 4.23$ นักศึกษา $X = 4.40$) โดยข้อที่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ต่างมหาวิทยาลัย – หอศิลป์ของรัฐและเอกชนภายในประเทศเพื่อวางแผนการทำงาน การจัดนิทรรศการและการบริการข้อมูลความรู้ด้วยระบบสารสนเทศเทคโนโลยีที่ทันสมัย (อาจารย์ $X = 4.48$ นักศึกษา $X = 4.55$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอาจารย์และนักศึกษามีประเด็นความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในความคิดเห็นของอาจารย์ คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสนใจมีความถนัด

ทางศิลปะในลักษณะค่ายศิลปะสำหรับเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ ($X = 3.77$) ในขณะที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในความคิดเห็นของนักศึกษา คือหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีการติดต่อประสานงานกันในระดับหัวหน้าหน่วยงานของหอศิลป์ต่าง ๆ ในต่างประเทศเพื่อประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของหอศิลป์ ($X = 4.30$)

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1.	จัดทำแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยสอดคล้องกับนโยบายของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยและงบประมาณที่กำหนด	4.42	0.64	4.39	0.80
2.	จัดทำแผนปฏิบัติการอย่างละเอียดตลอดปีงบประมาณ เพื่อการติดตามและการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ	4.56	0.66	4.38	0.74
3.	ร่วมมือกับภาควิชาในมหาวิทยาลัยเพื่อทราบหลักสูตรและแผนการจัดการศึกษาเพื่อจัดทำแผนงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องรองรับกับการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา	4.05	0.97	4.36	0.81
4.	จัดทำทะเบียนผลงานศิลปะสะสมที่เป็นสมบัติของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย เพื่อการจัดเก็บ – การเบิกใช้การตรวจสอบรายการและสภาพ เพื่อการสงวนรักษาอย่างถูกต้อง	4.35	0.80	4.33	0.86
5.	จัดทำรายการวัสดุวัสดุทัศนูปกรณ์ เพื่อการศึกษาศิลปะอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ	4.24	0.79	4.42	0.80
6.	จัดทำเนียบสมาชิกหอศิลป์ ทำเนียบศิลปินพร้อมผลงาน โดยลำดับการแสดงนิทรรศการศิลปะในรอบปีอย่างละเอียด เพื่อเป็นข้อมูลการศึกษาและการประสานความร่วมมือ	4.34	0.86	4.24	0.93

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
7.	จัดแบบประเมินและแสดงความคิดเห็น ต่อการจัดแสดงนิทรรศการในแต่ละครั้งจากผู้เข้าชมนิทรรศการ	4.32	0.81	4.34	0.84
8.	จัดแบบประเมินและข้อเสนอแนะ ต่อการจัดบริการด้านอื่น ๆ ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในแต่ละด้านจากผู้เข้าใช้บริการ	4.23	0.88	4.25	0.87
9.	จัดทำแผนพัฒนางานหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยที่ได้จากความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากอาจารย์ นักศึกษาและผู้ให้บริการ	4.21	0.83	4.36	0.80
10.	จัดการตรวจสอบการปฏิบัติการภายในหน่วยงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในเชิงปรับปรุงพัฒนา	4.28	0.90	4.43	0.78
รวม		4.29	0.63	4.34	0.63

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย โดยส่วนรวมพบว่าอาจารย์มีความคิดเห็นด้วยในระดับมาก ($X = 4.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2 จัดทำแผนปฏิบัติการอย่างละเอียดตลอดปีงบประมาณ เพื่อการติดตามและการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ ($X = 4.56$) รองลงมา คือ ข้อ 1 จัดทำแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยและงบประมาณที่กำหนด ($X = 4.42$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 3 ร่วมมือกับภาควิชาในมหาวิทยาลัยเพื่อทราบหลักสูตรและแผนการจัดการศึกษาเพื่อจัดทำแผนงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยให้ สอดคล้องรองรับการเรียน – การสอน และกิจกรรมทางการศึกษา ($X = 4.05$)

ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษา โดยส่วนรวมพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในระดับมาก ($X = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 10 จัดการตรวจสอบการปฏิบัติการภายในหน่วยงานของหอศิลป์ใน

มหาวิทยาลัยในเชิงปรับปรุงพัฒนา ($X = 4.43$) รองลงมาคือ ข้อ 5 จัดทำรายการวัสดุสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาศิลปะอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ($X = 4.42$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 6 จัดทำเนียบสมาชิกหอศิลป์ ทำเนียบศิลปินพร้อมผลงานโดยลำดับการแสดงผลงานนิทรรศการศิลปะในรอบปีอย่างละเอียดเพื่อเป็นข้อมูลการศึกษาและการประสานความร่วมมือ ($X = 4.24$)

กล่าวโดยสรุปอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในระดับมากเช่นกัน (อาจารย์ $X = 4.29$ นักศึกษา $X = 4.34$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของอาจารย์ คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างละเอียดตลอดปีงบประมาณ เพื่อการติดตามและการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ ($X = 4.56$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของนักศึกษา คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดการตรวจสอบการปฏิบัติการภายในหน่วยงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในเชิงปรับปรุงพัฒนา ($X = 4.43$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในความคิดเห็นของอาจารย์ คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรร่วมมือกับภาควิชาในมหาวิทยาลัยเพื่อทราบหลักสูตรและแผนการจัดการศึกษาเพื่อจัดทำแผนงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องรองรับกับการเรียน – การสอนและกิจกรรมทางการศึกษา ($X = 4.05$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในความคิดเห็นของนักศึกษา คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดทำเนียบสมาชิกหอศิลป์ ทำเนียบศิลปินพร้อม ผลงานโดยลำดับการแสดงผลงานนิทรรศการศิลปะในรอบปีอย่างละเอียด เพื่อเป็นข้อมูลการศึกษาและการประสานความร่วมมือ ($X = 4.24$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1.	เป็นแหล่งเสริมสร้าง และสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย	4.75	0.56	4.51	0.65	3.58*
2.	เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางทัศนศิลป์ด้านการสร้างสรรค์และด้านวิชาการสำหรับอาจารย์ – นักศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาการเรียน – การสอนทัศนศิลป์	4.47	0.75	4.20	0.82	2.90*
3.	เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ในระดับท้องถิ่น – ระดับภูมิภาค	4.28	1.03	4.05	0.95	1.99*
4.	เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ในประเทศ – ระดับสากล	4.29	0.92	3.94	1.00	3.05*
5.	เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์ระหว่างมหาวิทยาลัยภายในประเทศ	4.27	0.93	4.07	0.96	1.78
6.	เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์ระหว่างมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ในระดับสากล	4.04	1.05	3.58	1.20	3.61*
7.	ปลูกฝังทัศนคติและความเข้าใจ ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ทางทัศนศิลป์แก่นักศึกษาและชุมชนในท้องถิ่น	4.32	0.88	3.93	0.97	3.50*
8.	เสริมสร้างความรู้สึกรักภาคภูมิใจในความสามารถทางทัศนศิลป์และเล็งเห็นคุณค่าในผลงานศิลปะของศิลปินไทย	4.42	0.79	4.32	0.81	1.13
	รวม	4.35	0.68	4.07	0.69	3.46*

* $p < .05$

จากตารางที่ 12 พบว่า โดยส่วนรวมอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 ข้อ คือ ข้อ 1 เป็นแหล่งเสริมสร้างและสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย ข้อ 2 เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางทัศนศิลป์ ด้านการสร้างสรรคดีและด้านวิชาการสำหรับอาจารย์ – นักศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาการเรียน – การสอนทัศนศิลป์ ข้อ 3 เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ในระดับท้องถิ่น – ระดับภูมิภาค ข้อ 4 เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ในประเทศ – ระดับสากล ข้อ 6 เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์ระหว่างมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ในระดับสากล ข้อ 7 ปลูกฝังทัศนคติและความเข้าใจ ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ทางทัศนศิลป์แก่นักศึกษาและชุมชนในท้องถิ่น โดยอาจารย์มีความคิดเห็นในด้านนี้มากกว่านักศึกษาทุกข้อที่กล่าวมาทั้งหมด

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการดำเนินงาน

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ก. คณะผู้ดำเนินงาน						
ผู้อำนวยการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (Director)						
1.	ควรมีความรอบรู้ในแขนงวิชาทัศนศิลป์ในแต่ละสาขา	4.39	0.72	4.59	0.68	-2.46*
2.	ควรมีความรอบรู้ทางวิชาการพิพิธภัณฑ์ (Museology)	4.30	0.75	4.47	0.74	-1.96*
3.	ควรมีความสามารถในการบริหารจัดการหอศิลป์	4.61	0.69	4.55	0.74	0.67
4.	ควรมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ	4.31	0.77	4.50	0.70	-2.31*
5.	ควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่ม และมนุษยสัมพันธ์ดี	4.72	0.55	4.71	0.63	0.12

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับ
บทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการดำเนินงาน (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
	<u>ภัณฑารักษ์ (Curator)</u> หรือหัวหน้าเจ้าหน้าที่ วิชาการของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย					
6.	ควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญในแขนงวิชา ทัศนศิลป์	4.51	0.68	4.59	0.69	-1.03
7.	ควรมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน เผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์	4.48	0.58	4.54	0.69	-0.65
8.	ควรมีความรู้ความสามารถในการวางแผนงาน การจัดนิทรรศการ การออกแบบนิทรรศการและ การติดตั้งผลงาน	4.52	0.68	4.57	0.68	-0.70
9.	ควรมีความรู้ในเรื่องการสงวนรักษา และการจัด เก็บผลงานศิลปะประเภทต่าง ๆ อย่างมีระบบ	4.61	0.67	4.59	0.68	0.26
10.	ควรมีความรู้ทางการศึกษาและมีความ สามารถในการทำงานค้นคว้าวิจัย	4.09	0.74	4.33	0.78	-2.71*
11.	ควรมีความสามารถในการใช้ภาษา ต่างประเทศ	4.30	0.68	4.41	0.79	-1.27
	<u>เจ้าหน้าที่การศึกษา (Curator of Education)</u>					
12.	ควรมีความรู้ในแขนงวิชาทัศนศิลป์และมีความ สามารถในการสอน การบรรยาย และการนำชม	4.56	0.59	4.61	0.66	-0.70
13.	ควรมีความสามารถในการจัดกิจกรรมที่เป็น การเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์	4.51	0.60	4.51	0.69	-0.09
	ข. การดำเนินงาน					
14.	สนับสนุนการจัดนิทรรศการผลงานทัศนศิลป์ ของอาจารย์และนักศึกษา เพื่อการศึกษาและ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อชุมชน	4.58	0.61	4.57	0.69	0.08
	จัดนิทรรศการผลงานทัศนศิลป์ของศิลปิน ระดับชาติและระดับสากลเพื่อขยายองค์ความรู้	4.52	0.61	4.47	0.69	0.61

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับ
บทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการดำเนินงาน (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
16.	รู้ทางทัศนศิลป์ จัดการบรรยายพิเศษ สัมมนา อบรมเชิงปฏิบัติ การ การวิเคราะห์วิจารณ์งานศิลปะ ร่วมกับ ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อส่งเสริมการศึกษาและพัฒนา องค์ความรู้ทางทัศนศิลป์	4.47	0.68	4.37	0.76	1.23
17.	จัดหาและสะสมงานศิลปะที่มีคุณค่าและ ดำเนินการสงวนรักษาอย่างถูกต้อง เพื่อเป็น ผลงานตัวอย่างสำหรับการศึกษาค้นคว้าและ เพื่อความภาคภูมิใจของสถาบัน	4.32	0.76	4.34	0.83	-0.20
18.	สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อขยาย องค์ความรู้และส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของ สถาบัน	4.22	0.78	4.37	0.78	-1.66
19.	จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะ งานการค้นคว้าวิจัย และจัดทำวารสารทาง วิชาการ เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์	4.37	0.68	4.50	0.73	-1.58
20.	ดำเนินงานโดยร่วมมือกับคณะหรือภาควิชา ทางทัศนศิลป์ภายในมหาวิทยาลัยดำเนินงาน	4.25	0.75	4.42	0.78	-1.95
21.	ร่วมกับสถาบันการศึกษาทางทัศนศิลป์ต่าง สถาบัน ทั้งจากภายในประเทศ – ต่างประเทศ ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ	4.33	0.67	4.48	0.74	-1.77
22.	ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องเช่น พิพิธภัณฑ์ศิลปะ หอศิลป์และศูนย์ศิลปะของรัฐ และเอกชนทั้งจากภายในประเทศ – ต่างประเทศ ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ	4.36	0.74	4.58	0.65	-2.58*
รวม		4.42	0.44	4.50	0.49	-1.42

* $p < .05$

จากตารางที่ 13 พบว่าโดยส่วนรวมอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านการดำเนินงาน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ข้อเป็นด้านคณะผู้ดำเนินงาน 4 ข้อ คือ ผู้อำนวยการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (Director) ในข้อ 1 ควรมีความรอบรู้ในแขนงวิชาทัศนศิลป์ในแต่ละสาขา ข้อ 2 ควรมีความรอบรู้ทางวิชาการพิพิธภัณฑ์ (Muesology) ข้อ 4 ควรมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ และภัณฑารักษ์ (Curator) ในข้อ 10 ควรมีความรู้ทางการศึกษาและมีความสามารถในการทำงานค้นคว้าวิจัย ด้านการดำเนินงานจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ 22 ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น พิพิธภัณฑ์ศิลปะ หอศิลป์และศูนย์ศิลปะของรัฐและเอกชนทั้งจากภายในประเทศ – ต่างประเทศ ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ โดยนักศึกษามีความคิดเห็นในด้านนี้มากกว่าอาจารย์ทุกข้อที่กล่าวมาทั้งหมด

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและ ค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่การให้บริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1.	จัดบริการการศึกษาและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียน – การสอนทัศนศิลป์ในระดับต่าง ๆ	3.99	0.88	4.35	0.72	-4.11*
2.	การส่งเสริมการศึกษาต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระและวิธีการให้ความรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักศึกษาตามระดับชั้น	3.92	0.91	4.35	0.76	-4.72*
3.	จัดโครงการสัมมนาและอบรมเชิงปฏิบัติการโดยผู้เชี่ยวชาญและศิลปิน เพื่อส่งเสริมความรู้ในเทคนิคกระบวนการทำงานและวิธีการถ่ายทอดการแสดงออกในงานทัศนศิลป์	4.08	0.87	4.38	0.78	-3.15*

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและ ค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่การให้บริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
4.	จัดอภิปรายทางทัศนศิลป์ โดยมีหัวข้อที่สอดคล้องกับงานนิทรรศการศิลปะที่จัด	4.32	0.69	4.26	0.79	0.61
5.	จัดอภิปรายทางทัศนศิลป์ โดยมีหัวข้อที่อยู่ในความสนใจของอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ ศิลปิน นักศึกษา และประชาชน	4.29	0.74	4.36	0.78	-0.77
6.	จัดบรรยายและการสาธิตงานทัศนศิลป์โดยศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ	4.18	0.76	4.36	0.81	-2.00*
7.	จัดแสดงนิทรรศการพิเศษของศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ	4.40	0.70	4.33	0.85	0.84
8.	จัดทำโครงการแสดงนิทรรศการศิลปะ แลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ภายในประเทศ	4.34	0.79	4.50	0.72	-1.82
9.	จัดทำโครงการแสดงนิทรรศการศิลปะ แลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ต่างประเทศ	4.15	0.87	4.38	0.82	-2.36*
10.	จัดทำเอกสาร สารระเนือหา ตัวอย่างงานศิลปะ พร้อมวิทยากรช่วยบรรยายและนำชมนิทรรศการ	4.24	0.81	4.40	0.80	-1.77
11.	จัดบริการอุปกรณ์ประเภทหูฟังและเทปบันทึกคำบรรยายเพื่อช่วยในการชมนิทรรศการด้วยตนเอง	3.86	1.01	4.17	0.86	-3.03*
12.	จัดทำศูนย์การศึกษาค้นคว้าทางศิลปะ เช่น ห้องสมุดศิลปะ หรือห้องสมุดสไลด์ - วีดีทัศน์	4.21	0.97	4.41	0.75	-1.90

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและ ค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่การ จัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
13.	จัดเตรียมเอกสารแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ ในเรื่องการจัดการศึกษาและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการปรับปรุงพัฒนางานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย	4.29	0.80	4.39	0.80	-1.12
รวม		4.17	0.56	4.35	0.58	-2.75*

* $p < .05$

จากตารางที่ 14 พบว่าโดยส่วนรวมอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านการจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 ข้อ คือ ข้อ 1 จัดบริการการศึกษาและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียน – การสอนทัศนศิลป์ในระดับต่าง ๆ ข้อ 2 การส่งเสริมการศึกษาต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระและวิธีการให้ความรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักศึกษาตามระดับชั้น ข้อ 3 จัดโครงการสัมมนาและอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยผู้เชี่ยวชาญและศิลปิน เพื่อส่งเสริมความรู้ในเทคนิคกระบวนการทำงานและวิธีการถ่ายทอดการแสดงออกในงานทัศนศิลป์ ข้อ 6 จัดบรรยายและการสาธิตงานทัศนศิลป์โดยศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ ข้อ 9 จัดทำโครงการแสดงนิทรรศการศิลปะแลกเปลี่ยน หมุนเวียน ระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ และ ข้อ 11 จัดบริการอุปกรณ์ประเภทหุ้ฟงและเทปบันทึกคำบรรยายเพื่อช่วยในการชมนิทรรศการด้วยตนเอง โดยนักศึกษามีความคิดเห็นในด้านนี้มากกว่าอาจารย์ทุกข้อที่กล่าวมาทั้งหมด

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการเผยแพร่ และการประสานความร่วมมือ

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1.	จัดระบบข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับทัศนศิลป์เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าสำหรับอาจารย์ – นักศึกษาและบุคคลภายนอก	4.34	1.73	4.43	0.70	-1.11
2.	จัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยทางทัศนศิลป์ เพื่อสร้างและขยายองค์ความรู้ทางศิลปะ	4.24	0.90	4.39	0.81	-1.58
3.	จัดโครงการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ในระดับโรงเรียนโดยร่วมมือกับโรงเรียนในการให้ความรู้เกี่ยวกับทัศนศิลป์แก่ครูและนักเรียน	4.11	0.90	4.31	0.85	-1.95
4.	จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้ เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสนใจมีความถนัดทางศิลปะในลักษณะค่ายศิลป์สำหรับเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ	3.77	0.99	4.37	0.87	-5.68*
5.	จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์หรือสื่อประเภทอื่น ๆ เช่น สไลด์ – วิดีทัศน์ซึ่งเป็นการรวบรวมผลงานศิลปะ ข้อมูลศิลปะและผลงานค้นคว้าวิจัย เพื่อเผยแพร่สู่สถาบันการศึกษาและโรงเรียนต่าง ๆ	4.06	0.93	4.42	0.79	-3.68*
6.	จัดทำวารสารทางวิชาการด้านทัศนศิลป์ เพื่อเป็นสนามสำหรับศิลปิน อาจารย์ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ได้แสดงความรู้ ความคิดเห็น ก่อให้เกิดกระแสในวงการศิลปะของประเทศ	4.21	0.87	4.35	0.79	-1.54
7.	จัดทำสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น จัดทำเว็บไซต์ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผลงานศิลปะซึ่งรวมถึงผลงานศิลปะที่จัดแสดงอยู่ภายในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ – หอศิลป์ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อการศึกษา	4.47	0.79	4.51	0.77	-0.35

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการเผยแพร่ และการประสานความร่วมมือ (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
8.	จัดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่งานแสดงนิทรรศการศิลปะต่อหน่วยงานภายนอกด้วยระบบสารสนเทศเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ต่าง	4.44	0.74	4.48	0.78	-0.38
9.	มหาวิทยาลัย – หอศิลป์ของรัฐและเอกชนภายในประเทศ เพื่อวางแผนการทำงาน การจัดการนิทรรศการและการบริการข้อมูลความรู้ด้วยระบบสารสนเทศเทคโนโลยีที่ทันสมัยสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ใน	4.48	0.74	4.55	0.71	-0.76
10.	มหาวิทยาลัยรวมถึงพิพิธภัณฑ์ศิลปะ-หอศิลป์ต่าง ๆ ของรัฐและเอกชนในต่างประเทศ เพื่อวางแผนการทำงาน การจัดการนิทรรศการและการบริการข้อมูลความรู้ด้วยระบบสารสนเทศเทคโนโลยีที่ทันสมัย	4.27	0.86	4.40	0.79	-1.37
11.	มีการติดต่อประสานงานกันในระดับหัวหน้าหน่วยงานของหอศิลป์ต่าง ๆ ภายในประเทศเพื่อประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของหอศิลป์	4.26	0.81	4.42	0.79	-1.82
12.	มีการติดต่อประสานงานกันในระดับหัวหน้าหน่วยงานของหอศิลป์ต่าง ๆ ภายต่างประเทศเพื่อประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของหอศิลป์	4.19	0.89	4.30	0.73	-1.06
รวม		4.23	0.64	4.40	0.62	- 2.35*

* $p < .05$

จากตารางที่ 15 พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริม การศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านการเผยแพร่และ การประสานความร่วมมือมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ข้อ คือ ข้อ 4 จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้ เพื่อ ส่งเสริมนักเรียนที่มีความสนใจมีความถนัดทางศิลปะในลักษณะค่ายศิลป์สำหรับเยาวชนอย่าง สม่่าเสมอ และข้อ 5 จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์หรือสื่อประเภทอื่น ๆ เช่น สไลด์ – วิดีทัศน์ซึ่งเป็นการ รวบรวมผลงานศิลปะ ข้อมูลศิลปะและผลงานค้นคว้าวิจัย เพื่อเผยแพร่สู่สถาบันการศึกษาและ โรงเรียนต่าง ๆ โดย นักศึกษามีความคิดเห็นในด้านนี้มากกว่าอาจารย์ทุกข้อที่กล่าวมาทั้งหมด

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุง พัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1.	จัดทำแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดย สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยและ งบประมาณที่กำหนด	4.42	0.64	4.39	0.80	0.40
2.	จัดทำแผนปฏิบัติการอย่างละเอียดตลอดปี งบประมาณ เพื่อการติดตามและการประสาน งานอย่างมีประสิทธิภาพ	4.56	0.66	4.38	0.74	2.18*
3.	ร่วมมือกับภาควิชาในมหาวิทยาลัยเพื่อทราบ หลักสูตรและแผนการจัดการศึกษาเพื่อจัดทำ แผนงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยให้ สอดคล้องรองรับกับการเรียนการสอนและ กิจกรรมทางการศึกษา	4.05	0.97	4.36	0.81	-3.09*
4.	จัดทำทะเบียนผลงานศิลปะสะสมที่เป็นสมบัติ ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย เพื่อการจัดเก็บ – การเบิกใช้ การตรวจสอบรายการและสภาพ เพื่อการสงวนรักษาอย่างถูกต้อง	4.35	0.80	4.33	0.86	0.18

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่า t ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับ
บทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุง
พัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	อาจารย์ N = 97		นักศึกษา N = 310		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
5.	จัดทำรายการวัสดุวัสดุทัศนูปกรณ์ เพื่อการศึกษาศิลปะอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ	4.24	0.79	4.42	0.80	-1.93
6.	จัดทำเนียบสมาชิกหอศิลป์ ทำเนียบศิลปินพร้อมผลงาน โดยลำดับการแสดงผลนิทรรศการศิลปะในรอบปีอย่างละเอียด เพื่อเป็นข้อมูลการศึกษาและการประสานความร่วมมือ	4.34	0.86	4.24	0.93	0.98
7.	จัดแบบประเมินและแสดงความคิดเห็น ต่อการจัดแสดงนิทรรศการในแต่ละครั้งจากผู้เข้าชมนิทรรศการ	4.32	0.81	4.34	0.84	-0.16
8.	จัดแบบประเมินและข้อเสนอแนะต่อการจัดบริการด้านอื่น ๆ ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในแต่ละด้าน จากผู้เข้าใช้บริการ	4.23	0.88	4.25	0.87	-0.21
9.	จัดทำแผนพัฒนางานหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยที่ได้จากความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากอาจารย์ นักศึกษาและผู้ใช้บริการ	4.21	0.83	4.36	0.80	-1.68
10.	จัดการตรวจสอบการปฏิบัติการภายในหน่วยงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในเชิงปรับปรุงพัฒนา	4.28	0.90	4.43	0.78	-1.63
รวม		4.29	0.63	4.34	0.63	-0.68

* $p < .05$

ตารางที่ 13 พบว่า โดยส่วนรวมอาจารย์และนักศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ข้อ คือ ข้อ 2 จัดทำแผนปฏิบัติการอย่างละเอียดตลอดปีงบประมาณ เพื่อการติดตามและการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจารย์มีความคิดเห็นในข้อนี้มากกว่านักศึกษา ขณะที่นักศึกษามีความคิดเห็นในข้อ 3 ร่วมมือกับภาควิชาในมหาวิทยาลัยเพื่อทราบหลักสูตรและแผนการจัดการศึกษาเพื่อจัดทำแผนงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องรองรับกับการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา มากกว่าอาจารย์

ตอนที่ 4 **ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย**

สรุปผลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามชนิดปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับมานำเสนอโดยเรียงลำดับจากความถี่สูงที่สุดไปถึงความถี่น้อยที่สุดของข้อคิดเห็น โดยมีรายละเอียดที่จำแนกตามด้านได้ดังนี้

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์

ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

	ความถี่
1. ควรเป็นแหล่งส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัยพร้อมกับเป็นแหล่งปลูกฝังทัศนคติ เผยแพร่ผลงานศิลปะและบริการทางวิชาการทัศนศิลป์สู่สังคม	25
2. ควรเป็นแหล่งเสริมสร้างและสนับสนุนการศึกษาเป็นหลัก โดยมีนโยบายที่สอดคล้องเสริมเข้ากับหลักสูตรและเป็นสถานที่สำหรับฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการของนักศึกษา	13
3. หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและมีแนวทางปฏิบัติได้จริงในการดำเนินงานทั้งการสนับสนุนการเผยแพร่ศิลปะ โดยควรกำหนดไว้ในแผนพัฒนางานของมหาวิทยาลัยด้วย	10
4. หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคควรเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ศิลปะในรูปแบบวัฒนธรรมท้องถิ่นและศิลปะร่วมสมัยควบคู่กัน	8
5. ควรเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ศิลปะและความรู้ความเข้าใจในศิลปะทุกแขนงในวงกว้างมิใช่เฉพาะแขนงใดแขนงหนึ่ง	6
6. ควรมีบทบาทในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดำเนินการอนุรักษ์และเผยแพร่ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมแก่ประชาชนทั่วไปตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ	4

ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (ต่อ) ความถี่

7. ควรเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานศิลปะของศิลปินรุ่นใหม่ต่อสาธารณชน	4
8. ควรสามารถกำหนดนโยบายของตนเองได้	4

ด้านการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

ก. คณะผู้ดำเนินการ

1. ควรมีผู้บริหารและคณะผู้ดำเนินงานมืออาชีพที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแขนงที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง มีอัธยาศัยรักการบริการและมีเจ้าหน้าที่ประจำหอศิลป์ที่สามารถให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่ผู้ชมได้	13
2. ผู้บริหารหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีความสามารถในการบริหารจัดการอย่างมีระบบและควรมีวาระในการบริหาร	5
3. ควรจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยให้เป็นระบบที่ชัดเจน	5
2
4. ควรเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกมาเป็นผู้บริหารหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยได้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ	2
5. ควรมีคณะผู้ดำเนินงานผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยตรง เพื่อดำเนินงานการสงวนรักษา ซ่อมแซมและจัดเก็บผลงานศิลปะต่าง ๆ ประจำหอศิลป์โดยทำงานประสานงานอย่างใกล้ชิดกับภัณฑารักษ์	1
6. ควรแต่งตั้งตัวแทนนิสิต - นักศึกษาเป็นกรรมการเพื่อมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	

ข. การดำเนินงาน

1. ควรมีการดำเนินงานและการบริหารงานอย่างมีระบบมาตรฐานสากล มีจุดมุ่งหมายและทิศทางที่แน่นอนรวมทั้งมีการวางแผนงานในแต่ละปี	9
8
2. ในการดำเนินงานควรได้รับงบประมาณสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและองค์กรเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเพื่อให้หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยมีความคล่องตัวในการดำเนินกิจกรรมที่สำคัญของหอศิลป์	7
3. ควรสนับสนุนการจัดแสดงนิทรรศการผลงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยรวมทั้งบุคคลภายนอกที่มีชื่อเสียง หรือมีผลงานที่น่าสนใจต่อสาธารณชน	6
4. ควรมีการดำเนินงานในรูปแบบที่เป็นหน่วยงานอิสระ ไม่ต้องขึ้นตรงกับภาควิชาหรือคณะใด ๆ แต่มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย	6
5. ควรดำเนินงานเพื่อบริการวิชาการทางศิลปะแก่ชุมชนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยโดยไม่หวังผลกำไร	

ด้านการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (ต่อ)	ความถี่
6. ควรสนับสนุนการจัดแสดงนิทรรศการผลงานของนิสิต – นักศึกษาคณาจารย์ซึ่งเป็นบุคลากรในมหาวิทยาลัยต่อสาธารณชน	5
7. หากมหาวิทยาลัยมีงบประมาณสนับสนุน ควรมีการบริหารจัดการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในขอบข่ายที่กล่าวมาในแบบสอบถามเนื่องจากเป็นประโยชน์ในทางตรงและทางอ้อมต่อการศึกษาในสาขาทัศนศิลป์	4
8. ควรมีการจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมที่เป็นการสนับสนุนการศึกษาทางทัศนศิลป์ โดยเป็นการจัดทำร่วมกันระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยกับคณะวิชาทางทัศนศิลป์	4
9. ควรดำเนินการสะสมผลงานศิลปกรรมของศิลปินไทยที่มีชื่อเสียงอันเป็นสมบัติทางปัญญาที่ล้ำค่า เพื่อให้นักเรียน นิสิตนักศึกษา คณาจารย์ บุคลากรในมหาวิทยาลัย และสาธารณชนได้ศึกษา	4
10. หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรเสาะหาแหล่งเงินทุนและผู้อุปถัมภ์ในการดำเนินงานของหอศิลป์	3
11. การดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยนั้นต้องการการสนับสนุนจากผู้บริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัย	3
12. ควรจัดมุมกาแฟ (Coffee Corner) สำหรับให้ศิลปินได้เสวนากับนิสิต – นักศึกษาและผู้เข้าชมหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย	2
13. ควรจัดพื้นที่ส่วนหนึ่งของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย เพื่อให้นิสิต – นักศึกษาได้จัดแสดงนิทรรศการผลงานเป็นประจำ	1
14. ควรดำเนินการจัดตั้งหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยทุกแห่ง	1
ด้านหน้าที่จัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย	ความถี่
1. การบริการทางการศึกษาและการจัดกิจกรรมควรมีคุณภาพที่เทียบได้กับระดับสากล ทุกรูปแบบที่นำเสนอต้องคำนึงถึงลักษณะการให้ความรู้และลักษณะของกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมทุกระดับตั้งแต่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และสาธารณชนทั่วไป	39
2. จัดทำศูนย์ทัศนศิลป์ศึกษาเพื่อให้บริการข้อมูลความรู้ทางทัศนศิลป์โดยรวบรวมข้อมูลประวัติของศิลปินไทย ข้อมูลผลงานและสุจิตร์ของศิลปินที่เคยแสดงนิทรรศการในหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย โดยจัดทำเป็นตำรา เอกสาร สไลด์ ซีดีรอม วีซีดี วีดีทัศน์และเว็บไซต์เพื่อให้ผู้เข้าใช้บริการสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง	17
3. ควรจัดโครงการนิทรรศการศิลปะสัญจรแลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ใน	12

ด้านหน้าที่จัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย(ต่อ)	ความถี่
มหาวิทยาลัยส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทุกสถาบันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และ ประสบการณ์ร่วมกัน	
4. มีกิจกรรมเคลื่อนไหวอย่างสม่ำเสมอแต่ออกไปเป็นวงกว้างเพื่อนำกลุ่มคนในวิชาชีพ อื่น ๆ และชุมชนมาร่วมปฏิบัติกิจกรรมให้มากที่สุด	11
5. ควรจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อหลักสูตร สอดคล้องกับการเรียนและการผลิตบัณฑิตทาง ทัศนศิลป์ของมหาวิทยาลัย	8
6. ควรจัดโครงการนิทรรศการศิลปะแลกเปลี่ยนในระดับสากลและระดับมหาวิทยาลัย ในต่างประเทศ	6
7. ควรจัดนิทรรศการถาวรและนิทรรศการหมุนเวียนเป็นปกติ	2
8. เชิญศิลปินระดับโลกมาแสดงนิทรรศการพร้อมการบรรยายและอบรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมเสนอแนะ	1
- จัดการบรรยาย อภิปราย สัมมนา และการสาธิตทางทัศนศิลป์อย่างสม่ำเสมอ	6
- จัดกิจกรรมศิลปวิจารณ์โดยนักวิจารณ์มืออาชีพเป็นประจำ	2
- จัดอบรมเรื่องการจัดนิทรรศการ การออกแบบนิทรรศการ การเก็บรักษาและ การซ่อมแซมผลงานศิลปะแก่บุคคลภายนอก	1
- จัดอบรมการอนุรักษ์ศิลปะประจำชาติที่มีมาแต่โบราณในแขนงต่าง ๆ	1
ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย	ความถี่
1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ทาง ศิลปะสู่ชีวิตประจำวันของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น จดหมายข่าว วารสาร สื่อวิทยุ – โทรทัศน์ด้วยการนำเสนอแบบจัดรายการ และสื่อที่ เป็นระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เว็บไซต์ หากเป็นเรื่องของข่าวสารและกิจกรรม ควรมีการประชาสัมพันธ์ก่อนล่วงหน้า	27
2. ควรสร้างเครือข่ายการประสานความร่วมมือกับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยทุกภูมิภาค ในประเทศ – หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ รวมทั้งหอศิลป์ของรัฐ – เอกชน ภายในประเทศ และในระดับสากลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อช่วยเหลือแลกเปลี่ยนกัน ในด้านข้อมูลความรู้ทางศิลปะ การจัดกิจกรรมและการจัดนิทรรศการ	16
3. ควรมีการประสานความร่วมมือกับภาควิชา/ คณะวิชาทางทัศนศิลป์และสาขาวิชาที่ เกี่ยวข้องในรูปของการเชิญเป็นกรรมการคณะทำงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย หรือการจัดกิจกรรมบริการทางการศึกษาเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านศิลปะสู่สังคม	11

ด้านการเผยแพร่และประสานความร่วมมือของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (ต่อ)

ความถี่

- หรือ เพื่อร่วมมือในการจัดทำศูนย์ข้อมูลทางทัศนศิลป์ให้มีผลสำเร็จเป็นรูปธรรม 1
4. หากมหาวิทยาลัยมีหอศิลป์มากกว่า 1 แห่ง ก็ควรให้แต่ละหอศิลป์มีเอกลักษณ์เฉพาะตนเอง มีการแบ่งสายงานที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน แต่มีการประสานงานร่วมมือกันในภาพรวม เช่น การจัด หัวข้อ นิทรรศการ รูปแบบการจัด นิทรรศการ การประชาสัมพันธ์งาน ซึ่งผลที่ได้จะมีความน่าสนใจ และมีพลังมากกว่าจัดกันตามลำพังแต่ละหอศิลป์

ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

1. จัดทำแผนดำเนินงานให้ชัดเจน จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่มีระบบติดตามการดำเนินงานของหน่วยงาน ตรวจสอบเช็คอุปสรรคปัญหาในการดำเนินงาน – การจัดกิจกรรมเพื่อนำมาสรุปผลดี – ผลเสียเพื่อการปรับปรุงการวางแผนงานต่อไป มีการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงาน – บุคลากรในหน่วยงานทั้งในระยะสั้นระยะยาว หรือรายปี 30
2. จัดทำแบบประเมินผลจากผู้ชม – ผู้เข้าร่วมกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยซึ่งได้แก่ นักวิจารณ์ ประชาชนทั่วไปรวมถึงศิลปิน ด้วยการใช้แบบสอบถาม เอกสารแสดงความคิดเห็น รวมทั้งการวิจัย และนำผลที่ได้มาพิจารณาเพื่อกำหนดนโยบายการบริหารและการปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ 16
3. มีการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานเป็นประจำเพื่อให้มีความรอบรู้และมีประสิทธิภาพ 3
4. มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อม ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยให้ทันสมัย ขณะเดียวกันก็สร้างความเป็นกันเองกับชุมชน 3
5. ควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการปฏิบัติการภายในหน่วยงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย โดยมาจากบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยส่วนหนึ่งและเป็นบุคลากรภายนอกอีกส่วนหนึ่ง 2

คิดเห็นและข้อความเสนอแนะของนักศึกษา

ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

ความถี่

1. ควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูล และสนับสนุนกิจกรรมทางทัศนศิลป์สำหรับนักศึกษา เช่น ส่งเสริมการจัดนิทรรศการผลงานศิลปะของนักศึกษาภายในสถาบัน และต่างสถาบันเพื่อมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์ระหว่างมหาวิทยาลัยภายในประเทศ	51
2. ควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูล ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์แก่นักเรียน นิสิต - นักศึกษา พร้อมกับเป็นแหล่งปลูกฝังทัศนคติ เผยแพร่ผลงานศิลปะและบริการทางวิชาการทัศนศิลป์สู่สังคม	39
3. ควรกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน การเผยแพร่ และการสนับสนุนผลงานทัศนศิลป์ให้ชัดเจน จริงจัง และสามารถปฏิบัติได้	15
4. ควรเป็นเวทีที่ส่งเสริมให้ศิลปินรุ่นใหม่ได้แสดงผลงานศิลปะสู่สาธารณชน	12
5. ควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูล เผยแพร่ผลงานทางทัศนศิลป์ร่วมสมัย และศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่นในระดับภูมิภาค	8
6. ควรเป็นสถาบันที่ไม่หวังผลกำไรทางธุรกิจ	1

ด้านการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

ความถี่

ก. คณะผู้ดำเนินงาน

1. ควรมีผู้บริหารและคณะผู้ดำเนินงานมืออาชีพที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง	30
2. ควรเปิดโอกาสให้นิสิต - นักศึกษาได้มีส่วนร่วมเป็นกรรมการ หรือร่วมดำเนินงานตามหน้าที่ ที่เหมาะสม	8
3. หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรเป็นหน่วยงานหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่มีคณะทำงาน และการดำเนินงานที่เป็นอิสระ และมีงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย	6
4. ควรมีคณะกรรมการดำเนินงานที่ขึ้นตรงต่อคณะศิลปกรรมศาสตร์ของแต่ละมหาวิทยาลัย	2

ข. การดำเนินงาน	ความถี่
1. หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรดำเนินงานอย่างมีระบบแบบแผนและมีมาตรฐานเทียบเท่าระดับสากล	53
2. ควรดำเนินการจัดแสดงผลงานทัศนศิลป์ของศิลปินระดับชาติและระดับสากลเป็นประจำ	19
3. นักศึกษามีความคิดเห็นว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยของตนเองมีการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจ	17
4. การดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยนั้นต้องการการสนับสนุนอย่างมากจากผู้บริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัย	4
5. ควรมีเอกสารที่แจ้งถึงนโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยให้นิสิต – นักศึกษา บุคลากรในมหาวิทยาลัยและประชาชนทั่วไปได้รับทราบ	4
6. ควรดำเนินการสะสมและจัดแสดงผลงานทั้งในอดีตและปัจจุบันของศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ	2
7. ควรจัดพื้นที่ส่วนหนึ่งของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย เพื่อให้นิสิต – นักศึกษาในแต่ละชั้นปีได้จัดนิทรรศการผลงานหมุนเวียนกันเป็นประจำ	1
8. ควรดำเนินงานจัดตั้งหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยทุกสถาบันที่มีการเรียน – การสอนทัศนศิลป์	1

ด้านหน้าที่การให้บริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย	ความถี่
1. ควรจัดบริการการศึกษาและจัดกิจกรรมที่เป็นการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ความเข้าใจในผลงานทัศนศิลป์แก่นักเรียน นิสิต – นักศึกษาและประชาชนทั่วไปในรูปแบบอย่างเช่น การผลิตบทความ เอกสารทางวิชาการ การจัดกิจกรรมบรรยาย และกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นประจำ	65
2. ควรจัดศูนย์การศึกษาค้นคว้าทางทัศนศิลป์ที่รวบรวมข้อมูลของศิลปินภายในประเทศ – ต่างประเทศ ประวัติ – ผลงานและสูจิบัตรของศิลปินที่เคยแสดงผลงานรวมทั้งที่เคยได้บรรยาย – สาธิต ในหอศิลป์มหาวิทยาลัย จัดทำเป็นเอกสาร สไลด์ ซีดีรอม วีซีดี วีดีทัศน์ และเว็บไซต์ให้ผู้สนใจได้ค้นคว้าด้วยตนเอง หรือจัดเป็นบริการให้ยืม	14
3. ควรจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญประจำหอศิลป์เพื่อความรู้เกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดง	12

ด้านหน้าที่การให้บริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ความถี่
(ต่อ)

4. นักศึกษามีความคิดเห็นว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยของตนเอง จัดบริการการศึกษา และจัดกิจกรรมเป็นที่น่าสนใจ	12
5. ควรจัดทำโครงการแลกเปลี่ยนนิทรรศการศิลปะของนักศึกษาภายในสถาบันกับต่างสถาบันภายในประเทศเป็นประจำ	9
6. ควรจัดทำโครงการแลกเปลี่ยนนิทรรศการศิลปะของนักศึกษาภายในสถาบันกับต่างสถาบันทั้งภายในประเทศและจากต่างประเทศเป็นประจำ	4
7. จัดทำห้องสมุดศิลปะร่วมสมัยภายในหอศิลป์มหาวิทยาลัย	3

กิจกรรมเสนอแนะ

- จัดกิจกรรมการสนทนาทางศิลปะ การสัมมนาและการอบรมทางวิชาการร่วมกับศิลปินและนักวิชาการศิลปะ	12
- จัดค่ายศิลปะและการอบรมศิลปะสำหรับเยาวชน	7
- จัดอบรมศิลปะสำหรับประชาชนทั่วไป	7
- จัดกิจกรรมนำชมโดยวิทยากรเป็นประจำ	6
- จัดกิจกรรมการประกวดผลงานศิลปกรรมทุกระดับการศึกษาเป็นประจำ	3

ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ความถี่

1. ควรจัดการเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการที่เป็นข้อความรู้ใหม่และทันสมัย รวมทั้งประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านกิจกรรมต่าง ๆ ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยให้กับสถาบันการศึกษาและสาธารณชนทั่วไปได้รับทราบเช่น จัดทำตารางรายการประจำปี และใช้สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ – โทรทัศน์ และระบบสื่อสารเทคโนโลยีสมัยใหม่	110
2. ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างสถาบัน หอศิลป์ของรัฐ – เอกชน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อแลกเปลี่ยนช่วยเหลือ สนับสนุนกันในด้านข้อมูลการจัดนิทรรศการ และการจัดกิจกรรม	26
3. ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างสถาบันภายในประเทศทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	19
4. นักศึกษามีความคิดเห็นว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในสถาบันของตนเองมีการเผยแพร่ และการประสานความร่วมมือในระดับที่น่าพอใจ	10
5. ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยภายในประเทศและต่างประเทศ	9

ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย(ต่อ) ความถี่

6. ควรเปิดโอกาสให้นิสิต – นักศึกษาได้เข้าร่วมดำเนินงาน และช่วยจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้สู่สังคมกับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย เช่น ช่วยกิจกรรมอบรมศิลปะ จัดการสัมมนา และจัดนิทรรศการ	6
7. ควรมีองค์กรกลางที่คอยเชื่อมโยง ประสานความร่วมมือระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยทุกแห่ง	1

ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ความถี่

1. ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบการบริหาร การดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย โดยแบ่งเป็นระยะสั้น – ระยะยาว หรือเป็นประจำทุกปี	35
2. ควรจัดทำแบบประเมินผล แบบสอบถาม และแบบเสนอความคิดเห็นของผู้ชม – ผู้เข้าใช้บริการในหอศิลป์ เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย	23
3. ควรปรับปรุงด้านอาคารสถานที่ พื้นที่ใช้สอยที่ใช้จัดแสดงนิทรรศการให้สามารถรองรับการจัดแสดงนิทรรศการได้มากขึ้น รวมทั้งปรับปรุงอุณหภูมิในห้องนิทรรศการและระบบไฟ	7
4. นักศึกษามีความคิดเห็นว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในสถาบันของตนเองมีระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาที่ดีพอควร	4
5. ควรปรับปรุงการจัดเก็บและดำเนินการสงวนรักษางานศิลปะที่สะสมอย่างเป็นระบบ	3
6. คณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมาจากการเลือกตั้งตัวแทนของนิสิต – นักศึกษา คณาจารย์ และบุคคลภายนอก	2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของอาจารย์ และนักศึกษา ต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย” สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 ด้าน คือ ด้านนโยบาย และวัตถุประสงค์ ด้านการดำเนินงาน ด้านการจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม ด้านการเผยแพร่และประสานความร่วมมือ และด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ทั้ง 5 ด้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย กลุ่มประชากร คือ อาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาทัศนศิลป์ และสาขาวิชาศิลปศึกษา ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีหอศิลป์อยู่ภายในมหาวิทยาลัย 7 แห่ง จำนวน 97 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 – 5 ที่ศึกษาในสาขาวิชาทัศนศิลป์ และสาขาวิชาศิลปศึกษา ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีหอศิลป์อยู่ภายในมหาวิทยาลัย 7 แห่ง จำนวน 310 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยได้ศึกษาเอกสารรายงานการสัมมนา ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนทัศนศิลป์ ผู้บริหารหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ผู้บริหารหอศิลป์ของรัฐและเอกชน โดยได้รับการตรวจสอบและแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข นำกลับมาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try – Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรจริง เพื่อพิจารณาหาความเชื่อมั่น (Reliability) จากสูตรวัดความสอดคล้องภายในของครอนบาช (Cronbach) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง สร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แบบสอบถามดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 ด้าน คือ ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ ด้านการดำเนินงาน ด้านการจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม ด้านการเผยแพร่และประสานความร่วมมือ และด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีทางเลือก 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 ด้าน คือ ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ ด้านการดำเนินงาน ด้านการจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม ด้านการเผยแพร่และประสานความร่วมมือ และด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open Ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมด โดยได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จากอาจารย์และนักศึกษาทั้งสิ้น 407 ฉบับ จากแบบสอบถามทั้งสิ้น 520 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.26

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

4.2 เกี่ยวกับความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการเปรียบเทียบความคิดเห็นด้วยการทดสอบค่า t (t – test) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

4.3 เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์และนักศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ แล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 อาจารย์

จากการศึกษาสถานภาพของอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาทัศนศิลป์ และสาขาวิชาศิลปศึกษาในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีหอศิลป์อยู่ภายในมหาวิทยาลัย 7 แห่ง พบว่า จากจำนวนอาจารย์ 97 คน เป็นอาจารย์ชายมากกว่าอาจารย์หญิง คือ เป็นชาย 81 คน คิดเป็นร้อยละ 83.50 เป็นหญิง 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 ส่วนใหญ่อาจารย์มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.20 มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 76.28 ซึ่งส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาสูงสุดในสาขาทัศนศิลป์ คิดเป็นร้อยละ 26.80 อาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สอนในมหาวิทยาลัยศิลปากร คิดเป็นร้อยละ 27.83 ส่วนประสบการณ์ในการสอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์สอนน้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.30

ในด้านการเข้าเยี่ยมชมหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย อาจารย์ส่วนใหญ่เข้าเยี่ยมชมหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยมากกว่า 5 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 86.59 อาจารย์มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมกับงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 72.16 โดยมีบทบาทในด้านงานบริหาร คิดเป็นร้อยละ 26.80 ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจัดขึ้นนอกเหนือจากการจัดนิทรรศการ อาจารย์ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 69.07 ซึ่งกิจกรรมที่ร่วมคือ การบรรยาย การอภิปรายและสัมมนาทางวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 44.32

1.2 นักศึกษา

สถานภาพของนักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาทัศนศิลป์ และสาขาวิชาศิลปศึกษาในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีหอศิลป์อยู่ภายในมหาวิทยาลัย 7 แห่ง พบว่า จากจำนวนนักศึกษา 310 คน เป็นชายมากกว่าหญิง คือ เป็นชาย 178 คน คิดเป็นร้อยละ 57.41 เป็นหญิง 132 คน คิดเป็นร้อยละ 42.58 ส่วนใหญ่มีอายุ 21 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 51.29 นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาทัศนศิลป์ คิดเป็นร้อยละ 65.08 และส่วนมากกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 30.32

ในด้านการเข้าเยี่ยมชมหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าเยี่ยมชมหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยมากกว่า 5 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 63.87 นักศึกษาเข้าร่วม

กิจกรรมอื่น ๆ ที่หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจัดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 51.61 โดยเข้าร่วมกิจกรรม การบรรยาย การอภิปรายและสัมมนาทางวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 27.74

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษา ทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 ด้าน คือ ด้านนโยบายและ วัตถุประสงค์ ด้านการดำเนินงาน ด้านการจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม ด้านการ เผยแพร่และประสานความร่วมมือ และด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์

จากความคิดเห็นของอาจารย์ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ พบว่า โดยส่วนรวม อาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($X = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามความคิดเห็นของอาจารย์ คือ เป็นแหล่งเสริมสร้างและสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย ($X = 4.75$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์กับมหาวิทยาลัยต่างประเทศในระดับสากล ($X = 4.04$)

ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษา โดยส่วนรวม พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ในระดับมากเช่นกัน ($X = 4.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เป็นแหล่งเสริมสร้างและสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย ($X = 4.51$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์กับมหาวิทยาลัยต่างประเทศในระดับสากล ($X = 3.58$)

กล่าวโดยสรุป อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ในระดับมาก (อาจารย์ $X = 4.35$ นักศึกษา $X = 4.07$) โดยมีข้อที่มีความเห็นสอดคล้องกันและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นกัน คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีนโยบายและวัตถุประสงค์ในการเป็นแหล่งเสริมสร้างและสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย (อาจารย์ $X = 4.75$ นักศึกษา $X = 4.51$) และมีความเห็นที่สอดคล้องกันในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีนโยบายและวัตถุประสงค์เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์กับมหาวิทยาลัยต่างประเทศในระดับสากล (อาจารย์ $X = 4.04$ นักศึกษา $X = 3.58$)

2.2 ด้านการดำเนินงาน

จากความคิดเห็นของอาจารย์ด้านการดำเนินงาน พบว่า โดยส่วนรวมอาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($X = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามความคิดเห็นของอาจารย์ คือ ผู้อำนวยการของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่ม และมีมนุษยสัมพันธ์ดี ($X = 4.72$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ภัณฑารักษ์ควรมีความรู้ทางการศึกษาและมีความสามารถในการทำงานค้นคว้าวิจัย ($X = 4.09$)

ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษา โดยส่วนรวม พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นด้านการดำเนินงานในระดับมากที่สุด ($X = 4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของนักศึกษา คือ ผู้อำนวยการของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่ม และมีมนุษยสัมพันธ์ดี ($X = 4.71$) โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเช่นกัน ว่า ภัณฑารักษ์ควรมีความรู้ทางการศึกษาและมีความสามารถในการทำงานค้นคว้าวิจัย ($X = 4.33$)

กล่าวโดยสรุป อาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการดำเนินงานในระดับมาก ($X = 4.42$) ในขณะที่นักศึกษามีความคิดเห็นในด้านการดำเนินงานในระดับมากที่สุด ($X = 4.50$) โดยข้อที่อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้อำนวยการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์มีความคิดริเริ่ม และมีมนุษยสัมพันธ์ดี (อาจารย์ $X = 4.72$ นักศึกษา $X = 4.71$) และมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดว่า ภัณฑารักษ์ควรมีความรู้ทางการศึกษาและมีความสามารถในการทำงานค้นคว้าวิจัย (อาจารย์ $X = 4.09$ นักศึกษา $X = 4.33$)

2.3 ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม

จากความคิดเห็นของอาจารย์ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม พบว่า โดยส่วนรวมอาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($X = 4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามความคิดเห็นของอาจารย์ คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดนิทรรศการพิเศษของศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ ($X = 4.40$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดบริการอุปกรณ์ประเภทหูฟังและเทปบันทึกคำบรรยาย เพื่อช่วยในการชมนิทรรศการด้วยตนเอง ($X = 3.86$)

ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษา โดยส่วนรวม พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นด้านหน้าที่การจ้ดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมในระดับมากเช่นกัน ($X = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของนักศึกษา คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดทำโครงการแสดงนิทรรศการศิลปะแลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยภายในประเทศ ($X = 4.50$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดบริการอุปกรณ์ประเภทหุ้ฟงและเทปบันทึกคำบรรยาย เพื่อช่วยในการชมนิทรรศการด้วยตนเอง ($X = 4.17$)

กล่าวโดยสรุป อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่การจ้ดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมในระดับมากเช่นกัน (อาจารย์ $X = 4.17$ นักศึกษา $X = 4.35$) โดยมีข้อที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันและมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดบริการอุปกรณ์ประเภทหุ้ฟงและเทปบันทึกคำบรรยาย เพื่อช่วยในการชมนิทรรศการด้วยตนเอง (อาจารย์ $X = 3.86$ นักศึกษา $X = 4.17$) ส่วนข้อที่อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน คือ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของอาจารย์ ในข้อ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดนิทรรศการพิเศษของศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ ($X = 4.40$) ในขณะที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของนักศึกษา คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดทำโครงการแสดงนิทรรศการศิลปะแลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยภายในประเทศ ($X = 4.50$)

2.4 ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ

จากความคิดเห็นของอาจารย์ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ พบว่า โดยส่วนรวมอาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($X = 4.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามความคิดเห็นของอาจารย์ คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ต่างมหาวิทยาลัย – หอศิลป์ของรัฐและเอกชนภายในประเทศ เพื่อวางแผนการทำงาน การจัดนิทรรศการและการบริการข้อมูลความรู้ด้วยระบบสารสนเทศที่ทันสมัย ($X = 4.48$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้ เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสนใจ มีความถนัดทางศิลปะในลักษณะค่าศิลปะสำหรับเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ ($X = 3.77$)

ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษา โดยส่วนรวม พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือในระดับมากเช่นกัน ($X = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของนักศึกษา คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ต่างมหาวิทยาลัย – หอศิลป์ของรัฐและเอกชนภายในประเทศ เพื่อวางแผนการทำงาน การจัดนิทรรศการและการบริการข้อมูลความรู้ด้วยระบบสารสนเทศที่ทันสมัย ($X = 4.55$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีการติดต่อประสานงานกันในระดับหัวหน้าหน่วยงานของหอศิลป์ต่าง ๆ ในต่างประเทศ เพื่อประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของหอศิลป์ ($X = 4.30$)

กล่าวโดยสรุป อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือในระดับมากเช่นกัน (อาจารย์ $X = 4.23$ นักศึกษา $X = 4.40$) โดยมีข้อที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ต่างมหาวิทยาลัย – หอศิลป์ของรัฐและเอกชนภายในประเทศ เพื่อวางแผนการทำงาน การจัดนิทรรศการและการบริการข้อมูลความรู้ด้วยระบบสารสนเทศที่ทันสมัย (อาจารย์ $X = 4.48$ นักศึกษา $X = 4.55$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในความคิดเห็นของอาจารย์ คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้ เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสนใจ มีความถนัดทางศิลปะในลักษณะค่าศิลปะสำหรับเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ ($X = 3.77$) ในขณะที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในความคิดเห็นของนักศึกษา คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีการติดต่อประสานงานกันในระดับหัวหน้าหน่วยงานของหอศิลป์ต่าง ๆ ในต่างประเทศ เพื่อประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของหอศิลป์ ($X = 4.30$)

2.5 ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

จากความคิดเห็นของอาจารย์ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยพบว่า โดยส่วนรวมอาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($X = 4.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามความคิดเห็นของอาจารย์ คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างละเอียดตลอดปีงบประมาณ เพื่อการติดตามและการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ ($X = 4.56$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรร่วมมือ

กับภาควิชาในมหาวิทยาลัยเพื่อทราบหลักสูตรและแผนการจัดการศึกษา เพื่อจัดทำแผนงานของหอศิลป์ให้สอดคล้องรองรับกับการเรียนการสอน และกิจกรรมทางการศึกษา ($X = 4.05$)

ส่วนความคิดเห็นของนักศึกษา โดยส่วนรวม พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในระดับมากเช่นกัน ($X = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของนักศึกษา คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดการตรวจสอบการปฏิบัติการภายในหน่วยงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในเชิงปรับปรุงพัฒนา ($X = 4.43$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดทำเนียบสมาชิกหอศิลป์ ทำเนียบศิลปินพร้อมผลงาน โดยลำดับการแสดงนิทรรศการศิลปะในรอบปีอย่างละเอียด เพื่อเป็นข้อมูลการศึกษาและการประสานความร่วมมือ ($X = 4.24$)

กล่าวโดยสรุป อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในระดับมากเช่นกัน (อาจารย์ $X = 4.29$ นักศึกษา $X = 4.34$) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของอาจารย์ คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างละเอียดตลอดปีงบประมาณ เพื่อการติดตามและการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ ($X = 4.56$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของนักศึกษา คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดการตรวจสอบการปฏิบัติการภายในหน่วยงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในเชิงปรับปรุงพัฒนา ($X = 4.43$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในความคิดเห็นของอาจารย์ คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรร่วมมือกับภาควิชาในมหาวิทยาลัยเพื่อทราบหลักสูตรและแผนการจัดการศึกษา เพื่อจัดทำแผนงานของหอศิลป์ให้สอดคล้องรองรับกับการเรียนการสอน และกิจกรรมทางการศึกษา ($X = 4.05$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในความคิดเห็นของนักศึกษา คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดทำเนียบสมาชิกหอศิลป์ ทำเนียบศิลปินพร้อมผลงาน โดยลำดับการแสดงนิทรรศการศิลปะในรอบปีอย่างละเอียด เพื่อเป็นข้อมูลการศึกษาและการประสานความร่วมมือ ($X = 4.24$)

สรุปการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์

ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อที่ว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ควรเป็นแหล่งเสริมสร้างและสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางทัศนศิลป์ด้านการสร้างสรรค์และด้านวิชาการสำหรับอาจารย์ – นักศึกษาเพื่อนำไปพัฒนา การเรียน – การสอนทัศนศิลป์ เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ในระดับท้องถิ่น – ระดับภูมิภาค เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ในประเทศ – ระดับสากล เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์ระหว่างมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ในระดับสากล และมีนโยบายและวัตถุประสงค์ในการปลูกฝังทัศนคติและความเข้าใจด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ทางทัศนศิลป์แก่นักศึกษาและชุมชนในท้องถิ่น

ด้านการดำเนินงาน

ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการดำเนินงาน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อที่ว่า ผู้อำนวยการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีความรู้ในแขนงวิชาทัศนศิลป์ในแต่ละสาขา ควรมีความรู้ทางวิชาการพิพิธภัณฑ์ (Museology) และควรมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ภัณฑารักษ์ควรมีความรู้ทางการศึกษาและมีความสามารถในการทำงานค้นคว้าวิจัย และหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พิพิธภัณฑ์ศิลปะ หอศิลป์และศูนย์ศิลปะของรัฐและเอกชนทั้งจากภายในประเทศ – ต่างประเทศในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม

ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อที่ว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดบริการ

การศึกษาและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียน – การสอนทัศนศิลป์ในระดับต่าง ๆ การส่งเสริมการศึกษาต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระและวิธีการให้ความรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักศึกษาตามระดับชั้น จัดโครงการสัมมนาและอบรมเชิงปฏิบัติการโดยผู้เชี่ยวชาญและศิลปินเพื่อส่งเสริมความรู้ในเทคนิคกระบวนการทำงานและวิธีการถ่ายทอดการแสดงผลงานในงานทัศนศิลป์ จัดบรรยายและการสาธิตงานทัศนศิลป์โดยศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ จัดทำโครงการแสดงผลนิทรรศการศิลปะแลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ และจัดบริการอุปกรณ์ประเภทหูฟังและเทปบันทึกคำบรรยายเพื่อช่วยในการชมนิทรรศการด้วยตนเอง

ด้านหน้าที่การเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ

ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่การเผยแพร่และการประสานความร่วมมือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อที่ว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้ เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสนใจมีความถนัดทางศิลปะในลักษณะค่ายศิลปะสำหรับเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ และ จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์หรือสื่อประเภทอื่น ๆ เช่น สไลด์ – วิดีทัศน์ ซึ่งเป็นการรวบรวมผลงานศิลปะ ข้อมูลศิลปะและผลงานค้นคว้าวิจัย เพื่อเผยแพร่สู่สถาบันการศึกษาและโรงเรียนต่าง ๆ

ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อที่ว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างละเอียดตลอดปีงบประมาณ เพื่อการติดตามและการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ และร่วมมือกับภาควิชาในมหาวิทยาลัยเพื่อทราบหลักสูตรและแผนการจัดการศึกษาเพื่อจัดทำแผนงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องรองรับกับการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษา อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ ข้อที่มีความถี่สูงสุด คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรเป็นแหล่งส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย พร้อมกับเป็นแหล่งปลูกฝังทัศนคติ เผยแพร่ผลงานศิลปะ และบริการทางวิชาการทัศนศิลป์สู่สังคม (ความถี่ = 25) ในขณะที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในข้อที่มีความถี่สูงสุดว่า ควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า ข้อมูลและสนับสนุนกิจกรรมทางทัศนศิลป์สำหรับนักศึกษา เช่น ส่งเสริมการจัดนิทรรศการผลงานศิลปะของนักศึกษาภายในสถาบันและต่างสถาบัน เพื่อมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์ซึ่งกันและกัน (ความถี่ = 51)

3.2 ด้านการดำเนินงาน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ ข้อที่มีความถี่สูงสุด คือ ในด้านคณะผู้ดำเนินการ ควรมีผู้บริหารและคณะผู้ดำเนินงานมืออาชีพที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในแขนงที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง มีธรรมาภิบาลที่รักการบริการ มีเจ้าหน้าที่ประจำหอศิลป์ที่สามารถให้ความช่วยเหลือหรือให้คำ แนะนำแก่ผู้ชมได้ (ความถี่ = 13) ในขณะที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในข้อที่มีความถี่สูงสุดเช่นกันว่า ควรมีผู้บริหารและคณะผู้ดำเนินงานมืออาชีพที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเช่นกัน (ความถี่ = 30)

สำหรับด้านการดำเนินงาน อาจารย์แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในข้อที่มีความถี่สูงสุดว่า ควรมีการดำเนินงานและการบริหารงานอย่างมีระบบมาตรฐานสากล มีจุดมุ่งหมายและทิศทางที่แน่นอน รวมทั้งมีการวางแผนงานในแต่ละปี (ความถี่ = 9) ในขณะที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในข้อที่มีความถี่สูงสุดเช่นกันว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรดำเนินงานอย่างมีระบบแบบแผนและมีมาตรฐานเทียบเท่าระดับสากลเช่นกัน (ความถี่ = 53)

3.3 ด้านหน้าที่จัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ ข้อที่มีความถี่สูงสุด คือ การบริการการศึกษา และการจัดกิจกรรมควรมีคุณภาพที่เทียบได้กับระดับสากล ทุกรูปแบบที่นำเสนอต้องคำนึงถึงลักษณะการให้ความรู้และเป็นกิจกรรมที่สามารถตอบสนองของความต้องการของสังคมทุกระดับตั้งแต่นักเรียน นิสิต

นักศึกษาจนถึงสาธารณชนทั่วไป (ความถี่ = 39) ส่วนนักศึกษาแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในข้อที่มีความถี่สูงสุดว่า ควรจัดบริการการศึกษาและจัดกิจกรรมที่เป็นการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ ความเข้าใจในผลงานทัศนศิลป์แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไปในรูปแบบของการผลิต บทความ เอกสารทางวิชาการ การจัดกิจกรรมการบรรยายและกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นประจำ (ความถี่ = 65)

3.4 ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ ข้อที่มีความถี่สูงสุด คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ทางศิลปะสู่ชีวิตประจำวันของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น จดหมายข่าว หรือวารสาร จัดรายการผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ หรือผ่านทางเว็บไซต์ (ความถี่ = 27) ส่วนนักศึกษาแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในข้อที่มีความถี่สูงสุดว่า ควรจัดการเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการที่เป็นข้อความรู้ใหม่ ๆ และทันสมัย มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านกิจกรรมต่าง ๆ ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย เช่น จัดทำตารางรายการประจำปีให้สถาบันการศึกษาและสาธารณชนทั่วไปได้รับทราบ มีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์และระบบสื่อสารเทคโนโลยีสมัยใหม่ (ความถี่ = 110)

3.5 ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ ข้อที่มีความถี่สูงสุด คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดทำแผนดำเนินงานให้ชัดเจน จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ มีระบบติดตามการดำเนินงานของหน่วยงาน มีการตรวจเช็คคู่มือสรรคปัญหาในการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมเพื่อนำมาสรุปผลเพื่อปรับปรุงการวางแผนงานต่อไป มีการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานรวมทั้งบุคลากรในหน่วยงาน ทั้งในระยะสั้นและเป็นรายปี (ความถี่ = 30) ส่วนนักศึกษาแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในข้อที่มีความถี่สูงสุดว่า ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบการบริหารและการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยโดยแบ่งเป็นระยะสั้น ระยะยาว หรือเป็นประจำทุกปี (ความถี่ = 35)

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริม การศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้นำเสนอตาม หัวข้อดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. การศึกษาและการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับ บทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 ด้าน คือ ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ ด้านการดำเนินงาน ด้านหน้าที่การให้บริการการศึกษา และการจัดกิจกรรม ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ และด้านระบบตรวจสอบเชิง ปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริม การศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 ด้าน

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 สถานภาพของอาจารย์

วุฒิการศึกษา อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขา ทัศนศิลป์เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากการศึกษาทัศนศิลป์เป็นการเรียนการสอนในสาขาวิชาเฉพาะ ดังนั้นผู้สอนต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาของตนเอง อีกทั้งในการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในด้านวิชาการ จึงสนับสนุนให้อาจารย์ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในระบบการเรียนการสอนได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับปริญญาโท หรือปริญญาเอกอย่างต่อเนื่อง (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543)

ประสบการณ์ในการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์สอนน้อยกว่า 10 ปี อาจ เนื่องจากผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาทัศนศิลป์ สามารถนำความรู้ความชำนาญทางศิลปะที่ได้ ร่ำเรียนไปประกอบอาชีพอิสระอื่น ๆ เช่น เป็นศิลปิน หรือทำงานในบริษัทเอกชนต่าง ๆ ก่อนที่จะมา รับราชการเป็นอาจารย์สอนศิลปะในสถาบันการศึกษา จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อาจารย์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์สอนน้อยกว่า 10 ปี

การเข้าเยี่ยมชมและการมีบทบาทในงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย อาจารย์ส่วนใหญ่เข้าเยี่ยมชมหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยมากกว่า 5 ครั้งต่อปี เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนศิลปะในระดับอุดมศึกษามักมีบทบาทในการเป็นทั้งผู้สอนและเป็นศิลปินด้วย (Pomrungsroj, 1994) จึงมักเข้าเยี่ยมชมผลงานศิลปะระดับชาติและนานาชาติที่จัดแสดงภายในหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยเพื่อรับข้อมูลใหม่ ๆ ทางศิลปะ หรือนำไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์กับการเรียนการสอนต่อไป ส่วนบทบาทหรือการมีส่วนร่วมกับงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยนั้น ธเนศ อ่าวสินธุ์ศิริ (สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542) ซึ่งมีตำแหน่งหัวหน้าโครงการหอศิลป์มหาวิทยาลัยในขณะนั้น กล่าวว่า ส่วนใหญ่การดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจะมีอาจารย์ผู้สอนศิลปะที่ได้รับมอบหมายของสถาบันนั้น ๆ เป็นผู้ดูแล ซึ่งสอดคล้องกับแมทธิว (Mathew, 1991) ที่กล่าวว่าผู้ดูแลหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยนั้นอาจสรรหามาจากตัวแทนของคณาจารย์หรือคณะกรรมการของภาควิชาศิลปะ จากข้อมูลสถานภาพของอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ที่ได้แสดงให้เห็นว่า ร้อยละ 20.61 ของอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งเป็นผู้ดำเนินงานโครงการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย และเป็นกรรมการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยด้วย ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจัดขึ้นนอกเหนือจากการจัดนิทรรศการนั้น อาจารย์ส่วนใหญ่มักเข้าร่วมกิจกรรม (ร้อยละ 69.07) โดยเข้าร่วมกิจกรรมการบรรยาย การอภิปรายและสัมมนาทางวิชาการมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดนิทรรศการศิลปะแต่ละครั้งส่วนใหญ่จัดการบรรยายพิเศษร่วมกับนิทรรศการที่จัด (วิโชค มุกดามณี, สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2542)

1.2 สถานภาพของนักศึกษา

นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาทัศนศิลป์ ชั้นปีที่ 3 ซึ่งจากประสบการณ์ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอนในระดับอุดมศึกษาเห็นว่า เป็นช่วงปีที่นักศึกษาผ่านการเรียนรู้ สะสมประสบการณ์ มุ่งหวังที่จะทำความเข้าใจกับรูปแบบงานศิลปะประเภทต่าง ๆ เพื่อแสวงหาแนวทางการสร้างสรรค์งานศิลปะให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเพื่อทำงานศิลปะในพนธ์ในชั้นปีที่ 4 หรือชั้นปีที่ 5 ซึ่งสัมพันธ์กับการที่นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นิยมเข้าเยี่ยมชมหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยมากกว่า 5 ครั้งต่อปี และสอดคล้องกับการประเมินการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 30 (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2529) ที่พบว่า ผู้เข้าชมนิทรรศการส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี โดยมีแรงจูงใจในการเข้าชมว่าเพื่อทำความเข้าใจกับงานศิลปะและเพื่อศึกษาผลงานศิลปะที่เป็นผลงานของศิลปินไทย และยังคงสอดคล้องกับสุชาติ เกาทอง (2536) และวีระเดช พนมวัน ณ อยุธยา (สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2542) ที่กล่าวถึงประโยชน์

ของการเข้าเยี่ยมชมนิทรรศการศิลปะไว้คล้ายคลึงกันว่า การที่นักศึกษาศิลปะมีโอกาสศึกษาผลงานศิลปะที่จัดแสดงไว้ จะช่วยให้นักศึกษาเกิดแนวความคิดในการสร้างสรรค์ สามารถตีความและเข้าใจความหมายของผลงานศิลปะ เข้าใจเทคนิควิธีการสร้างสรรค์รวมทั้งวิธีการถ่ายทอดผลงานทางทัศนศิลป์อันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนาการทำงานศิลปะของนักศึกษา ส่วนกิจกรรมที่นักศึกษาเข้าร่วม ส่วนมากเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมการบรรยาย การสัมมนาทางวิชาการ ซึ่งทำให้นักศึกษามีแนวความคิดในการทำงานศิลปะ และมีทักษะที่กว้างขึ้นสามารถรับรู้สาระใหม่ๆ ความคิดใหม่ ๆ ที่จะเป็นประโยชน์กับการพัฒนาการทำงานศิลปะของนักศึกษาได้มากขึ้น สอดคล้องกับกัญญา เจริญศุภกุล (2527) ที่กล่าวว่า การที่นักศึกษามีโอกาสเข้าฟังการบรรยาย หรือการสัมมนาจากผู้ทรงคุณวุฒิจะทำให้นักศึกษาสามารถเข้าใจวิถีทางของกระบวนการสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น

2. การศึกษาและการเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยใน 5 ด้าน ดังนี้

ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์

ความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($X = 4.75$) คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรเป็นแหล่งเสริมสร้างและสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับความคิดเห็นของนักศึกษา ที่ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($X = 4.51$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอดีตผู้บริหารหอศิลป์พีระศรี (ฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2543) ที่กล่าวว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีนโยบายและวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในสถาบันเป็นประการแรก และอำนาจ เย็นสบาย (สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2542) มีความเห็นว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรเป็นที่ส่วนช่วยเสริมสร้างและสนับสนุนหลักสูตรการศึกษาทัศนศิลป์ รวมทั้งช่วยส่งเสริมโครงการศิลปะของมหาวิทยาลัย (Pinzone, 1987) โรเซนฟิลด์ (Rosenfield, 1986) ได้กล่าวถึงหลักการในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ศิลปะแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นแหล่งของการวิเคราะห์วิจัยที่สนับสนุนโครงการศึกษาของมหาวิทยาลัย ซึ่งหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยเลทบริดจ์ (University of Lethbridge Art Gallery, 1999) และพิพิธภัณฑ์ศิลปะวิทยาลัยสมิธ (Smith College Museum of Art, 1999) ได้

ถือเป็นหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นห้องปฏิบัติการของภาควิชาทัศนศิลป์เพื่อจัดเตรียมประสบการณ์ทางการสร้างสรรค์งานศิลปะให้แก่นักศึกษาเช่นกัน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาศิลปะของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อ แต่อาจารย์มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสูงกว่าของนักศึกษาทุกข้อ โดยข้อที่มีความแตกต่างกันมาก คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรเป็นแหล่งเสริมสร้างและสนับสนุนการศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์และนักศึกษามีการรับรู้ที่ต่างฐานะกัน อาจารย์ได้รับรู้ถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยมากกว่านักศึกษา และเป็นผู้ที่ต้องนำนโยบายนั้นมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมด้วย โดยเห็นได้จากอาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เคยมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมกับการงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 72.16) บางส่วนมี สถานภาพเป็นผู้บริหารหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 26.80) บางส่วนมีบทบาทในงานด้านบริการ (ร้อยละ 24.74) และเป็นกรรมการที่ดำเนินกิจกรรมทางวิชาการของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย หรือเป็นผู้ดำเนินงานโครงการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยด้วย (ร้อยละ 26.80) จึงทำให้อาจารย์มีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญเกี่ยวกับนโยบายและวัตถุประสงค์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยมากกว่านักศึกษาซึ่งเป็นผู้รับบริการ

ด้านการดำเนินงาน

ความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาศิลปะของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านการดำเนินงาน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($X = 4.72$) คือ ด้าน ก. คณะผู้ดำเนินงาน โดยคุณสมบัติของผู้อำนวยการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่ม และมีมนุษยสัมพันธ์ดี เช่นเดียวกับความคิดเห็นของนักศึกษาที่ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($X = 4.71$) ซึ่งสอดคล้องกันกับ จิรา จงกล (2532) ที่กล่าวว่า ผู้อำนวยการหอศิลป์ คือตัวจักรสำคัญที่จะทำให้หอศิลป์หยุดอยู่กับที่ จะถอยหลังหรือก้าวไปข้างหน้า ล้วนขึ้นอยู่กับกรมีวิสัยทัศน์ มีความเชี่ยวชาญในการบริหารงานอย่างมืออาชีพของผู้อำนวยการหอศิลป์ นอกจากนี้ผู้อำนวยการหอศิลป์ยังต้องมีทัศนคติในการรับใช้ชุมชนด้วยการจัดบริการกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ เป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์และมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงกิจการของหอศิลป์ให้ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของดำรง วงศ์อุปราช (2539) ที่กล่าวว่า ผู้อำนวยการ

หอศิลป์ควรมีวิสัยทัศน์มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีความรู้ในศิลปะสาขาต่าง ๆ และยังคงต้องมีทัศนคติที่ดีต่อผลงานศิลปะด้วย

ความคิดเห็นของอาจารย์ในด้าน ข.การดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย ($X = 4.58$) คือ ข้อหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนการจัดนิทรรศการผลงานทัศนศิลป์ของอาจารย์และนักศึกษาเพื่อการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ต่อชุมชน โดยในข้อนี้ศึกษามีค่าเฉลี่ย ($X = 4.57$) ใกล้เคียงกันกับอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เช่น ที่ พิพิธภัณฑ์ศิลปะของมหาวิทยาลัยนานาชาติฟลอริดา (The Art Museum at Florida International, 1999) และ หอศิลป์มานาเอ แห่งมหาวิทยาลัยฮาวาย (University of Hawaii at Manoa Art Gallery, 1999) ซึ่งหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย เช่นที่หอศิลปมหาวิทยาลัยศิลปากร หอศิลป์วิทยนิทรรศน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ หอศิลปกรรมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก็มีการสนับสนุนในการจัดนิทรรศการของคณาจารย์และนักศึกษาในสถาบันเพื่อการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ต่อชุมชน ซึ่งการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในเรื่องนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของ พิษณุ ศุภนิมิตร (2537) ที่กล่าวว่า การจัดแสดงนิทรรศการผลงานทัศนศิลป์ของอาจารย์นั้นมีประโยชน์ต่อการสร้างเสริมบรรยากาศของการสร้างสรรค์งานศิลปะ เป็นตัวอย่างที่ดีต่อการศึกษาศิลปะให้นักศึกษา นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปรววรรณ ดวงรัตน์ (2541) ที่ศึกษาในเรื่อง "การศึกษาสภาพและปัญหาของการเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติสาขาทัศนศิลป์ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน" ที่พบว่า การแสดงนิทรรศการผลงานศิลปะของนักศึกษานั้นนอกจากจะทำให้นักศึกษาได้รับคำแนะนำ หรือได้ข้อวิจารณ์จากผู้ชมซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับการพัฒนาการทำงานศิลปะของนักศึกษาแล้ว ยังทำให้เกิดแรงกระตุ้นให้นักศึกษามีความมานะพยายามสร้างผลงานศิลปะที่มีคุณภาพได้อีกประการหนึ่งด้วย

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านการดำเนินงาน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันอย่างยิ่งในข้อ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดหาและสะสมงานศิลปะที่มีคุณค่า และดำเนินงานสงวนรักษาอย่างถูกวิธีเพื่อเป็นผลงานตัวอย่างสำหรับการศึกษาค้นคว้า และเพื่อความภาคภูมิใจของสถาบันนั้น ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เช่นที่พิพิธภัณฑ์ศิลปะในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ดำเนินการสะสมงานศิลปะที่มีคุณค่าพร้อมกับดำเนินงานด้านการสงวนรักษาควบคู่กัน เพื่อให้นักศึกษา คณาจารย์และผู้เชี่ยวชาญ

ได้ศึกษาวิจัย และสามารถนำผลงานสะสมนั้นไปเป็นตัวอย่างเพื่อศึกษาในชั้นเรียน (Rosenfield, 1986) นอกจากนี้หอศิลป์แห่งมหาวิทยาลัยเลทบริดจ์ (University of Lethbridge Art Gallery, 1999) และพิพิธภัณฑสถานศิลปะอัลเลน เมมโมเรียล (The Allen Memorial Art Museum, 1999) ยังได้ดำเนินการในลักษณะเดียวกันนี้ด้วย ส่วนหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีการดำเนินงานในการจัดหาและสะสมงานศิลปะเช่นกัน เช่นหอศิลป์มหาวิทยาลัย ศิลปากร (วิโชค มุกตามณี, สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2542) หอศิลป์วิทยานิพนธ์ศรี แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จรรยาณง แสงวิเชียร, 2538) และ หอศิลป์ปกรรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (อำนาจ เย็นสบาย, สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2542) จากข้อความคิดเห็นที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าอาจารย์และนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามมองเห็นถึงความสำคัญในด้านการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยอย่างสอดคล้องกับความคิดเห็นที่นักวิชาการที่ได้แสดงไว้ ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาจึงสอดคล้องกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม

ความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($X = 4.40$) ตามความคิดเห็นของอาจารย์ คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ควรจัดนิทรรศการพิเศษของศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งความคิดเห็นของอาจารย์นี้สอดคล้องกับจิรา จงกล (2532) ที่กล่าวว่า การจัดนิทรรศการพิเศษเป็นกิจกรรมที่สำคัญในปัจจุบันของหอศิลป์ เช่นที่พิพิธภัณฑสถานศิลปะของมหาวิทยาลัยนานาชาติฟลอริดา (The Art Museum at Florida International University, 1999) นั้นมักมีการจัดแสดงนิทรรศการพิเศษซึ่งเป็นการขอยืมผลงานศิลปะชิ้นสำคัญและมีชื่อเสียงมาจัดแสดงเป็นประจำภายในสถาบันเป็นประจำ ซึ่งกำจร สุนพงษ์ศรี (สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2542) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดแสดงผลงานศิลปะของศิลปินที่มีชื่อเสียงจากภายในประเทศและต่างประเทศจะเป็นการเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ ให้นักศึกษาคณาจารย์รวมทั้งศิลปินและบุคคลที่สนใจได้ศึกษาแนวความคิด รูปแบบ และเทคนิควิธีการของศิลปิน ซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้องกับการทำงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยศิลปากรที่จัดนิทรรศการแสดงผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงจากภายในประเทศและต่างประเทศอยู่เสมอ (สมพร รอดบุญ, 2534)

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($X = 4.50$) ตามความคิดเห็นของนักศึกษา คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดทำโครงการแสดงนิทรรศการศิลปะแลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ใน

มหาวิทยาลัยภายในประเทศ ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของบรรลือ ขอรวมเดช (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2542) และ สมโภชน์ ทองแดง (สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2542) ที่กล่าวคล้ายคลึงกันว่า หากหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยสามารถจัดนิทรรศการศิลปะแลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยภายในประเทศ จะเป็นโอกาสอันดีที่นักศึกษาจะได้แลกเปลี่ยนความรู้ แนวความคิด ทักษะ และศึกษาเทคนิควิธีการในการทำงานศิลปะระหว่างกัน ซึ่งยังสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของยุพาวดี ไวยางกูร (2541) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาการดำเนินงานของนักศึกษาในวิชาโครงการศิลปะส่วนบุคคลในหลักสูตรศิลปศึกษาของสถาบันราชภัฏ” ที่กล่าวว่า ภาควิชาและสถาบันการศึกษาควรร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ จัดนิทรรศการศิลปะให้นักศึกษาได้ศึกษารูปแบบ และวิธีการในการสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อนำมาพัฒนาผลงานศิลปะของตนเองได้ ซึ่งในประเด็นนี้ สอดคล้องกับการทำงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยศิลปากรที่ได้เคยจัดนิทรรศการศิลปะสัญจรระหว่างศิลปินรุ่นเยาว์จากมหาวิทยาลัยศิลปากร กับศิลปินรุ่นเยาว์จากสถาบันราชภัฏสงขลา เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ แนวความคิด และประสบการณ์ร่วมกันระหว่างนักศึกษาทั้งสองภูมิภาค รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนทางวิชาการศิลปะระหว่างสถาบันได้อีกประการหนึ่ง (หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542)

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อพบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อ แต่นักศึกษามีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสูงกว่าอาจารย์ทุกข้อความ โดยข้อที่มีความแตกต่างกันมาก คือ การส่งเสริมการศึกษาของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระ และวิธีการให้ความรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักศึกษาตามระดับชั้น ซึ่งความคิดเห็นของนักศึกษานี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของฮูเปอร์ – กรีนฮิลล์ (Hooper – Greenhill, 1991) ที่กล่าวว่า นโยบายในการให้การศึกษานี้ควรคำนึงถึงเนื้อหาสาระและวิธีการให้ความรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของกลุ่มผู้ชม แต่ละกลุ่ม แต่ละวัย ซึ่งสรกิจ ไสภิตกุล (2537) ซึ่งได้ศึกษาในเรื่อง “การศึกษาโครงการจัดตั้งศูนย์ศิลป์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2543” กล่าวว่า กลุ่มนักศึกษาทางทัศนศิลป์เป็นกลุ่มที่มีความต้องการการตอบสนองต่อการศึกษานี้โดยตรง นักศึกษาจึงให้ความสำคัญและมีความต้องการในเรื่องของการส่งเสริมการศึกษาและกิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ ที่สามารถเป็นปัจจัยสนับสนุนการศึกษาศิลปะให้กับตนเองได้มากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชนิดา พลศรี (2530) ที่ศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังและความพึงพอใจของเยาวชนที่มีต่อการจัดนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์” ซึ่งพบว่าเยาวชนส่วนมากมีความ

คาดหวังและต้องการมีความรู้รอบตัวกว้างขึ้นและมีพฤติกรรมในการชมนิทรรศการโดยจะเลือกชมเฉพาะแต่เรื่องที่ตนเองสนใจ ดังนั้นนักศึกษาทัศนศิลป์ซึ่งยังเป็นเยาวชน และอยู่ในวัยศึกษารวมทั้งอยู่ในฐานะของผู้รับบริการจากหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย จึงต้องการประสบการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนใจของตนเอง เพื่อนำมาสนับสนุนการเรียนรู้ของตนนอกเหนือจากการศึกษาในชั้นเรียน ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาจึงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ

ความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($X = 4.23$) คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ต่างมหาวิทยาลัย – หอศิลป์ของรัฐและเอกชนภายในประเทศ เพื่อวางแผนการทำงาน การจัดนิทรรศการและการบริการข้อมูลความรู้ด้วยระบบสารสนเทศที่ทันสมัย เช่นเดียวกับความคิดเห็นของนักศึกษา ที่ข้อนี้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($X = 4.40$) ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของอาทิทยา จันทะวงษ์ (2540) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของหอศิลป์แห่งชาติในการเผยแพร่ศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย” โดยกล่าวว่า หอศิลป์ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่าง หอศิลป์กับหอศิลป์แห่งอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนการจัดแสดงนิทรรศการซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่งานศิลปะให้แพร่หลายยิ่งขึ้นโดยบรรลือ ขอรวมเดช (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2542) ได้ให้ทัศนะว่า หอศิลป์ในระดับอุดมศึกษาควรมีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกันในการจัดกิจกรรม จัดการบรรยายเรื่องศิลปะ จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งการจัดนิทรรศการสัญจรสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปในแต่ละสถาบันอย่างทั่วถึง โดยอาจมีการจัดตั้งเป็นองค์กรหรือสมาพันธ์ส่วนกลางของหอศิลป์ เพื่อทำหน้าที่จัดตารางโปรแกรมต่าง ๆ เพื่อดำเนินการร่วมกัน หมุนเวียนกันไปตลอดปี ซึ่งประเด็นนี้ยังสอดคล้องกับจิรา จงกล (2532) ที่กล่าวว่าในต่างประเทศมีการจัดตั้งสมาคมพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ เพื่อเป็นเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการให้บริการการแลกเปลี่ยนข้อมูลเอกสารสิ่งพิมพ์ ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งร่วมกันจัดนิทรรศการ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนวัตถุประสงค์ระหว่างกัน ซึ่งหอศิลป์มหาวิทยาลัยบอสตัน (The Boston University Art Gallery, 1999) ก็ได้กล่าวถึงการประสานความร่วมมือของหอศิลป์เองกับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในส่วนภูมิภาคเดียวกัน เพื่อร่วมกันจัดการแสดงนิทรรศการ จัดการบรรยาย อภิปราย ร่วมกันจัดทำแคตตาล็อกและเอกสารทางวิชาการ รวมทั้งมีการประชุมหารือเพื่อวางแผนการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอเช่นกัน ส่วนการบริการข้อมูลความรู้ด้วยระบบสารสนเทศที่ทันสมัยนั้น หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในต่างประเทศหลายแห่งให้บริการข้อมูลด้วยการจัดทำเว็บไซต์เผยแพร่ เช่นที่

พิพิธภัณฑสถานศิลปะพิทยาลัยสมิธ (Smith College Museum of Art, 1999) ได้บริการข้อมูลความรู้เกี่ยวกับผลงานศิลปะที่สะสมไว้ พิพิธภัณฑสถานศิลปะพิทยาลัยเมาท์ โฮลียอค (Mount Holyoke College Art Museum, 1999) แนะนำและให้บริการข้อมูลความรู้เกี่ยวกับผลงานที่จัดแสดงนิทรรศการที่ หอศิลป์มหาวิทยาลัยเยล (The Yale University Art Gallery, 1999) พิพิธภัณฑสถานศิลปะแบลงตัน มหาวิทยาลัยเท็กซัสแห่งออสติน (Blanton Museum of Art: The University of Texas at Austin, 1999) พิพิธภัณฑสถานศิลปะพิทยาลัยเบตส์ (Bates College Museum of Art, 1999) ได้บริการข้อมูลเพื่อแนะนำประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหอศิลป์รวมทั้งแนะนำการดำเนินกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น นิทรรศการที่จัดแสดง และตารางโปรแกรมเกี่ยวกับบริการทางการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงกับความต้องการของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้เสนอแนะไว้ในแบบสอบถามปลายเปิด สรุปความได้ว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดการเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการที่เป็นข้อมูลความรู้ที่ทันสมัย มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านกิจกรรมต่าง ๆ ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย เช่นจัดทำตารางรายการประจำปีให้สถาบันการศึกษาและสาธารณชนทั่วไปได้รับทราบ โดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ รวมทั้งระบบสื่อสารเทคโนโลยีสมัยใหม่ (ความถี่ 110) ซึ่งยังสอดคล้องกับผลสรุปการสัมมนาทัศนศิลป์ศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 3 ที่ต้องการให้หอศิลป์ต่าง ๆ จัดบริการศูนย์ข้อมูลศิลปะ (Art Center) โดยใช้สื่อสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อ แต่นักศึกษามีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสูงกว่าอาจารย์ โดยข้อที่มีความแตกต่างกันมาก คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้ เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสนใจ มีความถนัดทางศิลปะในลักษณะค่ายศิลปะสำหรับเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ การที่นักศึกษาให้ความคิดเห็น และให้ความสนใจต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้ในลักษณะค่ายศิลปะสำหรับเยาวชนนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุชาติ สถาวร (2536) ที่ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถม เกี่ยวกับการเข้าร่วม กิจกรรมพิเศษทางศิลปะ” โดยพบว่า นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมพิเศษทางศิลปะ และต้องการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะนอกเหนือจากการเรียนในเวลาปกติ และยังคงสอดคล้องกับชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (Pornrunroj, 1994) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะเพื่อส่งเสริมให้กับเด็กและเยาวชนในลักษณะค่ายศิลปะ จะช่วยให้เด็กและเยาวชนผู้มีแววศิลป์ได้มีโอกาสพัฒนาทั้งในเรื่องของแนวความคิด ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงานศิลปะได้มากขึ้น ซึ่งนอก

จากจะเป็นส่วนที่ช่วยตอบสนองความต้องการของเด็กและเยาวชนผู้มีแววศิลป์แล้วยังเป็นการขยายผลให้วงการศิลปะได้แพร่หลายไปในวงกว้างอีกด้วย ดังนั้นนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนจึงให้ความสนใจในเรื่องดังกล่าว ในขณะที่อาจารย์อาจมีความเห็นว่ากิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้ เช่นค่ายศิลปะนั้นเหมาะสำหรับเด็กหรือบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อความเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ต่างกับการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษา ทัศนศิลป์ ซึ่งเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในด้านนี้ของนักศึกษาสูงกว่าอาจารย์ ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาจึงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

ความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($X = 4.56$) ตามความคิดเห็นของอาจารย์ คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างละเอียดตลอดปีงบประมาณ เพื่อการติดตามและประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความคิดเห็นของอาจารย์นี้สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษาซึ่งอุทุมพร จามรมาน (2541) ได้กล่าวถึงหน่วยงานในสถาบันอุดมศึกษา ต้องจัดทำนโยบาย แผนงาน และการดำเนินงานอย่างมีระบบเพื่อสามารถตรวจสอบและติดตามผลได้อย่างชัดเจน และยังสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพ (บรรจง จันทมาศ, 2541) ที่กล่าวถึงกระบวนการทำงานในทุกกระบวนการว่าต้องมีการวางแผนปฏิบัติงาน (Plan) เป็นอันดับแรก โดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย กำหนดวิธีการดำเนินงานเป็นระบบเอกสาร มีการปฏิบัติการที่สอดคล้องกับเอกสาร เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนงานที่วางไว้และสามารถติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานได้

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($X = 4.43$) ตามความคิดเห็นของนักศึกษา คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดการตรวจสอบการปฏิบัติการภายในหน่วยงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในเชิงปรับปรุงพัฒนา ซึ่งความคิดเห็นของนักศึกษาลดคล้องกับหลักการในการตรวจสอบและประเมินผลภายในหน่วยงานของระบบการประกันคุณภาพ (บรรจง จันทมาศ, 2541) ที่กล่าวถึงขั้นตอนการตรวจสอบสิ่งที่ดำเนินการเพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง โดยการแก้ที่ต้นเหตุ ค้นหาสาเหตุเพื่อป้องกันมิให้เกิดความบกพร่องขึ้นอีก หาทางพัฒนาระบบ หรือปรับปรุงการดำเนินงานนั้น ๆ โดยตรง โดยการทบทวน ปรับเปลี่ยนกระบวนการให้สอดคล้องกับความต้องการ

และสถานการณ์ปัจจุบัน จากความคิดเห็นของนักศึกษาในข้อนี้ อาจหมายถึงนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามและอยู่ในฐานะของผู้รับบริการจากหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ได้พบข้อบกพร่องในการดำเนินงานบางประการของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย จึงมีความคาดหวังให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งความคิดเห็นของนักศึกษาในเรื่องการตรวจสอบการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยนี้ ยังสอดคล้องกับการประกันคุณภาพการอุดมศึกษาที่สนับสนุนให้หน่วยงานในสถาบันอุดมศึกษาจัดการตรวจสอบและประเมินผลภายในหน่วยงานของตนเอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมีมาตรฐานต่อไป (ทบทวมหาวิทยาลัย, 2543)

เมื่อเปรียบเทียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริม การศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบทวมหาวิทยาลัย ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันอย่างยิ่ง ในข้อ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดแบบประเมินและแสดงความคิดเห็นต่อการจัดแสดง นิทรรศการในแต่ละครั้งจากผู้เข้าชมนิทรรศการ ซึ่งสอดคล้องกับฮูเปอร์ – กรีนฮิลล์ (Hooper – Greenhill, 1991) ที่กล่าวว่า หอศิลป์ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานจากความคิดเห็น หรือ ความต้องการจากผู้ชมซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของหอศิลป์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ชม และเพื่อนำข้อมูลนั้นมาพัฒนาการดำเนินงานของหอศิลป์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับจิรา จงกล (2532) ซึ่งได้กล่าวไว้เช่นกันว่า การประเมินผลของหอศิลป์ด้วยการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต ปฏิกริยาจากผู้ชม การสำรวจสถิติจากผู้เข้าชมหรือใช้บริการ จะเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัด กิจกรรม การจัดบริการ และการดำเนินงานของหอศิลป์ให้ดียิ่งขึ้น จากข้อความความคิดเห็นที่กล่าวมา สะท้อนให้เห็นว่า อาจารย์และนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามต่างมองเห็นถึงความสำคัญในด้าน ระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยอย่างสอดคล้องกับความคิดเห็นที่ นักวิชาการและกระแสนของกระบวนการประกันคุณภาพที่ได้แสดงไว้ ความคิดเห็นของอาจารย์ และนักศึกษาจึงสอดคล้องกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการ ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย 5 ด้าน ดังนี้

ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ ข้อที่มีความถี่สูงสุด คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ควรเป็นแหล่งส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย พร้อมกับเป็นแหล่งปลูกฝังทัศนคติ เผยแพร่ผลงานศิลปะ และบริการทางวิชาการทัศนศิลป์สู่สังคมนั้น สอดคล้องกับข้อมูลจากความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของอาจารย์และนักศึกษาด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ในงานวิจัยที่พบว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรเป็นแหล่งเสริมสร้างและสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย เช่นกัน ดังที่ ฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที (สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2543) ได้กล่าวว่า นโยบายและวัตถุประสงค์ประการแรกของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยนั้นควรมีความมุ่งหมายในการสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในสถาบัน และอำนาจ เย็นสบาย (สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2542) ได้กล่าวว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการสนับสนุนการศึกษาตามหลักสูตรของสถาบันส่วน นักศึกษาแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในข้อที่มีความถี่สูงสุดว่า ควรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูล และสนับสนุนกิจกรรมทางทัศนศิลป์สำหรับนักศึกษา เช่น ส่งเสริมการจัดนิทรรศการผลงานศิลปะของ นักศึกษาภายในสถาบันและต่างสถาบัน เพื่อมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์ซึ่งกันและกัน โดยในส่วนของความเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูลนั้นวิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2539) ได้กล่าวว่าหอศิลป์เป็น แหล่งสะสมงานศิลปกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของศิลปินในแต่ละยุคสมัย ดังนั้นจึงมีความสำคัญในการ เป็นแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลของนักศึกษา เพื่อศึกษาแบบอย่าง แนวความคิด เทคนิควิธีการ เพื่อนำไป พัฒนาและวิเคราะห์งานศิลปะของนักศึกษา (วีระเดช พนมวัน ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2542) ส่วนข้อเสนอแนะในเรื่องกิจกรรมทางทัศนศิลป์ เช่น การจัดนิทรรศการผลงานศิลปะของนักศึกษานั้น สอดคล้องกับความคิดเห็นของบรรลือ ขอรวมเดช (สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2542) และสมโภชน์ ทองแดง (สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2542) ที่กล่าวว่าไว้อย่างสอดคล้องกันว่า การจัดนิทรรศการผลงาน ศิลปะของ นักศึกษาโดยมีการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนกันระหว่างสถาบัน จะเป็นโอกาสที่นักศึกษาจะได้ แลกเปลี่ยนความรู้ แนวความคิด ทัศนคติ และศึกษาเทคนิควิธีการทำงานศิลปะระหว่างกัน

จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ของหอศิลป์ใน มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ อาจารย์และนักศึกษาจึงมีความคิดเห็น ในภาพรวมเช่นเดียวกันว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีนโยบายและวัตถุประสงค์อย่างเป็นรูปธรรม ในการเป็นแหล่งส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูล ทางศิลปะ รวมทั้งควรมีการสนับสนุนกิจกรรมทางศิลปะประเภทต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับการศึกษา

ทางทัศนศิลป์ให้กับนักศึกษามากขึ้น ควบคู่ไปกับบทบาทการเผยแพร่ผลงานศิลปะและการบริการทางวิชาการทัศนศิลป์ให้แก่สาธารณชน

ด้านการดำเนินงาน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ ข้อที่มีความถี่สูงสุด คือ ในด้านคณะผู้ดำเนินการควรมีผู้บริหารและคณะผู้ดำเนินงานมืออาชีพที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในแขนงที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง มีอัตรากำลังที่รักษาบริการ มีเจ้าหน้าที่ประจำหอศิลป์ที่สามารถให้ความช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำแก่ผู้ชมได้ ในขณะที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในข้อที่มีความถี่สูงสุดเช่นกันว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีผู้บริหารและคณะผู้ดำเนินงานมืออาชีพที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ซึ่งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะนี้ สอดคล้องกับข้อมูลจากความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับคณะผู้ดำเนินงาน ในงานวิจัย ที่กล่าวถึงคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้บริหารและคณะผู้ดำเนินงาน และยังตรงกับความคิดเห็นของจิรา จงกล (2532) และดำรง วงศ์อุปราศ (2539) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารและคณะผู้ดำเนินงานของหอศิลป์ ควรมีความรู้ ความสามารถในวิทยาการจัดการตามหลักวิชาการ พิพิธภัณฑสถานและหอศิลป์ มีความเชี่ยวชาญ ชำนาญงานอย่างมืออาชีพ เพื่อสามารถเพิ่มพูนขยายผล ให้ความรู้ความเข้าใจในศิลปะ และเสริมประสบการณ์ทางสุนทรีย์ให้กับผู้ชม หรือ ผู้ใช้บริการต่าง ๆ ในหอศิลป์ได้อย่างแท้จริง สำหรับด้านการดำเนินงาน อาจารย์แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในข้อที่มีความถี่สูงสุดว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีการดำเนินงานและการบริหารงานอย่างมีระบบ มาตรฐานสากล มีจุดมุ่งหมายและทิศทางที่แน่นอน รวมทั้งมีการวางแผนงานในแต่ละปี ในขณะที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในข้อที่มีความถี่สูงสุดเช่นกันว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีการดำเนินงานอย่างมีระบบแบบแผนและมีมาตรฐานเทียบเท่าระดับสากลเช่นกัน

จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในด้านการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย อาจารย์และนักศึกษาจึงมีความคิดเห็นในภาพรวมเช่นเดียวกันว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีคณะผู้ดำเนินงาน รวมทั้งมีการบริหารงาน มีการดำเนินงาน อย่างมีระบบได้มาตรฐานสากล ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและผู้บริหารหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจึงควรเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการเร่งส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงาน เช่น สนับสนุนการไปการดูงาน หรือสนับสนุนให้บุคลากรเข้าศึกษาหรือเข้าอบรมเกี่ยวกับวิทยาการจัดการพิพิธภัณฑสถานและหอศิลป์ตามหลักวิชาการ เพื่อนำไปสู่การบริหารงานหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีมาตรฐานตามระบบสากลต่อไป

ด้านหน้าที่จัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ ข้อที่มีความถี่สูงสุด คือ การบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมควรมีคุณภาพที่เทียบได้กับระดับสากล ทุกรูปแบบที่นำเสนอต้องคำนึงถึงลักษณะการให้ความรู้และเป็นกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมทุกระดับตั้งแต่นักเรียน นิสิต นักศึกษาจนถึงสาธารณชนทั่วไป ซึ่งรูปแบบในการบริการทางการศึกษาและการจัดกิจกรรมในสาขานั้น ฮูเปอร์ – กรีนฮิลล์ (Hooper – Greenhill, 1991) ได้กล่าวว่า ต้องมีการวางแผนการบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความต้องการและความสามารถของผู้เข้าใช้บริการในแต่ละกลุ่มแต่ละวัย โดยคำนึงถึงวิธีการสอน วิธีการอธิบาย และวิธีการใช้กิจกรรมให้เหมาะสม เช่น การให้ความรู้ในเรื่องศิลปะสำหรับเด็กนั้น วิธีการบรรยายที่ยาวนานอาจไม่เหมาะสม แต่หากอยู่ในรูปแบบของเกมการค้นหาแล้วสอดแทรกเรื่องศิลปะ จึงจะเป็นวิธีที่เหมาะสมกับเด็กมากกว่า ส่วนนักศึกษาแสดงความเห็นและเสนอแนะในข้อที่มีความถี่สูงสุดว่า ควรจัดบริการการศึกษาและจัดกิจกรรมที่เป็นการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ ความเข้าใจในผลงานทัศนศิลป์แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไปในรูปแบบของการผลิตบทความ เอกสารทางวิชาการ การจัดกิจกรรมการบรรยายและกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นประจำ ซึ่งการเผยแพร่ความรู้ด้วยการผลิตบทความ หรือเอกสารทางวิชาการนี้ตรงกับปัจจัยการดำเนินงานด้านการเผยแพร่ความรู้ของหอศิลป์ โดยประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ (2530) และ จิราจกมล (2532) กล่าวว่า หอศิลป์ควรดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ในรูปแบบของสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ หรือเผยแพร่เป็นบทความ เอกสารทางวิชาการ รวมทั้งเสนอผลงานวิจัยเพื่อเผยแพร่สู่สถาบันการศึกษาและสาธารณชน ซึ่งฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที (สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2543) ได้กล่าวเสริม ในเรื่องของสิ่งพิมพ์เผยแพร่ว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรผลิตสิ่งพิมพ์ในรูปแบบแผ่นพับคำบรรยายเรื่องศิลปะในยุคสมัยต่าง ๆ เช่น ศิลปะสุโขทัย ศิลปะอยุธยา จนกระทั่งถึงเรื่องของศิลปะร่วมสมัยเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับนักเรียน นิสิตนักศึกษา รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจได้ทำความเข้าใจกับเรื่องของศิลปะได้มากขึ้น และควรมีการจัดการบรรยายศิลปะ โดยมีหัวข้อบรรยายที่อยู่ในความสนใจของนักศึกษาและประชาชนทั่วไปเป็นประจำ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาและก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของศิลปะขยายไปในวงกว้างมากยิ่งขึ้น ส่วนในเรื่องของการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการนั้น ธเนศ อ่าวสินธุ์ศิริ (สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการอบรมเชิงปฏิบัติการว่ามีประโยชน์ต่อการทำงานศิลปะของนักศึกษา เพราะสามารถศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังสามารถศึกษาเทคนิค วิธีการของศิลปินได้อย่างใกล้ชิด

จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในด้านหน้าที่จัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรม อาจารย์และนักศึกษาจึงมีความคิดเห็นในภาพรวมและคาดหวังในรูปแบบการบริการเช่นเดียวกัน

ว่า รูปแบบของการบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ควรีรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของกลุ่มผู้ชมแต่ละกลุ่ม ตั้งแต่กลุ่มนักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มของนักศึกษานั้นมีความต้องการทั้งในส่วนที่เป็นข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์เพื่อสะดวกต่อการศึกษา ค้นคว้า และมีความต้องการในรูปแบบของการบรรยายรวมทั้งรูปแบบของกิจกรรมประเภทการอบรมเชิงปฏิบัติการ

ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ ข้อที่มีความถี่สูงสุด คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ทางศิลปะสู่ชีวิตประจำวันของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการใช้อีสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น จดหมายข่าว หรือวารสาร จัดรายการผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์หรือผ่านทางเว็บไซต์ ในขณะที่นักศึกษาแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในข้อที่มีความถี่สูงสุดเช่นกันว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดการเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการที่เป็นข้อความรู้ใหม่ ๆ และทันสมัย มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านกิจกรรมต่าง ๆ ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย เช่น จัดทำตารางรายการประจำปีให้สถาบันการศึกษาและสาธารณชนทั่วไปได้รับทราบ มีการใช้อีสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์และระบบสื่อสารเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งตามหลักการของหอศิลป์ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานด้านการเผยแพร่ความรู้ทางศิลปะว่า นอกจากการจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นพับ วารสาร หนังสือพิมพ์ รวมถึงเอกสารทางวิชาการและผลงานการวิจัยของหอศิลป์เพื่อเป็นข้อมูลทางวิชาการเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชนแล้ว การจัดรายการวิทยุและการจัดรายการทางโทรทัศน์ที่แสดงเรื่องราวของศิลปะ ให้ข้อมูลความรู้เรื่องศิลปะ ยังเป็นวิธีทางที่สำคัญในการเผยแพร่ศิลปะสู่สาธารณชนได้อีกทางหนึ่ง (จิรา จงกล, 2532) เพราะสื่อวิทยุและโทรทัศน์จะทำให้สาธารณชนเข้าถึงเรื่องราวของศิลปะได้ง่ายขึ้นเปรียบได้เช่นกับการฟังเพลง เมื่อได้ฟังบ่อยครั้ง ย่อมต้องเกิดความซาบซึ้งในอรรถรสของเสียงเพลงนั้น (ธเนศ อ่าวสินธุ์ศิริ, สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542) ซึ่งความต้องการในการใช้อีสื่อต่าง ๆ ดังกล่าวเพื่อเผยแพร่ข้อมูลความรู้ทางศิลปะนี้ยังได้สอดคล้องกับผลของการประชุมสัมมนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2527 และผลของการประชุมสัมมนาทัศนศิลป์ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2541 ด้วยที่แสดงถึงความต้องการในการใช้อีสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชนประเภทวิทยุและโทรทัศน์ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต เพื่อการเผยแพร่ ส่วนในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมของหอศิลป์นั้น จิรา จงกล (2532) ได้กล่าวว่า หอศิลป์ควรจัดทำปฏิทินรายการประจำปี ปฏิทินรายการพิเศษแจ้งไปยังกลุ่มเป้าหมาย โดยมีการประชาสัมพันธ์ไว้ล่วงหน้า นอกจากการแจ้งข่าวแล้ว หอศิลป์ควรจัดประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ไปสเตอร์ แผ่นป้ายโฆษณา สื่อวิทยุโทรทัศน์

จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือของ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมเช่นเดียวกันว่า หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดการเผยแพร่ความรู้เรื่องศิลปะเข้าสู่ชีวิตประจำวันของสาธารณชน เพื่อการขยายผลให้สาธารณชนมีความรู้ความเข้าใจ มีความซาบซึ้งในผลงานศิลปะในวงที่กว้างขึ้นด้วยการใช้สื่อสิ่งพิมพ์เช่น หนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หรือจัดรายการทางวิทยุโทรทัศน์ มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของหอศิลป์ด้วยสื่อสารสนเทศทุกประเภทให้กับกลุ่มผู้ชมซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งกลุ่มอื่น ๆ ที่มีความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มของนักศึกษาศิลปะทุกสถาบัน เพื่อสามารถติดตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่หอศิลป์เป็นผู้จัดได้มากขึ้น ซึ่งจะประโยชน์ต่อทั้งวงการศึกษาและวงการศิลปะ

ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ ข้อที่มีความถี่สูงสุด คือ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดทำแผนดำเนินงานให้ชัดเจน จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ มีระบบติดตามการดำเนินงานของหน่วยงาน มีการตรวจเช็คอุปสรรคปัญหาในการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมเพื่อนำมาสรุปผลเพื่อปรับปรุงการวางแผนงานต่อไป มีการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานรวมทั้งบุคลากรในหน่วยงาน ทั้งในระยะสั้นและเป็นรายปี ส่วนนักศึกษาแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในข้อที่มีความถี่สูงสุดว่า ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบการบริหารและการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยโดยแบ่งเป็นระยะสั้น ระยะยาว หรือเป็นประจำทุกปี ซึ่งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์และนักศึกษาล้วนแต่สอดคล้องกับข้อมูลจากความคิดเห็นด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในงานวิจัย และยังสอดคล้องกับกระแสรูปแบบการประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษา และระบบประกันคุณภาพ โดยระบบการประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษาได้กล่าวถึงหน่วยงานในสถาบันอุดมศึกษาต้องจัดทำนโยบาย แผนงาน และการดำเนินงานอย่างมีระบบ เพื่อสามารถตรวจสอบและติดตามผล (อุทุมพร จามรมาน, 2541) ส่วนระบบการประกันคุณภาพได้กล่าวถึง ขั้นตอนในกระบวนการทำงานทุกกระบวนการว่า สิ่งสำคัญอันดับแรก นั้นให้ความสำคัญกับการวางแผนการดำเนินงานอย่างมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการกำหนดวิธีการทำงาน การควบคุมงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย การปฏิบัติงานตามแผนที่ได้วางไว้ มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามมาตรฐานและคุณภาพที่กำหนด จากนั้นจึงเป็นขั้นตอนของการปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป (บรรจง จันทมาศ, 2541)

จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมเช่นเดียวกันว่า หอศิลป์ใน

มหาวิทยาลัยควรมีระบบเพื่อการตรวจสอบการดำเนินงานภายในหอศิลป์เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีการเลือกสรรบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการประเมินผล การดำเนินงานการจัดนิทรรศการ การบรรยาย และการจัดกิจกรรมทางศิลปะแต่ละครั้ง ซึ่งล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา ต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาศิลปินในหน่วยงาน เช่น สนับสนุนการอบรม หรือไปดูงานด้านบริหารจัดการหอศิลป์ตามหลักวิชาการพิพิธภัณฑ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการนำหน่วยงานไปสู่ระบบมาตรฐานสากล
2. หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงสำหรับการขยายการดำเนินงาน การบริการทางวิชาการและการจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ เพื่อสามารถตอบสนองต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ได้มากขึ้น
3. หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษามีโอกาสเข้าร่วมการดำเนินงานของหอศิลป์ เช่น เป็นอาสาสมัครนำชมนิทรรศการ หรือให้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่จัดโดยเป็นผู้ช่วยวิทยากรในการจัดอบรมศิลปะ เป็นต้น
4. สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาควรเปิดการสอนหลักสูตรทฤษฎีวิชาการพิพิธภัณฑ์เพื่อรองรับความก้าวหน้าและการเจริญเติบโตของวงการหอศิลป์และพิพิธภัณฑ์
5. ผลการวิจัยในครั้งนี้ หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยหรือกรณีศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย หอศิลป์ และพิพิธภัณฑ์ประเภทอื่น ๆ ในแต่ละแห่ง แต่ละภูมิภาค
2. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องของความต้องการในการใช้บริการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจากกลุ่มประชากรอื่น ๆ เช่น ครู อาจารย์ที่สอนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ศิลปิน และประชาชนทั่วไป
3. ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบจำลองของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย โดยศึกษาจากความคิดเห็นของ กลุ่มคณะผู้บริหารและนักวิชาการในหอศิลป์ อาจารย์ และนักศึกษา
4. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงาน และบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรุงเทพ, มหาวิทยาลัย. **มหาวิทยาลัยกรุงเทพ: ระเบียบการและหลักสูตรการศึกษา 2540 – 2541.** (ม.ป.ท.), 2540.

กัญญา เจริญศุภกุล. ปัญหาการเรียนการสอนวิชาศิลปะ. ในรายงานการประชุมสัมมนาสถานะ **การศึกษาศิลปะระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย**, หน้า 26 – 28. 26 – 28 กรกฎาคม 2527 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม.

กำจร สุนพงษ์ศรี. ปัญหาการเผยแพร่ความรู้ทางศิลปะไปสู่ประชาชน. ในรายงานการประชุม **สัมมนาสถานะการศึกษาศิลปะระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย**, หน้า 133 – 159. 26 – 28 กรกฎาคม 2527 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม .

กำจร สุนพงษ์ศรี. ศาสตราจารย์. สัมภาษณ์, 5 ธันวาคม 2542.

ขอนแก่น, มหาวิทยาลัย. **หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** ขอนแก่น: สำนักงานหอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น, (ม.ป.ป.) (ัดสำเนา)

ขอนแก่น, มหาวิทยาลัย. **หลักสูตรระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยขอนแก่น 2538 – 2539.** ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์, 2538.

จรรมนง แสงวิเชียร. การรวบรวมงานศิลปกรรมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ใน **นิทรรศการศิลปกรรมงานสะสมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 26 มีนาคม – 25 เมษายน 2538.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ตรีถนสาร, 2538.

จรัส สุวรรณเวลา. สาระจากอภินิหารบดี. ใน **นิทรรศการศิลปกรรมงานสะสมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 26 มีนาคม – 25 เมษายน 2538.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ตรีถนสาร, 2538.

จตุฎ โภมทรัพย์ตานนท์. **ศิลปะคืออะไร.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คอมแพคพรีนท์, 2539.

จิรา จงกล. **พิพิธภัณฑ์สถานวิทยา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2532.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะครุศาสตร์. **หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ 2538).** กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที. อดีตผู้อำนวยการหอศิลป์พระศรี. สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2543.

- ชนิดา พลศรี. **ความคาดหวังและความพึงพอใจของเยาวชนที่มีต่อการจัดนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ชลิต ชัยครรชิต. ผู้จัดการหอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2543.
- ชลูด นิมเสมอ. **องค์ประกอบของศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2542.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. โครงการวิจัยในโอกาสเฉลิมฉลองกาญจนาภิเษกสมโภชเรื่องหอศิลป์ในช่วง พ.ศ.2489 – 2538. ใน **สรุปผลการเสวนาเรื่องหอศิลป์ในประเทศไทย**. หน้า 5 - 7. 29 พฤษภาคม 2539 ณ หอประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชียงใหม่, มหาวิทยาลัย. **รายการพื้นที่ใช้สอยหอศิลปกรรมและวัฒนธรรม คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. เชียงใหม่: คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (ม.ป.ป.) (อัดสำเนา)
- เชียงใหม่, มหาวิทยาลัย. **สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี**. เชียงใหม่: คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, (ม.ป.ป.) (อัดสำเนา)
- ไชยยงค์ บุญผากลิ่น. ผู้อำนวยการหอศิลป์สวนดุสิต. สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2542.
- ดำรง วงศ์อุปราช. การเสวนาเรื่องหอศิลป์ในประเทศไทย. ใน **สรุปผลการเสวนาเรื่องหอศิลป์ในประเทศไทย**, หน้า 12 – 25. 29 พฤษภาคม 2539 ณ หอประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดำรง วงศ์อุปราช. บทบาทของภาครัฐบาลและเอกชนต่อศิลปะร่วมสมัยและการศึกษา. ใน **บันทึกการสัมมนาศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2477**, หน้า 20 – 70. 5 – 6 มกราคม 2526 ณ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร.
- ดำรง วงศ์อุปราช. หอศิลป์ในประเทศไทย อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. **สรุปผลการเสวนาเรื่องหอศิลป์ในประเทศไทย**. หน้า 42 – 53. 29 พฤษภาคม 2539 ณ หอประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดำรง วงศ์อุปราช. ผู้ช่วยศาสตราจารย์. สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2543.
- เด่นพงษ์ วงศาโรจน์. ประธานคณะกรรมการบริหารหอศิลปกรรมและหอสะสมศรีนครินทร์วิโรฒ. สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2543.
- ทองปลิว ชมชื่น. **ปรัชญาการศึกษาในระบบโรงเรียน**. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2528.

- ทวีเกียรติ ไชยงยศ. **สุนทรียะทางทัศนศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2538. (ในโอกาสฉลองครบรอบ 60 ปี วิทยาลัยครูสวนดุสิต).
- ธวัชชัย ผลเพิ่ม. **แบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- ธเนศ อ่าวสินธุ์ศิริ. **หัวหน้าโครงการหอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ**. สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2542.
- ธารินทร์ นิมมานเหมินท์. **ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหอศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย และการดำเนินงานของคณะกรรมการโครงการเฉลิมพระเกียรติศิลปแห่งชาติที่ 9. ในสรุปผลการเสวนาเรื่องหอศิลป์ในประเทศไทย**. หน้า 42 – 53. 29 พฤษภาคม 2539 ณ ห้องประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรศักดิ์ วิเศษชัยอนุสรณ์. **บทบาทของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในระดับมัธยมศึกษา กรณีศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.
- นันทวัลย์ ตั้งพรประเสริฐ. **สภาพและปัญหาการจัดนิทรรศการศิลปะตามการรับรู้ของอาจารย์และนักศึกษาศิลปหัตถกรรมในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในอาชีวศึกษาภาคกลาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- นิคม มุสิกคามะ. **คู่มือ: การปฏิบัติงานของภัณฑารักษ์พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกรมศิลปากร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2536. (กรมศิลปากรจัดพิมพ์เนื่องในมหามงคลเฉลิมพระเกียรติ 100 ปี พระบรมราชสมภพพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว 8 พฤศจิกายน 2536)
- นพดล สายทองยนต์. **ปัญหาการสอนวิชาศิลปศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

- บรรจง จันทมาศ. **ระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9000**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ส. เอเซีย เพรส., 2541.
- บรรลือ ขอรวมเดช. **สภาพและปัญหาการสอนศิลปะภาคปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- บรรลือ ขอรวมเดช. **ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต เพาะช่าง**. สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2542.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. **สถิติวิจัย 1**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: พี . เอ็น . การพิมพ์, 2539.
- บุรพา, มหาวิทยาลัย. **คู่มือการศึกษานิสิตปริญญาตรีภาคปกติ ปีการศึกษา 2541**. (ม.ป.ท.), 2541.
- ปรววรรณ ดวงรัตน์. **การศึกษาสภาพและปัญหาของการเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติสาขาทัศนศิลป์ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ประคอง กรรณสูต. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ด่านสุทธาการพิมพ์, 2542.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์. **ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์**. สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2542.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์. **พิพิธภัณฑวิทยา**. (ม.ป.ท.), 2530.
- ปัญญา วิจินธนสาร. **ข้อเสนอผลสรุปการสัมมนากลุ่มย่อยงานสัมมนาทัศนศิลป์ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 3**. ในรายงานประชุมสัมมนาทัศนศิลป์ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 3. หน้า 142 – 148. 4 – 6 มีนาคม 2541. ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร.
- พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง. **สูจิบัตรนิทรรศการศิลปะ: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เจริญผล, 2540.
- พิษณุ สุภานิมิตร. **ครูสอนศิลปะกับงานศิลปะและนิทรรศการศิลปะ. ในจินตภาพไทย: นิทรรศการศิลปกรรม ครั้งที่ 11 ของอาจารย์คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**. หน้า 6 – 10. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท), 2537.

- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. สถานะการศึกษาศิลปะระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย. ในสันติ คุณประเสริฐ และ สมใจ สิทธิชัย (บรรณาธิการ), **ศิลปศึกษา – ศึกษาศิลปะ**, ชุดรวมบทความครุศิลป์ 4, หน้า 131 – 142. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- มธุรา จึงอยู่สุข. **การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา วิชาเอกศิลปศึกษาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของภาควิชาศิลปะ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- มณฑิยา บุญมา. ศิลปะร่วมสมัยของไทยสู่ระดับนานาชาติ. ในรายงานประชุมสัมมนาทัศนศิลป์ **ศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 3**, หน้า 134 – 141. 4 – 6 มีนาคม 2541 ณ หอประชุม มหาวิทยาลัย ศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมศัพท์ศิลปะอังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพื่อนพิมพ์, 2530.
- ยุพาวดี ไวย่างกูร. **การศึกษาปัญหาการดำเนินงานของนักศึกษาในวิชาโครงการศึกษาศิลปะส่วนบุคคล ในหลักสูตรศิลปศึกษาของสถาบันราชภัฏ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541.
- วันชัย ศิริชนะ. แนวนโยบายด้านศิลปะของทบวงมหาวิทยาลัย. ในรายงานการประชุมสัมมนาทัศนศิลป์ **ศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 3 “ทศวรรษใหม่ : ศิลปะพัฒนาประเทศ”**, หน้า 52 – 53. 4 – 6 มีนาคม 2541 ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศิลปากรวังท่าพระ จังหวัดกรุงเทพมหานคร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. แนวทางการพัฒนาการศึกษาศิลปะในระดับอุดมศึกษา. ในรายงานการประชุมสัมมนา **สถานะการศึกษาศิลปะระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย**, หน้า 160 – 184. 26 – 28 กรกฎาคม 2527 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม.
- วิชัย ตันศิริ. **คำอธิบายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2542.
- วิโชค มุกดามณี. ผู้อำนวยการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร. สัมภาษณ์, 6 สิงหาคม 2542.
- วิโชค มุกดามณี. ผู้อำนวยการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร. สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2543.
- วินัย โสมดี. ศิลปศึกษา. **สารานุกรมศึกษาศาสตร์** 11(2535) : 112 – 114.

- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. ปัญหาการเผยแพร่ความรู้ทางศิลปะไปสู่ประชาชน. ในรายงานการประชุมสัมมนา **สถานะการศึกษาศิลปะระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย**, หน้า 133 – 159. 26–28 กรกฎาคม 2527 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. **โลกศิลปะ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส, 2539.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. หอศิลป์ในประเทศไทย (4). ใน **สรุปผลการเสวนาเรื่องหอศิลป์ในประเทศไทย**, หน้า 100 – 102. 29 พฤษภาคม 2539 ณ ห้องประชุมสารนิเทศจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. **ทัศนศิลป์ศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นอ้อ, 2532.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. วิวัฒนาการทัศนศิลป์สมัยใหม่ในประเทศไทย. ใน **ทัศนศิลป์**. หน้า 165-172. กรุงเทพฯ มหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2536.
- วีณา มิ่งขวัญ. **ปัญหาการเรียนของนักศึกษาเอกศิลปศึกษาในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการสภวิทยาลัยรัตนโกสินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- วีระเดช พนมวัน ณ อยุธยา. ข้อเสนอผลสรุปการสัมมนากลุ่มย่อยงานสัมมนาทัศนศิลป์ศึกษา. ใน **รายงานประชุมสัมมนาทัศนศิลป์ศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 3**, หน้า 134 – 141. 4 – 6 มีนาคม 2541 ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร.
- วีระเดช พนมวัน ณ อยุธยา. นักวิชาการช่างศิลป์ 6 หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร. สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2542.
- ศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, มหาวิทยาลัย. คณะศิลปกรรมศาสตร์. **หลักสูตรคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร พ.ศ.2536**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, 2536. (อัดสำเนา)
- ศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, มหาวิทยาลัย. คณะศิลปศาสตร์. **หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกทัศนศิลป์ (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2536) ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรมคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร**, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, 2536. (อัดสำเนา)
- ศรีนครินทร์วิโรฒ, มหาวิทยาลัย. **รายงานคณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ 2536 – 2542**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สันติศิริ, 2542. (จัดพิมพ์เนื่องในวาระ 50 ปี มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ 28 เมษายน 2542 และ 6 ปี คณะศิลปกรรมศาสตร์ 16 มิถุนายน 2542)

- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. โครงการประชุมสัมมนาทัศนศิลป์ศึกษาครั้งที่ 3 เรื่อง “ทศวรรษใหม่ : ศิลปะพัฒนาประเทศ”. ในรายงานการประชุมสัมมนาทัศนศิลป์ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 3. หน้า 4–10. 4–6 มีนาคม 2541. ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร.
- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. โครงการการประชุมวิชาการแสดงผลศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 30. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2529.
- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. ปัจจัยในความก้าวหน้าของศิลปะในประเทศไทย. ใน **นิทรรศการศิลปกรรม ครั้งที่ 1 ของอาจารย์คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์แอนด์, 2520.
- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. **นิทรรศการศิลปกรรมครั้งที่ 2 ของอาจารย์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2521.
- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. รายงานผลการประชุมกลุ่มย่อยการประชุมสัมมนาทัศนศิลป์ศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 3. ใน **รายงานการประชุมสัมมนาทัศนศิลป์ศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 3**, หน้า 150–155. 4–6 มีนาคม 2541 ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศิลปากรวังท่าพระ จังหวัดกรุงเทพมหานคร.
- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. สรุปผลการสัมมนาสถานะการศึกษาศิลปะระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย. ใน **รายงานการประชุมสัมมนาสถานะการศึกษาศิลปะระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย**, หน้า 189–192. 26–28 กรกฎาคม 2527 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม.
- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. **คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์. หลักสูตรศิลปบัณฑิตคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ.2529**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2529. (อัดสำเนา)
- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. หอศิลป์. **หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร, (ม.ป.ป.). (อัดสำเนา)
- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. หอศิลป์. **เอกสารการแบ่งส่วนราชการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร**. กรุงเทพมหานคร: หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540. ก (อัดสำเนา)
- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. หอศิลป์. **เอกสารบันทึกแผนงานปฏิบัติงานของหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร พุทธศักราช 2539 – 2543**. กรุงเทพมหานคร: หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540. ข (อัดสำเนา)

- ตีระลีย์ ภูเพชร. พิพิธภัณฑสถานสำหรับศตวรรษใหม่. ใน **รวมบทความทางวิชาการ 72 พรรษาท่านอาจารย์ ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัททิศ ดิศกุล**, หน้า 99 – 115 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิษณุโลก ฟรินติ้ง เซนเตอร์, 2538.
- สมเกียรติ ตั้งนโม. **หนังสือศิลปะ 4 เล่ม**. เชียงใหม่: สาขาจิตรกรรม คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.
- สมพร รอดบุญ. สามหอศิลป์ในกรุงเทพมหานคร. **วารสารบ้านและสวน** 16 (ตุลาคม 2534) : 261 - 266.
- สมโภชน์ ทองแดง. อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม, 2542.
- สรกิจ โสภิตกุล. **การศึกษาโครงการจัดตั้งศูนย์ศิลป์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2543**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2537.
- สีปพนนท์ เกตุทัต. ทศวรรษใหม่: ศิลปะกับการศึกษา ใน **รายงานการประชุมสัมมนา ทศนศิลป์ ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 3 “ทศวรรษใหม่ : ศิลปะพัฒนาประเทศ”**. หน้า 40 - 44. 4 - 6 มีนาคม 2541 ณ.หอประชุมมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร.
- สุชาดา สถาวร. **ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษทางศิลปะ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สุชาติ เกาทอง. **คนบตีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**. สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2542.
- สุชาติ เกาทอง. **ความจำเป็นของการจัดสร้างหอศิลป์มหาวิทยาลัยบูรพา**. **วารสารวิชาการศิลปกรรมบูรพา**. 1(1) (2540): 11 – 14.
- สุชาติ เกาทอง. **โครงการก่อสร้าง “หอศิลปะและวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ปีงบประมาณ 2543 ณ มหาวิทยาลัยบูรพา**. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา, (ม.ป.ป). (อัดสำเนา)
- สุชาติ เกาทอง. **เวลาและโอกาสอันเป็นศุภมงคลกับการสร้าง “หอศิลป์”**. **วารสารวิชาการศิลปกรรมบูรพา**. 1(1) (2540): 7 – 8.
- สุชาติ เกาทอง. **หลักการทศนศิลป์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นำอักษรการพิมพ์, 2536.

- สุदारัตน์ เพชรรัฐจี. **สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์ศิลปะศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของครูปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาล กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- อังคณา วสุรวรงค์. **ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ในภาคเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาของโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- อาทิตยา จันทะวงษ์. **บทบาทของหอศิลปะแห่งชาติในการเผยแพร่ศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
- อารี สุทธิพันธุ์. **ทัศนศิลป์และความงาม.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงศิลป์การพิมพ์, 2532.
- อารีย์ อัศวานุภาพ. **การนำเสนอรูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสัตตศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- อำนาจ เย็นสบาย. **รองคณบดีฝ่ายวางแผนและกิจกรรมนักศึกษา.** สัมภาษณ์, 11 สิงหาคม 2542.
- อุทุมพร จามรมาน. **การตรวจสอบผลการประกันคุณภาพการอุดมศึกษา (ฉบับแก้ไขเดือนพฤศจิกายน 2541).** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541. (อัดสำเนา)
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. **การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์.** ในรายงานการประชุมสัมมนาสถานะการศึกษาศิลปะระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย. หน้า 29 – 55. 26 – 28 กรกฎาคม 2527 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม.

ภาษาอังกฤษ

- Ambrose, T. and Paine, C. **Museum Basics.** Great Britain: Butler & Tanner Press, 1993.
- Austin museum of art. **Information.** Texas. (Online). Available from: <http://www.austin.citysearch.com/EV/AUSTX /0005 /50/10/6.html> 1999. Accessed 20 June 1999.
- Barry, A. L. **Veni, vidi, vici : Interdisciplinary learning in the art museum.** *Art Education* 5, 1 (January 1998) : 16 - 24.

- Berry, N. A focus on art museum / School collaborations. *Art Education* 5, 2 (March 1998) : 8 - 14.
- Boston College. **Mc Mullen Museum of Art: Current Exhibition.** Boston. (Online). Available from: http://www.bc.edu/bc_org/avp/cas/artmuseum/.html 1999. Accessed 20 June 1999.
- California State University. **Art Galleries.** Northridge. Available from: <http://www.csun.edu/~hfart009/#csuntrs>.html 1999. Accessed 28 June 1999.
- Chiang Mai University. **Chiang Mai University : Bulletin 1999 – 2000.** (n.p), 1999.
- Chulalongkorn University. **Chulalongkorn University Bulletin 1996 – 1999.** (n.p), 1996.
- Drucker, P. The University art museum: defining purpose and mission. In Kevin Moore (ed), **Museum Management**, pp. 115 – 119. London: T. J Press, 1994.
- Eastern Washington University. **University Galleries Program.** (Online). Available from: <http://www.visual.arts.ewu.edu/galleries/galleries.html> 1999. Accessed 20 June 1999.
- Eisner, E. W. and Dobbs, S. M. Silent pedagogy: How museums help visitors experience exhibition. *Art Education* 41, 4 (July 1988) : 6 - 15.
- Eue, J. **Smith College Museum of Art.** Massachusetts. (Online). Available from: <http://www.smith.edu/artmuseum/>1999. Accessed 20 June 1999.
- Fowler, H. **University of Kentucky Art Museum.** (Online). Available from: <http://www.uky.edu/ArtMuseum/welcome1.htm> 1999. Accessed 5 July 1999.
- Gallant, C. E., PH.D. A study of educational processes in the museums, 1992. **Dissertation Abstract International.** 53 - 05 : 1442 A.
- Gonzalez, M., PH.D. The art gallery / museum in a government-supported institution of higher education, 1988. **Dissertation Abstract International.** 49 - 06: 1350 A.
- Hargrave, P. **Malaspina University – College Campus: Nanaimo Art Gallery.** Canada. (Online). Available from: <http://www.mala.bc.ca/~nag/gallery.htm> 1999. Accessed 20 June 1999.
- Hoffeld, E. **Rosenberg Gallery.** Baltimore. (Online). Available from: <http://www.goucher.edu/rosenberg/>1999. Accessed 20 June 1999.

- Hooper-Greenhill, E. **Museum and gallery education**. London: Leicester University Press, 1991.
- Hooper-Greenhill, E. **The educational role of the museum**. Great Britain: T.J Press, 1994.
- Kanatani, K. Contemporary art start. **Art Education** 51, 2 (March 1998) : 33 - 39.
- Kruse, M., PH.D. Museums , galleries , art sites , virtual curating and the world wide web(interactive technologies), 1998. **Dissertation Abstract international**. 59 - 01: 0059 A.
- Mathews, G. **Museums and art galleries**. Great Britain: Courier International Press, 1991.
- McGraw, M. S., ED.D. The campus art museum and gallery: Uniting patronage and scholarship, 1996. **Dissertation Abstract international**. 57 - 06 : 2386 A.
- Michalel, J. A. **Art and adolescent: Teaching art at the secondary level**. New York: Teacher college Press, Columbia University, 1983.
- Mount Holyoke College art museum. **General Information**. Massachusetts. (Online). Available from: <http://www.mtholyoke.edu/offices/artmuseum/html> 1999. Accessed 20 June 1999.
- Newsom, B. Y. On understanding art museum. **Studies in Art Education** 16, 2 (1975) : 48 - 53.
- Paine, C. C. **Indiana University Northwest : Gallery Northwest Homepage**. (Online). Available from: <http://www.iun.indiana.edu/a&s/fa/gallery/Gallpg1.htm> 1999. Accessed 28 June 1999.
- Pinzone, J. A. D., ED.D. A study of principles and procedures used in creating the Long Island art museum for students (New York), 1987. **Dissertation Abstract International**. 48 - 07 : 1631 A.
- Pornrungrroj, C. **Strategies for the Visual Arts In , Second Regional Congress of The International Society for Education Through Art Southeast Asia & The Pacific (INSEA – SEAPAC)**, pp. 1 - 14. Philippines, 1994.
- Rice University art gallery. **Mission Statement**. (Online). Available from: <http://www.ruf.rice.edu/ruag/> 1999. Accessed 27 June 1999.
- Ricks, T. C. **Man Creates Art Creates Man**. San Francisco: Canfield Press, 1973.

- Rosenfield, J. M. **Harvard University Art museum: A Guide to the Collections.** New York: Abbeville Press, 1986.
- Sills, G. E., ED.D. Development of a model of a university art gallery, 1981. **Dissertation Abstract International.** 42 - 12 : 5004 A.
- Sonoma State University. **About the Gallery.** California. (Online). Available from: <http://www.sonoma.edu/ArtGallery/about.html> 1999. Accessed 20 June 1999.
- Sommerfeld, M. The science of art appreciation. **Education Week** 14 (March 1995) : 31 - 32.
- Southern Utah University. **Braithwaite Arts Gallery: Education.** Available from: <http://www.suu.edu/WebPages/MuseumGaller/braithwaite/educate/educate.html> 1999. Accessed 20 June 1999.
- The Allen memorial art museum. **AMAM – General Information.** (Online). Available from: <http://www.obelin.edu/~allenart/general-info.html> 1999. Accessed 28 June 1999.
- The art museum at Florida International University. **Mission Statement / Museum History.** Florida. (Online). Available from: <http://www.fiu.edu/~museum/mission.htm> 1999. Accessed 27 June 1999.
- The Bate College museum of art. **General Information.** (Online). Available from: <http://www.bates.edu/acad/museum/> 1999. Accessed 20 June 1999.
- The Boston University art gallery. **General Information.** Boston. (Online). Available from: http://www.bu.edu/art/general_information.html 1999. Accessed 26 June 1999.
- The Jack S. Blanton museum of art, The art museum of the University of Texas at Austin. **General Information.** (Online). Available from: <http://www.utexas.edu/cofa/hag/mission.html> 1999. Accessed 28 June 1999.
- The University of Arizona museum of art. **Information.** Arizona. (Online). Available from: <http://www.artmuseum.arizona.edu/art.html> 1999. Accessed 20 June 1999.

- Towsend , N. The university of New Mexico's art education gallery. **Art Education** 38, 3 (May 1985) : 22 - 23.
- University of California. **Sweeney Art Gallery/Background**. California. (Online). Available from: <http://www.sweeney.ucr.edu/gallery/galleryhome.html> 1999. Accessed 20 June 1999.
- University of Kansas. **Spencer Museum: Information**. (Online). Available from: <http://www.ukans.edu/~sma/smahome/information.htm> 1999. Accessed 27 June 1999.
- University of Lethbridge art gallery. **Mission Statement**. Canada. (Online). Available from: <http://www.home.uleth.ca/sfa-gal/Mission.html> 1999. Accessed 5 July 1999.
- University of Nabraska. **Sheldon Memorial Art Gallery and Sculpture Garden: General Information**. Nabraska. . (Online). Available from: <http://www.sheldon.unl.edu/> 1999. Accessed 5 July 1999.
- University of North Texas. **UNT Art gallery: Information**. Texas. (Online). Available from: <http://www.art.unt.edu/galleries/> 1999. Accessed 20 June 1999.
- Yale University Art Gallery. **Education**. (Online). Available from: http://www.yale.edu/artgallery/education_botm.html 1999. Accessed 26 June 1999.
- Yong, R, W., PH.D. Art education in art museums: curriculum, policy, and culture, 1995. **Dissertation Abstract international**. 56 - 09: 3422 A.
- York University. **Art Gallery of York University**. Canada. (Online). Available from: <http://www.yorku.ca/admin/agy/welcme.html> 1999. Accessed 25 December1999.
- Zeitlin, M. A. **The University of Arizona Museum of Art: Director's Welcome**. Available from: <http://www.asuam.fa.asu.edu/welcome.htm>.1999. Accessed 21 December 1999.
- Zeller, T. Museum education and school art: Different ends and different means. **Art Education** 38, 3 (May 1985) : 6 - 10.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

การศึกษาข้อมูลการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรม
ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทย และหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 ค่าความถี่และร้อยละ เกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ

บริการทางการศึกษา/กิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	รวม	ร้อยละ	
1 การรวบรวมวัสดุสะสมถาวร				/		/	/		/	/			/		/	/		/	/	/	/	/		/	/	/		17	62.96	
2 นิทรรศการถาวร				/		/	/		/	/			/		/	/		/	/	/	/	/	/		/	/	/		16	59.25
3 นิทรรศการหมุนเวียน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/		27	100.0
4 นิทรรศการผลงานนักศึกษา			/							/	/		/	/	/	/		/		/			/					8	29.62	
5 การนำขมนิทรรศการ			/	/		/	/						/				/		/	/	/				/	/	/		12	44.44
6 การเยี่ยมชมสตูดิโอศิลปิน	/											/																2	7.40	
7 การอบรมเชิงปฏิบัติการของครู				/														/			/			/				4	14.81	
8 การอบรมเชิงปฏิบัติการ							/						/							/	/			/	/			6	22.22	
9 สตูดิโอสาธิตโดยศิลปิน									/					/	/													3	11.11	
10 การอภิปราย		/	/												/			/			/	/			/			7	25.92	
11 การสัมมนา																					/							1	3.70	
12 การบรรยาย ศิลปิน/ภัณฑารักษ์	/		/				/			/	/		/	/			/		/		/	/		/	/	/		14	51.85	
13 จัดชั้นเรียนศิลปะ						/						/														/		3	11.11	
14 จัดชั้นเรียนประวัติศาสตร์ศิลป์	/															/			/			/						4	14.81	
15 จัดชั้นเรียนศิลปะวิจารณ์																/												1	3.70	

ตารางที่ 1 ค่าความถี่และร้อยละ เกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ (ต่อ)

บริการทางการศึกษา/กิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	รวม	ร้อยละ	
16 การสอนที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรของสถานศึกษา																	/		/							/		3	11.11	
17 โปรแกรมมัลติ - ดิสซีพลินารี																		/										1	3.70	
18 สหสาขาวิชาการ		/	/								/					/												4	14.81	
19 โปรแกรมโรงเรียน												/		/						/	/							4	14.81	
20 โปรแกรมสำหรับครอบครัว																		/			/					/		3	11.11	
21 แกลเลอรี ออวอร์		/			/						/	/			/				/		/	/					/	9	33.33	
22 แกลเลอรี ทอล์ค																		/					/		/	/		4	14.81	
23 สิ่งตีพิมพ์ แคตาลอก โบรชัวร์	/	/	/					/							/	/		/				/						8	29.62	
24 ห้องสมุดศิลปะ			/																									1	3.70	
25 จัดฉายวิดีโอทัศน์ - ภาพยนตร์														/				/				/			/			4	14.81	
26 จัดทำคู่มือแนะนำชม																		/							/			2	7.40	
27 บริการให้ยืมงานศิลปะ - วิดีทัศน์							/									/		/										3	11.11	
28 จัดทำโฮมเพจ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	27	100.0
29 จัดการแสดงและคอนเสิร์ต												/								/	/					/		4	14.81	
30 จัดโปรแกรมทางการศึกษา	/		/	/	/	/	/	/			/	/	/		/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	20	74.07	

ตารางที่ 1 ค่าความถี่และร้อยละ เกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ (ต่อ)

บริการทางการศึกษา/กิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	รวม	ร้อยละ
31 ร่วมจัดนิทรรศการเคลื่อนที่		/										/			/		/											4	14.81
รวม	7	7	10	7	3	7	9	4	4	6	6	8	10	7	9	10	5	17	8	9	18	13	5	7	14	10	6	100.00	

สรุป การจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ จำนวน 27 แห่ง จากตารางซึ่งเป็นการค้นคว้าจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นข้อมูลเบื้องต้น ได้ดังนี้

การจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่จัดมากเป็นอันดับแรก คือ การจัดนิทรรศการหมุนเวียน และ การจัดทำโฮมเพจเพื่อเผยแพร่การดำเนินงานและการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ การจัดโปรแกรมทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 74.07 ส่วนบริการทางการศึกษาและ กิจกรรมที่จัดเป็นส่วนน้อย คือ การสัมมนา การจัดชั้นเรียนศิลปวิจารณ์ การจัดโปรแกรมมัลติ – ดิสซีพลิเนรี และห้องสมุดศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 3.70

ตารางที่ 2 ค่าความถี่และร้อยละ เกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทย

บริการทางการศึกษาและกิจกรรม	มหาวิทยาลัยศิลปากร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	รวม	ร้อยละ
1 การรวบรวมวัตถุสะสมถาวร	/	/	/		3	75.00
2 นิทรรศการถาวร	/	/			2	50.00
3 นิทรรศการหมุนเวียน	/	/	/	/	4	100.00

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 ค่าความถี่และร้อยละ เกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทย (ต่อ)

บริการทางการศึกษาและกิจกรรม	มหาวิทยาลัยศิลปากร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	รวม	ร้อยละ
4 นิทรรศการผลงานนักศึกษา	/	/	/		3	75.00
5 การนำชมนิทรรศการ	/				1	25.00
6 การอบรมเชิงปฏิบัติการ	/				1	25.00
7 การอภิปราย	/	/	/		3	75.00
8 การสัมมนา	/	/	/		3	75.00
9 การบรรยายโดยศิลปิน นักวิชาการ	/	/			2	50.00
10 จัดทำสิ่งตีพิมพ์ งานวิจัย โบรชัวร์	/				1	25.00
11 จัดฉายภาพยนตร์ วิทยุทัศน์	/				1	25.00
12 จัดทำโฮมเพจ	/				1	25.00
13 จัดการแสดงและคอนเสิร์ต	/	/			2	50.00
14 ร่วมจัดนิทรรศการสัญจร	/				1	25.00
15 สาธิตเทคนิคทางศิลปะโดยศิลปิน*	/				1	25.00
16 การอบรมเชิงปฏิบัติการกับศิลปิน*	/		/		2	50.00
17 การสนทนากับศิลปิน*	/				1	25.00
18 การวิจารณ์ศิลปะ*	/				1	25.00

ตารางที่ 2 ค่าความดีและร้อยละ เกี่ยวกับการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทย (ต่อ)

<u>บริการทางการศึกษาและกิจกรรม</u>	<u>มหาวิทยาลัยศิลปากร</u>	<u>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</u>	<u>มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ</u>	<u>มหาวิทยาลัยกรุงเทพ</u>	<u>รวม</u>	<u>ร้อยละ</u>
<u>19 การแนะนำนิทรรศการ*</u>	/				1	<u>25.00</u>
<u>20 การจัดทำซีดีรอมทางศิลปะ*</u>	/				1	<u>25.00</u>
<u>รวม</u>	<u>20</u>	<u>8</u>	<u>6</u>	<u>1</u>		<u>100.00</u>

*หมายเหตุ คือการจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมที่หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากรจัดขึ้น เป็นครั้งคราวในโครงการเผยแพร่ศิลปะสู่สังคม และเป็นรายการนอกเหนือจากตารางรายการเปรียบเทียบระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทยและต่างประเทศ

สรุป การจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทย จำนวน 4 แห่ง จากตารางซึ่งเป็นการค้นคว้าจากข้อมูลเบื้องต้น ได้ดังนี้
 การจัดบริการทางการศึกษาและกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยประเทศไทยที่จัดมากเป็นอันดับแรกคือ การจัดนิทรรศการหมุนเวียน คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ การรวบรวมวัตถุสะสมถาวร นิทรรศการผลงานนักศึกษา การอภิปราย การสัมมนา คิดเป็นร้อยละ 75.00 ส่วนบริการทางการศึกษาและกิจกรรมที่จัดเป็นส่วนน้อย คือ การนำชมนิทรรศการ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำสิ่งตีพิมพ์ เช่น งานวิจัย โบรชัวร์ การจัดฉายภาพยนตร์ – วิดีทัศน์ จัดทำโฮมเพจ ร่วมจัดนิทรรศการสัญจร การสาธิตเทคนิคทางศิลปะโดยศิลปิน การอบรมเชิงปฏิบัติการกับศิลปิน การวิจารณ์ศิลปะ การแนะนำนิทรรศการ และการจัดทำซีดีรอมทางศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 25.00

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อหอศิลป์/พิพิธภัณฑ์ศิลปะในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ จากตารางที่ 1

1. About the Gallery : Sonoma State University.
2. Rosenberg Gallery : Goucher College.
3. The Boston University Art Gallery.
4. Yale University Art Gallery.
5. UNT Art Gallery (The University of North Texas Art Gallery)
6. University Art Galleries : Eastern Washington University.
7. Southern Utah University Museum & Galleries Braithwaite Fine Arts Gallery.
8. Rice University Art Gallery.
9. Sweeney Art Gallery : University of California.
10. The Montgomery Gallery : Pomona College.
11. Gallery Northwest : Indiana University Northwest.
12. University Of Hawaii at Manoa Art Gallery.
13. Nanaimo Art Gallery : Malaspina University – Collage.
14. Art Galleries : California State University.
15. The Art Gallery of York University.
16. The University of Lethbridge Art Gallery.
17. The Art Museum of Florida International University.
18. The Jack S. Blanton Museum of Art , The Art Museum of the University of Texas at Austin.
19. University of Kentucky Art Museum.
20. The Bates College Museum of Art.
21. Smith College Museum of Art.
22. Mc Mullen Museum of Art : Boston College.
23. The Allen Memorial Art Museum.
24. The University of Arizona Museum of Art.
25. The Spencer Museum of Art : University of Kansas.
26. Mount Holyoke College Art Museum.
27. The Arizona State University Art Museum

ภาคผนวก ข.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ
คณะอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์จังหวัดนครปฐม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำรง วงศ์อุปราชา
ศูนย์ทัศนศิลป์ดำรง วงศ์อุปราชา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมพร รอดบุญ
คณะจิตรศิลป์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิโชค มุกดามณี
ผู้อำนวยการหอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
5. อาจารย์ นนทิวรรณ จันทนะผะลิน
คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค.
ตัวอย่างหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม0302(2770.0603)1715

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

19 สิงหาคม 2543

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

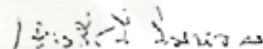
เรียน ผู้อำนวยการหอศิลปมหาวิทยาลัยศิลปากร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางโลงนา มะโนทัย นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ปิยะชาติ แสงอรุณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่นิสิตสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เรงริณี บินบุน)
รองคณบดีฝ่ายจัดการศึกษา
ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา (ระดับบัณฑิตศึกษา)
โทร.218-2682

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทม0302(2770.0603)1999

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

กันยายน 2543

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเพาะช่าง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางโลงนา มะโนทัย นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ปิยะชาติ แสงอรุณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นอาจารย์ และนักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ ทั้งนี้ นิสิตจะประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางโลงนา มะโนทัย ดำเนินการดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

1999/9/11 น.ม.ว.

(รองศาสตราจารย์ ดร.เรณิชนิ นิ่มนวล)
รองคณบดีฝ่ายจัดการศึกษา
ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา (ระดับบัณฑิตศึกษา)
โทร.218-2682

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ทบ0302(2770.0603)2196

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

๒๔ ตุลาคม 2543

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

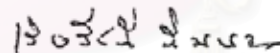
เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางไอลงภา มะโนทัย นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาต่อบทบาทการส่งเสริม การศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย" โดยมี รองศาสตราจารย์ปิยะชาติ แสงอรุณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้นิสิตมีความจำเป็นต้องขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยด้วยแบบ สอบถามกับกลุ่มตัวอย่างของคุณคณะศิลปกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็น 1. อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตรกรรม 2. อาจารย์ ประจำสาขาวิชาภาพพิมพ์ 3. นักศึกษาสาขาวิชาจิตรกรรม ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 20 คน 4. นักศึกษาสาขาวิชา ภาพพิมพ์ ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 20 คน ทั้งนี้ นิสิตจะประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางไอลงภา มะโนทัย ดำเนินการดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เจียรณี นิมมวล)

รองคณบดีฝ่ายจัดการศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์

ที่ ทม0302(2770.0603)2254

สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

31 ตุลาคม 2543

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน นายกสมวาทคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยแห่งประเทศไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางโลจนา มะโนทัย บัณฑิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา อยู่ในระหว่างการทำนงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาต่อบทบาทการส่งเสริม การศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ปิยะชาติ แสงอรุณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้บัณฑิตมีความจำเป็นต้องขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างของคณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ซึ่งเป็น 1.อาจารย์ประจำสาขาทัศนศิลป์ 2. นักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์ ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 40 คน ทั้งนี้บัณฑิตจะประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางโลจนา มะโนทัย ดำเนินการดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

/ รุ่งรัชณี นิ่มนวล

(รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งรัชณี นิ่มนวล)
รองคณบดีฝ่ายจัดการศึกษา
ปฏิบัติราชการแทนคณบดีคณะครุศาสตร์สำนักงานฝ่ายจัดการศึกษา (ระดับบัณฑิตศึกษา)
โทร.218-2682

มหาวิทยาลัยรังสิต

เมืองเอก ถนนพหลโยธิน จังหวัดปทุมธานี 12000
โทร. (662) 997-2222-30 โทรสาร (662) 533-9470

189

ที่ มรส.1331/2543

31 ตุลาคม 2543

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

เรียน นายกสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย อาจารย์โลจนา มะโนทัย อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยรังสิตกำลังศึกษาต่อในชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา สาขาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย" ในการนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลวิจัยด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพซึ่งเป็น 1.อาจารย์ประจำสาขาทัศนศิลป์ 2. นักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์ ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 40 คน โดยแบบสอบถามนี้ได้ตรวจสอบและได้รับความเห็นชอบแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์การแจกแบบสอบถาม

ขอแสดงความนับถือ

(นางมานิต บุญประเสริฐ)
รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนา

โทร. 01-850-6429 (อ.โลจนา มะโนทัย)

ภาคผนวก ง.
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา ต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์
ของหอศิลป์ใหม่มหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการ
ศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ใหม่มหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย(มิได้เจาะจงเฉพาะหอศิลป์ใหม่มหาวิทยาลัย
ของผู้ตอบแบบสอบถาม) เพื่อความสมบูรณ์ในการวิจัยผู้วิจัยขอความกรุณาจากผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบคำถาม
ให้ครบ ทุกข้อ ทุกตอน โดยผลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้ดำเนินการ อาจารย์
และนักศึกษา ในการพัฒนาหอศิลป์ใหม่มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

นางโลจนา มะโนทัย

ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเรื่องความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา ต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ใน 5 ด้าน คือ

1. ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
2. ด้านการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
3. ด้านหน้าที่การให้บริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
4. ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
5. ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ใน 5 ด้าน คือ

1. นโยบายและวัตถุประสงค์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
2. การดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
3. หน้าที่การให้บริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
4. การเผยแพร่และการประสานความร่วมมือของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
5. ระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย

นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

หอศิลป์ในมหาวิทยาลัย	หมายถึง หน่วยงานในมหาวิทยาลัยที่มีระบบการบริหารจัดการ ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้และเผยแพร่ผลงานศิลปะร่วมสมัย ทั้งที่เป็นผลงานศิลปะจากภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย จัดบริการทางการศึกษาและจัดกิจกรรมอื่นๆ ที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์
ทัศนศิลป์	หมายถึง ศิลปะที่สื่อความหมายและรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทางตาได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์และงานสื่อประสม เป็นต้น

ตอนที่ 1

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับอาจารย์

คำชี้แจง	โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงและเติมข้อความลงในส่วนที่ต้องการระบุ	
1. เพศ	ชาย	หญิง
2. อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	25-35 ปี
	36-45 ปี	46 ปี ขึ้นไป
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด	ปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า	ปริญญาโท
	ปริญญาเอก อื่นๆ โปรดระบุ.....	
4. สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาสูงสุด	จิตรกรรม	ประติมากรรม
	ภาพพิมพ์	ศิลปะไทย
	ทัศนศิลป์	ศิลปศึกษา
	อื่นๆ โปรดระบุ.....	
5. ชื่อสถาบันที่ท่านสอน	ศิลปากร	เชียงใหม่
	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ขอนแก่น
	ศรีนครินทรวิโรฒ	บูรพา
	กรุงเทพ	
คณะที่สอน	จิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์	ครุศาสตร์
	วิจิตรศิลป์	ศึกษาศาสตร์
	ศิลปกรรมศาสตร์	
สาขา/ภาควิชาที่สอน	จิตรกรรม	ทฤษฎีศิลป์
	ประติมากรรม	ทัศนศิลป์
	ภาพพิมพ์	ทัศนศิลปศึกษา
	ศิลปะไทย	ศิลปศึกษา

ตอนที่ 1

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับนักศึกษา

คำชี้แจง	โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง และเติมข้อความลงในส่วนที่ต้องการระบุ	
1. เพศ	ชาย	หญิง
2. อายุ	ต่ำกว่า 18 ปี 21 ปีขึ้นไป	18-20 ปี
3. ชื่อสถาบันที่ท่านกำลังศึกษาอยู่	ศิลปากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพ	เชียงใหม่ ขอนแก่น บูรพา
คณะที่กำลังศึกษา	จิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ วิจิตรศิลป์ ศิลปกรรมศาสตร์	ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา / ภาควิชา	จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์	ทฤษฎีศิลป์ ทัศนศิลป์ ทัศนศิลปศึกษา
ชั้นปีที่ศึกษา	ศิลปะไทย ชั้นปี 1 ชั้นปี 3 ชั้นปี 5	ศิลปศึกษา ชั้นปี 2 ชั้นปี 4
4. ท่านมีโอกาสเข้าเยี่ยมชมหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย	ไม่เคย 3-5 ครั้ง / ปี	1-2 ครั้ง / ปี มากกว่า 5 ครั้ง / ปี

5. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่หอศิลป์ในมหาวิทยาลัยจัดขึ้นนอกเหนือจากการชมนิทรรศการ

ไม่ เคย

เคย

ถ้าเคยโปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน หน้าข้อความต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

การนำชม

การบรรยาย การอภิปราย และสัมมนาทางวิชาการ

การอบรมเชิงปฏิบัติการ

การอบรมศิลปะ

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบประมาณค่า เกี่ยวกับความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา ต่อบทบาท การส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

คำชี้แจง	โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่มีตัวเลขที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน โดยที่			
5	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทนี้ในระดับ	มากที่สุด	
4	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทนี้ในระดับ	มาก	
3	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทนี้ในระดับ	ปานกลาง	
2	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทนี้ในระดับ	น้อย	
1	หมายถึง	ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทนี้ในระดับ	น้อยที่สุด	

ตัวอย่าง

1. ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	เป็นแหล่งเสริมสร้าง และ สนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย	/				

หมายความว่า ท่านมีความคิดเห็นว่านโยบายและวัตถุประสงค์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยควรมีบทบาทเป็นแหล่งเสริมสร้าง และ สนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย มากที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	เป็นแหล่งเสริมสร้าง และสนับสนุนการศึกษาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัย					
2	เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางทัศนศิลป์ ด้านการสร้างสรรค์และด้านวิชาการ สำหรับอาจารย์ – นักศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาการเรียน – การสอนทัศนศิลป์					
3	เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ ในระดับท้องถิ่น – ระดับภูมิภาค					
4	เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ในระดับประเทศ – ระดับสากล					
5	เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์ระหว่างมหาวิทยาลัยภายในประเทศ					
6	เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ทางทัศนศิลป์กับมหาวิทยาลัยต่างประเทศในระดับสากล					
7	ปลูกฝังทัศนคติและความเข้าใจ ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ทางทัศนศิลป์แก่นักศึกษาและชุมชนในท้องถิ่น					
8	เสริมสร้างความรู้สึกรักภาคภูมิใจในความสามารถทางทัศนศิลป์และเล็งเห็นคุณค่าในผลงานศิลปะของศิลปินไทย					

2. ด้าน การดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ก. คณะผู้ดำเนินงาน					
	ผู้อำนวยการหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย (Director)					
1	ควรมีความรู้ในแขนงวิชาทัศนศิลป์ในแต่ละสาขา _____					
2	ควรมีความรู้ทางวิชาการพิพิธภัณฑ์ (Museology) _____					
3	ควรมีความสามารถในการบริหารจัดการหอศิลป์ _____					
4	ควรมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ _____					
5	ควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มและมนุษยสัมพันธ์ดี _____					
	ภัณฑารักษ์(Curator) หรือ หัวหน้าเจ้าหน้าที่วิชาการของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย					
6	ควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญในแขนงวิชาทัศนศิลป์ _____					
7	ควรมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ _____					
8	ควรมีความรู้ความสามารถในการวางแผนงานการจัดนิทรรศการ การออกแบบนิทรรศการและการติดตั้งผลงาน _____					
9	ควรมีความรู้ในเรื่องการสงวนรักษาและการจัดเก็บผลงานศิลปะประเภทต่าง ๆ อย่างมีระบบ _____					
10	ควรมีความรู้ทางการศึกษาและมีความสามารถในการทำงานค้นคว้าวิจัย _____					
11	ควรมีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ _____					
	เจ้าหน้าที่การศึกษา (Curator of education)					
12	ควรมีความรู้ในแขนงวิชาทัศนศิลป์และมีความสามารถในการสอน การบรรยาย และการนำชม _____					
13	ควรมีความสามารถในการจัดกิจกรรมที่เป็นการเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์ _____					
	ข. การดำเนินงาน					
14	สนับสนุนการจัดนิทรรศการผลงานทัศนศิลป์ของอาจารย์และนักศึกษา เพื่อการศึกษาและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อชุมชน _____					

2. ด้านการดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ข. การดำเนินงาน (ต่อ)					
15	จัดนิทรรศการผลงานทัศนศิลป์ของศิลปินระดับชาติและระดับสากล เพื่อขยายองค์ความรู้ทางทัศนศิลป์					
16	จัดการบรรยายพิเศษ สัมมนา อบรมเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์วิจารณ์งานศิลปะร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ทางทัศนศิลป์					
17	จัดหาและสะสมงานศิลปะที่มีคุณค่าและดำเนินการสงวนรักษาอย่างถูกวิธีเพื่อเป็นผลงานตัวอย่างสำหรับการศึกษาค้นคว้าและเพื่อความภาคภูมิใจของสถาบัน					
18	สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อขยายองค์ความรู้และส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของสถาบัน					
19	จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะ งานการค้นคว้าวิจัย และจัดทำวารสารทางวิชาการ เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางทัศนศิลป์					
20	ดำเนินงานโดยร่วมมือกับคณะหรือภาควิชาทางทัศนศิลป์ภายในมหาวิทยาลัย					
21	ดำเนินงานร่วมกับสถาบันการศึกษาทางทัศนศิลป์ต่างสถาบัน ทั้งจากภายในประเทศ – ต่างประเทศ ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ					
22	ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พิพิธภัณฑ์ศิลปะ หอศิลป์และศูนย์ศิลปะของรัฐและเอกชนทั้งจากภายในประเทศ – ต่างประเทศ ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ					

3. ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	จัดบริการการศึกษาและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียน - การสอนทัศนศิลป์ในระดับต่างๆ _____					
2	การส่งเสริมการศึกษาต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระและวิธีการให้ความรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักศึกษาตามระดับชั้น _____					
3	จัดโครงการสัมมนาและอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยผู้เชี่ยวชาญและศิลปิน เพื่อส่งเสริมความรู้ในเทคนิคกระบวนการทำงานและวิธีการถ่ายทอดการแสดงออกในงานทัศนศิลป์ _____					
4	จัดอภิปรายทางทัศนศิลป์ โดยมีหัวข้อที่สอดคล้องกับงานนิทรรศการศิลปะ _____					
5	จัดอภิปรายทางทัศนศิลป์ โดยมีหัวข้อที่อยู่ในความสนใจของอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ ศิลปิน นักศึกษาและประชาชน _____					
6	จัดบรรยายและการสาธิตงานทัศนศิลป์โดยศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ _____					
7	จัดแสดงนิทรรศการพิเศษของศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ _____					
8	จัดทำโครงการแสดงนิทรรศการศิลปะแลกเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยภายในประเทศ _____					
9	จัดทำโครงการแสดงนิทรรศการศิลปะแลกเปลี่ยนหมุนเวียนกับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ _____					
10	จัดทำเอกสาร สารระเนื้อหา ตัวอย่างงานศิลปะพร้อมวิทยากรช่วยบรรยาย และนำชมนิทรรศการ _____					

**3. ด้านหน้าที่การจัดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
ที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ (ต่อ)**

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	(ต่อ)					
11	จัดบริการอุปกรณ์ประเภทหูฟังและเทปบันทึกคำบรรยาย เพื่อช่วยในการชมนิทรรศการด้วยตนเอง _____					
12	จัดทำศูนย์การศึกษาค้นคว้าทางศิลปะ เช่น ห้องสมุดศิลปะ หรือ ห้องสมุดสไลด์ - วิดีทัศน์ _____					
13	จัดเตรียมเอกสารแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ ในเรื่องการจัดการศึกษาและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการปรับปรุงพัฒนางานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย _____					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย ที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	จัดระบบข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับทัศนศิลป์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าสำหรับ อาจารย์ - นักศึกษาและบุคคลภายนอก _____					
2	จัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยทางทัศนศิลป์ เพื่อสร้างและขยาย องค์ความรู้ทางศิลปะ _____					
3	จัดโครงการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ในระดับโรงเรียนโดยร่วมมือกับโรงเรียน ในการให้ความรู้เกี่ยวกับทัศนศิลป์แก่ครูและนักเรียน _____					
4	จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะความรู้ เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสนใจมีความถนัด ทางศิลปะในลักษณะค่ายศิลปะสำหรับเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ _____					
5	จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์หรือสื่อประเภทอื่น ๆ เช่น สไลด์ - วิดิทัศน์ ซึ่งเป็นการ รวบรวมผลงานศิลปะ ข้อมูลศิลปะและผลงานค้นคว้าวิจัย เพื่อเผยแพร่สู่สถาบัน การศึกษาและโรงเรียนต่างๆ _____					
6	จัดทำวารสารทางวิชาการด้านทัศนศิลป์ เพื่อเป็นสนามสำหรับศิลปิน อาจารย์ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ได้แสดงความรู้ ความคิดเห็น ก่อให้เกิดกระแสในวงการ ศิลปะของประเทศ _____					
7	จัดทำสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น จัดทำเวบไซต์ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผลงาน ศิลปะ ซึ่งรวมถึงผลงานศิลปะที่จัดแสดงอยู่ภายในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ - หอศิลป์ ทั้ง ภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อการศึกษา _____					
8	จัดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่งานแสดงนิทรรศการศิลปะ ต่อหน่วยงานภายนอก ด้วยระบบสารสนเทศเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ _____					
9	สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ต่างมหาวิทยาลัย - หอศิลป์ของรัฐและ เอกชน <u>ภายในประเทศ</u> เพื่อวางแผนการทำงาน การจัดนิทรรศการ และการบริการ ข้อมูลความรู้ด้วยระบบสารสนเทศเทคโนโลยีที่ทันสมัย _____					

**4. ด้านการเผยแพร่และการประสานความร่วมมือของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
ที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ (ต่อ)**

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	(ต่อ)					
10	สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยรวมถึงพิพิธภัณฑ์ศิลปะ-หอศิลป์ต่าง ๆ ของรัฐและเอกชนในต่างประเทศ เพื่อวางแผนการทำงาน การจัดนิทรรศการและการบริการข้อมูลความรู้ด้วยระบบสารสนเทศเทคโนโลยีที่ทันสมัย _____					
11	มีการติดต่อประสานงานกันในระดับหัวหน้าหน่วยงานของหอศิลป์ต่าง ๆ ภายในประเทศ เพื่อประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของหอศิลป์ _____					
12	มีการติดต่อประสานงานกันในระดับหัวหน้าหน่วยงานของหอศิลป์ต่าง ๆ ในต่างประเทศ เพื่อประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของหอศิลป์ _____					

**5. ด้านระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย
ที่ส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์**

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	จัดทำแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยและงบประมาณที่กำหนด _____					
2	จัดทำแผนปฏิบัติการอย่างละเอียดตลอดปีงบประมาณ เพื่อการติดตามและการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ _____					
3	ร่วมมือกับภาควิชาในมหาวิทยาลัยเพื่อทราบหลักสูตรและแผนการจัดการศึกษา เพื่อจัดทำแผนงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องรองรับกับการเรียน – การสอนและกิจกรรมทางการศึกษา _____					
4	จัดทำทะเบียนผลงานศิลปะสะสมที่เป็นสมบัติของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย เพื่อการจัดเก็บ – การเบิกใช้ การตรวจสอบรายการและสภาพ เพื่อการสงวนรักษาอย่างถูกวิธี _____					
5	จัดทำรายการวัสดุ โสตทัศนอุปกรณ์ เพื่อการศึกษาศิลปะอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ _____					
6	จัดทำเนียบสมาชิกหอศิลป์ ทำเนียบศิลปินพร้อมผลงาน โดยลำดับการแสดงนิทรรศการศิลปะในรอบปีอย่างละเอียด เพื่อเป็นข้อมูลการศึกษาและการประสานความร่วมมือ _____					
7	จัดแบบประเมินและแสดงความคิดเห็น ต่อการจัดแสดงนิทรรศการในแต่ละครั้งจากผู้เข้าชมนิทรรศการ _____					
8	จัดแบบประเมินและข้อเสนอแนะ ต่อการจัดบริการด้านอื่น ๆ ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในแต่ละด้าน จากผู้เข้าใช้บริการ _____					
9	จัดทำแผนพัฒนางานหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยที่ได้จากความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากอาจารย์ นักศึกษาและผู้ใช้บริการ _____					
10	จัดการตรวจสอบการปฏิบัติการภายในหน่วยงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัยในเชิงปรับปรุงพัฒนา _____					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการศึกษาทัศนศิลป์ของหอศิลป์
ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

1. นโยบายและวัตถุประสงค์ของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย.....

.....
.....
.....

2. การดำเนินงานของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย.....

.....
.....
.....
.....

3. หน้าที่การจ้ดบริการการศึกษาและการจัดกิจกรรมของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย.....

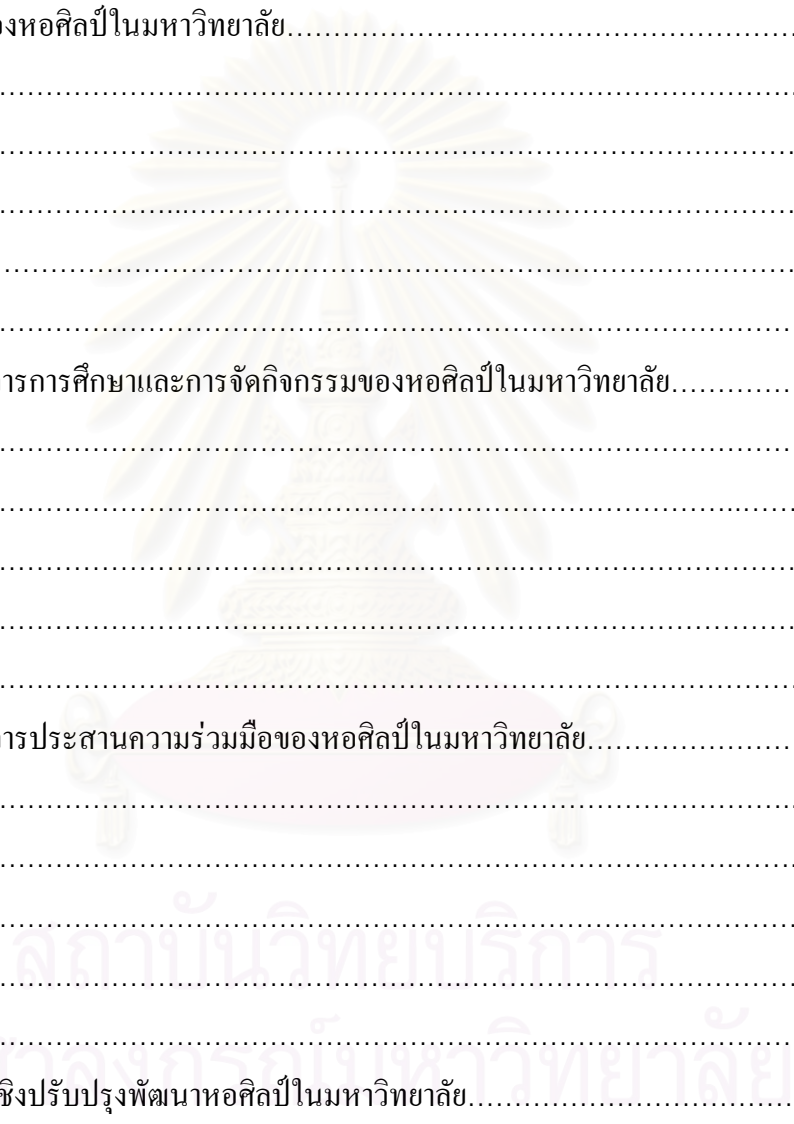
.....
.....
.....
.....

4. การเผยแพร่และการประสานความร่วมมือของหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย.....

.....
.....
.....
.....

5. ระบบตรวจสอบเชิงปรับปรุงพัฒนาหอศิลป์ในมหาวิทยาลัย.....

.....
.....
.....
.....

ประวัติผู้เขียน

นางโลจนา มะโนทัย เกิดเมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2505 จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาจิตรกรรม คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2541 ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำหมวดวิชาพื้นฐาน คณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย